

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

**Cu titlul de manuscris
C.Z.U: 811.112.2'373(043.3)**

GURANDA ELVIRA

**INDICATORII LEXICALI AI ASPECTUALITĂȚII
ÎN LIMBA GERMANĂ**

**Specialitatea: 621.04. Lexicologie și lexicografie; terminologie și limbaje
specializate; traductologie (limba germană)**

Teză de doctor în filologie

Conducător științific:

Nicanor Babâră

Prof. univ., dr. hab. în filologie

Semnătura: *N. Babâră*

Autor:

Elvira Guranda

Semnătura: *Elvira Guranda*

CHIȘINĂU, 2016

© Guranda Elvira, 2016

CUPRINS

ADNOTARE (în română, engleză și rusă).....	6
LISTA CUVINTELOR-CHEIE	9
LISTA ABREVIERILOR	9
INTRODUCERE	10
1. INTERPRETAREA NOȚIUNII „ASPECTUALITATE”. PROBLEME TEORETICE	19
1.1. Categoria aspectului versus modul desfășurării acțiunii verbale	19
1.2. Categoria aspectului și modurile desfășurării acțiunii/ <i>Aktionsarten</i> în tradiția lingvistică germană	24
1.3. Abordările teoretice fundamentale ale categoriei aspectualității	29
1.4. Aspectualitatea cantitativă și calitativă	40
1.5. Clasificarea mijloacelor de exprimare a sensurilor aspectuale în limba germană	44
1.6. Concluzii la capitolul 1	48
2. INDICATORII LEXICALI AI CATEGORIILOR SEMANTICE ALE ASPECTUALITĂȚII CANTITATIVE	50
2.1. Tipurile și caracteristica categoriilor semantice ale aspectualității cantitative	50
2.2. Indicatorii lexicali sintetici ai sensurilor aspectualității cantitative	57
2.2.1. Caracteristica aspectuală a semanticii verbului	57
2.2.2. Mijloacele afixale de exprimare a aspectualității cantitative	66
2.3. Indicatorii lexicali analitici ai sensurilor aspectualității cantitative	74
2.3.1. Indicatorii lexicali adverbiali: indicatorii adverbiali și derivatele adjectivale.....	74
2.3.2. Construcțiile prepoziționale - indicatori lexicali adverbiali	82
2.3.3. Potențialul aspectual al construcțiilor de tipul „am Schreiben sein”	86
2.3.4. Unitățile frazeologice	89
2.4. Modelarea structurii câmpului funcțional-semantic al indicatorilor lexicali de exprimare a aspectualității cantitative	91
2.5. Concluzii la capitolul 2	96

3. EXPRIMAREA ASPECTUALITĂȚII CALITATIVE CU AJUTORUL

INDICATORILOR LEXICALI	98
3.1. Categoria semantică a fazei acțiunii verbale	98
3.1.1. Mijloacele lexicale de exprimare a fazei incoative a acțiunii	100
3.1.1.1. Verbele fazice și sintagmele verbal-funcționale cu semantica incoativă	100
3.1.1.2. Indicatorii lexicali adverbiali incoativi	105
3.1.2. Mijloacele lexicale de exprimare a fazei de continuare a acțiunii	113
3.1.3. Mijloacele lexicale de exprimare a fazei de sfârșit al acțiunii	116
3.2. Mijloacele lexicale de exprimare a categoriei semantice rezultative	121
3.2.1. Indicatorii lexicali sintetici de exprimare a rezultativității	122
3.2.2. Indicatorii lexicali analitici de exprimare a rezultativității	125
3.3. Modelarea structurii câmpului funcțional-semantic al indicatorilor lexicali de exprimare a aspectualității calitative	130
3.4. Concluzii la capitolul 3	135
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	137
BIBLIOGRAFIE	141

ANEXE:

Anexa 1. Glossar explicativ de termeni utilizați în text	156
Anexa 2. Întrebuințarea indicatorilor lexicali sintetici la exprimarea aspectualității	159
Anexa 3. Întrebuințarea indicatorilor lexicali analitici la exprimarea aspectualității	159
Anexa 4. Frecvența întrebuințării indicatorilor lexicali sintetici și analitici la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității cantitative	160
Anexa 5. Distribuirea indicatorilor lexicali sintetici la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității cantitative	160
Anexa 6. Distribuirea indicatorilor lexicali analitici la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității cantitative	161
Anexa 7. Frecvența întrebuințării indicatorilor lexicali sintetici și analitici la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității calitative	161

Anexa 8. Distribuirea indicatorilor lexicali sintetici la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității calitative	162
Anexa 9. Distribuirea indicatorilor lexicali analitici la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității calitative	162
Anexa 10. Productivitatea indicatorilor sintetici la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității	163
Anexa 11. Productivitatea indicatorilor analitici la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității	171
Anexa 12. Productivitatea indicatorilor adverbiali ai fazei acțiunii verbale	178
DECLARAȚII PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	182
CV-ul AUTORULUI	183

ADNOTARE
Guranda Elvira
Indicatorii lexicali ai aspectualității în limba germană
Teză de doctor în filologie, Chișinău, 2016

Structura tezei. Prezenta cercetare cuprinde adnotări în limbile română, engleză, rusă; lista abrevierilor; introducere; trei capitole; concluzii generale și recomandări; bibliografie din 238 titluri; 5 figuri, 12 anexe. Textul de bază cuprinde 140 de pagini. Rezultatele obținute sunt publicate în 18 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie și expresii-cheie: aspectualitate, durativ, indicator analitic, indicator sintetic, intensiv, iterativ, modul acțiunii, rezultativ, semelfactiv, faza acțiunii verbale.

Domeniul de studiu. Germanistică, gramatică, lexicologie și lexicografie.

Scopul și obiectivele cercetării: Stabilirea, analiza și sistematizarea diversității mijloacelor lexicale, capabile să exprime categoriile semantice ale aspectualității semantice cantitative (durativă, semelfactivă, iterativă, intensivă) și ale aspectualității calitative (faza acțiunii verbale și categoria semantică rezultativă) în limba germană contemporană. Pentru realizarea acestui scop, ne-am propus următoarele obiective: conturarea specificului noțiunilor de bază ale aspectualității în lingvistica germană; identificarea indiciilor semantice dominante ale categoriilor semantice ale aspectualității cantitative și calitative în limba germană; analiza potențialului semantic al indicatorilor lexicali sintetici și analitici cu semantică aspectuală și elaborarea modelelor câmpurilor funcțional-semantice corespunzătoare.

Noutatea și originalitatea științifică constă în promovarea unei viziuni inovatoare de ansamblu asupra studierii complexe și sistematizării multitudinii de mijloace lexicale de exprimare a categoriilor semantice ale aspectualității cantitative și calitative, luând în considerare interacțiunea acestora în structura enunțării în limba germană. Originalitatea științifică rezidă în constituirea câmpurilor funcțional-semantice în baza indiciilor semantice dominante comune ale aspectualității cantitative și calitative în limba germană.

Problema științifică importantă soluționată: identificarea indiciilor semantice dominante ale categoriilor semantice ale aspectualității cantitative și calitative, precum și stabilirea potențialului aspectual al mijloacelor lexicale de exprimare ale acestora au permis sistematizarea și ierarhizarea indicatorilor lexicali în structura câmpurilor funcțional-semantice respective.

Semnificația teoretică constă în fundamentarea teoretică a funcționării categoriilor semantice ale aspectualității cantitative și calitative și în identificarea indiciilor semantice dominante comune ale acestora pentru limba germană; în reliefarea indicatorilor lexicali sintetici și analitici de exprimare a aspectualității și, de asemenea, în stabilirea specificului interacțiunii acestora cu verbul, purtătorul de bază al sensului aspectual.

Valoarea aplicativă a cercetării. Rezultatele cercetării vor contribui la aprofundarea cunoștințelor despre statutul și specificul categoriei funcțional-semantice a aspectualității în limba germană, la perfectarea cursurilor teoretice, la elaborarea suporturilor metodologice de cursuri practice, la ameliorarea calității procesului de învățare a limbii germane, la elaborarea tezelor de licență și a celor de master.

Implementarea rezultatelor științifice. Strategiile elaborate au permis stabilirea și caracterizarea diversilor indicatori lexicali de exprimare a aspectualității în limba germană. Rezultatele obținute prezintă un vădit interes pentru cercetările cu caracter general-lingvistic, pentru aspectologia generală și comparată și, de asemenea, vor servi drept fundament pentru investigațiile ulterioare din acest domeniu.

ANNOTATION
Guranda Elvira
Lexical Indicators of Aspectuality in the German Language
Ph. D. Thesis in Philology, Chisinau 2016

Structure of Dissertation. The present research includes annotations in Romanian, English and Russian; the list of abbreviations; Introduction; three chapters; General Conclusions and Recommendations; Bibliography (238 sources); 5 figures; 12 appendices. The main text contains of 140 pages. The obtained results have been published in 18 scientific articles.

Key words: aspectuality, durative, analytical indicator, synthetic indicator, intensive, iterative, mode of action, resultative, semelfactive, action phase of the verb.

Field of study. Germanistics, Grammar, Lexicology and lexicography.

Research aim and objectives: to highlight the diversity of lexical means expressing semantic categories of quantitative semantic aspectuality (durative, semelfactive, iterative, intensive) and of qualitative aspectuality (the action phase of the verb and the resultative semantic category) in modern German. To achieve this aim, we set the following objectives: to outline the peculiarities of the basic notions of aspectuality of the German language; to determine the dominant semantic indicators of the semantic categories of quantitative and qualitative aspectuality of the German language; to analyze the semantic potential of the synthetic and analytic lexical indicators expressing semantic aspectuality, to develop models of appropriate functional-semantic fields.

The scientific novelty and originality of the work consists in introducing an innovative approach in the study and systematization of the multitude of lexical means expressing the semantic categories of quantitative and qualitative aspectuality, taking into account their interaction within the structure of utterances in the German language. The scientific originality resides in devising functional-semantic fields based on common dominant semantic indicators of the quantitative and qualitative aspectuality found in the German language.

The solved important scientific problem: identification of the dominant semantic indicators of the semantic categories of quantitative and qualitative aspectuality and establishing the aspectual potential of the lexical means able to express them, has led to a systematization and a hierarchy of these lexical indicators in appropriate functional-semantic fields.

The theoretical value of the work consists in explaining important theoretical issues concerning the functioning of the semantic categories of quantitative and qualitative aspectuality and in identifying common dominant semantic indicators typical of the German language; in outlining the synthetic and analytic lexical indicators expressing semantic aspectuality, and in establishing the peculiarities of their interaction with the verb, which carries the basic aspectual meaning.

The applied value of the research. The results of the research will certainly contribute to expanding the knowledge about the status and the peculiarities of the functional and semantic category of aspectuality in the German language, to improving theoretical courses, to elaborating methodological guidelines for the practical courses, to enhancing the quality of learning German; to writing graduation papers and MA theses.

Implementation of the scientific results. The elaborated strategies have enabled us to determine and characterize all the lexical indicators expressing aspectuality in the German language. The obtained results will be used in carrying out general and linguistic research, for general and comparative aspectuality and they will also serve as a foundation for further scientific investigations in this domain.

АННОТАЦИЯ

Гуранда Эльвира,

Лексические индикаторы аспектуальности в немецком языке.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук,
Кишинэу, 2016

Структура диссертации. Диссертация состоит из аннотаций на румынском, английском и русском языках; списка сокращений; введения; трех глав, общих выводов и рекомендаций; библиографии (238 источников); 5 рисунков; 12 приложений. Основной текст диссертации изложен на 140 страницах. Полученные результаты опубликованы в 18 научных статьях.

Ключевые слова: аспектуальность, способ действия, длительность, итеративность, интенсивность, однократность, фазовость, результативность, аналитический индикатор, синтетический индикатор.

Область исследования. Германистика, грамматика, лексикология и лексикография.

Цель и задачи исследования – выявить, проанализировать и систематизировать лексические средства выражения семантических категорий количественной и качественной аспектуальности в современном немецком языке. Для реализации данной цели были сформулированы следующие задачи: установить специфику основных понятий категории аспектуальности в немецкой лингвистике; выявить доминантные семантические признаки семантических категорий количественной и качественной аспектуальности в немецком языке; проанализировать семантический потенциал синтетических и аналитических лексических индикаторов с аспектуальной семантикой и разработать модели соответствующих функционально-семантических полей.

Научная новизна и оригинальность состоит в том, что впервые в германистике предпринимается попытка комплексного изучения и систематизации лексических средств выражения семантических категорий качественной и количественной аспектуальности с учетом их взаимодействия в структуре высказывания на материале немецкого языка. Научная оригинальность исследования заключается в конституировании функционально-семантических полей на базе выявленных общих доминантных семантических признаков количественной и качественной аспектуальности в немецком языке.

Решенная научная проблема. Определены общие доминантные семантические признаки количественной и качественной аспектуальности и выявлен аспектуальный потенциал лексических средств для их выражения, что позволило систематизировать и установить иерархию лексических индикаторов в структуре соответствующих полей.

Теоретическая значимость исследования заключается в теоретическом обосновании функционирования семантических категорий количественной и качественной аспектуальности и определении их общих доминантных семантических признаков для немецкого языка; в выделении синтетических и аналитических лексических средства выражения аспектуальности, а также в определении специфики их взаимодействия с глаголом в качестве основного носителя аспектуального значения.

Практическая значимость исследования. Результаты исследования могут быть использованы при преподавании учебных вузовских курсов по лингвистическим дисциплинам, в разработке спецкурсов и написании лицензионных и магистерских работ, для повышения качества процесса преподавания немецкого языка.

Внедрение научных результатов. Разработанные стратегии способствовали определению и характеристике лексических индикаторов аспектуальности в немецком языке. Результаты исследования представляют интерес для исследователей в области общей лингвистики и сравнительной аспектологии, а также послужат основой для дальнейших исследований в этой области.

LISTA ABREVIERILOR

- CFS** – Câmp funcțional-semantic;
- DEL** – Dicționar enciclopedic lingvistic;
- DEX** – Dicționar explicativ al limbii române;
- DTC** – Dicționar de termeni cognitivi;
- DU** – Dicționar Umanitar;
- DUDEN** – Dicționar Universal al limbii germane;
- Duden Gr.** – Gramatica – Duden a limbii germane;
- DWDS** – Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache;
- FVG** – Funktionsverbgefüge;
- SVF** – Sintagmă verbal-funcțională,
- USM** – Universitatea de Stat din Moldova;
- USARB** – Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți.

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate. Caracteristica *aspectuală* a acțiunii verbale este una dintre cele mai dezbătute și dificil de soluționat probleme în lingvistica actuală. În diferite limbi, categoria aspectualității a devenit obiectul cercetărilor lingvistice pe parcursul mai multor decenii din secolul al XX-lea. Lingviștii, adepți ai diferitor curente lingvistice, au contribuit incontestabil la stabilirea specificului atât al categoriei aspectualității, cât și al mijloacelor de exprimare de diferite niveluri ale acestei categorii. Succese pregnante au obținut cercetătorii limbilor slave, în care categoria aspectului este marcată prin formele aspectului *perfectiv* și *imperfectiv*. Investigarea categoriei aspectualității cunoaște o amplă istorie de cercetare, pe parcursul căreia noțiunea aspectualității și abordările studierii acesteia au cunoscut schimbări destul de semnificative. Dacă în primele cercetări, categoria aspectualității era concepută ca una strict morfologică, atunci, în perioada contemporană, lingviștii o examinează la nivelurile morfologic, lexical și sintactic ale limbii. Astfel, conceperea aspectualității se realizează atât în sensul îngust al cuvântului, cât și în cel larg. În cercetarea de față, categoria aspectualității este concepută pe larg ca o categorie complexă, care include nu numai categoria gramaticală a aspectului, dar și alte mijloace ale limbii (morfologice, sintactice, de derivare, lexicale, lexico-sintactice etc.), capabile, în context, să exprime sensuri aspectuale. În ultimele decenii aspectualitatea, mai exact *aspectul* și noțiunile conexe cu acesta, ce cunosc în limbă diverse modalități de exprimare, formează o tendință a cercetărilor semantice, care iau amploare atât în lingvistica generală, cât și în baza materialului unor limbi luate separat, chiar și, în așa-numite limbi neaspectuale, din care face parte și limba germană. O contribuție deosebită la studierea problemelor din domeniul aspectualității au adus lingviștii S. Andersson, Z. Vendler, A. P. ten Cate, H. Mehlig, E. Coșeriu, B. Comrie, W. Jung, W. Flämig, U. Schwall, E. Leiss, V. Engerer, I. Evseev, C. Poghiric, S. Berejan, V. Guțu Romalo, C. Cemârtan, E. Constantinovici, T. Luchian, F. Popescu, A. Savin-Zgardan, D. Melenciuc, V. Chiseliov, G. Guillaume, D. Cohen, Iu. Maslov, Al. Bondarko, E. Bulâghina, N. Avilova, A. Lomov, M. Șeleakin, V. Hrakovski, B. Rizaev, T. Beloșapkova, M. Gașkova, ș. a. Totuși, pentru cercetătorii-aspectologi, chestiunile ce țin de domeniul aspectualității continuă a fie discutate, fapt condiționat de multilateralitatea și complexitatea categoriei aspectualității, a cărei definire completă necesită o cercetare mai detaliată și mai profundă a unui șir de aspecte particulare.

La etapa contemporană de dezvoltare a științei lingvistice, caracterizată, în special, prin interesul destul de activ al lingviștilor în ceea ce vizează problemele limbajului, se observă tendința de identificare a sensurilor aspectuale și a modurilor acțiunii în enunțarea caracterului de

existență a evenimentelor, a desfășurării acțiunii în timp. Tradițional, obiectul investigațiilor lingviștilor-aspectologi a fost semantica aspectuală și temporală doar a verbului, dar, în realitate, aspectualitatea depășește limitele acțiunii-predicat sau, precum a menționat, în particular, cu referire la acest fapt unul din fondatorii aspectologiei savantul Al. Bondarko, de la „aspectualitatea concentrată în forma gramaticală a verbului noi trecem la aspectualitatea enunțării” [161, p. 40].

Opinia lui Al. Bondarko despre faptul că exprimarea relațiilor aspectuale nu se limitează la predicatul verbale, dar abordează și alte elemente ale enunțării, a impulsionat evoluția teoriei aspectualității contemporane, deoarece, odată cu studierea ulterioară a caracteristicii aspectuale a verbului în diferite limbi, se ia în considerare, de asemenea, și contribuția mijloacelor lexicale la exprimarea sensurilor aspectuale.

În contextul dat, vom trece în revistă articolele științifice, tezele de doctor și monografiile unor lingviști precum W. Breu, A. Werner, W. Klein, E. Leiss, K. Andrzej, Z. Wolze, J. Pottelberge, R. Cosma, M. Gaškova, N. Volostnova, H. Henriksson, E. Bulâghina, N. Nicolay, Ch. Theuerl, E. Forster, L. Gautier, V. Engerer ș. a., care abordează problema exprimării categoriilor semantice ale aspectualității în limba germană. Astfel, de exemplu, obiectul de studiu al lingvistei M. Gaškova (2005) îl constituie investigarea mijloacelor de reprezentare a modului acțiunii *incoativ* și *diminutiv* în limba germană. Cercetătoarea N. Volostnova (2005) analizează modalitățile de exprimare de diferite niveluri ale modurilor desfășurării acțiunii din microcâmpul categoriei semantice *durative*. În centrul atenției lingvistei E. Bulâghina (2006) sunt *adverbialele* în calitate de determinatori ai exprimării fazelor aspectuale ale acțiunii verbale. Lingvistul german V. Engerer (2008, 2009) își concentrează atenția asupra studierii semanticii *verbelor fazice* și interacțiunii acestora cu indicatorii lexicali adverbiali ai sensurilor fazice. Interesul științific al filologului E. Leiss (2000) se axează pe cercetarea așa-numitului aspect imperfectiv în limba germană și a posibilităților de redare a sensurilor aspectuale cu ajutorul articolului. În baza celor expuse, constatăm că, în lucrările filologilor germani, în pofida valorii lor teoretice și practice incontestabile, de regulă, sunt cercetate separat numai unele categorii ale aspectualității. Aceste lucrări nu includ setul complet de mijloace lexicale de exprimare a acestei categorii semantice complexe, multicomponente, care include atât categoriile *aspectualității cantitative*, cât și ale celei *calitative* și, de fapt, nu sistematizează indicatorii lexicali ai diferitor sensuri aspectuale, fapt care și ilustrează actualitatea subiectului de cercetare. Actualitatea problematicii abordate se impune, de asemenea, prin faptul că se cercetează potențialul semantic al mijloacelor lexicale în limba germană și se analizează sistemic ambianța actualizării semanticii aspectuale prin prisma funcționării unităților lexicale investigate. Cercetarea efectuată

permite prezentarea modelului de câmp funcțional-semantic al mijloacelor lexicale de exprimare a categoriilor ce indică caracterul desfășurării acțiunii în limba germană, la care se atribuie categoriile semantice durativă, iterativă, semelfactivă, intensivă, a fazei acțiunii verbale și cea rezultativă. Importanța aspectuală a mijloacelor lexicale se manifestă, de regulă, la îmbinarea lor cu verbele, însă interacțiunea lor, în limba germană, este insuficient studiată și de aceea se prezintă ca actuală.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul de bază al cercetării în cauză este stabilirea, analiza, sistematizarea și ierarhizarea mijloacelor lexicale de exprimare a categoriei complexe, multicomponente a aspectualității în limba germană, care include în sine categoriile semantice ale aspectualității cantitative: durativitatea, iterativitatea, semelfactivitatea și intensitatea și categoriile aspectualității calitative: faza acțiunii verbale și rezultativitatea.

În prealabil, se presupune luarea în discuție a mai multe **obiective** – generale și particulare – dintre care, mai importante, menționăm următoarele:

1. să cercetăm specificul noțiunilor de bază ale categoriei aspectualității: „aspect” și „mod de acțiune/Aktionsart” în tradiția lingvistică germană;
2. să stabilim abordarea fundamentală în cercetarea categoriei aspectualității;
3. să identificăm indicii semantice dominante ale categoriilor semantice ale aspectualității cantitative și calitative în limba germană;
4. să reliefăm specificul mijloacelor lexicale sintetice și analitice de exprimare a sensurilor aspectuale;
5. să analizăm potențialul semantic al indicatorilor lexicali sintetici și analitici cu semantică aspectuală prin metoda evidențierii semelor diferențiale;
6. să elaborăm modelul câmpurilor funcțional-semantice ale mijloacelor lexicale de exprimare a aspectualității cantitative și calitative în limba germană în baza analizei semantice, contextuale și statistice a acestora.

Metodele de investigare. La realizarea scopului și obiectivelor propuse, este aplicat un set de metode științifice de investigare și procedee de analiză, elaborate în lingvistica contemporană și condiționate de însuși obiectul, materialul lingual, scopul și obiectivele cercetării. La studierea problemelor teoretice ale aspectualității am utilizat următoarele metode: documentarea științifică, sinteza și analiza, metoda tipologică, metoda inductivă și cea deductivă. În calitate de suport epistemologic pentru documentarea teoretică ne-au servit studiile unor lingviști notorii: Al. Bondarko, Iu. Maslov, V. Hrakovski, E. Coșeriu, B. Comrie, W. Jung, W. Flämig, U. Schwall ș. a., în baza cărora am supus analizei și am sistematizat diversitatea conceptelor, opiniilor axate pe problematica nominalizată, am conturat cele mai importante

moduri ale acțiunii verbale/Aktionsarten, precum și mijloacele lexicale de exprimare ale acestora în limba germană.

În intenția de a stabili diversitatea mijloacelor lexicale de exprimare a sensurilor aspectuale și de a evalua potențialul semantic al unităților lexicale identificate, pe parcursul cercetării, s-a încercat îmbinarea abordării onomasiologice cu cea semasiologică. În general, s-a pornit de la sens și s-a apropiat de formă, dar, în același timp, nu s-a renunțat și la analiza formei, pentru a dezvălui în profunzime sensul. În acest scop, au fost utilizate metode lingvistice speciale: metoda analizei definițiilor lexicografice, drept unul din procedeele de interpretare a sensurilor, prezentate în dicționarele DUDEN Universalwörterbuch, Langenscheidt Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache, Duden Redewendungen și în dicționarul de sinonime germane; elemente ale analizei componențiale - la stabilirea semelor diferențiale ale durativității, iterativității, semelfactivității, intensității, fazei acțiunii verbale și rezultativității; la identificarea valorilor conotative ale cuvintelor și a îmbinărilor de cuvinte în baza ambianței contextuale - metoda analizei contextuale. Necesitatea specificării nuanțelor unor sensuri aspectuale ale unităților lexicale analizate ne-a determinat să utilizăm metoda substituției. Sistematizarea unităților linguale investigate și modelarea câmpurilor funcțional-semantice ale mijloacelor lexicale de exprimare a aspectualității cantitative și calitative a devenit posibilă doar în baza aplicării metodei structural-sistemice.

Drept material de cercetare și analiză au servit 1000 de exemple, excerptate din operele literare moderne ale autorilor germani St. Zweig, F. Kafka, Th. Mann, Th. Fontane, P. Süskind, G. Grass, H. Hesse, M. Frisch, H. Böll, Ch. Wolf, Ch. Von Kamp; în total 4268 de pagini, și 2500 de exemple din textele edițiilor periodice germane ca *Die Zeit*, *Der Spiegel* pentru perioada 2008-2015. Fragmentele textuale analizate, selectate din literatura artistică, reprezintă reflectarea diferitor stiluri funcționale, incluzând diverse domenii ale activității umane (domeniul social, oficial, special etc.), și sunt interpretate, pe de o parte, ca forme de consolidare a cunoștințelor despre lume, care își găsesc exprimarea în text, vorbire, și, pe de altă parte, ca surse de cunoștințe despre caracterul de desfășurare a evenimentelor, a acțiunilor și a proceselor din realitatea obiectivă. Spectrul temelor de contexte, extrase din presa germană, cuprinde diverse sfere ale vieții: politică, economie, viață socială, educație, cultură, sport etc. Opțiunea noastră pentru investigarea discursului publicistic se explică prin calitatea sa de seismograf al tuturor schimbărilor și tendințelor din limba germană contemporană, dar și prin capacitatea mass-media de a răspândi și aplica în uzul comun unele inovații lexico-semantice.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute. Cercetarea în cauză, deși ia în discuție aspecte care, într-un fel sau altul, și-au găsit reflectare în literatura de specialitate, totuși se

impune prin promovarea unei inovatoare viziuni de ansamblu asupra studierii și sistematizării multitudinii de mijloace lexicale de exprimare a categoriilor semantice ale aspectualității cantitative și calitative în limba germană contemporană. Sistemul de mijloace lexicale de exprimare a diferitor sensuri aspectuale se analizează ținând cont de interacțiunea acestor mijloace în structura enunțării, completând astfel, într-o oarecare măsură, viziunile despre categoria aspectualității existente în lingvistica generală și cea germanică.

În cadrul abordării funcțional-semantice, în baza materialului empiric, sunt identificate indiciile semantice dominante și sunt propuse modele de câmpuri ale unităților lexicale de exprimare a categoriilor semantice atât ale aspectualității cantitative, cât și ale celei calitative în limba germană. Investigarea nivelului lexical al aspectualității, reprezentat de mijloacele de exprimare sintetice și analitice, și analiza acestora constituie o abordare inovativă în lingvistica germanică contemporană.

Pornind de la ipoteza că la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității cantitative și calitative în limba germană, în care aspectul nu este o categorie gramaticală, servește un set anumit de mijloace lexicale, reunite în baza indiciilor semantice integrale corespunzătoare, **problema științifică importantă soluționată în domeniul de investigație** rezidă în identificarea indiciilor semantice dominante pentru cele două tipuri de aspectualitate și în stabilirea mijloacelor lexicale de exprimare ale acestora, ce permite sistematizarea și ierarhizarea indicatorilor lexicali în structura câmpurilor funcțional-semantice corespunzătoare.

Importanța științifico-teoretică a cercetării se conturează prin următoarele: integrând și interpretând rezultatele științifice ale lingviștilor autohtoni și internaționali, în primul rând al celor germani, am încercat să extindem și să aprofundăm cunoștințele ce vizează categoria aspectualității în germanistică. O contribuție deosebită în elucidarea problemelor din domeniul aspectologiei poate fi considerată stabilirea și caracteristica categoriilor semantice ale aspectualității cantitative și calitative și identificarea indiciilor semantice dominante comune ale acestora în limba germană. Un alt aspect ce determină semnificația investigațiilor efectuate ține de reliefarea mijloacelor lexicale sintetice și analitice de exprimare a aspectualității în limba germană, la fel, și de conturarea specificului de interacțiune a acestora cu verbul, în calitate de purtător de bază al sensului aspectual care contribuie la completarea lacunelor despre modurile de exprimare a categoriei aspectualității la nivel lexical. Rezultatele obținute prezintă interes pentru cercetările cu caracter general-lingvistic, pentru aspectualitatea generală și comparativă și, de asemenea, pot servi drept fundament pentru investigațiile științifice ulterioare din acest domeniu.

Valoarea aplicativă a lucrării. Adoptând un demers critic și analizând cu discernământ opiniile diverșilor lingviști, nu din ambiția de a găsi un răspuns univoc, ci din entuziasmul de a veni în întâmpinarea lexicografilor, a traducătorilor, a profesorilor și a studenților și în speranța de a le oferi o multitudine de perspective asupra categoriei semantice a aspectualității, rezultatele obținute vor contribui la înțelegerea mai profundă și la utilizarea corectă a mijloacelor de exprimare a nuanțelor aspectuale în limba germană. Rezultatele cercetării pot fi aplicate, de asemenea, la promovarea, în instituțiile superioare, a cursurilor teoretice și practice la disciplinele lingvistice: teoria și practica traducerii, tipologia, gramatica comparată a limbilor germană și română, la elaborarea cursurilor speciale ce țin de aspectualitatea comparativă a limbilor divers-structurale și lingvistica textului, la elaborarea tezelor de licență și a celor de master de către studenții de la Facultățile de Litere. Materialele cercetării pot fi utile la promovarea orelor de gramatică aplicativă a limbii germane, la practica limbii orale și scrise.

Aprobarea rezultatelor cercetării a avut loc:

- în cadrul conferințelor cu statut național: Conferința științifico-practică, consacrată aniversării a 17-a a Universității de Stat din Comrat „Știință, Cultură, Educație” (Comrat-2008), Conferința științifică republicană „Probleme actuale de lingvistică și glotodidactică” (Chișinău-2008), Conferința științifico-practică „Wissen Vernetzen Publizieren” (Chișinău-2008), Conferința științifico-practică republicană „Universitatea secolului XXI: știința filologică între cercetare și aplicare” (Chișinău-2010), Colocviul științific „Orientări actuale în cercetarea doctorală” (Bălți-2011), Simpozionul național „Probleme contrastive în lingvistică și literatura universală” (Bălți-2012), Colocviul științific „Orientări actuale în cercetarea doctorală” (Bălți-2012), National Conference for University Teachers „New Approaches in Foreign Language Teacher Training” (Bălți-2013), Colloquia Professorum „Tradiție și inovare în cercetarea științifică”, ediția a IV-a (Bălți-2013), Simpozionul național „Probleme de filologie și traductologie” (Bălți-2013), Colocviul științifico-practic „Rolul profesorului în procesul predării limbii străine în contextul integrării europene” (Chișinău-2014), Colloquia Professorum „Tradiție și inovare în cercetarea științifică”, ediția a V-a (Bălți-2014); Conferința științifică „Probleme de filologie: Aspecte teoretice și practice (Ediția I) (Bălți-2014), Colocviul științifico-practic „Aspecte lingvistice și glotodidactice în predarea limbilor străine” (Chișinău-2015);
- în cadrul conferințelor cu statut internațional: Colocviul internațional „Probleme actuale de lingvistică, glotodidactică și știință literară”, ediția a IV-a (Chișinău-2009), Colocviul științific internațional „Strategii actuale în lingvistică, glotodidactică și știință literară”, ediția a II-a (Bălți-2009), Colocviul internațional „Lecturi în memoriam acad. Silviu Berejan” (Chișinău-2011), Colocviul științific comemorativ național cu participare internațională „Tradiție și modernitate în

abordarea Limbajului”, ediția a II-a consacrată aniversării a 70-a de la nașterea lui Mircea Ioniță (Bălți-2011), Conferința științifică cu participare internațională „Interferențe universitare – integrare prin cercetare și inovare” (Chișinău-2012), Colocviul internațional Filologia secolului al XXI-lea „Creativitatea lingvală: de la semn la text”, ediția a V-a (Bălți-2012), II Международная научно-практическая конференция «Актуальные проблемы лингвистики и лингводидактики в контексте современных подходов» (Comrat-2014), Conferința științifică internațională „Probleme actuale de Lingvistică și Glotodidactică” (Chișinău-2014); Conferința științifică cu participare internațională „Probleme de filologie: Aspecte teoretice și practice”, ediția a II-a (Bălți-2015); Conferința științifico-practică internațională „Știință, Educație, Cultură” (Comrat-2016);

- în paginile revistelor de profil filologic *Revista Științifică Studia Universitatis* (2012), *Limbaj și Context. Revistă internațională de lingvistică, semiotică și știință literară* (2012).

Structura tezei. Teza include: 3 adnotări în limbile română, engleză și rusă; lista abrevierilor; introducere; trei capitole, fiecare urmat de concluzii; concluzii generale și recomandări; bibliografia din 238 titluri; 5 figuri, 12 anexe; declarația privind asumarea răspunderii; CV-ul autorului.

Introducere. În introducere este motivată alegerea temei de cercetare, actualitatea și noutatea științifică a ei; sunt formulate scopul, obiectivele și problema-cheie, este reliefată semnificația științifico-teoretică și valoarea aplicativă a studiului, este prezentată aprobarea rezultatelor științifice.

Capitolul 1. Interpretarea noțiunii „aspectualitate”. Probleme teoretice conține cinci subcapitole. În primul subcapitol, sunt relevate chestiunile teoretice ale categoriei funcțional-semantice a aspectualității și noțiunile de bază *aspect* și *modul acțiunii* în lingvistica generală. În cel de-al doilea subcapitol este conturat specificul și prezentată clasificarea modurilor acțiunii verbale/*Aktionsarten* în limba germană. Al treilea subcapitol descrie și analizează abordările fundamentale aplicate la studierea aspectualității în lingvistică, în particular, abordarea onomasiologică, care își găsește exprimarea în teoria nominației, în teoria categoriei conceptuale și în teoria câmpului funcțional-semantic. De asemenea, este precizată terminologia și metodologia cercetării. În subcapitolul patru definim noțiunile de aspectualitate cantitativă și calitativă și identificăm indiciile semantice dominante comune pentru fiecare tip de aspectualitate. În ultimul subcapitol (al cincilea), o atenție deosebită este acordată stabilirii și clasificării mijloacelor lexicale posibile de exprimare a categoriilor funcțional-semantice ale aspectualității.

Capitolul 2, Indicatorii lexicali ai categoriilor semantice ale aspectualității cantitative, conține patru subcapitole, în care, în primul rând, prezentăm o descriere a tuturor categoriilor semantice ale aspectualității cantitative: durativă, semelfactivă, iterativă și intensivă. În subcapitolul al doilea prezentăm o analiză minuțioasă a mijloacelor lexicale sintetice de exprimare a acestor categorii semantice; în special, evidențiem și descriem nuanțele aspectuale ale semanticii verbale corespunzătoare și, nu în ultimul rând, actualizăm rolul unor mijloace afixale la exprimarea acestor sensuri aspectuale. În cel de-al treilea subcapitol, este determinată semantica aspectuală a indicatorilor lexicali analitici de exprimare a aspectualității cantitative, manifestându-se prin indicatorii adverbiali și derivatele adjectivale, construcțiile prepoziționale, construcțiile de tipul „am Schreiben sein” și unitățile frazeologice. În baza analizei semantice realizate, a mijloacelor de exprimare a aspectualității cantitative și, îndrumându-ne de criteriile stabilirii centrului și periferiei structurii câmpului, în subcapitolul al patrulea propunem și argumentăm modelul de câmp funcțional-semantic al indicatorilor lexicali ai categoriilor semantice ale aspectualității cantitative.

Capitolul 3, Indicatorii lexicali ai categoriilor semantice ale aspectualității calitative, caracterizează categoriile semantice ale aspectualității calitative: categoria semantică a fazei acțiunii verbale și categoria semantică rezultativă. În cele două subcapitole, sunt evocate și descrise meticulos mijloacele lexicale de exprimare a celor trei faze de desfășurare a acțiunii verbale: indicatorii adverbiali ce relevă începutul, continuarea și sfârșitul acțiunii verbale, la fel, sunt analizați indicatorii lexicali ai sensului definitiv sau parțial al rezultatului acțiunii. Subcapitolul al treilea prezintă sistematizarea mijloacelor lexicale de exprimare a categoriilor semantice, faza acțiunii verbale, și cea rezultativă, în formă de câmp funcțional-semantic al indicatorilor lexicali de exprimare a aspectualității calitative prin motivarea ierarhiei acestor indicatori.

Fiecare capitol se încheie cu concluzii.

În **Concluzii generale și recomandări** am prezentat o sinteză a rezultatelor obținute, a posibilităților mijloacelor lexicale sintetice și analitice de exprimare a categoriilor semantice ale aspectualității cantitative și calitative în limba germană contemporană. De asemenea, am formulat perspectivele de cercetare ulterioară a problemei și recomandări la aplicarea rezultatelor cercetării.

Bibliografia conține 238 titluri prezentate în ordine alfabetică în limbile română, germană, engleză, franceză și rusă, ce au servit drept suport teoretic și aplicativ în procesul de elaborare a tezei.

Anexele conțin: Glossar explicativ de termeni utilizați în text; întrebuințarea indicatorilor lexicali sintetici la exprimarea aspectualității; întrebuințarea indicatorilor lexicali analitici la exprimarea aspectualității; frecvența întrebuințării indicatorilor lexicali sintetici și analitici la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității cantitative; distribuirea indicatorilor lexicali sintetici la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității cantitative; distribuirea indicatorilor lexicali analitici la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității cantitative; frecvența întrebuințării indicatorilor lexicali sintetici și analitici la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității calitative; distribuirea indicatorilor lexicali sintetici la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității calitative; distribuirea indicatorilor lexicali analitici la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității calitative; productivitatea indicatorilor sintetici la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității; productivitatea indicatorilor analitici la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității; productivitatea indicatorilor lexicali adverbiali ai fazei acțiunii verbale.

1. INTERPRETAREA NOȚIUNII „ASPECTUALITATE”. PROBLEME TEORETICE

1.1. Categoria aspectului versus modul desfășurării acțiunii verbale

În ultimele decenii, problema vizând organizarea și funcționarea vorbirii, studierea modului și caracterului desfășurării acțiunii în enunțare a devenit o preocupare continuă în mediul lingviștilor. Acest interes a servit drept imbold la dezvoltarea aspectologiei, pe care lingvistul Iu. Maslov o definește ca „ramură a științei despre structura și semantica gramaticală a limbii, care studiază categoria aspectului verbal (în terminologia internațională „aspect”) și, mai pe larg, toată sfera aspectualității [190, p. 5]. Aspectologia modernă prezintă rezultatul cercetărilor lingviștilor în decurs de mai mult de două veacuri. De cercetarea problemelor ce țin de domeniul aspectualității în diferite limbi s-au ocupat mai mulți cercetători: Berejan, Coșeriu, Evseev, Cemârtan, Constantinovici, Poghiric, Savin-Zgardan, Comrie, Lyons, Vendler, Flämig, Andersson, Ehrich, Engerer, Gruber, Lehmann, Leiss, Schmidt, Schwall, Thiel, Milliaressi, Gosselin, Skrypnyk, Avilova, Beloșapkova, Bondarko, Hrakovski, Maslov, Șeleakin ș. a.

Aspectualitatea reprezintă o categorie universală, caracteristică fiecărei limbi. În opinia lingviștilor J. Lyons, Iu. Maslov, Al. Bondarko, aspectualitatea are un caracter mai universal în comparație cu categoria temporalității. Aceste două categorii sunt studiate, de obicei, în ansamblu, ca un complex aspectual-temporal, deoarece, completându-se reciproc, caracterizează specificul desfășurării acțiunii verbale. Concepută în sens larg, *aspectualitatea*, conform opiniei aspectologului rus Al. Bondarko, cuprinde nu numai categoria gramaticală a aspectului, dar și alte elemente, care, în context, sunt capabile să exprime sensuri aspectuale, concentrate, de obicei, în predicat. Preluând argumentele lui Al. Bondarko, lingvistul I. Evseev, definind aspectualitatea, opinează precum că aceasta reprezintă categoria funcțional-semantică, suma componentelor aspectualității *aspect* și *Aktionsart*, prezentă în orice limbă, sub o formă sau alta [15, p. 7].

Din punct de vedere terminologic aspectualitatea pornește de la doi termeni *Aspect* și *Aktionsart* (termen preluat din gramatica germană și tradus în limba română ca „mod/modalitate/fel de acțiune). Considerăm că pentru concretizarea bazei teoretice a oricărei cercetări în domeniul aspectualității sunt necesare determinarea și delimitarea noțiunilor de bază *Aspect* și *Aktionsart*. În pofida istoriei îndelungate de cercetare a acestor noțiuni, până în prezent, în lingvistica contemporană nu există o concepere unică despre esența lor.

În funcție de tradiția lingvistică, termenul *aspect* (traducerea termenului rus *vid*) se întrebunțează atât pentru marcarea exclusiv a categoriei gramaticale, care exprimă, de exemplu,

în limbile slave, o acțiune perfectivă sau imperfectivă, cât și în calitate de noțiune generalizatoare pentru caracteristica gramaticalizată a desfășurării acțiunii.

În funcție de concepere a esenței aspectului, se evidențiază două opinii fundamentale: este oare aspectul, prin exprimarea acțiunii perfective ori imperfective aspect gramatical sau aspectul este, în general, orice caracteristică gramaticalizată a modului de desfășurare a acțiunii?

Reprezentanții primei opinii, lingviștii V. Mighirin (1973), N. Avilova (1976), C. Fuchs (1991) consideră că esența aspectului constă în exprimarea opoziției: atingerea sau neatingerea unei limite abstracte la desfășurarea acțiunii. Aspectul perfectiv indică faptul că această limită este atinsă și, anume, acțiunea este terminată; iar aspectul imperfectiv are sensul neatingerii limitei abstracte, deci neterminarea acțiunii.

Lingvistul C. Fuchs punctează că perfectivitatea marchează intrarea într-o stare sau inițierea unei activități limitate, care duce nemijlocit la un final, încetarea unei activități sau ieșirea dintr-o oarecare stare. Imperfectivitatea, la rândul ei, pune în valoare structura internă a unei situații anumite la un moment dat, marchează o stare sau o activitate care este nelimitată din punct de vedere temporal și care nu duce, în mod obligatoriu la un final [141, p. 7].

În determinarea esenței aspectului, lingvistul V. Mighirin aplică noțiunea de cuprindere completă sau incompletă a obiectului în acțiune. Cercetătorul definește trecerea acțiunii de la o stare la alta prin cuprinderea sau necuprinderea unui ciclu anumit [193, p. 144]. Aplicând noțiunea de limită, lingviștii pun frecvent semnul egalității între limita și granițele procesului. Totuși, limita internă a acțiunii presupune că acțiunea, iepuizându-se, se termină. Această limită are parametrii cantitativi, calitativi și spațiali ai obiectului, asociați cu ea. Diferențierea după acest criteriu prezintă în sine aspectualitatea *calitativă*.

Pentru reprezentanții celui de-al doilea punct de vedere Al. Bondarko (2012), A. Isacenko (1960), N. Thelin (1980), M. Șeleakin (1983), Iu. Maslov (1984), H. Mehlig (1985) esența aspectului constă în exprimarea integrității sau neintegrității acțiunii. Aspectul perfectiv indică integritatea acțiunii, iar cel imperfectiv – neintegritatea acțiunii. După H. Mehlig, esența diferenței aspectuale se determină prin marcarea deixisului extern sau intern. Marcantul celui dintâi este aspectul perfectiv, fiind determinat de indiciul pozitiv de integritate, iar pentru cel de-al doilea este aspectul imperfectiv, condiționat de indiciul negativ al integrității [191, p. 228].

Conform Al. Bondarko, sensul de integritate și atingerea limitei sunt în corelație și se condiționează reciproc [160, p. 123]. Integritatea acțiunii înseamnă continuitatea procesului său de desfășurare. Spre deosebire de forma aspectului perfectiv, cea a aspectului imperfectiv exprimă durata nelimitată a unui proces unitar. Diferențierea, după acest criteriu, prezintă în sine aspectualitatea *cantitativă* [189, p. 23].

Aspectualitatea calitativă și cantitativă denotă caracteristicile fundamentale ale câmpului funcțional-semantic al aspectualității, componenții căruia corespund acestor două criterii. Despre aspectul gramatical putem vorbi numai acolo, unde anumite sensuri aspectuale, în limita lexicului verbal majoritar, sunt exprimate cu ajutorul paradigmatelor, contrapuse reciproc formelor gramaticale a unuia din verbe [189, p. 24]. Celelalte caracteristici aspectuale mai particulare rămân a fi teme semantice la evidențierea modurilor desfășurării acțiunii.

Opiniile și punctele de vedere despre esența categoriei aspectului și a modurilor acțiunii menționate certifică faptul că lingviștii au perseverat în cercetarea acestor două categorii, referindu-le la diferite planuri semantice.

Complexitatea și multidimensionalitatea modurilor acțiunii verbale, de asemenea, a permis abordarea acestora din numeroase puncte de vedere. În slavistică, modurile acțiunii sunt cercetate ca grupări de verbe semantice, unite în baza sensurilor comune, care redau caracterul desfășurării acțiunii. Unii lingviști, ca A. Isacenko, N. Avilova, atribuie modurilor acțiunii numai sensurile morfem-caracterizate.

Un alt grup de lingviști, ca Iu. Maslov, Al. Bondarko, M. Șeleakin, atribuie modurilor acțiunii toate sensurile aspectuale posibile: atât cele morfem-definitivate, precum și cele morfem-nedefinitivate. În accepția cercetătorului M. Șeleakin, modurile acțiunii se deosebesc de aspect și de perfectivitate/imperfectivitate prin faptul că „sensurile aspectuale ale modurilor acțiunii sunt detaliat semantizate în caracteristica acțională a acțiunii” [219, p. 30].

Ambele noțiuni, aspect și modul acțiunii, reflectând realitatea obiectivă, sunt componenți ai aceleiași zone conceptuale realizate în limbă prin diferite mijloace de exprimare. Dacă aspectul este gramaticalizarea diferențelor aspectuale corespunzătoare, atunci modurile acțiunii sunt lexicalizarea, care se produce prin derivarea morfologică. Lingvistul Iu. Maslov punctează că modurile acțiunii reprezintă „particularitățile sensului lexical al diferitor verbe” [188, p. 191].

Din cele expuse se conturează ideea că, în general, categoria aspectului și modul acțiunii sunt noțiuni tangente, care se deosebesc prin gradul de obligativitate al exprimării. Dacă categoria aspectului verbal, trebuie să persiste în fiecare formă verbală, atunci modul acțiunii nu este indispensabil la exprimare, acesta doar introduce o informație suplimentară. Prin urmare, modurile acțiunii reprezintă o categorie semantica care, în comparație cu categoria aspectului, nu este una gramaticală.

Savantul lingvist de talie mondială Eugeniu Coșeriu sublinia că, în mai multe limbi, diferite categorii gramaticale sunt prezentate în măsură diferită, evidențiind trei posibilități:

1. lipsa unei categorii gramaticale anumite;

2. suprapunerea (coincidența) diferitor funcții ale uneia dintre categorii, fapt care semnifică fenomenul de sincretism;

3. necoresponderea funcției criteriilor unei oarecare categorii și, ca urmare, considerată ca o funcție auxiliară [53, p. 74].

Astfel, categoria gramaticală a aspectului nu poate fi regăsită în toate limbile și, în acest context, în studiile din domeniul aspectologiei se întrebuințează termenul limbă „aspectuală” și „neaspectuală”. Prin urmare, categoria semantică universală a aspectualității poate fi exprimată nu numai cu ajutorul categoriei gramaticale a aspectului, dar și întrebuințând alte mijloace linguale. În diferite limbi, categoria semantică complexă se realizează în diverse moduri. În limba română, se pot urmări trei orientări privind existența noțiunii de aspect: „o orientare care susține existența Aspectului lexicalizat, o altă – pe cea a aspectului gramaticalizat prin instrumente rudimentare, și ultima – inexistența totală a acestei categorii [36, p. 75]. În acest context, vom menționa că lingvistul C. Poghiric nu recunoaște categoria aspectului drept categorie gramaticală. Prin aspect, cercetătorul înțelege „tot ce privește durata și gradul de realizare a procesului exprimat de verb, stadiul în care se găsește acest proces” [34, p. 18].

În cercetările sale, lingvistul A. Ciobanu dezvoltă ideea că aspectul în limba română „nu alcătuiește o categorie gramaticală distinctă, un sistem, ca de exemplu, în limbile slave” [8, p. 10].

După F. Dimitrescu, „În limba română, aspectul verbal nu reprezintă un sistem. Limba noastră exprimă nuanțele aspective printr-o serie de modalități [...] în afară de mijloacele lexicale, întrebuințarea unor verbe semiauxiliare, a unor adverbe, prefixe, elipsa verbelor mișcării, folosirea timpurilor cu nuanțe aspective - imperfectul implică noțiunea de aspect, este durativ, prezentul poate reda o acțiune repetată, este iterativ etc. [14, p. 116].

Gramaticianul român D. Irimia concepe aspectul drept o „expresie lingvistică a modului specific de desfășurare în timp – din perspectiva subiectului vorbitor – a acțiunii verbale în interiorul raportului enunț – enunțare” [27, p. 211].

Cercetând noțiunea de aspectualitate în limba română, C. Poghiric (1953) și S. Berejan (2001) clasifică sensurile aspectuale din punctul de vedere al duratei acțiunii – verbe durative, perdurative, persursive, momentane etc. – și gradul de realizare a acțiunii sau a procesului – verbe perfective și verbe imperfective.

Studierea literaturii de specialitate cu referire la problemele aspectualității în diverse limbi permite să constatăm că o atenție deosebită, de regulă, se acordă cercetării și clasificării diferitor moduri ale acțiunii. În limba română, de exemplu, problema evidențierii, definirii și

descrierii modurilor desfășurării acțiunii/ Aktionsart a fost cercetată de lingviștii S. Berejan, I. Evseev, E. Constantinovici, A. Savin-Zgardan, C. Cemârtan, A. Aga-Sobol, T. Luchian.

În viziunea cercetătoarei T. Luchian, „modurile (felurile) acțiunii (Aktionsart) reprezintă, de fapt, o aspectualitate lexicală, exprimată în limbile slave prin mijloace gramaticale, iar în română prin mijloace lexico-semantică și sintactice” [29, p. 18].

Lingvista basarabeană C. Cemârtan aduce următoarea definiție: „Categorია Aktionsart este una lexico-semantică și se bazează pe sensul lexical al fiecărui verb în parte, în special, pe semul aspectual al acestuia” [6, p. 132].

În lingvistica românească, de altfel, ca și în slavistică, cercetătorii evidențiază un număr diferit de moduri ale acțiunii verbale. Astfel, de exemplu, academicianul S. Berejan a evidențiat următoarele moduri ale acțiunii verbale: „incoativ (a începe), terminativ (a sfârși), rezultativ (a găsi), iterativ sau durativ (a vorbi), momentan sau instantaneu (a adormi), ingresiv (a cădea) etc. [4, p. 36]. I. Evseev (1974) evidențiază 14 nuanțe de aspect: inceptiv, rezultativ, saturativ, limitativ, iterativ, semelfactiv, perdurativ, intensiv, cumulativ, atenuativ, augmentativ, distributiv, reciproc, reversiv.

În cercetarea lingvistei A. Savin-Zgardan găsim deja peste 20 de sensuri aspectuale: atenuativ, comitativ, cumulativ, distributiv, durativ, durativ-atenuativ, evolutiv, finitiv, incoativ, ingresiv, intensiv, iterativ, întreruptatenuativ, monosecvențial, multiplicativ, neorientat, orientat, reciproc, relațional, rezultativ, semelfactiv, static [37, p. 57].

În limba engleză, conceperea și existența aspectului în calitate de categorie gramaticală, precum și evidențierea modurilor acțiunii și corelația lor cu aspectul, până în prezent, de asemenea, este o arie de discuție a mai mulți lingviști. Discrepanțele în opinii persistă și astăzi în privința termenului „aspect”. Cei mai mulți dintre lingviștii englezi definesc termenul „aspect” ca *Grammatical Aspect*, *Viewpoint Aspect* etc. În special, accentul se pune pe cercetarea opoziției aspectului durativ și cel general (*Common and Progressive Aspect*).

Cercetătorul englezist K. Kabakchiev (2000) analizează aspectul în mod general ca o categorie conceptuală, considerând-o drept cheie în sistemul aspectual al limbii engleze. Prin modurile acțiunii distinsul lingvist concepe caracteristici speciale aspectuale ale verbului ca unitate lexicală. D. Melenciuc menționează că „aspectul în engleză posedă un sistem dezvoltat de forme gramaticale completat de mijloace lexicale și prozodice, întrebunțate, de regulă, la intensificarea sensului general aspectual” [133, p. 46-49]. În lucrarea *Tense, Aspect and Action*, semnată de cercetătorul englez C. Bache (1994), aspectul și modul acțiunii, numite de autori *Aktionsart*, sunt interpretate ca metacategorii: aspectul – ca realizare a categoriei aspectualității, și modul acțiunii verbale – ca realizare a metacategoriei acționalității. Aspectul își găsește

exprimarea în formele perfectului și imperfectului și, de asemenea, în formele aspectului durativ și general: Progressive/Non-Progressive. La realizarea metacategoriei modului acțiunii sunt analizate cele unitare și eterogene după caracterul desfășurării (care cuprind mai multe faze), de asemenea, și cele perfective și imperfective.

Lingvista D. Ziegeler (2006), în lucrarea sa „*Interfaces with English Aspect*”, propune două variante de denumire: „*Aktionsart*” și „*Kind of Action*”, care pot fi traduse ca „*modul acțiunii*”. Gramaticianul B. Comrie (1976) întrebuințează termenii *aspectul lexical sau semantic*, pe când alți cercetători caracterizează modurile acțiunii prin opoziția binară a aspectului gramatical *perfect - imperfect*. Lingvistul Z. Vendler denumește modurile acțiunii drept aspect lexical, ce reprezintă indiciul semanticii lexicale a verbului și care marchează sensurile aspectuale [135, p. 101-104]. Lingvistul F. Hanna consideră că modul acțiunii „*Aktionsart*” exprimă caracteristica semantică a verbului [127, p. 227-245]. În opinia cercetătorilor, pe lângă realizarea morfologică, modurile acțiunii au dobândit, în ultimul timp, o conotație mult mai amplă, deoarece ele pot semnifica nu numai particularitățile unor verbe luate separat la nivel lexical, dar și la nivel semantic, atunci când vorbim de propoziții.

Rezumând, conchidem că în majoritatea cercetărilor lingvistice în domeniul aspectologiei, modul acțiunii este conceput ca o categorie lexicală, și nu una gramaticală, deoarece reprezintă indiciul semanticii verbale. Aspectul și modul acțiunii corelează cu timpul intern al situației analizate și se completează reciproc, dar, în același timp, categoriile respective, aparținând diferitor niveluri ale limbii, caracterizează în mod diferit desfășurarea acțiunii. În subcapitolul următor vom analiza mai profund opiniile germaniștilor privind natura și interacțiunea noțiunilor *aspect* și *modul acțiunii/Aktionsart* în limba germană.

1.2. Categoria aspectului și modurile desfășurării acțiunii/*Aktionsarten* în tradiția lingvistică germană

În limba germană nu se regăsește categoria aspectului în acea formă în care ea se prezintă în limbile slave, în care aspectul, în sensul îngust al cuvântului, reprezintă categoria formei verbale a acestuia, prezentată pe axa paradigmatică în calitate de opoziție binară a aspectului perfectiv și imperfectiv. E Schendels, negând în germană categoria gramaticală a aspectului, menționează că „caracteristica aspectuală a verbului, în limba germană, nu posedă abstracție de la lexica concretă, în acea măsură, care este caracteristică fenomenelor gramaticale” [221, p. 116]. În această concepere, limba germană este raportată la așa-numitele limbi „neaspectuale”.

Vom menționa că în dezvoltarea științei despre aspectologia germană a existat o etapă în care renumiții lingviști germani V. Streitberg (1891), L. Sütterlin (1923), O. Behaghel (1924), M. Deutschbein (1962) recunoșteau prezența categoriei aspectului în limba germană și raportau verbele *perfective* de tip *kommen, verblühen* la verbele aspectului perfectiv, iar cele *imperfective* de tipul *gehen, blühen* - la verbele aspectului imperfectiv. În opinia aspectologului Iu. Maslov, acești cercetători „nu au remarcat diferența esențială de conținut dintre perfectivitatea slavă și limita acțiunii verbale în limbile germanice...”, recunoscându-se, astfel, existența aspectului în germană [189, p. 40]. Despre interpretarea eronată a lui W. Streitberg (1891) și a adepților săi se menționează în lucrările semnate de B. Delbrück (1897) și alți cercetători. Totuși încă un timp îndelungat mai mulți lingviști germaniști raportau limba germană la limbile ce posedă categoria aspectului. Încheierea acestor dezbateri s-a produs prin lucrarea lui E. Hollmann (1937), în care se nega prezența aspectului în germană, dar se evidențiază noțiunea de modul acțiunii/*Aktionsart*. O diferențiere evidentă între noțiunea de aspect și cea de modul acțiunii/*Aktionsart*, remarcată de S. Agrell (1962), a impulsionat cercetarea detaliată a modurilor acțiunii în limba germană.

Cu toate acestea, în lingvistica germanică, concepțiile savanților privind oportunitatea evidențierii modurilor acțiunii, clasificarea lor și modurile de exprimare, diferă considerabil de la autor la autor. Unii neagă existența, în limba germană, nu doar a categoriei aspectului, dar și a categoriei *Aktionsart* (R. Steinitz, 1986); alții pun la îndoială necesitatea evidențierii modurilor acțiunii (H. Glinz, 1961; B. Balin, 1979; H. Brinkmann, 1971). Lingvistul H. Brinkmann, de exemplu, presupunând că în germană lipsește sistemul mijloacelor de exprimare ale aspectului, introduce noțiunea de „*Sehweisen*” (punct de vedere”) [47, p. 242-248].

La un alt punct de vedere aderă cercetătorii P. Polenz (1963), W. Flämig (1971), B. Rizaev (1988) et al., care nu numai că recunosc prezența acestor mijloace de exprimare ale aspectului în limba germană, dar și consideră că modurile acțiunii sunt pe cale să se gramaticalizeze (*auf dem Wege, Grammatik zu werden*) [204, p. 34].

Gramaticianul german G. Paul (1957) consideră că categoria *Aktionsart*, după conținutul său, este apropiată de categoria aspectului proprie verbului în limbile slave și, ca rezultat, diferențiază în germană două tipuri și două grupe de verbe: verbe *perfective* (*perfektivische Verben und perfektive Aktionsart*) și verbe *imperfective* (*imperfektivische Verben und imperfektive Aktionsart*).

Deși majoritatea specialiștilor în lingvistica germanică concep prin categoria *Aktionsart* caracteristica desfășurării procesului în raport cu timpul și conținutul, nu există o clasificare unică a modurilor acțiunii în limba germană. Astfel, gramaticienii M. Deutschbein (1962) și H. Renicke (1961), luând în calcul caracteristica desfășurării procesului, clasifică verbele în:

incoative (Inchoativum/Ingressivum); *progresive* (Progressivum); *continuative* (Kontinuativum); *concluzive* (Konklusivum); *efective* (Effektivum); *rezultative* (Resultativum).

Analizând categoria *Aktionsart* drept caracteristică a procesului după conținut, W. Jung evidențiază următoarele grupe de verbe: *cauzative/factive* (kausative oder faktive Verben: *sprenge*, *verschwend*, *senken*; *iterative* (iterative oder frequentative Verben), care indică o repetare regulată a procesului: *flattern*, *streicheln*, *plätschern*; *diminutive* (diminutive Verben), ce precizează diminuarea acțiunii: *lächeln*, *tänzel*, *hüsteln*; *intensive* (intensivierende Verben): *saufen*, *sausen*, *rasen* [86, p. 252].

Lingvistul german G. Helbig, semnificând prin *Aktionsart* desfășurarea evenimentelor, diferențiază procesele în raport cu timpul (început, continuare, stare tranzitivă, desăvârșire și sfârșit). La fel ca și cercetătorul W. Jung, gramaticianul analizează și partea de conținut a celor întâmplate (îndemn, intensitate, iterativitate și diminuitate). Cu referință la natura *Aktionsart*, G. Helbig împarte toate verbele în două grupe mari gramaticale: *durative* (imperfective) și cele *perfective*. Primei grupe (*durative/imperfective*) gramaticianul atribuie verbele ce indică procesul celor ce se întâmplă sau mersul întâmplării, fără indicarea restricțiilor temporale: *arbeiten*, *schlafen*, *blühen*. Verbele perfective, aparținând grupei a doua, limitează mersul procesului după timp sau reflectă trecerea de la o acțiune la alta: *aufblühen*, *verblühen*, *einschlafen* [81, p. 31].

În opinia unor cercetători ai problemelor aspectualității în limba germană, transpunerea bazei aspectualității din limba rusă în sistemul verbal german a condiționat interpretarea greșită a sensurilor aspectuale în această limbă (R. Mureasov, 2001; S. Șustova, 2011; A. Averina, 2009). Lingvista S. Șustova, în lucrarea *Темпорально-аспектуально-таксисные отношения в немецком языке*, menționează că „întrebuințarea termenilor *perfectiv* - *imperfectiv* la caracterizarea mediului aspectual în limba germană trebuie considerată teoretic eronată și cea care induce în eroare” [223, p. 356]. În studiile lingvistice, de asemenea, se operează cu termenii *terminativ* și *aterminativ* [195, p. 97]; *terminativ* și *neterminativ* [51, p. 680].

În lingvistica germană, pe lângă termenii *terminativ* și *neterminativ* (*Terminativ* versus *Nicht-Terminativ*), se întrebuințează termenii *limitat/perfectiv* și *nelimitat/imperfectiv* (*Grenzbezogen* versus *Nicht-Grenzbezogen*). În cercetările lingvistice recente mai frecvent sunt întrebuințați termenii *telic* și *atelic*, care provin de la grecescul „telos” – „Ziel” (V. Lehmann, 1999; V. Engerer, 2010), dar și cei *additiv* și *nonadditiv* (E. Leiss, 2000; B. Thiel, 2007).

În general, opiniile cercetătorilor germani privind necesitatea clasificării modurilor acțiunii în fazice și nefazice coincid. O astfel de delimitare o găsim în studiile lui J. Erben, care clasifică sensurile acționale după cum urmează: *începutul acțiunii* (Beginn), *durata* (Dauer),

desăvârșirea (Vollendung), *intensitatea* (Intensivität) și *iterativitatea* (Wiederholung) [67, p. 22-27].

Principiul divizării modurilor acțiunii în *fazice* și *nefazice* îl aplică și W. Flämig [68, p. 276-277]. Cercetătorul atribuie modurilor acțiunii fazice termenul de *durativ* (*blühen*), atunci când durata acțiunii nu este limitată în timp, și cel *terminativ*, caracterizat prin limitarea duratei în timp sau trecerea într-o altă stare. W. Flämig diferențiază modul acțiunii terminativ la faza incipientă a acțiunii și la cea care indică finalizarea acțiunii. Începutul și sfârșitul fazei poate apărea subit (Ingressivum: *entflammen*, Egressivum: *platzen*) sau gradual (Inchoativum: *verblühen*, Konklusivum: *verblühen*). Modul acțiunii care indică un rezultat este numit de W. Flämig *Effektivum*, de exemplu, *erschlagen*. Germanistul divizează modurile acțiunii nefazice în *iterative* (Iterativum) - *flattern*; *intensive* (Intensivum) - *schnitzen* și *diminutive* (Diminutivum) - *lächeln*. Abordarea de către autorul W. Flämig a conceptului despre modurile acțiunii și clasificarea lor a fost preluată și expusă în gramaticile limbii germane semnate de Heidolph, Flämig& Motsch (1981) și Helbig&Buscha (2001).

În lucrarea „*Сравнительная аспектология русского и немецкого языков*”, semnată de B. Balin et. al, autorii, de asemenea, se bazează pe corelația dintre sensurile fazice ale modurilor acțiunii, care, la rândul lor, interacționează cu indiciul universal semantic perfectiv/imperfectiv [154, p. 37].

În sensurile linguale care exprimă conținuturi aspectuale, lingviștii germani remarcă diferite intercalări, suprapuneri, combinații ale sensurilor aspectuale, chiar și în cadrul aceluiași semn lingual. Autorul B. Rizaev, în calitate de exemplu, aduce conținutul acțional „durativitate”, care poate fi component al potențialului semantic al oricărui verb static, deci al verbului ce indică o acțiune continuă independent de conținutul care îl exprimă [205, p. 38]. Asemenea intercalări și suprapuneri găsim și în alte sensuri acționale. Astfel, conținutul acțional „început” este în corelație cu sensul de trecere dintr-o stare în alta. Această schimbare poate fi subită sau graduală.

Diversitatea opiniilor privind modurile acțiunii/Aktionsart se explică prin natura plurivalentă a obiectului. Încercările de a deduce o clasificare unică a modurilor acțiunii duc la reflectarea neclară a realității linguale, deoarece eliminarea ambiguităților are loc în cadrul macrocontextului, deci nu în cadrul frazei, ci în afara limitelor ei [176, p. 54].

Așadar, spectrul mare de concepte al modurilor acțiunii/Aktionsarten, clasificarea lor, propusă în lingvistica germană despre aspectualitate, sunt prezentate pe larg: de la grupele de verbe absolut *semantice* până la cele *categorial-aspectuale*.

Dacă opiniile lingviștilor germani preocupați de cercetarea sensurilor aspectuale referitoare la evidențierea diferitor moduri ale acțiunii și caracteristicile lor coincid, atunci problema conceperii aspectului rămâne a fi obiect de discuții. Astfel, lingvista E. Leiss presupune că ideea principală a aspectului constă în dihotomia *Imperfektivität – Perfektivität*, care poate fi analizată atât din perspectiva internă, cât și din cea externă. Vorbitorul poate lua o poziție diferită în funcție de modul de analiză a evenimentului (din perspectivă internă, fără a se concentra pe începutul/sfârșitul acțiunii sau din perspectiva externă, ca la un eveniment in toto). Din momentul în care în limbă, de exemplu, cu ajutorul prefixelor, apare alegerea sistematică între perspectiva internă sau externă, adică are loc formarea perechilor verbale, putem vorbi despre aspect ca fenomen gramatical [94, p. 34].

De altfel, lingvistul S. Andersson, respectând o opinie controversată, consideră că în germană lipsește o atare dihotomie, prin urmare, limba germană este raportată la limbile neaspectuale [40, p. 10]. Și totuși, unii cercetători vorbesc despre așa-numitul aspect imperfectiv, analizând progresivul german, exprimat cu ajutorul *am-Konstruktion* (R. Brons-Albert, 1984; A. Reimann, 1996; E. Leiss, 2000), deoarece această construcție indică nu începutul sau sfârșitul evenimentului, dar perspectiva internă a acestuia. În acest context, autorul A. Reimann menționează că unicul argument contra apartenenței construcției la aspectul imperfectiv este gramaticalizarea ei incompletă. „*Das einzige, was momentan gegen die Betrachtung der Verlaufsform als imperfektive Aspektform spricht, ist ihre (noch) nicht vollständige Grammatikalisierung*“ [105, p. 11]. Alăturându-ne opiniei lingvistului Iu. Lanskiih, înțelegem prin gramaticalizare procesul de transformare a unității lexicale în una gramaticală, și dacă vorbim despre o îmbinare sintactică, atunci ca proces de transformare a predicatului nominal într-o construcție analitică [183, p. 52].

Cercetătoarea E. Leiss îmbină categoria aspectului cu articolul și presupune că în germană „aspectul și articolul” sunt realizarea aceleiași funcții gramaticale, și anume, a funcției de definitivare *Definitheit* [96, p. 14]. Până când în limbă există sistemul articolului și cel al aspectului, categoria *Definitheit* poate fi exprimată cu ajutorul mijloacelor linguale. Sensul aspectual care este redat prin intermediul verbului perfectiv poate fi, de asemenea, exprimat și cu ajutorul articolului definit, iar sensul imperfectiv - prin cel indefinit [96, p. 49]. Autoarea își impune punctul de vedere prin traducerea propoziției rusești în limba germană: *Он колот дрова* (imperfektives Verb + Akk.) - , *Er hat Holz gespalten*’ *Он расколол дрова* (perfektives Verb + Akk.) - , *Er hat das Holz gespalten*’. Deosebirea între cantitatea anumită de lemne și indicarea denumirii generalizatoare a obiectului (*дрова*) este fixată în limba rusă cu ajutorul formelor verbale *расколол – колот*, fără schimbarea obiectului dat. În germană, dimpotrivă, verbul

rămâne neschimbat, iar categoria definită/indefinită este redată cu ajutorul articolului *das Holz-Holz*. În opinia lingvistei E. Leiss, exprimarea categoriei *Definitheit* cu ajutorul diverselor mijloace ale limbii este logică și necesară, dacă se ia în considerare că limba germană este una neaspectuală, iar în cea rusă lipsește articolul definit [95, p. 311].

Astfel, în pofida unor diferențe între clasificarea cantitativă și cea calitativă a modurilor acțiunii, prezența lor în germană este recunoscută de către toți germaniștii care cercetează domeniul aspectologiei. Atitudinea referitoare la categoria aspectului, existența acesteia în germană și modurile de exprimare ale acestei categorii rămâne până în prezent obiect de discuții științifice și academice. Opiniile oscilează de la negarea totală până la recunoașterea unor tipuri de aspect: aspectul imperfectiv sau progresivul german. Totuși majoritatea aspectologilor – specialiști în lingvistica germanică consideră că limba germană este raportată la așa-numitele limbi neaspectuale, în sensul de concepere a aspectului ca o categorie gramaticală.

1.3. Abordările teoretice fundamentale ale categoriei aspectualității

În secolul al XX-lea cercetarea problemelor noi ale aspectologiei devin deosebit de actuale. Își fac apariția diverse studii în care se analizează o problematică ce, anterior, nu ținea de sfera interpretativă a cercetătorilor, și anume: corelația dintre forma aspectuală a verbului și semantica acestuia. Domeniul de interes al cercetătorilor este axat, în prezent, pe studierea semanticii verbului. Ideea lingvistului E. Koschmieder despre existența categoriei perfectivității-imperfectivității a cărei preocupare este „poziția intermediară între modul desfășurării acțiunii și aspect” dă un imbold nou în dezvoltarea aspectualității, contribuind la extinderea subiectului cercetat (verb, predicat, propoziție, enunț, text) [178, p. 105]. Reliefarea caracteristicilor comune și distinctive ale cunoștințelor și ideile despre caracterul de desfășurare a acțiunilor și proceselor în diferite limbi contribuie la schimbarea conceptului metodologic de studiere a problemelor din domeniul aspectualității. În loc de cercetările semasiologice, care descriu fenomenul de limbă de la formă la conținut, își fac loc treptat studiile onomasiologice. Precum se știe, scopul abordării onomasiologice constă în cercetarea conținutului în afara limbii și sistematizarea modurilor de exprimare a acestuia prin mijloace linguale.

Cercetările onomasiologice s-au intensificat în anii '70 - '80 ai secolului al XX-lea, care, în consecință, și-au găsit reflectare în teoria despre categoria conceptuală și în cea despre nominație. În dicționarul enciclopedic lingvistic rus (DEL), noțiunea de categorie conceptuală este definită drept „un sistem închis de sensuri al unui indiciu semantic universal sau o conotație aparte a acestui indiciu independentă de gradul lor de gramaticalizare și de modul de exprimare

într-o limbă concretă” [206, p. 216]. Teoria categoriei conceptuale elaborată în lucrările științifice ale lingviștilor O. Jespersen, I. Meșcianinov, S. Kațnelson a cunoscut o continuă dezvoltare în lucrarea savantului Al. Bondarko. Pe de o parte, la categoriile conceptuale sunt raportate cele logice (O. Jespersen, L. Hjelmslev), pe de altă parte – categoriile semantice (I. Meșcianinov). Conform definiției lui I. Meșcianinov, categoriile conceptuale sunt categoriile semantice în accepția lor contemporană. Aceste categorii semantice joacă rolul de „exponent nemijlocit al normelor de conștiință în structura limbii”. La aceasta, reputatul lingvist consideră categoria conceptuală un element conector care unește „materialul lingual cu structura generală a gândirii umane, deci, și cu categoriile logicii și psihologiei” [192, p. 15].

Există și o altă abordare a categoriilor conceptuale și a celor semantice. Unii lingviști remarcă diferențe între aceste două categorii, argumentând că categoria semantică se realizează în limbă cu ajutorul unor diverse mijloace lexicale, gramaticale etc., posedând un conținut semantic, conotativ complementar. În opinia lingvistei M. Vsevolodova (2007), este rațional să raportăm termenii *categorii conceptuale* și *logice* la categoriile limbii, iar realizarea acestora, în fiecare limbă, după Al. Bondarko (2011), să le numim categorii semantice. În literatura lingvistică, se diferențiază categorii semantice simple și compuse. La baza diferențierii ulterioare sunt următoarele criterii: gradul de abstractizare și de independență; volumul conținutului; divizarea internă; caracterul conexiunii cu alte categorii semantice.

Categoriile semantice posedă un caracter universal. În calitate de mijloace de exprimare ale categoriei date pot fi gramemele categoriilor gramaticale, subclasele derivative și lexicale ale cuvintelor semnificative, cuvintele auxiliare, construcțiile sintactice și mijloacele suprasegmentate [163, p. 8].

Până la Al. Bondarko exista doar o viziune generală despre esența categoriei conceptuale și despre descrierea sistemică a structurii sale. Propunând o opinie proprie despre structura sistemelor categoriilor conceptuale, Al. Bondarko, evidențiază două niveluri: primul nivel este cel al categoriilor conceptuale fundamentale universale, care constituie baza universală a categoriilor de gândire; al doilea nivel – cel al categoriilor conceptuale, ce se realizează în funcțiile semantice ale limbii date și care includ, împreună cu realizările variantelor universale, și cele conceptuale non-universale. Astfel, după savantul Al. Bondarko, categoria conceptuală este un fenomen cu mai multe niveluri și care posedă o structură complexă [159, p. 22-23].

În jurul nucleului categoriei conceptuale, exprimată cu ajutorul mijloacelor gramaticale, se regăsesc și alte mijloace de exprimare linguale, care sunt raportate la diferite niveluri ale limbii. Structura categoriei conceptuale, propusă de savantul aspectolog Al. Bondarko, stă la

baza conceptului de câmp funcțional-semantic (CFS) și, ulterior, în conceptul aspectualității se regăsește ca o grupare de câmpuri mai particulare.

Tendențele noi în cercetările onomasiologice ale aspectualității au avansat teoria nominației, al cărei început a fost pus în lucrările lingviștilor E. Kurilovici (1962), V. Mathesius (1967). Teoria nominației cercetează, în primul rând, tipurile de corelație ale formelor conceptuale de gândire și identifică modalitatea de formare, de consolidare și de repartizare a denumirilor în conformitate cu diferite fragmente ale realității obiective.

În cadrul teoriei nominației, aspectualitatea este cercetată drept categorie nominativă, studiindu-se formarea unităților limbii, care servesc la „denumirea și segmentarea fragmentelor realității în afara limbii, și constituirea conceptelor corespunzătoare drept sensuri ale unităților limbii – ale cuvintelor, ale îmbinărilor de cuvinte, ale frazeologismelor și ale propozițiilor” [215, p. 269].

În contextul abordării onomasiologice, care s-a format sub influența lucrărilor semnate de F. Saussure, L. Hjelmslev, L. Șcerba, F. Brunot, trebuie analizat și conceptul de categorie funcțional-semantică, și conceptul de câmp funcțional-semantic.

Teoria câmpului funcțional-semantic a lui Al. Bondarko, care se bazează pe teoria câmpului semantic al cercetătorului J. Trier (1973), L. Weisgerber (1962) și pe teoria funcționalismului lingvistic, propusă de R. Jakobson (1971) a contribuit la apariția și dezvoltarea conceptului de *aspectualitate* ce include în sine fenomene morfologice, lexicale și sintactice. În dicționarul umanitar găsim următoarea definiție pentru noțiunea de aspectualitate: **Aspectualitatea** (lat. *aspectus*) - *sistemul de mijloace morfologice, de derivare, lexicale, lexico-gramaticale, sintactice și alte mijloace, care indică caracterul de desfășurare și de distribuire a acțiunii în timp* [206, p. 87].

Cercetarea structurii categoriei funcțional-semantice, constituită din mai multe niveluri, a impulsionat studierea mai detaliată a teoriei câmpului. În acest context, sunt relevante lucrările lingviștilor Al. Bondarko, E. Gulâga, G. Șciur, M. Vsevolodova, I. Dumbrăveanu, A. Dârul, V. Bahnaru. Teoria CFS la studierea categoriilor semantice a fost aplicată în tezele de doctor, în articole științifice și monografii ce datează din ultimii 20 de ani, de exemplu, „Die funktional-semantischen Felder im Deutschen und im Russischen als Mittel sprachtypologischer Deskription” (M. Kotin, 2001); „Despre nucleul și periferia câmpului funcțional-semantic al aspectualității în limbile engleză, rusă, germană și tătară” (E. Nicora, 2012), „Categoriile câmpului aspectualității în limbile germană și rusă” (M. Arsentieva, 2013) et al. Teoria câmpului este aplicată în lucrările cercetătorilor basarabeni la studierea diferitor fenomene ale limbii, de exemplu, „Câmpul funcțional-semantic al categoriei de diateză în limba engleză” (V. Lifari,

2008), „Corelația câmpurilor semantice caracterologice în limba germană și română” (T. Babin-Rusu, 2008) et al.

Principiile fundamentale de constituire și de descriere a câmpului funcțional-semantic (CFS), precum am menționat anterior, au fost elaborate în studiile lui Al. Bondarko și ale cercetătorilor școlii sale, ulterior aplicate și descrise în lucrările științifice ale lingviștilor care au cercetat CFS în diferite limbi. Majoritatea cercetătorilor se bazează pe definiția CFS, elaborată de Al. Bondarko: *câmpul funcțional-semantic* reprezintă o unitate bilaterală (formală cu conținut), constituită cu ajutorul mijloacelor morfologice și sintactice ale limbii respective de rând cu elementele lexicale, lexico-gramaticale și de derivare, ce interacționează și care sunt componenți ai aceleiași zone semantice [161, p. 40].

La baza fiecărui câmp funcțional-semantic stă o categorie semantică definită, invariantul semantic, care îmbină mijloacele limbii de diferite niveluri și condiționează interacțiunea lor. CFS este o unitate bilaterală, deoarece conține nu numai planul de conținut, dar și planul de exprimare. Este deosebit de importantă definirea câmpurilor funcțional-semantice drept categorii semantice care sunt analizate împreună cu complexul mijloacelor de exprimare de diferite niveluri în limba respectivă, deoarece prezintă pentru limbă o unitate organică a două structuri – câmp și categorie, chiar dacă aparent sunt structuri ce se autoexclud.

Analizând asemenea concepte cum ar fi câmp funcțional-semantic și categorie funcțional-semantică, M. Vsevolodova consideră importantă evidențierea aspectului de conținut al câmpului funcțional-semantic drept categorie, mai exact, a sistemelor opoziționale de diferite niveluri. Pentru obiectivarea fenomenului urmărit în limbă este rațional ca aceste fenomene să fie organizate și categorizate într-un mod bine definit [166, p. 34-43]. Diferențele principiale în structura câmpului funcțional-semantic și a categoriei funcțional-semantice nu indică și incompatibilitatea acestora. Precum menționează V. Plunghean, categoriile respective, la rândul lor, au în cadrul limbii structura câmpului cu un nucleu bine pronunțat, care posedă grameme dominante [202, p. 78].

Câmpul are o structură complexă și este format din nucleu și periferie. Pentru nucleu este caracteristică concentrația maximă a indiciilor, care formează câmpuri alcătuite din categorii definite, întrucât acestea constituie, în primul rând, nucleul câmpului funcțional-semantic și anume aici semantica tipică își regăsește o exprimare mai specializată. Pentru periferie este caracteristic un complex incomplet de indici categoriali. Având în vedere definirea anterioară a CFS, vom observa că acesta unifică diferite mijloace ale limbii atribuite la diferite clase și niveluri gramaticale. Câmpul funcțional-semantic are în componența sa mai multe microcâmpuri care presupun o serie de criterii gramaticale independente. Totodată, principiul structurii

câmpului se menține și pentru microcâmpuri. În opinia lingvistului G. Șciur, pentru câmp este caracteristic „fonul” ce condiționează baza semantică a microcâmpului și unește câteva microcâmpuri [224, p. 70].

În lingvistică, sunt evidențiate două tipuri structurale de bază ale câmpului funcțional-semantic: câmpuri monocentrice și policentrice. Se deosebesc două tipuri de câmpuri monocentrice: a) câmpuri monocentrice cu nucleu gramatical integral, bazate pe categoria gramaticală; b) câmpuri monocentrice cu nucleu eterogen, bazate pe complexul mijloacelor de limbă ce interacționează și care pot fi raportate la diferite niveluri ale limbii: mijloace morfologice, lexico-gramaticale și sintactice [161, p. 34].

Specificul câmpului funcțional-semantic de tip monocentric este exprimat mai clar în structura cu nucleul gramatical integral. În ceea ce privește câmpul funcțional-semantic cu nucleu eterogen, acesta, în baza unor indici, devine asemănător cu câmpul funcțional-semantic policentric, adică se referă la lipsa unui sistem unic integral al formelor gramaticale, la multiplicitatea mijloacelor limbii neomogene, care formează centrul câmpului. Câmpurile policentrice se caracterizează prin divizarea pe câteva sfere, fiecare având centrul său și constituenții săi periferici. Indiciul integrității este propriu oricărui sistem. Manifestarea acestui indiciu în diferite sisteme se poate deosebi în baza particularităților substanțiale.

Bazându-se pe teoria câmpului funcțional-semantic, Al. Bondarko definește aspectualitatea ca CFS, constituit din mijloace ale limbii (morfologice, sintactice, derivative, lexico-gramaticale, lexicale și diverse îmbinări ale lor) care interacționează, unite în baza funcțiilor semantice comune și raportate la domeniul relațiilor aspectuale, al căror conținut constă în redarea caracterului de desfășurare și de redistribuire a acțiunii în timp [160, p. 76].

În lucrarea sa, „*Принципы функциональной грамматики и вопросы аспектологии*”, Al. Bondarko, cercetând aspectualitatea în calitate de câmp funcțional-semantic, constată următorii componenți ai acestuia: sistemul, care unifică un șir de forme gramaticale (morfologice) cu conținut omogen, deci categoria gramaticală (morfologică) a aspectului; formațiunile aspectuale și gruparea acestora, caracterizându-se prin gramaticalizare incompletă (cuprinderea limitată a semanticii verbale și a formelor gramaticale ale verbului, regularitate insuficientă); elemente aspectuale ale formelor cu sens aspectual-temporal (sau cu sens temporal, complicat prin elemente aspectuale complementare); combinarea cu verbele fazice (cu sensul de început, de continuare și de sfârșit al acțiunii) și alte construcții analitice aspectuale (uneori juxtapuse la formele analitice); mijloace sintactice cu funcții aspectuale complementare; modurile acțiunii (Aktionsarten); opoziția verbelor perfective/imperfective (terminative/aterminative) și a sensurilor verbale; indicatorii lexicali adverbiali; diferite mijloace

combinat ale contextului aspectual, de asemenea, și cele care sunt raportate la domeniul „gramaticii ascunse” [160, p. 76].

Deoarece nu toate limbile posedă categoria gramaticală a aspectului, atunci componenții câmpului aspectualității, enumerați anterior, pot varia. Astfel, în opinia lui Al. Bondarko, al doilea și al treilea component nu sunt universal, celelalte moduri de exprimare a aspectualității sunt considerate de lingvist drept obligatorii. Câmpul aspectualității este propriu tuturor limbilor, deoarece în orice limbă, într-o formă sau alta, sunt prezentate mijloace ale limbii care exprimă caracterul de desfășurare a acțiunii [160, p. 77]. În măsura aceasta, câmpul aspectualității este universal și posedă o structură complexă, care include microcâmpul limitativ, al duratei, cel multiplicativ, al fazei, al perfectivității, de asemenea, și microcâmpul acțiunii, al stării și al relației [160, p. 10]. Totuși, dacă universalitatea câmpului aspectualității, în lingvistica contemporană, este acceptată, atunci răspunsul la întrebarea *Care indiciu semantic se situează în nucleul acestui câmp și poate el oare fi considerat universal pentru toate limbile?*, rămâne deschis. În viziunea lui Al. Bondarko, este dificilă evidențierea unui astfel de indiciu semantic invariabil, care ar cuprinde toate sensurile câmpului aspectualității în orice limbă, și ar fi mai concret și mai determinant decât conținutul pus în noțiunea de relații aspectuale, care determină caracterul desfășurării acțiunii în timp [160, p. 79]. De aceea lingvistul consideră că indiciul semantic dominant poate fi definit pentru o limbă concretă sau pentru un grup de limbi. În literatura de specialitate, în domeniul aspectologiei predomină opinia că un astfel de indiciu semantic pentru limbile slave și pentru un șir de limbi indoeuropene este raportul acțiunii față de limita internă, care se include în conceperea generală a aspectualității, ce vorbește despre universalitatea ei. Dar Al. Bondarko nu exclude și o opinie contrară, precum că raportul la limită nu este un indiciu semantic dominant universal.

În cercetările existente privind descrierea categoriilor semantice ale aspectualității în limba germană nu găsim argumente temeinice să răspundem categoric și cu certitudine la întrebarea: este oare raportul la limită indiciul semantic principal al câmpului aspectualității în limba germană. Presupunem deci, aceasta se conturează prin faptul că, de regulă, sunt cercetați doar unii componenți luați în parte ai câmpului aspectualității, de exemplu, ai categoriilor semantice incoativă și diminutivă (M. Gaškova, 2003), ai categoriei semantice durative (N. Volostnova, 2005; O. Râhlova, 2007; G. Gárgyán, 2010; L. Otto, 2012), ai categoriei intensiv-rezultative (E. Leiss, 1992; Ch. Theuerl, 2009; T. Lubențova, 2005), ai categoriei semantice faza acțiunii verbale (E. Bulâghina, 2006; N. Nicolay, 2007; V. Engerer, 2010), ai categoriei semantice iterative (E. Leiss, 1992; N. Nicolay, 2007; E. Comisarova, 2014) et. al. În afară de aceasta, depinde de modul de descriere a relațiilor aspectuale, alegerea abordării în cercetare, și

de asemenea, de tratarea a înseși noțiunii de „raportul acțiunii la limită”. Conform concepției lui Al. Bondarko, este necesară analiza tipurilor de perfectivitate, în particular, diferența diferitor verbe, dacă acestea, după sensul lor lexical, presupun posibilitatea de atingere a acțiunii a limitei sau sunt imperfective, de exemplu, *gehen-kommen; suchen-finden* et al. Importantă, în opinia noastră, este și presupuziția lui Al. Bondarko că rolul dominant în câmpul aspectualității îl poate exercita nu numai un singur indiciu semantic, dar doi, de exemplu, raportul față de limită și unicitate/iterativitate, și mai mulți, în plus între cei din urmă există o oarecare ierarhie. În pofida unor divergențe privind universalitatea indicelui semantic dominant, în literatura lingvistică, prevalează opinia că la baza câmpului funcțional-semantic al aspectualității stă invariantul semantic prin care se redă caracterul desfășurării și distribuirii în timp a acțiunii și se manifestă în sistemul variantelor cu conținut, ce includ în sine astfel de indici precum raportul acțiunii la limită, faza acțiunii (indicarea începutului, continuării și sfârșitului acțiunii), perfectivitatea, deci, marcarea actualității consecințelor acțiunii.

În opinia noastră, este foarte important să accentuăm că cercetarea conceptului aspectualității se poate orienta: 1. pe sistemul limbii; 2. pe enunțare și pe unități mai ample în componența textului [160, p. 87]. Câmpul aspectualității, posedând o structură complexă, multicomponentă, este raportat la sistemul limbii și prezintă tipul subsistemelor paradigmatelor linguale, al căror specific constă în apartenența componentelor săi la diferite niveluri și aspecte ale limbii [160, p. 87]. În cazul dat, cercetările sunt orientate spre sistemul limbii, spre structura modelelor de câmpuri și spre analiza componentelor, luând în considerare nu numai conținutul, dar și expresia.

La proiecția enunțării și a unităților mai ample în componența textului sunt cercetate funcțiile aspectuale și mijloacele de exprimare a semanticii aspectuale. În acest caz, drept elemente fundamentale ale câmpului aspectualității sunt considerate categoriile conceptuale, de exemplu: iterativitatea, rezultativitatea etc. și de aceea, în partea practică a lucrării noastre, la studierea indicatorilor lexicali ai relațiilor aspectuale în limba germană, nu ne vom limita la analiza semanticii lor în sistemul limbii, dar ne vom baza pe text, deoarece anume în text se actualizează unele sau alte sensuri aspectuale.

În baza celor expuse anterior, concluzionăm că, în evoluție, la toate etapele de cercetare, problema aspectualității a înregistrat diverse perspective științifice. O abordare mai productivă a fost cea onomasiologică, care s-a realizat prin teoria categoriei conceptuale, teoria nominației și teoria câmpului funcțional-semantic. Cercetările onomasiologice au pregătit fundamentul pentru extinderea abordării cognitive.

Esența și principiile abordării cognitive sunt prezentate în lucrările cercetătorilor P. Langacker (1987, 1992), J. Lakoff (1995), M. Schwarz (1996), L. Talmy (2008) ș. a. În cadrul abordării cognitive, limba este cercetată ca un instrument de organizare, de producere și de transmitere a informației. Fenomenele limbii sunt cercetate într-o strânsă corelație cu procesele de cunoaștere a lumii. Astfel, o importanță majoră se acordă studierii funcției cognitive a limbii, în general, și a nomației, în particular, și nu cercetării legității de marcare a obiectelor și de explicare a conceptelor prin mijloace lexicale și lexico-frazeologice, caracteristice abordării onomasiologice [152, p. 270, 288].

Principiile fundamentale ale abordării respective sunt următoarele: gramatica, în special sintaxa, nu formează un nivel separat sau autonom al reprezentării formelor limbii; gramatica este reprezentată prin semne sau simboluri; după natura sa, prezintă o reflectare convențională într-o formă simbolică a unor structuri simbolice definite; nu există o opoziție semnificativă a gramaticii și a lexicului; lexicul, morfologia și sintaxa constituie un continuum al structurilor simbolice, se diferențiază în baza diferitor parametri și includ, doar convențional, diferiți componenți ai limbii [180, p. 50].

În cadrul abordării cognitive a actualității se operează cu termenul *concept*. Termenul *concept* (lat. *conceptus* – „idee”, „noțiune”) există în lingvistică de mult timp, fiind uneori în comunicarea științifică cotidiană sinonim termenului *noțiune*. Ambii termeni, *concept* și *noțiune*, se întrebuintează în calitate de unități cognitive. Diferențierea termenilor a început prin anii ' 80 ai secolului al XX-lea sub influența lucrărilor autorilor englezi W. Chafe (1970), R. Langacker (1987), R. Jackendoff (1993), G. Lakoff (1995). Anume în cercetările acestor lingviști întâlnim îmbinările *caractere conceptuale*, *conceptualizare* etc. Conform dicționarului de termeni cognitivi, noțiunea de concept corespunde imaginării despre acele sensuri cu care operează Omul în procesul de gândire și care reflectă experiența și cunoștințele, conținutul rezultatelor al activității umane și al proceselor de cunoaștere a lumii în calitate de oarecare *cvanturi* ale cunoașterii [180, p. 90]. În lingvistică, *conceptul* este perceput în sensul îngust și în cel larg al cuvântului. În sensul îngust al cuvântului, *conceptul* este echivalat cu componentul conceptual al sensului cuvântului, care este numit de unii cercetători diferit: denotat, designat, significant, noțiune lexicală, referent. În sensul larg al cuvântului termenul „concept” se întrebuintează în lingvistică în raport cu abordarea cognitivă. În acest caz, *conceptul* este tratat ca termen ce se aplică la explicarea unităților mintale sau a resurselor psihologice a conștiinței umane și a acelei structuri informaționale ce reflectă cunoștințele și experiența Omului. În opinia cercetătorului A. Karasik, volumul termenului *concept* este mai mare decât cel al termenului *noțiune*, întrucât

conceptul constă din „componenti conceptuali, expresivi și cei valorici”. Astfel, noțiunea este parte componentă a conceptului, formând nucleul acestuia [175, p. 3-16].

După cum scrie lingvистa V. Thelia, conceptul este mereu cunoștința structurată în freim (eng.- frame), adică reflectă nu pur și simplu indicii esențiale ale obiectului, dar toate cele care în colectivul dat lingual se completează cu cunoștințe despre esență [214, p. 96]. Conceptul reprezintă totalitatea de cunoștințe despre particularitățile denotatului. Baza materială a conceptului, expresia sa, este cuvântul [214, p. 100]. Lingvистa afirmă că conceptul este „dispersat” în conținutul unităților lexicale, corpusul frazeologiei, în fondul paremiologic, în sistemul comparațiilor stabile, în modelurile-etalon fixate, care sunt caracteristice colectivului respectiv de limbă. Analiza conceptului ca structură a conștiinței naționale, unică pentru toți reprezentanții sociumului dat, ne permite să concluzionăm că „conceptul trebuie să dobândească o înscriere național-culturală” [214, p. 96]. Această idee este confirmată și de poziția cercetătorului D. Lihaciov, precum că conceptul este mai amplu decât sensul lexical înscris în dicționar și, cu cât posibilitățile sunt mai variate, cu atât mai bogată este experiența culturală a Omului. O opinie similară care distinge între concept și noțiune este prezentată în lucrările științifice ale autorilor I. Sternin (2003), M. Pimenova (2004) et al.

Conceptul se verbalizează în limbă cu ajutorul lexemelor, îmbinărilor de cuvinte libere și stabile și poate fi cercetat în baza materialului rezultat din experimentul liber asociativ, selectarea continuă a frazeologismelor, a proverbelor, a zicalilor și a textelor din literatura artistică. Conceptul are o structură a câmpului care include nucleul și periferia. Constituenții din zona nucleului sunt lexemele ce expun nucleul conștiinței naționale, din cea a periferiei – conștiința individuală. Sunt evidențiate mai multe tipuri de concepte: după caracterul concret – abstract al conținutului; după exprimare – neexprimare în limbă; după gradul de stabilitate; după multiplicitatea și regularitatea actualizării; după structură; după modul de exprimare lingual; după densitatea nominativă; după standardizare; după modul de fixare a stilului; după conținut; după gradul de abstracție. Deși diferite tipuri de concepte se deosebesc după structură, totuși majoritatea cercetătorilor consideră conceptul o formațiune neomogenă ce posedă o structură complicată, exprimată prin diferite grupe de indici, care se realizează printr-o multitudine de moduri și mijloace linguale [200, p. 10]. În viziunea majorității cercetătorilor, structura complexă multicomponentă și pluristratificată a conceptului poate fi dezvăluită prin analiza mijloacelor limbii.

Abordarea cognitivă se aplică la cercetarea diferitor fenomene lingvistice și, în același rând, și a aspectualității. În acest context, vom menționa lucrările cercetătorilor V. Lehmann (1992), T. Beloșapkova (2007) et al.

Dezvoltarea ideii despre concept i-a permis lingvistei E. Kubreakova (2004) să formuleze noțiunea de paradigmă cognitiv-discursivă, a cărei metodologie a fost aplicată la cercetarea aspectualității de către lingvista T. Beloșapkova (2007). Paradigma discursiv-cognitivă unifică diferite direcții ale științei cognitive contemporane. Baza metodologică a acesteia reprezintă ideea că, la descrierea fiecărui fenomen al limbii, se vor lua în considerare două funcții: funcția cognitivă și cea comunicativă.

În opinia autoarei E. Kubreakova „fiecare fenomen al limbii poate fi considerat descris și explicat adecvat numai în cazul când acest fenomen este analizat la intersecția cogniției și comunicației” [179, p.11]. Astfel, această direcție lingvistică elimină diferențierea artificială, divizarea obiectului cercetat în „paradigma propoziției” care include semantica enunțării și în „lingvistica textului”, asigurând o interpretare mai amplă a acestuia. În afară de aceasta, analiza cognitiv-discursivă permite evidențierea aspectului funcțional.

Noțiunea fundamentală a paradigmei cognitiv-discursive este cea de *discurs*, care în lingvistica contemporană este destul de incertă din cauza existenței multitudinii de surse cercetate. T. Beloșapkova definește termenul discurs ca realizarea sistemului de limbă în structuri formale și semantice definite, ce conțin, în funcție de determinarea social-temporală, un grad diferit de productivitate și care servesc sociumului în calitate de instrument de cunoaștere a lumii [156, p. 129]. Anume la abordarea cognitiv-discursivă ce permite cercetarea aspectualității în complex fără divizarea obiectului investigării pe componenții acestuia lingvista identifică posibilitatea atingerii scopului scontat prin descrierea modelelor cognitiv idealizate, care sunt capabile să redea concepte aspectuale.

Noțiunea de *model cognitiv idealizat* aparține lingvistului J. Lakoff (1995), care evidențiază 4 tipuri: modele propoziționale, expresiv-schematice, metaforice și modele metonimice. T. Beloșapkova (2007), bazându-se pe modelele propoziționale, expresiv-schematice, metaforice și modelele metonimice cognitive, atribuie categoriei aspectualității nouă concepte primitive: semelfactivitate; durativitate; început; continuare; sfârșit; rezultativitate; iterativitate; gradul de manifestare; coraportul cu norma.

Conceptele evidențiate se subclasifică în cele structural-simple, exprimate prin cuvinte, și cele structural-complexe, exprimate prin cuvinte, îmbinări de cuvinte, prin propoziții și texte. Din categoria conceptelor structural simple fac parte conceptul *rezultativitatea*, varianta de obținere a rezultatului; conceptul *iterativitatea* și varianta multiplicitatea; conceptul *coraportul cu norma*. Din categoria conceptelor structural-complexe fac parte conceptul *semelfactivitatea*; *durativitatea*; *conceptul de început, continuare și sfârșit*; *conceptul rezultativitatea, varianta*

neobținerii rezultatului definitiv; conceptul repetitivitatea, varianta iterativitatea și conceptul gradul de manifestare.

Abordarea conceptuală este aplicată la cercetarea categoriei durativității a acțiunii verbale și de O. Râhlova (2007), care definește conceptul durativității drept constituent de bază al categoriei funcțional-semantice a aspectualității. Din această perspectivă, lingvistica analizează conceptul respectiv în calitate de câmp bilateral, cu planul de conținut și cel de exprimare. În opinia lingvistei O. Râhlova, conceptul durativității prezintă în sine universalială linguală în forme aspectuale linguale cu semantica durativă [208, p. 68]. E. Sokolova (2003), cercetând mijloacele de exprimare a aspectualității în discursul englez, menționează că aspectualitatea, ca fiecare concept, poate fi, de asemenea, exprimată și prin diverse mijloace linguale, ce aparțin diferitor niveluri ale limbii, a căror alegere depinde de așa factori ca: specificul situației și modalitățile de concepere ale acesteia, intenția comunicativă și experiența linguală a vorbitorului, tipul activității discursive.

În urma analizei literaturii lingvistice teoretice cu referire la problemele aspectualității, conchidem că conceptele aspectualității, evidențiate de cercetătoarea T. Beloșapkova în cadrul abordării onomasiologice, coincid, practic, după conținutul semantic, cu categoriile funcțional-semantice ale aspectualității sau în corespundere cu teoria câmpului funcțional-semantic – cu microcâmpurile, care reprezintă macrocâmpul aspectualității. Baza categoriilor semantice ale aspectualității își are rădăcinile în realitatea extralinguală, reflectată în conștiința și gândirea umană, și este reprezentată cu regularitate variativ în sensurile diferitor unități linguale, în același rând, și în cele de diferite niveluri. La realizarea semanticii aspectuale unitățile limbii exercită diferite funcții semantice la a căror formare participă indicii categoriale invariative ale categoriilor semantice ale aspectualității, care redau imaginarea Omului despre distribuția situațiilor în timp și astfel reflectă conținutul conceptual al noțiunii de aspectualitate [161, p. 31].

Luând în considerare că CFS întrunește categoriile semantice studiate de rând cu complexul de mijloace de exprimare de diferite niveluri ale acestora în limbă, iar categoriile sunt mereu în corelație cu mijloacele concrete ale unei limbi, adică cu o formă definită de exprimare a limbii [161, p. 31], atunci, în prezenta cercetare, este logică și explicabilă întrebuințarea termenului *categorie semantică*, deoarece scopul nostru este investigarea exprimării aspectualității numai prin mijloacele limbii ale unui singur nivel, și anume, prin mijloacele lexicale. În acest context, susținem ideea că categoriile semantice pot fi mai generale și mai particulare.

În continuare vom analiza două tipuri de bază ale categoriei semantice complexe a aspectualității: aspectualitatea cantitativă și calitativă.

1.4. Aspectualitatea cantitativă și calitativă

În toate investigațiile studiate și analizate, categoria aspectualității este examinată pe larg ca una semantică complexă care include mai multe categorii. În viziunea lui Al. Bondarko, de exemplu, categoria aspectualității reprezintă un concept generalizator, în timp ce categoriile componente ale acesteia au un grad inferior de generalizare. Totuși în pofida faptului că aspectualitatea include categoria limitativității, durativității etc., aceasta este considerată o categorie semantică, deci poate fi concepută ca un complex de categorii semantice [161, p. 29]. Al. Bondarko evidențiază 4 tipuri de câmpuri funcțional-semantice de bază, axate pe categoriile semantice ale limitativității, durativității, multiplicității și ale fazei acțiunii verbale, care, la rândul lor, se subclasifică în categorii cu caracter mai puțin generalizator ca, de exemplu, categoria rezultativității, pluralității, iterativității etc.

În cercetările onomasiologice categoria aspectualității se caracterizează prin asemenea parametri semantici ca durată, multiplicitate și intensitate, faza acțiunii verbale și rezultativitate. În literatura științifică, toate categoriile semantice ale aspectualității sunt împărțite în două grupe de bază: categoriile aspectualității calitative și ale celei cantitative.

Aspectualitatea calitativă cuprinde opoziția acțiune-stare și cea de perfectivitate-imperfectivitate. Caracterizând aspectualitatea calitativă, lingvistul Iu. Maslov raportează la aceasta opoziții semantice ca: dinamica – statica; acțiune perfectivă, orientată spre limita internă – acțiune imperfectivă, neorientată spre limita internă. Iu. Maslov determină acțiunea perfectivă drept acțiune, deși orientată spre limită, examinată în acea fază când limita încă nu este atinsă [189, p.10-12].

În aspectologie, la aspectualitatea cantitativă sunt raportate fenomenele ce corelează cu „noțiunea de multiplicitate”, de exemplu, „numărul de ori”, „continuitate/discontinuitate”, de asemenea, și fenomenele, care au tangență cu „noțiunea de mărime și operațiuni de măsurare”, prin care concepem durativitatea și intensitatea [161, p. 124]. Componentii aspectualității cantitative menționați acționează în calitate de trei indici aspectuali semantici independenți și caracterizează una și aceeași acțiune în mod multilateral. Această particularitate o menționează și Iu. Maslov, analizând verbele modului acțiunii discontinuu-diminutiv, de exemplu, în limba rusă: *покашливать, почитывать*. Conform opiniei savantului, aceste verbe exprimă sensul aspectual al unei intensități diminuate și cel al pluralității [189, p. 19].

În comparație cu aspectualitatea calitativă, este complicată unificarea categoriilor aspectualității cantitative în baza unei idei semantice comune, deoarece acestea sunt recunoscute

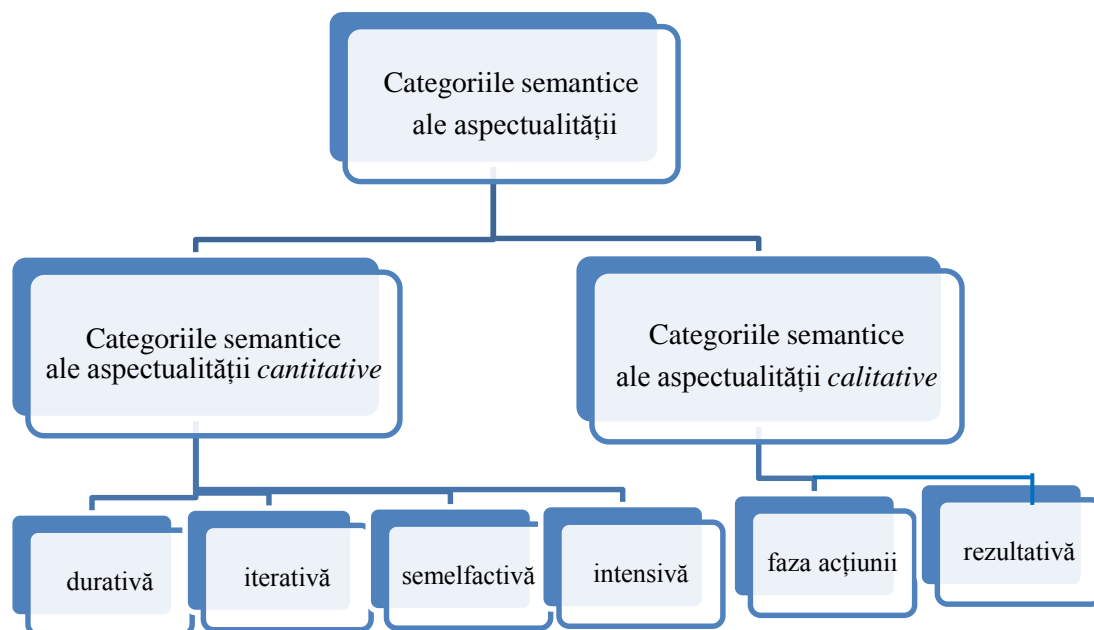
divers calitative și logic neomogene, ceea ce denotă posibilitatea lor de combinare în cadrul unei lexeme, deci caracterizează una și aceeași acțiune din diferite perspective.

Cercetând aspectualitatea în lumina abordării cognitive ca totalitatea conceptelor, T. Beloșapkova face o clasificare a categoriilor semantice în elementare (invariabile) și neelementare (care posedă mai multe variante). Categoriile semantice elementare redau una din caracteristicile acțiunii sau stării: cea calitativă sau cantitativă. De exemplu, categoria semantică semelfectivă și cea durativă exprimă caracteristica cantitativă a acțiunii; categoria semantică a fazei acțiunii verbale semnifică schimbările calitative. Aceste categorii semantice sunt elementare doar după organizarea lor semantică, iar din punctul de vedere al organizației structurale – complexe [156, p. 83]. Lingvista atribuie grupului categoriilor semantice neelementare ale aspectualității categoria semantică rezultativă, iterativă și cea intensivă. Categoria semantică rezultativă poate exprima un rezultat definitiv sau parțial, deci redă atât caracteristica calitativă, cât și pe cea cantitativă a acțiunii. În opinia cercetătoarei, deși categoria semantică iterativă și cea intensivă indică caracteristica cantitativă a acțiunii, acestea sunt considerate drept categorii semantice neelementare, deoarece în structura lor semantică există două variante diferite: ambele categorii semantice pot exprima diferite gradații ale caracteristicii cantitative a acțiunii:

1. „peste normă”: *Oft saß die Familie im Dunkeln, weil der Petroleumlampe das Flämmchen fehlte* (Günter Grass, *Die Blechtrommel*, S. 18) (iterativitate); *Stephans Nase blutete heftig...* (Günter Grass, *Die Blechtrommel*, S.61) (intensitate);
2. „sub normă”: *Ohne sein Blech abzusetzen, nur leicht die Augen verdrehend, nach mir,...* (Günter Grass, *Die Blechtrommel*, S.71) (intensitate).

Această clasificare poate fi contestată, deoarece, practic, fiecare categorie semantică a aspectualității își are variantele și subtipurile semantice. De exemplu, categoria semantică durativă, pe care cercetătoarea T. Beloșapkova o definește ca pe o categorie semantică elementară, dispune de la 3 la 18 (diferiți cercetători) tipuri semantice.

În studiul nostru, ne vom axa pe clasificarea categoriilor semantice ale aspectualității în categoriile semantice ale aspectualității cantitative și categoriile semantice ale aspectualității calitative, care, în opinia noastră, și bazându-ne pe multitudinea de cercetări în domeniul aspectualității, pot fi exprimate prin diferite mijloace lexicale. Divizarea acestor categorii semantice în *cantitative* și *calitative* poate fi reprezentată schematic în felul următor:

Fig. 1.1. Divizarea categoriilor semantice ale aspectualității

Din tabelul prezentat, este mai plauzibil că la categoriile semantice ale aspectualității cantitative raportăm durativitatea, iterativitatea, intensitatea și semelfactivitatea, iar în calitate de componente ai aspectualității calitative se manifestă faza acțiunii verbale și rezultativitatea. Susținând opinia lui Al. Bondarko, precum că categoria funcțional-semantică poate avea nu unul dar doi și mai mulți indici semantici dominanți, evidențiem, în limba germană, în calitate de dominantă a aspectualității cantitative indicul semantic al acțiunii multiplicative. Multiplicitatea este indicul diferențial al categoriilor semantice semelfactive și iterative. Categoria semantică iterativă corelează cu categoriile semantice intensivă și cea durativă. Multe verbe care servesc la exprimarea intensității posedă în semantemele lor semul iterativității, de exemplu, *streicheln*, *schimmern*, *prasseln*. O acțiune repetată durează un interval de timp anumit, de exemplu, *Wasser tropft beim starken Regen durch die Decke*.

Pentru toate categoriile aspectualității cantitative este propriu, de asemenea, și indicul semantic localizare/nelocalizare în timp, care, în opinia noastră, necesită o explicație complementară. Deseori, termenul *localizat în timp* este interpretat cu conotație temporală, de exemplu, la exprimarea acțiunilor obișnuite și repetitive în planul timpului trecut (*Er eilte immer*) prezintă localizare în timp, deoarece acțiunea este localizată în sfera trecutului. Între

timp, în cadrul aceluiași plan temporal, acțiunea poate fi localizată și nelocalizată în timp, de exemplu, *Er irrte sich damals. – Er irrte sich oft*. Prin urmare, durativitatea poate fi localizată în timp, atunci când intervalul de timp este unitar și concret, de exemplu, *Es regnet drei Tage lang...* . Durativitatea nelocalizată în timp nu este în coraport cu oricare interval de timp concret și unitar, acțiunea se prezintă ca atemporală, de exemplu, *Es regnete sehr lange*. Indicii semantici similari posedă categoriile iterativității, de exemplu, *Er hustete die ganze Nacht* (localizată)/ *Er hustete ununterbrochen* (nelocalizată), și ale intensității, de exemplu, *Sie streichelt ihre Katze die ganze Stunde* (localizată)/ *Sie konnte ihre Katze stundenlang streicheln* (nelocalizată). Pentru categoria semantică semelfactivă, în calitate de dominantă, se manifestă doar indiciul localizat în timp, unicitate, de exemplu, *Die Explosion ereignete sich mitten in der Nacht*. La întrebuițarea verbelor semelfactive cu indicatorii lexicali ai nelocalizării în timp se atestă deja o repetivitate a acțiunii, de exemplu, *Mehrmals ereigneten sich die Explosionen*.

Pentru categoriile aspectualității calitative faza acțiunii verbale și rezultativitatea, în limba germană, ca și în alte limbi indoeuropene, în calitate de dominantă, se manifestă indiciul semantic atingerea sau neatingerea limitei. Având ca punct de reper reflecțiile lui Iu. Maslov, concepem noțiunea de raport față de limită în sensul larg al cuvântului. Lingvistul cuprinde atât opoziția orientarea/neorientarea acțiunii la atingerea limitei, cât și cea de acțiune limitativă, care atinge limita sa/acțiune, deși orientată spre limită, analizată în acea fază, în care limita pentru moment nu a fost atinsă [Maslov abud 160, p. 80]. În cadrul categoriei semantice a fazei acțiunii verbale, pentru faza de început și de continuare a acțiunii, în calitate de dominantă se va manifesta indiciul de neatingere a limitei, de exemplu, *Er machte sich an die Arbeit. Die Verhandlungen nahmen ihren Anfang* (faza de început al acțiunii); *Er setzte seine Arbeit fort. Der Vorwurf bleibt bestehen* (faza de continuare a acțiunii). Pentru faza de sfârșit al acțiunii și categoria semantică rezultativă este caracteristic indiciul de atingere a limitei, de exemplu, *Sie hörte langsam mit dem Geschirrspülen auf* (faza de sfârșit al acțiunii – atingerea limitei fără indicarea unui rezultat); *Das Reihenhaus brennt völlig aus* (rezultativitate – atingerea limitei cu indicarea rezultatului).

Categoriile semantice ale aspectualității cantitative și calitative sunt într-o strânsă corelație, deoarece posedă indicii semantice comune. Astfel, de exemplu, la întrebuițarea indicatorilor lexicali corespunzători, verbul *streicheln*, mijloc de exprimare a categoriei semantice intensive, poate exprima atingerea limitei, de exemplu, *einen Menschen zu Tode streicheln*. Categoriile aspectualității calitative pot avea indiciul localizării în timp, de exemplu, *Um 12 Uhr machte er sich an die Arbeit. Er setzte seine Arbeit gestern Nachmittag fort*.

Deci, categoriile semantice ale aspectualității cantitative, deși divers calitative, pot fi unificate prin indiciul semantic „multiplicitate”. Pentru categoriile semantice ale aspectualității calitative un asemenea indice semantic este cel de atingere a limitei. Indiciile semantice nominalizate sunt de bază, care domină în ierarhia indicilor aspectuale ale aspectualității cantitative și calitative.

Categoriile semantice ale aspectualității cantitative și calitative prezentate supra se exprimă cu ajutorul mijloacelor linguale raportate la diferite niveluri ale limbii. Stabilirea, studierea și descrierea indicatorilor lexicali ai aspectualității – obiectul cercetării noastre, necesită o argumentare teoretică privind alegerea acelor mijloace care sunt capabile să exprime sensuri aspectuale în limba germană.

1.5. Clasificarea mijloacelor de exprimare a sensurilor aspectuale în limba germană

O descriere amplă a mijloacelor limbii de exprimare a aspectualității este prezentată de aspectologul Al. Bondarko în cadrul teoriei sale despre câmpul funcțional-semantic (CFS). Conform acestei structuri, CFS al aspectualității cuprinde mijloacele raportate la diferite niveluri ale limbii, și anume, la cele gramaticale: morfologice și sintactice, lexicale, de derivare, fonetice, frazeologice și cele mixte, de exemplu, lexico-semantice. În multitudinea de cercetări, dedicate cercetării mijloacelor de exprimare a uneia din categoriile funcțional-semantice sau al CFS al aspectualității, se constată diferite tratări privind raportarea mijloacelor de exprimare la unul din nivelurile limbii. Întrucât obiectivul general al investigației noastre este identificarea indicatorilor lexicali ai categoriei aspectualității în limba germană, considerăm primordial să definim acel grup de mijloace ale limbii pe care le atribuim la indicatorii lexicali ai sensurilor aspectuale. În acest scop, este necesară o primă clasificare a tuturor mijloacelor de exprimare a sensurilor aspectuale în două grupe: mijloacele sintetice de exprimare a sensurilor aspectuale (la nivel de dicționar) și cele analitice (la nivel de text).

Sensurile aspectuale sunt exprimate sintetic, dacă ele se conțin în lexemul propriu-zis, de exemplu, sensul incoativității este redat de rădăcina verbelor germane *beginnen, anfangen*, engleze – *to 'start, to 'begin*, române – *a începe*; adverbele: *zunächst, zuerst, anfangs* (germ.), *'first, 'first of all, at 'first* (engl.). Sensul aspectual al durativității se conține în rădăcina verbelor germane *dauern, blühen*, engleze - *to 'bloom, to 'sleep*, în substantive - *Dauer, Ewigkeit* (germ.), *'eternity, 'duration* (engl.), *durată, veșnicie* (română). În lucrarea dedicată studierii mijloacelor de exprimare a sensurilor temporale și aspectuale în limba germană, drept exemplu de indicator sintetic al intensității sunt aduse substantivele - *Ermordung*,

Unterdrückung; verbele - *stürzen, hetzen, ruinieren, ausbeuteln, überarbeiten, vertilgen*; adjectivele și adverbale - *brutal, kaputt, scheußlich* etc. [155, p. 71].

Cuvintele a căror semantică aspectuală este inclusă în rădăcină prezintă caracteristici absolute, care, fără a avea nevoie de mijloace expresive complementare, denotă cantitatea perfectivă a indiciului. Cuvântul posedă sens aspectual, dacă unul sau câteva seme ale acestuia sunt marcate printr-un oarecare component aspectual, adică, dacă în determinarea lui este prezent un indicator corespunzător. De exemplu, sensul aspectual al verbului *flattern* este redat de unul din semele din sememul acestuia, și anume - „*mit den Flügeln in kurzen Abständen schlagen (sich hin und her bewegen)*”. Verbul *stottern* posedă în structura sa semul iterativității - „*wiederholt mit der Zunge beim Sprechen anstoßen*“, „*stockend und unter häufiger krampfartiger Wiederholung einzelner Laute und Silben sprechen*“. Sensul lexemelor *riesig, stürzen* este determinat în lucrarea indicată mai sus ca intensiv, deoarece în definițiile cuvintelor sunt prezenți indicatori ai intensității - „*außerordentlich*“, „*übermäßig*“, „*zerstörerisch*“; *riesig* - „*außerordentlich, übermäßig groß*“; *stürzen* - „*in zerstörerischer Absicht aus einer gewissen Höhe hinunterstürzen*“ [155, p. 71].

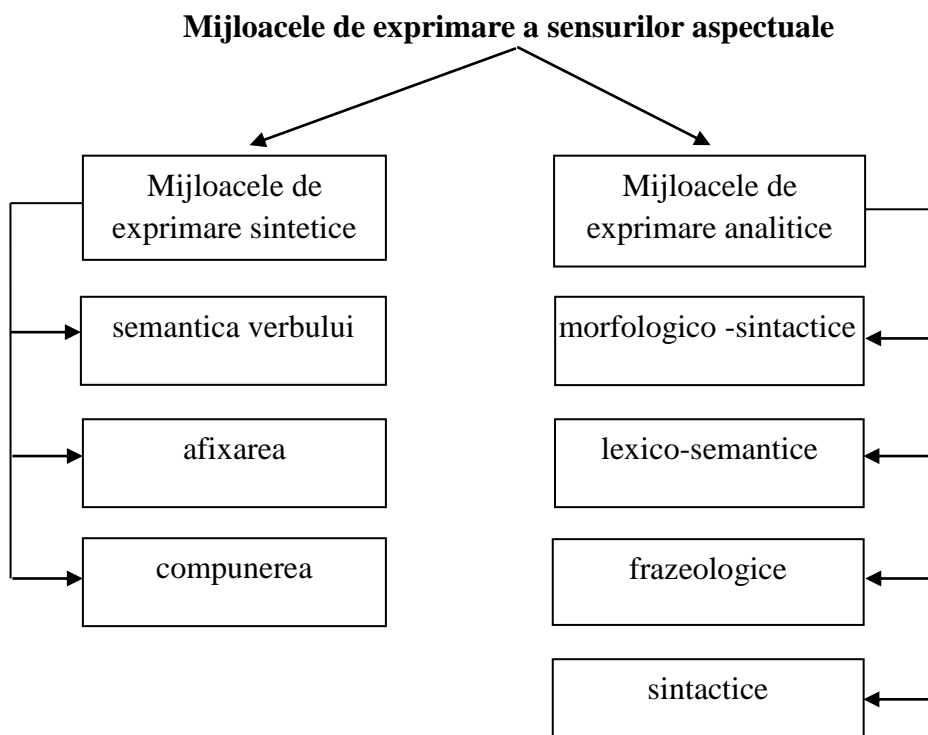
Aderând la teoriile lingviștilor menționați anterior, susținem opinia că sensul aspectual se poate conține nu numai în rădăcina cuvântului, dar și în afixele cu ajutorul cărora acesta este format (*bewässern, erfragen, durchbrechen, verwelken, Messung*), de asemenea, și în primul component al cuvântului compus ce este caracteristic, de exemplu, la exprimarea sensului aspectual al intensității (*blitzschnell, riesengroß*).

Conform opiniei noastre, afixarea, pe care cercetătorii, pe bună dreptate, o raportează la mijloacele de exprimare derivate, poate fi analizată în calitate de indicator lexical al sensurilor aspectuale în limba germană, deoarece, în rezultatul acestui proces, apare un cuvânt nou cu sensul aspectual modificat. În germană totuși afixele de derivare nu întotdeauna modifică modul acțiunii verbale exprimat de rădăcina verbală. Dacă în perechile de verbe *welken – verwelken, blühen – aufblühen* prefixul modifică Aktionsart, sensul aspectual rezultativ substituie sensul aspectual durativ, adică verbelor de bază li se imprimă sensul perfectivității „*Grenzbezogenheit*”, atunci în exemplul *nehmen – vernehmen* acest fenomen nu se observă. Faptul că în germană prefixele nu întotdeauna atribuie verbelor de bază sensul perfectivității, cercetătoarea E. Leiss explică fenomenul prin conținutul lexical al prefixelor, susținând că „*Da die Präfixe außerdem nicht semantisch leer sind, kommt es neben dem Wechsel der Perspektive zu einer zusätzlichen Modifikation der lexikalischen Semantik: man vergleiche laufen mit entlaufen. Durch die lexikalische Bedeutung der Präfixe wird das Bilden von verbalen Aspektpaaren verhindert*” [94, p. 40]. Ca și prefixele care atribuie unor verbe de bază sensul perfectivității, în germană, ca

indicatori ai respectivului sens se pronunță și unele sufixe, dar numărul acestora este limitat. În cuvintele compuse sensul aspectual este atribuit cuvântului de bază de către primii componenți ai cuvântului compus, așa-numite elemente intensificatoare corespunzătoare, de exemplu: *super-*, *blitz-*, *riesen-*, *hyper-*, *extra-* etc.

Din grupul mijloacelor analitice de exprimare a sensurilor aspectuale fac parte mijloacele de exprimare care sunt în afara lexemului. La realizarea sensurilor aspectuale sunt întrebuințați indicatori ai sensurilor aspectuale, structural-organizate de diferite niveluri. De regulă, sunt evidențiați indicatorii morfologic-sintactici, lexico-semantici, frazeologici și sintactici ai aspectualității. Pentru cercetarea noastră prezintă interes indicatorii lexico-semantici și frazeologici ai sensurilor aspectuale, la care atribuim adjectivele și indicatorii lexicali adverbiali, ale căror sensuri aspectuale se manifestă la nivel de text. Frazeologismele care se manifestă ca indicatori ai aspectualității, de regulă, numai în context, pot fi analizate în calitate de indicatori lexicali, deoarece orice unitate frazeologică este, în același timp, și o unitate lexicală.

Clasificarea mijloacelor de exprimare a sensurilor aspectuale poate fi prezentată schematic în felul următor:

Fig. 1.2. Clasificarea mijloacelor de exprimare a sensurilor aspectuale

Rezumând cele supra, menționăm că indicatori lexicali ai aspectualității, obiectul cercetării noastre, pot fi considerate mijloacele de exprimare atât sintetice, cât și cele analitice.

Din grupul mijloacelor sintetice fac parte verbele cu semantica aspectuală, afixarea și cuvintele compuse. În calitate de mijloace analitice de exprimare a aspectualității vom analiza indicatorii lexico-semantici și cei frazeologici.

Cercetarea premiselor epistemologice și metodologice, analiza și sintetizarea conceptelor privind exprimarea nuanțelor de aspect în limba germană ne permit să identificăm problema în domeniul de investigație: studiul mijloacelor de exprimare a aspectualității în limba germană care, într-un fel sau altul, și-a găsit reflectare în literatura de specialitate, rămâne a fi incert, neincluzând setul de indicatori lexicali capabili să nuanțeze valorile aspectuale ale categoriilor semantice ale aspectualității cantitative și calitative. Pentru soluționarea problemei în cauză ne propunem să identificăm indiciile semantice dominante pentru cele două tipuri de aspectualitate și să stabilim mijloacele lexicale de exprimare ale acestora, care ne vor permite sistematizarea și ierarhizarea indicatorilor lexicali în structura câmpurilor funcțional-semantice corespunzătoare.

Astfel, scopul cercetării constă, *în primul rând*, în stabilirea și analiza mijloacelor lexicale de exprimare a categoriei complexe, multicomponente a aspectualității în limba germană. *În al doilea rând*, vom sistematiza în formă de câmp funcțional-semantic indicatorii lexicali ai categoriilor semantice ale aspectualității cantitative: durativitatea, iterativitatea, semelfactivitatea și intensitatea, și ai categoriilor aspectualității calitative: faza acțiunii verbale și rezultativitatea. **Obiectivele** lucrării vizează:

1. cercetarea specificului noțiunilor de bază ale categoriei aspectualității „aspect” și „mod de acțiune/Aktionsart” în tradiția lingvistică germană;
2. stabilirea abordării fundamentale în cercetarea categoriei aspectualității;
3. identificarea indiciilor semantice dominante ale categoriilor semantice ale aspectualității cantitative și calitative în limba germană;
4. reliefaarea specificului mijloacelor lexicale sintetice și analitice de exprimare a sensurilor aspectuale;
5. analiza potențialului semantic al indicatorilor lexicali sintetici și analitici cu semantică aspectuală prin metoda evidențierii semelor diferențiale;
6. elaborarea modelului câmpurilor funcțional-semantice ale mijloacelor lexicale de exprimare a aspectualității cantitative și calitative în limba germană, în baza analizei semantice, contextuale și statistice a acestora.

1.6. Concluzii la capitolul 1

Analiza literaturii lingvistice teoretice cu referire la problemele categoriei complexe a aspectualității și componentilor acesteia, de asemenea, și cercetarea noțiunilor aspectologice fundamentale – *aspectul, modul desfășurării acțiunii/Aktionsart, sensul aspectual* – și a principalelor abordări la cercetarea aspectualității ne permite să conchidem următoarele:

1. Studiarea categoriei aspectualității cunoaște o amplă istorie de cercetare pe parcursul căreia noțiunea aspectualității și abordările studierii acesteia a cunoscut schimbări destul de semnificative. Dacă în primele cercetări categoria aspectualității era concepută ca una strict morfologică, atunci, în perioada contemporană, lingviștii o examinează la nivelurile morfologic, lexical și sintactic ale limbii. Astfel, conceperea aspectualității se realizează atât în sensul îngust al cuvântului, cât și în cel larg. În cercetarea de față, categoria aspectualității este concepută pe larg ca o categorie complexă, care include nu numai categoria gramaticală a aspectului, dar și alte mijloace ale limbii (morfologice, sintactice, de derivare, lexicale, lexico-sintactice etc.), capabile, în context, să exprime sensuri aspectuale.

2. Noțiunile de bază ale acestei categorii complexe sunt aspectul și modul desfășurării acțiunii/Aktionsart. Categoria aspectului este concepută în funcție de faptul, dacă limba respectivă este una aspectuală, ca de exemplu, limbile slave, sau o limbă neaspectuală, de exemplu, limbile germanice. În sensul îngust al cuvântului, în limbile slave, вид/aspectul prezintă o opoziție gramaticală binară a aspectului perfectiv și a celui imperfectiv. Și, mai pe larg, aspectul reprezintă categoria enunțării, care redă desfășurarea acestui proces în raport cu limita sau rezultatul. În limbile aspectuale, fiecare formă verbală posedă categoria gramaticală a aspectului verbal.

3. Modurile desfășurării acțiunii/Aktionsarten sunt, de asemenea, diferențiate în limbile aspectuale și cele neaspectuale. În limbile aspectuale modurile acțiunii sunt particularitățile sensului lexical al verbelor care se referă la distribuirea acțiunii în timp și se manifestă în specificul funcționării lor în limbă (activitatea de derivare, aspectul și întrebuintărea sintactică). În limbile neaspectuale, în particular, în germană, Aktionsarten sunt considerate drept categoria enunțării care se realizează cu ajutorul mijloacelor lexicale, morfologice, lexico-sintactice și, de asemenea, prin organizarea semantico-structurală a enunțului și prin mijloace implicite (corelația cu situația). În limbile aspectuale, modurile acțiunii, în sensul larg al cuvântului, se realizează cu ajutorul acelorași mijloace, cu excepția mijloacelor nivelului morfologic al limbii. Categoria Aktionsart, spre deosebire de categoria aspectului, este una semantică, care redă informația despre caracteristicile desfășurării acțiunii verbale. Cercetătorii în lingvistica germanică,

investigând problemele exprimării sensurilor aspectuale în germană, analizează spectrul bogat al clasificărilor Aktionsarten care, de regulă, se unifică în două (temporale și cantitative) sau trei grupuri (temporale, cantitative și rezultative). Indiferent de numărul și tipurile de Aktionsart în diferite clasificări, existența lor în germană este recunoscută de toți specialiștii în lingvistica germanică, pe când interpretarea conceptului „aspect” și opiniile despre rolul acestuia în limba germană diferă. Unii aspectologi contemporani în lingvistica germanică evidențiază, de exemplu, în germană, aspectul imperfectiv (das deutsche Progressiv). În pofida diferențierii definite a părerilor, majoritatea germaniștilor care cercetează problemele aspectualității raportează limba germană la limbile în care aspectul nu este o categorie gramaticală. Evidențierea aspectului imperfectiv sau al progresivului german nu este în contradicție cu această afirmație, deoarece această construcție în germană nu este gramaticalizată.

4. În literatura lingvistică de specialitate cu referire la problemele aspectualității sunt prezentate două abordări de cercetare ale acesteia: onomasiologică și cognitivă. Mai productivă se consideră abordarea onomasiologică ce se exprimă în teoria nominației, în teoria categoriei conceptuale și în cea a câmpului funcțional-semantic. Structura categoriei conceptuale stă la baza noțiunii macrocâmpului funcțional-semantic al aspectualității, constituit din diferite microcâmpuri. Analiza conținutului semantic al conceptelor aspectualității în abordarea cognitivă și a microcâmpurilor în teoria câmpului funcțional-semantic, practic, coincid. Aceasta ne permite să constatăm că unele și aceleași noțiuni universale sunt analizate din diferite puncte de vedere, aplicând diverse abordări metodologice. În prezenta cercetare ne axăm pe abordarea onomasiologică, investigând categoria aspectualității ca pe una semantică de diferite niveluri, ce posedă o structură complexă, și care include aspectualitatea cantitativă și calitativă. Din categoriile aspectualității cantitative fac parte categoria semantică semelfactivă, durativă, iterativă și intensivă. În calitate de indiciu semantic dominant, în limba germană, putem evidenția „multiplicitatea”, deci, unicitatea/iterativitatea acțiunii. Categoria care indică faza acțiunii verbale și categoria semantică rezultativă prezintă în sine aspectualitatea calitativă, pentru care, în limba germană, dominantă de bază este indiciul semantic atingerea/neatingerea limitei. Aceste categorii semantice pot fi exprimate cu ajutorul mijloacelor sintetice (la nivel de dicționar) și cele analitice (la nivel de text) ale limbii.

2. INDICATORII LEXICALI AI CATEGORIILOR SEMANTICE ALE ASPECTUALITĂȚII CANTITATIVE

În capitolul dat vor fi reliefate mijloacele sintetice și analitice de exprimare a categoriilor semantice ale aspectualității *cantitative*. În baza analizei componențiale ale acestora se va contura potențialul lor semantic, iar aplicând abordarea funcțional-semantică la studierea unităților lexicale se va stabili locul acestor mijloace în structura câmpului funcțional-semantic al aspectualității cantitative.

2.1. Tipurile și caracteristica de categorii semantice ale aspectualității cantitative

Pentru identificarea și analiza multilaterală a indicatorilor lexicali ai categoriilor semantice ale aspectualității cantitative este necesară o caracteristică succintă a componenților tipului dat de aspectualitate. Precum s-a menționat supra, din aceștia fac parte categoria semantică durativă, semelfactivă, iterativă și intensivă.

a) *Categoria semantică durativă* se caracterizează prin parametrii temporali și spațiali, cei cantitativi și calitativi. Această categorie persistă în centrul interesului aspectologilor, care cercetează tipurile și mijloacele de exprimare ale acesteia în diferite limbi, precum și în plan contrastiv. În acest context, vom menționa lucrările lui E. Sokolova (2003); N. Volostnova (2005); O. Râhlova (2007); L. Otto (2012) et al. Al. Bondarko, cercetând durativitatea în calitate de câmp funcțional-semantic, distinge durativitate internă și externă, explicită și implicită, determinată și nedeterminată, limitată și nelimitată. În afară de aceste tipuri de categorii ale durativității, lingvistul scrie și despre durativitatea extinsă, izolată sau rezultativă și, de asemenea, despre durata menținerii rezultatului și despre durata intervalului. În opinia lingvistului, durativitatea poate fi temporal caracterizată și necaracterizată, intermitentă și non-intermitentă atât localizată, cât și nelocalizată în timp [161, p. 98]. Toate tipurile categoriei semantice durative pot fi exprimate cu ajutorul mijloacelor limbii de diferite niveluri, „unite în baza funcției semantice de exprimare a extensiunii temporale a acțiunii” [161, p. 121].

Principiul clasificării lui Al. Bondarko stă la baza analizei mijloacelor de exprimare a categoriei semantice durative în teza de doctor a cercetătoarei N. Volostnova (2005), care ajunge la concluzia că în limba germană pot fi evidențiate 11 moduri ale acțiunii durative, și anume:

1. durată nemarcată: Pat ging im Zimmer *umher* (Erich Maria Remarque (EMR), S. 134);
2. durată marcată:
  - a. durată concret-marcată: Wir spielten *eine Stunde weiter* (EMR, S. 189);

- b. durată nedefinit-marcată: Wir saßen *lange* (EMR, S. 130);
- c. delimitativă: Wir können noch *etwas* spazieren gehen (EMR, S. 112);
- 3. durativ-limitativ: Ich kann mich *seit damals* auch so leicht freuen (EMR, S. 154);
- 4. durativ-terminativ: Er blieb den ganzen Sonntag im Zimmer sitzen, *bis* nach der Arbeit Maria heraufkam (Anna Seghers (AS), S. 14);
- 5. durativ-hipernormativ: War *zu sehr* durcheinander gegangen (EMR, S. 22);
- 6. durativ-hiponormativ: Wir kannten uns noch *zu wenig* (EMR, S. 22);
- 7. progresiv: Aber *allmählich* ging es ganz gut (EMR, S. 89);
- 8. durativ-intensiv: Sie *musterte* mich *eingehend* (EMR, S. 214);
- 9. durativ-diminutiv: Der See schimmerte *ein bisschen* zwischen den Apfelbäumen (AS, S. 52);
- 10. durativ-iterativ: Jetzt dachte sie *oft* an den Tod (AS, S. 472);
- 11. durativ-reciproc: Sie lachten *einander* zu aus dem Hof, aus der Küche, so oft sie in einer Ritze was ausstöberten (AS, S. 92) [164, p. 133-157].

Având la bază clasificarea categoriei semantice durative propuse, afirmăm că noțiunea de acțiune durativă este una destul de complexă, pentru că îi sunt caracteristici diferiți componenți. Numărul acestor componenți depinde de criteriul care stă la baza definiției sale, de la trei (M. Lomov, 1997) până la 18 (Al. Bondarko, 2013). De regulă, în calitate de indicii de bază ale categoriei semantice durative se manifestă statica/dinamica, perfectivitatea/imperfectivitatea, orientarea spre atingerea limitei/neorientarea spre atingerea limitei, indiciul unitar/multiplicativ, localizare/nelocalizare temporală.

Deoarece obiectivul acestei cercetări este analiza indicatorilor lexicali ai diferitor sensuri aspectuale în limba germană contemporană, și nu numai ai sensului aspectual durativ, la analiza mijloacelor lexicale ale categoriei semantice durative ne vom limita la o diferențiere mai generală a acesteia. Urmând-o pe cercetătoarea N. Volostnova, care, în propria clasificare a categoriei semantice durative, se bazează pe diferențierile lingvistului Al. Bondarko, evidențiem durativitatea internă (implicită) și cea externă (explicită), durativitatea determinată și nedeterminată. Prin durativitatea internă (implicită) concepem indiciul aspectual propriu-zis, inclus în sensul lexical, derivativ și gramatical al verbului, de exemplu: *dauern*, *warten*, *wandern*. Durativitatea externă (explicită) se exprimă cu ajutorul indicatorilor lexicali adverbiali cu o semantică bine definită, de exemplu: *lange*, *ständig*, *dauernd*, *drei Stunden lang*. În continuare, vom întrebuința termenii *durativitatea implicită și explicită*, deoarece aceștia, care caracterizează interpretarea linguală a conținutului semantic, sunt determinați de sistemul de noțiuni stabilit de noi.

Diferențierea durativității în implicită și explicită corelează cu durativitatea determinată și nedeterminată. Durativitatea determinată se caracterizează prin indici ca măsură, grad și volum al duratei. Durativitatea nedeterminată, în exemplul de mai jos, este exprimată prin semantica verbului *sich überlegen*, deci implicit; și durativitatea explicită, al cărei marcant este indicatorul lexical adverbial *zehn Tage lang*, este determinată: *Zehn Tage lang überlegte sich Matzerath, ob er den Brief unterschreiben [...] sollte* (Günter Grass, *Die Blechtrommel*, S.305). Durativitatea implicită, exprimată prin semantica verbului *schleppten*, în exemplul următor, este nedeterminată: *Man schleppete einen weiteren Verwundeten durch Gips- und Kalkwolken in die Mitte des Raumes* (Günter Grass, *Die Blechtrommel*, S.180).

Durativitatea poate fi concretă sau neconcretă, exactă sau aproximativă. În calitate de indicatori ai durativității concret determinate pot servi indicatorii lexicali adverbiali, de exemplu: *und nun saßen Innstetten und Effi wieder daheim und plauderten noch eine halbe Stunde*. (Theodor Fontane, *Effi Briest*, S.32). În exemplul *Eine Weile lang hätten die europäischen Länder durchaus versucht, die Kriterien zu erfüllen* (*Die Zeit*, 25.06.2015), indicatorul lexical adverbial *eine Weile lang* marchează o durativitate nedeterminată.

Definitivarea exactă și cea aproximativă poate fi exprimată în următoarele exemple: *Josef Koljaczek blieb drei Wochen lang verborgen ...* (Günter Grass, *Die Blechtrommel*, S.16); „*Doch als wir den Beginn des Experiments auf den 4. März festgelegt hatten und Sie die Sitzung beendeten, indem Sie mir unüblicherweise stumm die Hand drückten, schien ungefähr zehn Sekunden lang die Sonne in Ihr Arbeitszimmer*“ (Christa Wolf, *Unter den Linden*, S. 86).

b) *Categoria semantică semelfactivă*, conform opiniei lui V. Hrakovski, este parte componentă a CFS al multiplicității, unde indiciul semantic al multiplicității acțiunilor se realizează ca ansamblul celor două noțiuni tangente ca unicitate și neunicitate [Hrakovski, apud 161, p. 126]. În cercetările din domeniul aspectualității, împreună cu termenul de *categorie semelfactivă* în calitate de sinonim se întrebuițează și termenul *categoria unicității*. Astfel, V. Hrakovski contrapune sensul multiplicității sensului unicității sau celui semelfactiv. Termenul de unicitate este întrebuițat și de cercetătoarea T. Beloșapkova, în a cărei opinie unicitatea este conceptul care transmite caracteristica cantitativă a acțiunii în raport cu manifestarea sa unitară. Explicând termenul *semelfactiv*, lingvista C. Smith [134, p. 55] arată că acesta provine din cuvântul de origine latină *semel* (o dată) și că a fost folosit în lingvistica slavă cu referire la un sufix care indică un singur eveniment; utilizarea sa generală se face cu referire la evenimente unice.

În majoritatea lucrărilor în care se cercetează categoria semantică semelfactivă (M. Șeleakin, 1983; O. Krause, 2001) autorii se limitează la analiza exprimării modurilor acțiunii

corespunzătoare. Conținutul acestui mod al acțiunii, precum se menționează în lucrarea lingvistei T. Beloșapkova, variază [156, p. 22]. M. Șeleakin evidențiază două componente: caracterul unitar al acțiunii și modul acțiunii semelfactiv. E. Coșeriu cercetează modul acțiunii unitare în cadrul categoriei iterativității, contrapunând categoria *semelfactivă* celei *frecventative* [53, p. 97]. O. Krause consideră semelfactivul una din cele trei condiții de realizare a sensului focusat în cadrul noțiunii de *progresivitate*. Autorul punctează: „Der fokussierende Typ zeichnet sich [...] durch die folgenden Eigenschaften aus:

- a) die Fokussierung eines bestimmten Momentes während des Ablaufs des Geschehens;
- b) Unbestimmtheit bezüglich des Abschlusses der Handlung oder des Geschehens;
- c) die Bedingung der Semelfaktivität” [89, p. 39].

În cadrul cercetării noastre, ne bazăm și pe lucrarea lui V. Gaidukov (1989), care cercetează mijloacele și modurile de redare a sensului semelfactiv nelimitându-se numai la examinarea modului acțiunii. Mijloacele lexicale de exprimare a categoriei semantice semelfactive se divizează în *directe* și *complementare*. La indicatorii lexicali direcți ai semelfactivității sunt raportate adverbele de tip *eines Tages, einmal*, de exemplu, *Einmal fiel ihr mitten in einem Tennismatch der Schläger aus der Hand, sie blieb auf dem Platz stehen und blickte träumend in den Himmel...* (Heinrich Böll, *Ansichten eines Clowns*, S. 30). În acest exemplu, indicatorul lexical *einmal* explicit indică unicitatea acțiunii. În calitate de indicatori lexicali complementari sunt analizați concretizatorii temporali (*eben, gerade*) care indică localizarea acțiunii într-un interval de timp stabilit. În propoziția *Ich habe mich gerade getrennt und möchte keine Beziehung* astfel de concretizator temporal, împreună cu forma temporală Perfekt, se manifestă adverbul *gerade*. În afară de mijloacele lexicale categoria semantică semelfactivă poate fi redată și prin „coraporturile semantice ... ale propoziției cu alte propoziții” [167, p. 17]. Prin urmare, categoria semantică semelfactivă simplă, în corelație structurală, poate fi redată nu numai cu ajutorul verbului, caracteristic limbilor slave, dar și cu alte mijloace lexicale, și anume, prin intermediul propozițiilor și al textelor. Astfel, obiectul cercetării categoriei semantice semelfactive, de altfel, și cu ajutorul categoriei aspectualității prezintă nu numai acțiunea sau predicatul verbal, dar toată situația *in toto*, exprimată în propoziția verbală.

Analizând diferite opinii cu referire la natura categoriei semantice semelfactive, vom califica această problemă ca parte componentă a opoziției semelfactiv – multiplicativ sau iterativ.

c) *Categoria semantică iterativă*, de asemenea, caracterizează partea cantitativă a acțiunii verbale. Problema interpretării iterativității și a componentelor acesteia, precum și modurile de exprimare a sensurilor aspectuale corespunzătoare a fost dezbătută în multiple cercetări în baza diferitor limbi. În acest context, vom remarca studiile cercetătorilor E. Coșeriu (1976), B.

Comrie (1976), Nils B. Thelin (1980), O. Grekova (1985), V. Hrakovski (1989), I. Smirnov (2008). În literatura lingvistică de specialitate, cu referire la domeniul aspectualității, este prezentată atât o terminologie diversă, cât și diferite opinii privind problemele iterativității. E. Coșeriu (1976) distinge categoria repetitivității și cea a durativității. Conform opiniei distinsului lingvist, repetitivitatea indică dacă acțiunea verbală este unitară (semelfectivă) sau iterativă, sau, altfel spus, *frecventativă*. Lingvistul Nils B. Thelin (1980) întrebuințează termenul *iterativitate* și analizează sensul iterativ ca parte componentă a unor opoziții aspectuale de bază. Cercetătorul distinge câteva sensuri iterative, și anume:

- sensul iterativ distributiv: *позапирать все двери, поскокать (alle Türen nacheinander schließen, nacheinander aufspringen)*;

- sensul iterativ propriu-zis: *говорить - говаривать (zu sagen pflegen)*;

- sensul diminutiv: *почитывать (ab und zu ein bisschen lesen)* [114, p. 430-433].

Lingvistul aspectolog Al. Bondarko, de asemenea, evidențiază sensul distributiv și atribuie pluralității distributive următoarele particularități semantice:

- în fiecare dintre micrositațiile similare incluse în pluralitatea distributivă este prezentat un set de participanți identici și, în același timp, incomplet identici. Drept exemplu Al. Bondarko ne propune propoziția *Лисица перетаскала соседских цыплят* [161, p. 139]. Pluralitatea distributivă constă în situațiile similare: *Vulpea a cărat puii vecinilor*. În toate situațiile pluralității distributive este aceeași vulpe, iar puii de fiecare dată sunt diferiți;

- micrositațiile cuprinse de pluralitatea distributivă constituie o macrositație, adică se desfășoară în același interval de timp, de exemplu: *За короткое время лисица перетаскала соседских цыплят./ În scurt timp vulpea a cărat toți puii vecinilor* [161, p. 139].

O. Grekova (1985), întrebuințând termenul *repetitivitate*, îl consideră o categorie semantică complexă, care posedă două sensuri, și anume, sensul *pluralității* și cel al *intervalului*. Cercetătoarea determină pluralitatea ca o reproducere repetată a acțiunii sau a stării. Sensul intervalului apare datorită prezenței unor intervale determinate între acțiunile reproduse. Combinarea acestor două sensuri formează două tipuri de repetitivitate: limitată și nelimitată. Aceste tipuri de repetitivitate sunt în corelație cu cel de predicat: predicatul acțiunii sau cel al stării. V. Hrakovski, la rândul său, evidențiază doi parametri ai categoriei pluralității: pluralitatea definită și pluralitatea indefinită. Lingvistul cercetează iterativitatea ca unul dintre tipurile pluralității indefinite, împreună cu cea multiplicativă și distributivă, și consideră iterativitatea ca „realizarea repetată, relativ regulată a situației”, pentru care este caracteristică prezența unui set identic de actanți și desfășurarea acesteia într-un interval de timp aparte [217, p. 11-18]. I.

Smirnov (2008), remarcând caracterul tranzitiv al iterativității, o definește ca repetitivitate propriu-zisă și o contrapune frecventativității.

Analizând diferite interpretări ale categoriei semantice iterative, conchidem că iterativitatea prezintă o categorie semantică complexă, în care evidențiam două tipuri semantice: tipul regulat (*stündlich verkehren*) și cel neregulat (*von Zeit zu Zeit Tarife senken*). Mijloacele de exprimare a iterativității regulate și a celei neregulate pot fi prezentate prin diferite modalități: lexico-semantic, lexico-sintactic și cel sintactic de exprimare a sensurilor iterative, deoarece verbul german nu posedă categoria gramaticală a aspectului.

d) *Categoria semantică intensivă*, cărei cercetări au fost dedicate studiile lui E. Sapir (1985), T. Țoi (1989), L. Moiseenko (2005), A. Bondarenco (2007), L. Zbanț (2012) et al., ocupă o poziție intermediară între categoriile aspectualității cantitative și calitative. În acest context, vom menționa cercetarea lingvistei T. Beloșapkova, care, în studiul său, analizând „incompletudinea acțiunii”, evidențiază „caracteristica acțiunii după o intensitate diminuată și după neatingerea limitei”. Intensitatea diminuată este considerată drept un subtip calitativ, iar neatingerea limitei – cel cantitativ. În acest sens, intensitatea este aproape de categoria comparativă și cea graduativă, indiciul diferențial fiind prezența componentului expresiv. Categoria intensității se bazează pe sensurile opoziționale: intensificare și diminuare.

Preluând argumentele exegetului T. Țoi, susținem că categoria semantică intensivă se caracterizează prin doi parametri semantici. Primul parametru caracterizează „aspectele acțiunii propriu-zise – nivelul de intensitate, al doilea, cel semantic, indică „activitatea subiectului”. După cum opinează cercetătorul T. Țoi, tipul de intensitate depinde de caracteristicile semantice ale verbului: statică – dinamică, perfectivitate – imperfectivitate și, ca urmare, sunt clasificate în patru grupe:

1. verbe imperfective dinamice, de exemplu: *цвету (blühen), расту (wachsen), болеть (schmerzen)*;
2. verbe imperfective statice, de exemplu: *говорить (sprechen), ходить (gehen), писать (schreiben)*;
3. verbe perfective dinamice, de exemplu: *стареть (altern), сохнуть (trocknen), застыть (erstarren)*;
4. verbe perfective statice, de exemplu: *писать письмо (einen Brief schreiben), чистить сапоги (Stiefel wischen)* [218, p. 12].

Pentru fiecare grup de aceste verbe există o serie de modificatori speciali în funcție de tipul parametrului intensității. La exprimarea sensului intensiv al acțiunii servesc mijloacele lexicale și cele de derivare ale limbii. Din grupul mijloacelor de derivare fac parte prefixele,

capabile să modifice tipul parametrului intensiv *über-* (*überheizen*), *unter-* (*unterschätzen*); în calitate de mijloace lexicale acționează adverbele de intensificare, de exemplu, *stark* (*frieren*), *heftig* (*husten*), *stürmisch* (*sich bewegen*).

În limbile neaspectuale, la investigarea mijloacelor de exprimare a sensurilor aspectuale, la care raportăm și limba germană, o semnificație majoră o are, în special, constatarea aceluia fapt că sensul intensității poate fi redat de îmbinarea verbului cu adverbul, de exemplu, *Doktor Wiesike war auch einverstanden damit, gab ihr aber in diesem Stück doch zu viel Freiheit, zu tun, was sie wollte, so daß sie sich während der kalten Tage im Mai heftig erkältete* (Theodor Fontane, *Effi Briest*, S. 135).

Cu subtipul semantic cantitativ corelează gradația, adică gradul de manifestare, evaluat pe scala mai mult – mai puțin. Acest concept este examinat detaliat în lucrarea lingvistului E. Sapir (1985) *Gradația: cercetare semantică*, în care se analizează gradația logică, psihologică și lingvistică propriu-zisă. Gradul de manifestare a intensității cantitative are două variante de manifestare (peste normă și sub normă), care, în opinia lingvistului J. Lakoff, formează categoria graduală [182, p. 143-184]. Aceasta denotă faptul că e posibilă nu numai intensificarea caracteristicii unei acțiuni, a unui proces sau a unui eveniment, dar și diminuarea acestora. Procesul care reflectă mișcarea ascendentă pe scala intensității se numește *intensificare*, iar procesul ce reflectă mișcarea descendentă pe această scală este cel de *diminuare* [165, p. 46].

Atât sensul intensificării, cât și cel de diminuare a exprimării poate fi redat cu ajutorul verbelor cu semantica corespunzătoare și, de asemenea, combinării acestora în cadrul propoziției, al textului. Astfel, verbul *stürzen* cu sensul de „*heftig in etw. hineinfallen*” redă un grad înalt de intensificare a acțiunii, de exemplu, *Der Bus kam südwestlich der Hauptstadt Quito von der Straße ab und stürzte in eine Schlucht* (*Die Zeit*, 08.11.2014).

În calitate de indicatori ai acțiunii diminutive se pot manifesta verbele cu sufixul *-eln*, de exemplu, verbul *tänzel* are conotația de „*sich mit leichten, kurzen tänzerischen Schritten bewegen*” și indică diminuarea acțiunii: *Die Linke in der Hosentasche, tänzelt er ums Rednerpult, er lässt sein Wissen spüren* (*Die Zeit*, 19.09.2013).

Exprimarea intensității acțiunii cu ajutorul îmbinării verbului intensiv cu indicatorul lexical în cadrul unei propoziții, este demonstrată în exemplul următor: *Der Orkan tobte immer stärker. Das Gewitter nahm aber mehr und mehr an Stärke zu* (intensificarea acțiunii); *Der Wind war zur steifen Brise geworden. Der Taifun schwächte sich mittlerweile allmählich ab* (diminuarea intensității).

Prin urmare, categoria semantică intensivă se prezintă ca una complexă, la care este raportată intensitatea înaltă și cea joasă. La redarea acesteia în limbă există diverse mijloace: lexicale, morfologice și de derivare, precum și lexico-sintactice.

2.2. Indicatorii lexicali sintetici ai sensurilor aspectuale cantitative

2.2.1. Caracteristica aspectuală a semanticii verbului

După o scurtă caracteristică a categoriilor semantice ale aspectualității cantitative, a indiciilor diferențiali și tipurilor acestora, trecem la analiza indicatorilor lexicali ai sensurilor aspectuale cantitative în limba germană. Indicatorii lexicali de exprimare a sensurilor aspectuale, concepute de noi în sensul larg al cuvântului, și anume, cei care includ mijloacele de exprimare lexico-morfologice, de derivare, lexico-semantice și cele frazeologice formează două grupe: mijloacele de exprimare sintetice și analitice. În cele ce urmează, supunem analizei, în primul rând, mijloacele de exprimare sintetice ale sensurilor aspectuale cantitative.

Precum a fost menționat în capitolul 1.4, în calitate de indicii semantice diferențiale pentru categoriile semantice ale aspectualității cantitative au fost evidențiați indiciul semantic al multiplicității și cel al localizării/nelocalizării în timp. Prin urmare, mijloacele de exprimare a categoriei semantice durative, raportată la aspectualitatea cantitativă, au în semantemele lor aceste indicii diferențiale. Indiciul multiplicității este caracteristic nu doar mijloacelor de exprimare a categoriilor semantice semelfactive și iterative, dar și a categoriei semantice durative, deoarece acesta se realizează ca un ansamblu al celor două noțiuni corelative: semelfactiv și iterativ, iar orice acțiune iterativă presupune o oarecare durată (*winken, wiederholen*). Spre deosebire de categoria semantică iterativă, care exprimă o acțiune discontinuă (*flattern, stottern*), cea durativă marchează o acțiune continuă (*leben, lachen*). Indiciul semantic diferențial „localizare în timp” corespunde durativității concret determinate (*drei Stunden schlafen*), iar indiciul nelocalizării în timp este corespunzător durativității nedeterminate (*lange schlafen*). Categoria semantică intensivă, de asemenea, se caracterizează prin indicii semantice diferențiale multiplicative și localizare/nelocalizare în timp, deoarece o acțiune intensivă poate fi realizată o singură dată (*einmal streicheln*) sau de mai multe ori (*mehrmals streicheln*), poate fi localizată (*zwei Stunden lang toben*) sau nelocalizată în timp (*tags gleißen*). La stabilirea sensului mijloacelor de exprimare a aspectualității cantitative marcăm semele diferențiale ale fiecărei categorii semantice în felul următor: S1 - durativitatea; S2 – iterativitatea, S3 – semelfactivitatea, S4 – intensitatea.

Analiza statistică a materialului lingual denotă că la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității cantitative contribuie o grupă destul de impunătoare de verbe acționale și statice, care posedă, în plan semantic, semele diferențiale ale unor categorii semantice ale aspectualității cantitative (Anexa 10.1).

În urma analizei componențiale a fost identificat grupul de verbe special-durative care posedă în sememele lor semul diferențial al durativității implicite – S1. Dacă semul durativității concret determinate este S1¹, iar semul durativității nedeterminate va fi – S1², atunci sememele verbelor special-durative *dauern*, *währen*, *anhalten*, *andauern* pot fi prezentate în felul următor: S1¹, S1². Pentru verbele enumerate este caracteristică prezența semului diferențial al durativității implicite nedeterminate, deci nelocalizării în timp. Verbele *fortdauern*, *überdauern*, *hinziehen*, posedând, de asemenea, semele S1¹, S1², se deosebesc de verbele menționate anterior prin faptul că posedă semul complementar de intensificare a acțiunii. Semul durativității concret determinate S1¹ se realizează doar explicit cu ajutorul indicatorilor lexicali complementari.

Componentul de bază al șirului semantic al verbelor special-durative este considerat verbul *dauern*, al cărui sens, în dicționarul universal al limbii germane DUDEN, este explicat ca: *eine bestimmte Dauer haben; eine bestimmte (unbegrenzte) Zeit währen, anhalten*. În cadrul definiției acestui verb putem evidenția sinonimele: *währen* și *anhalten*. Particularitatea verbului *dauern* și a sinonimului acestuia *währen* constă în faptul că aceste verbe se întrebuintează în îmbinare cu indicatorii adverbiali, deci cu indicatorii lexicali expliciți. Acest fapt ne demonstrează analiza materialului nostru empiric. Tipul de durativitate realizat de verbul special-durativ este precizat cu ajutorul indicatorului lexical, de exemplu, 1. *Meine Hochstimmung dauerte eineinhalb Tage und eine Nacht* (Christa Wolf, *Unter den Linden*, S. 91); 2. *Er hatte gehofft, dessen Besuch würde länger dauern und er der Notwendigkeit des Vater-Sohn-Gesprächs enthoben sein* (Heinrich Böll, *Billard um halb Zehn* S. 165); 3. *Doch die Freude der Gastgeber währte nur fünf Minuten* (*Die Zeit*, 13.07.2009); 4. *Die Freude über den Satz-Anschluss währte nur kurz, weil erneut Zverev sein Service zum 0:2 verlor* (*Die Zeit*, 13.07.2009).

În calitate de indicatori adverbiali, întrebuintați cu verbele menționate supra, se manifestă sau construcțiile prepoziționale (exemplu 1, 3), sau adjectivele (exemplu 2, 4). În acest caz, primii indică o durată concret determinată (*eineinhalb Tage und eine Nacht*) sau una exactă (*nur fünf Minuten*), iar indicatorii adverbiali *länger* și *kurz* (exemplele 2, 4) semnaleză o durată nedeterminată.

Spre deosebire de verbele *dauern* și *währen*, verbele *andauern* și *fortdauern*, cu sensul de „*etwas dauert lange*” sunt capabile să exprime o acțiune durativă atât în mod independent, cât și

în îmbinare cu indicatorii lexicali. La aceasta, în materialul nostru factologic analizat, prima modalitate de întrebuințare se caracterizează printr-o frecvență mai mare.

O durativitate nedeterminată exprimă exclusiv semantica verbului *fortdauern*, deci implicit, de exemplu, în următoarele propoziții: *Der Blick auf 1914 lehre, dass die Bemühung um eine diplomatische Lösung fortdauern müsse.* (*Die Zeit*, 13.05.2014) *Die Grundlage eines Events, das fortdauern und inspirieren wird.* (*Die Zeit*, 29.06.2015). Îmbinarea acestui verb cu diferiți indicatori lexicali poate marca atât o durativitate determinată: *Nach den bisherigen Planungen sollen die direkten Verpflichtungen gegenüber der Europäischen Union Ende 2014 ablaufen, während die Einbindung in ein Programm des Internationalen Währungsfonds (IWF) bis 2016 fortdauert* (*Die Zeit*, 04.11.2014), cât și una nedeterminată: *Die Kämpfe würden noch fortauern, der Lärm schwerer Geschütze sei zu hören* (*Die Zeit*, 21.01.2015).

Verbul sinonimic *andauern* cu conotația „*noch nicht zu Ende sein*”, de asemenea, se întrebuințează la exprimarea durativității nedeterminate implicite, de exemplu, *Während die Auseinandersetzungen zwischen Athen und den internationalen Geldgebern andauern, öffnen die Banken am Tag drei der Kapitalverkehrskontrollen - allerdings nur für Rentner* (*Die Zeit*, 01.07.2015); *Die Proteste würden andauern* (*Die Zeit*, 29.06.2015).

La întrebuințarea cu un indicator explicit al durativității, verbul *andauern* semnalează o durativitate nedeterminată, de exemplu, *Nähere Angaben machte der Sprecher auf Anfrage nicht, da die Aktionen am Abend noch andauerten* (*Die Zeit*, 08.07.2009); *Laut Lauber können die Ermittlungen noch „Monate oder Jahre” andauern* (*Die Zeit*, 17.06.2015). În calitate de indicator al durativității determinate, verbul în îmbinare cu un indicator lexical corespunzător se manifestă, de exemplu, în următorul context: *Inzwischen ist klar, dass ihr umstrittener Einsatz unter dem Decknamen "Iris Schneider" von 2002 bis 2006 andauerte und sie dabei zahlreiche Regeln verletzte* (*Die Zeit*, 16.06.2015).

În pofida faptului că semul durativității nu este de bază în cazul verbului *anhalten*, care se întrebuințează cu sensul de „*zum Halten, zum Stillstand bringen*“, „*zu etwas anleiten, erziehen*”, acest verb, în limba germană, poate fi raportat la grupul de verbe special-durative, deoarece printre conotațiile acestuia găsim în DUDEN definierea ca „*andauern, fortdauern*” [56, S. 112]. Exact acest sens se actualizează în exemplul următor: *Auch als nach Tisch einzelne der hübschesten Einkäufe von ihm ausgepackt und seine Beurteilung unterbreitet wurden, verriet er viel Interesse, das selbst noch anhielt oder wenigstens nicht ganz hinstarb, als er die Rechnung überflog* (Theodor Fontane, *Effi Briest*, S.12).

Similar verbelor special-durative *fortdauern, andauern* analizate supra, verbul *anhalten* exprimă o durativitate nedeterminată implicită, fapt demonstrat de următorul exemplu: *Die*

politische Unsicherheit wird somit anhalten, das Risiko eines innenpolitisch motivierten Euro-Austritts ist keineswegs gebannt (Die Zeit, 04.06.2015).

Vom menționă că în materialul nostru factologic verbul în îmbinare cu un indicator lexical explicit corespunzător poate reda și o durativitate concret determinată, de exemplu, *Um zum Beispiel bei einem Patienten eine Depression zu diagnostizieren, musste 1980 eine bestimmte Anzahl von Symptomen wie gedrückte Stimmung oder Schlafstörungen ein Jahr lang anhalten (Die Zeit, 08.01.2015);* și una nedeterminată, de exemplu, *Irgendwann stellten die Wüstenfrauen fest, dass man sogar Ornamente mit Lücken dazwischen zeichnen konnte und der Kühlungseffekt immer noch anhielt (Die Zeit, 05.03.2015).*

Pe lângă grupul de verbe special-durative în limba germană, precum și în alte limbi, există o grupă de verbe care, în opinia lui Al. Bondarko, reliefează o durativitate „lexicală” [161, p. 101]. La acest grup de verbe pot fi raportate asemenea verbe ca *leben, warten, streifen, wandern* ș.a., care conțin semul extensiunii temporale, adică durativitatea este doar unul din componenții sensului strict lexical al acestora. Astfel, printre cele 4 sensuri ale verbului *streifen* doar unul singur denotă o durativitate nedeterminată, și anume: „*ohne erkennbares Ziel, ohne eine bestimmte Richtung einzuhalten wandern, ziehen*”, care poate fi confirmat de următorul exemplu: *Wir streiften durch die umstrittenste Umweltproblemzone des Tessins (Die Zeit, 09.07.2009).*

Este necesar să accentuăm că, în limba germană, același verb poate exprima într-un context determinat o acțiune durativă, iar în altul semul dat nu se va actualiza, de exemplu: 1. *Sie weinten und schluchzten und sprachen und schrien in einem Atem, ganz mit sich allein im Unendlichen des Gefühls und vollkommen achtlos der Mitgefährten, die erstaunt und durch dieses Staunen belebt sich ungewiß den beiden näherten* (Stephan Zweig, *Vierundzwanzig Stunden aus dem Leben einer Frau*, S.71); 2. *Gott, Effi, wie du nur sprichst. Sonst sprachst du doch ganz anders* (Theodor Fontane, *Effi Briest*, S.9)

Verbul *sprechen* nu face parte din grupul celor special-durative, totuși exprimă o oarecare durativitate nedeterminată. Acest sens aspectual al durativității nedeterminate se urmărește în exemplul 1, pe când în exemplul 2 acest verb este întrebuințat cu sens general, indicând faptul că mesajul celor spuse anterior diferă de enunțarea prezentă, iar durativitatea acțiunii nu este evidențiată.

Analizând exprimarea categoriei semantice durative cu ajutorul grupului de verbe special-durative și al verbelor al căror unul din sensuri indică durata acțiunii, conchidem că, în comparație cu alte limbi în care categoria semantică durativă este exprimată la nivel gramatical, în limba germană durativitatea nu-și regăsește frecvent exprimarea în paradigma morfologică

verbală. Acest fapt denotă, o dată în plus, existența diverselor moduri de exprimare a uneia și aceleiași categorii semantice în diferite limbi.

Verbele care exprimă categoria semantică durativă pot avea în sememul lor semul iterativității și/sau al intensivității. Din grupul de verbe iterativ propriu-zise fac parte asemenea verbe ca *flattern, plätschern*; grupul verbelor iterativ-intensive este constituit din verbe ca *plappern, prasseln* și din categoria verbelor diminutiv-iterative fac parte verbele de tipul *husteln, streicheln*. Verbele menționate în calitate de exemplu pot fi examinate în conformitate cu caracteristica lingvistului V. Hrakovski ca verbe multiactante, care exprimă acțiuni durative ale unei extensiuni nelimitate. Durata acțiunii prezintă o repetare regulată a unei acțiuni uniactante peste intervale de timp relativ scurte [217, p. 19-24]. Conform terminologiei lingvistice L. Roșcina, acestor verbe le este caracteristică „repetitivitatea verbal-internă a acțiunii” [207, p. 9].

În baza „repetitivității verbal-interne a acțiunii” verbele iterative sau multiplicative pot fi împărțite în două clase:

1. verbele ce exprimă în general acțiunea la care actele ce se repetă sunt practic indisolubil corelate, adică se caracterizează printr-un grad sporit de contopire, de exemplu: *jammern, murmeln, stammeln, stottern, summen, wimmern*;
2. verbele pentru care este caracteristică evidențierea exactă a unor acte luate în parte cu posibile pauze între acestea, de exemplu: *ticken, bellen, husten, klappern, knallen, knarren, klirren, prasseln, rattern, trommeln*.

Cercetătoarea L. Moiseenko (2005) clasifică pluralitatea verbelor din ambele grupe în subgrupe semantice. La prima grupă de verbe sunt raportate verbele cu următoarele sensuri:

1. „a emite sunete”, „a vorbi ca”: *jammern, murmeln, stammeln, stottern*;
2. „a emana ce” (lumină): *blitzen, flackern, funkeln, glänzen, leuchten, schimmern*;
3. „a se ocupa cu ceva”: *tätscheln, streicheln, kitzeln, planschen, wühlen, schnuppern, schnüffeln*;
4. verbele ce exprimă starea fizică sau psihică a subiectului: *zittern, zucken, schaudern, grübeln*;
5. verbele de mișcare: *zockeln, holpern, schwanken, schweben*;
6. verbele ce exprimă starea dinamică: *flattern, wirbeln*.

Grupa a doua o formează verbele iterative cu următoarele sensuri:

1. verbele ce indică sunete produse activ: *ticken, bellen, husten, klappern, knallen, knarren, klirren, prasseln, rattern, trommeln*;
2. verbele ce indică acțiuni inactive: *tropfen*;
3. verbele cu sensul de „a se ocupa cu ceva”: *löffeln*;

4. verbele de mișcare: *wedeln, nicken, schütteln* [194, p. 117].

Analiza semantică a verbelor incluse în clasificarea lui L. Moiseenko denotă faptul că în sensul unor verbe semul iterativității nu este exprimat destul de exact. Conform dicționarului universal al limbii germane DUDEN, de exemplu, pentru verbele cu sensul de a spune ceva *murmeln, stammeln* semul diferențial este „a vorbi neclar, nedeslușit”, verbul *jammern* are sensul de „a se plânge de ceva” – „*laut klagen, jmdm. seine Schmerzen zeigen*”. Verbele cu sensul de „a lumina, a emana lumină” ca *blitzen, glänzen, leuchten*, de asemenea, nu posedă semul repetitivității. Sensul de bază al verbului *blitzen* este „*plötzlich aufleuchten*”, „*im Licht glänzen*”, verbele *glänzen* și *leuchten* posedă corespunzător conotația de „*einen Lichtschein zurückwerfen*” și „*als Lichtquelle Helligkeit verbreiten*”. Verbul *schauern*, atribuit grupei de verbe ce exprimă starea fizică și psihică a subiectului, nu posedă, în componența sememului său, semul iterativității. Verbele enumerate exprimă acțiuni repetate numai într-un context anumit împreună cu un indicator explicit. Anume indicatorul lexical devine pentru astfel de verbe acela care exprimă semantica sa aspectuală, de exemplu, adverbul *noch* sau indicatorul adverbial *noch 30 Sekunden* indică durata acțiunii, exprimată de verbul *leuchten* în următoarele exemple: *Nach dem Anschalten leuchten sie noch 30 Sekunden nur mittelhell, um dann einigermaßen akzeptables Licht zu spenden (Die Zeit, 13.07.2009); Die Straßenlaternen leuchten noch... (Die Zeit, 12.07.2009).*

În materialul nostru lingual am evidențiat grupul de verbe iterative propriu-zise al căror sens este definit de semul iterativității. În dicționarul DUDEN astfel de verbe, de regulă, sunt marcate prin „*Iterativbildung*”, de exemplu: *schnuppern, rütteln, stottern, plätschern, taumeln, zwinkern*. Dacă vom marca semul iterativității prin S₂, iar semele iterativității regulate și ale celei neregulate prin S₂¹ și, respectiv, S₂², atunci semantemele verbelor iterative propriu-zise pot fi prezentate astfel: S₂, S₂². Semul S₂¹, la fel ca și semul S₁², în cazul verbelor special-durative, se realizează doar la întrebuintărea cu indicatorii lexicali complementari.

Verbele iterative propriu-zise exprimă acțiuni repetitive fără indicatori lexicali complementari, demonstrate de următoarele exemple: *In der Obst- und Gemüseabteilung plätschert ein Springbrunnen, entspannende Musik rieselt im Hintergrund (Die Zeit, 27.03.2009); Sie waren ganz still, voller Vertrauen, der Hund schnupperte an ihren Hufen; es verschreckte sie nicht (Die Zeit, 03.09.2008).* Semantica iterativității acțiunii în timp este redată și de verbul *wiederholen*: „*Desto schlimmer?*” *wiederholte Gieshübler (Theodor Fontane, Effi Briest, S.67); An sich handelte es sich um eine ganz natürliche Erscheinung, die sich allnächtlich wiederholte (Christian von Kamp, Parkgespräche, S. 137).*

În afară de verbele iterative propriu-zise menționate anterior, pentru care este caracteristică componența semelor S2, S2², din categoria dată fac parte și verbele *tätscheln*, *kitzeln*, *grübeln*, *klappern*, *rattern*, *flattern*, *funkeln*. Sensul lor în DUDEN este definit ca „wiederholt”, de exemplu:

1. *tätscheln* – „wiederholt mit der Hand auf jmds. bloße Haut leicht schlagen“;
2. *kitzeln* – „bei jmdm. durch wiederholtes Berühren an bestimmten, empfindlichen Körperstellen eine Empfindung auslösen, die meist zum Lachen reizt“;
3. *flattern* – „mit den Flügeln in kurzen Abständen schlagen; sich hin und her bewegen“;
4. *funkeln* – „ständig wechselnd leuchten“.

Sensul iterativității al verbelor enumerate se realizează, de exemplu, în următoarele contexte: *Die Begrüßung ist wie immer herzlich. EU-Kommissionschef Jean-Claude Juncker tätschelt die Wange des griechischen Premiers Alexis Tsipras. Anlass zur Freude gibt es auch* (Die Zeit, 22.06.2015); *Die beiden genossen diesen Anblick, genossen das ganze Wintermärchen, die frische, doch nicht zu kalte Luft, die Flocken, die sich auch auf Kleidung und Haare gesenkt hatten und im Gesicht kitzelten, sie genossen ...* (Christian von Kamp, *Parkgespräche*, S. 166); *Rollo jagte vorauf, dann und wann von der Gischt überspritzt, und der Schleier von Effis Reithut flatterte im Wind* (Theodor Fontane, *Effi Briest*, S 60).

Categoria semantică iterativă, precum s-a menționat anterior, o analizăm drept opoziție a categoriei semantice semelfactive în cadrul conceptului de multiplicitate. Este logic să presupunem că sensul semelfactiv, ca și cel iterativ, poate fi redat cu ajutorul verbelor speciale. Totuși stabilirea semanticii semelfactive a unui sau altui verb în limba germană prezintă anumite dificultăți, deoarece indiciul semelfactiv ține nu numai de semantica lexemului verbal, dar și de situația exprimată în propoziție. Astfel, de exemplu, verbul *sprengen* în propoziția *Eine Handgranate musste bereits am Dienstag noch vor Ort kontrolliert gesprengt werden* (Die Zeit, 08.07.2015) indică o acțiune unitară, fapt accentuat și de întrebuițarea numeralului cantitativ *eine* cu substantivul *Handgranate*. În următorul exemplu, același verb numește deja câteva acțiuni unitare ce arată întrebuițarea complementului direct *Brücken* în forma de plural cu attributele *südöstlich und südwestlich der Stadt*: *Sie sprengten Brücken südöstlich und südwestlich der Stadt in die Luft, wie die Syrische Beobachtungsstelle für Menschenrechte berichtete* (Die Zeit, 14.06.2015).

Acțiunile unitare exprimate de verbele semelfactive, de exemplu, *sich ereignen*, *geschehen*, *sich zutragen*, *explodieren*, ale căror sememe includ semele S3, S1² pot indica o oarecare durată a acțiunii, fapt demonstrat de următoarele exemple: *Das ereignete sich in den*

letzten Augusttagen (Günter Grass, *Die Blechtrommel*, S. 173); ... *wenn er wieder und wieder erzählt, wie die Episode sich zugetragen habe* (*Die Zeit*, 21.05.2015); ... *und die Bomben fielen und trafen mich nicht, ich hörte nur, wie sie explodierten und die Splitter durch die Nacht rauschten* (Heinrich Böll, *Billard um halb zehn*, S.222).

În comparație cu grupul de verbe iterative analizate anterior al căror sens de bază în sursele lexicografice este descris prin semul diferențial general „*wiederholt*”, în dicționare, numai pentru unele verbe semelfactive este indicat semul diferențial S3 „*vereinzelt, einmalig*”. De exemplu, unul din totalitatea de sensuri ale verbului *einsprengen* este explicat în felul următor: *etw. in etw. einsprengen - etw. vereinzelt einfügen*.

Vom menționa că verbele cu semantica semelfactivă care posedă atât semul iterativității S2, cât și al intensivității S4, în materialul nostru factologic sunt destul de rare. La acest grup limitat de verbe vom raporta, de exemplu, verbele:

- *schimmern* cu conotația - „*leicht funkeln*”,
- *zucken* – „*heftig wiederholt ziehen*”,
- *prasseln* – „*sehr schnell mit kurz aufeinanderfolgenden knackenden Geräuschen brennen/fallen/schlagen*”.

Aceste nuanțe ale sensurilor iterativ-intensive ale verbelor menționate sunt evidențiate în următoarele exemple: *In der Schloßweiherkurve war der Bürgersteig übersät von den weißen Blütenblättern der Roßkastanien, die in der Regenfeuchte mattseidig schimmerten* (Christian von Kamp, *Parkgespräche*, S. 183); *Die Gruppe zuckt bei jedem Rascheln im Gebüsch, tappt vorsichtig durch den Wald* (*Die Zeit*, 18.06.2015). *Im Ofen prasselt ein Feuer, aber wirklich warm werden die großen Räume nicht* (*Die Zeit*, 19.03.2015); *Regen prasselt auf das Wellblechdach der Hütte, in der sie schon als Kinder spielten* (*Die Zeit*, 15.01.2015).

Din exemplele inserate reiese că categoria semantică intensivă se intercalează frecvent cu categoria semantică iterativă și, ca și alte categorii ale aspectualității cantitative, poate fi exprimată prin semantica verbului. În cadrul ei, verbele exprimă două variante ale intensității acțiunii *intensificare* (S4¹) și *diminuaire* (S4²). Intensificarea acțiunii caracterizează acțiunea care se desfășoară cu o intensificare peste normă; în acest caz, remarcăm un grad înalt, foarte sau maximal de înalt al intensității. Verbe ca *rasen*, *sausen*, *hasten* posedă, în structurile lor semantice, semul „*a se mișca foarte repede*”, a se compara:

- *rasen* – sich sehr schnell fortbewegen; mit hoher Geschwindigkeit fahren;
- *sausen* - sich sehr schnell fortbewegen;
- *hasten* – sehr eilig, von innerer Unruhe getrieben gehen.

Sensul unei acțiuni cu un grad înalt de intensificare, care este redat prin semantica acestor verbe ne ilustrează următoarele exemple: ... *motorisierte Boten rasten durch die Stadt, von Plakatsäule zu Plakatsäule*, ... (Heinrich Böll, *Billard um halb zehn*, S. 58); „Ja.“ *Strahlend sauste sie in Richtung Limonadenbude davon* (Heinrich Böll, *Billard um halb zehn*, S. 235); *Einige Reisende hasten zu den Taxis, in ihre Mäntel gehüllt* (*Die Zeit*, 02.07.2009).

Analiza semanticii verbelor care exprimă un grad înalt de intensificare ne permite să evidențiem câteva grupe semantice:

1. verbe ce indică o mișcare foarte rapidă: *brausen, eilen, hasten, huschen, rasen, rennen, sausen, schlüpfen, stürmen, stürzen*;
2. verbe ce indică o producere intensivă a sunetelor: *brüllen, grölen, heulen, kreischen, schreien*;
3. verbe ce indică o emanare intensivă a luminii: *gleißen*;
4. verbe ce redau diferite stări puternic emoționale ale subiectului: *hassen, sich empören, toben*.

Verbele enumerate pot fi întrebuințate în calitate de indicatori independenți ai intensității înalte a acțiunii fără indicatori lexicali complementari ai gradului înalt de intensificare, de exemplu:

- *sausen* – „sich sehr schnell fortbewegen“: ...*wir flogen über die günstige Ebene hinaus, unser Schatten floh immer näher, er sauste schneller als wir...* (Max Frisch, *Homo Faber*, S.16);
- *brüllen* – „etwas sehr laut rufen“: *Arif grunzt, kreischt und brüllt dazu, als stünde eine Armada von Ungeheuern im Raum* (*Die Zeit*, 18.06.2015);
- *gleißen* – „stark und spiegelnd glänzen“: *350 Kilometer weiter unten zieht der Blaue Planet langsam vorbei, nachts funkeln Megastädte, tags gleißen Schneeberge und Ozeane* (*Die Zeit*, 27.02.2015);
- *hassen* – „heftig abneigen“: *Gleichzeitig leistete der 37-Jährige auch Abbitte bei Funk-Musiker Bruno Mars: „Ich habe ihn immer gehasst, doch ich schätze sehr seine Arbeit als Künstler”, twitterte er* (*Die Zeit*, 27.02.2015).

Sensul intensificării este contrapus sensului diminuării. Sensul diminuării acțiunii nu este omogen și include, într-o mare măsură, două variante: manifestarea incompletă a acțiunii (în acest caz, acțiunea se caracterizează din punctul de vedere al intensificării diminuate ce nu atinge norma) și cantitatea mică a acțiunii. În limba germană, mijloacele diminuării sunt destul de diverse; unul din acestea îl constituie verbele cu semantica diminutivă care, ca și verbele ce indică o intensificare a acțiunii sau a procesului, pot fi împărțite în două grupe semantice:

1. verbe ce indică o acțiune cu o intensificare diminuată: *sich schleichen, tappen, trotten*;
2. verbe ce indică o emanare de lumină de o intensificare minimă: *glimmern, glühen, schimmern*.

Întrebuințarea verbelor cu semantica diminutivă poate fi demonstrată în următoarele exemple: *Wir tasteten uns durch den Nebel, an Stacheldrahtzäunen entlang, erreichten einen Holzzaun, der noch frisch roch und gelblich schimmerte...* (Heinrich Böll, *Billard um halb zehn*, S. 50); *Aber es ist mild, die Sonne glimmert milchig durch einen dünnen Wolkenschleier* (*Die Zeit*, 22.02.2009); *Die beiden streunenden Hunde im Dorf erwachen jetzt, strecken sich und trotten mit gesenktem Kopf im Schatten der Häuser entlang, immer der Nase nach* (*Die Zeit*, 07.07.2009).

Astfel, verbele în a căror semantică este inclus semul intensificării și diminuării pot exprima diferite sensuri: mișcare, fenomen fizic, comunicare și emoții. Aceste verbe, realizând sensul „peste normă” sau „sub normă”, pot fi întrebuințate fără indicatori lexicali complementari.

Cercetând modurile de exprimare a aspectualității cantitative cu ajutorul semanticii verbului, conchidem că la realizarea sensurilor aspectuale durativ, semelfactiv, iterativ și intensiv, în limba germană, se manifestă grupul de verbe special-durative, iterative propriu-zise și special-intensive. Cu toate acestea, evidențiem verbele a căror semantică cuprinde, de exemplu, atât semul durativității, cât și pe cel al iterativității, semul iterativității și al intensității, semul durativității și al intensității. Nu toate verbele, așa-numite speciale, sunt capabile să exprime implicit unul sau alt sens aspectual pentru o redare mai exactă, de exemplu, a unui tip al durativității și iterativității; verbele respective sunt întrebuințate obligatoriu în îmbinare cu un indicator lexical explicit.

2.2.2. Mijloacele afixale de exprimare a aspectualității cantitative

După cum am subliniat în subcapitolul 1.5, afixarea în limba germană corelează frecvent cu schimbarea sensului cuvântului, dar această corelare nu determină și schimbarea caracteristicii desfășurării acțiunii, procesualității sale. Prin urmare, mijloacele afixale de exprimare nu au un caracter sistematic și nu pot fi analizate în calitate de indicatori sistemici ai caracteristicilor aspectuale. În același timp, mai mulți lingviști menționează în dicționarele explicative și în cercetările teoretice academice semnificația aspectuală a mijloacelor afixale în limba germană. Sensul lexico-categorial al elementelor de derivare formează, în îmbinare cu sensul bazei de la care provin, motivarea semantică a cuvântului derivat, explicând valoarea sa într-o măsură moderată. Astfel, de exemplu, verbul *abklopfen* este motivat prin semantica

semiprefixului *ab-*, conferind verbului sensul intensiv al acțiunii și al verbului *klopfen*: ...*der Geschäftsführer kroch unter den Schreibtisch, wo offenbar eine ganze Rauchwolke sich erhalten hatte, stand auf, klopfte sich die Hände ab*,... (Heinrich Böll, *Billard um halb zehn*, S. 12).

În limba germană, sensuri aspectuale conferă bazei cuvântului unele prefixe și sufixe care reprezintă în sine morfeme lexicale, precum și semiprefixele și semisufixe, de asemenea, și componenții cuvintelor compuse.

În literatura lingvistică teoretică cu referire la derivarea în limba germană în calitate de criterii la evidențierea semiprefixelor și semisufixelor servesc: „coincidența formală și etimologică cu bazele cuvintelor care funcționează liber în limbă; deplasarea sensului în comparație cu sensul acestor baze și, în același timp, standardizarea sensului nou lexicocategorial la întrebuintarea acestor elemente în calitate de mijloace de derivare; serialitatea mai mare sau mai mică care include cuvintele acestora” [212, p. 14].

La definirea elementelor calificate în dicționarul termenilor derivativi ai limbii germane ca semiprefixe, lingvistul H. Bussmann întrebuintează termenul *Präfixoid*, prin care concepe morfeme lexicale libere, utilizate în calitate de prefixe [51, p. 599]. În plus, *Präfixoidul* își pierde sensul său propriu, acționând, de regulă, în calitate de intensificator al sensului bazei, de exemplu:

1. *Bomben-*: *Bombengehalt* - sehr hohes Gehalt, *Bombenerfolg* - sehr großer Erfolg;
2. *Affen-*: *Affenschande* - sehr große Schande, *Affenhitze* - sehr große Hitze;
3. *super-* äußerst/sehr: *superfein*, *superklug*.

La un grup aparte de semiprefixe sunt raportate elementele care corelează cu prepozițiile și sunt destul de frecvente în componența verbelor, de exemplu: *andauern*, *ansammeln*, *aufstehen*, *aufarbeiten*, *mitkommen*, *mitarbeiten*. În lexicologia germană există diferite opinii privind clasificarea acestor verbe și, în consecință, atestăm și diverse teorii despre statutul elementelor de derivare corespunzătoare.

În literatura lingvistică de specialitate se întrebuintează termenii *Präfixverben*, *Partikelverben* și *Präpositionalverben*. Prin *Präfixverben* D. Wunderlich (1987) înțelege verbe cu prefixe non-detașabile (*erklingen*, *verkommen*). Distinsul lingvist raportează *Präpositionalverben* la verbele cu prefixe detașabile (*überbehalten*, *überbleiben*, *anwachsen*, *anreichern*). *Partikelverben* sunt definite de D. Wunderlich drept verbe compuse cu prepoziție, care nu se detașează de la bază (*durchwachen*, *durchtanzen*, *überteuern*, *überlasten*). R. Wiese (1996) deosebește *Partikelverben* detașabile și non-detașabile și face o distincție netă între acestea și *Präfixverben*, deoarece primii componenți ai acestora păstrează sensul lor propriu. În opinia autorului R. Wiese, în pofida inseparabilității părților componente, *Partikelverben* includ

două morfeme libere: *durchfließen* – „fließend durchqueren”, *durchfliegen*- „fliegend durchqueren” [136, p. 124]. În corespundere cu clasificarea lingvistului R. Wiese, acest mod de formare este considerat nu derivare, ci compunere, deoarece sensul cuvântului compus este motivat de două morfeme la care primul component își păstrează semantica.

Ținând cont de faptul că, în terminologia și clasificarea elementelor *Präfix*, *Partikel*, care servesc la formarea cuvintelor noi, nu există o opinie unică, întrebuițăm în cercetarea noastră termenii tradiționali pentru limba germană: *Präfix* și verbele prefixale și *Präfixoid* (*prefixoid*). Formarea cuvintelor noi cu ajutorul prefixoidelor este considerată de noi drept derivare, deoarece, spre deosebire de primul component al cuvântului compus, își pierde sensul propriu și intensifică sensul cuvântului-bază, de exemplu: *Affenhitze* – nu „arșița maimuței” dar „o arșiță insuportabilă”.

Examinând posibilitatea exprimării sensurilor aspectualității cantitative cu ajutorul elementelor derivate, am stabilit următoarele:

- Prefixele schimbă, de regulă, sensul bazei verbelor durative, de exemplu: *faulen* – *verfaulen*, *fragen* – *erfragen*, *brennen* – *abbrennen*. Verbul prefixal corespunzător obține sensul perfectivității procesului sau atingerii scopului;
- Prefixele verbelor germane realizează mai frecvent modurile acțiunii rezultative.

Analizând mijloacele afixale care servesc la exprimarea aspectualității cantitative în limba germană constatăm că numărul formațiilor ce caracterizează sensul aspectual durativ, iterativ este relativ redus, iar indicatorii sensului intensiv, dimpotrivă, formează un grup relativ amplu (Anexa 10.2).

Astfel, la indicatorii afixali care accentuează durata acțiunii, în sensul larg al cuvântului, fără concretizarea diferitor tipuri de durativitate atribuim, conform surselor lexicografice, următoarele prefixe: *durch-*, *fort-*, *herum-*, *hin-*, *dahin-*, *umher-*, *weiter-*. De exemplu, prefixul *durch-* intensifică sensul durativ al verbului durativ *arbeiten* în unul din sensurile verbului polisemic *durcharbeiten* - „über einen bestimmten Zeitraum fortgesetzt arbeiten“, care poate fi prezentată ca S¹, S⁴.

Prefixul detașabil în verbul *durchschlafen* relevă o durată nedeterminată S¹², exprimată de baza verbală: *durchschlafen* – „einen bestimmten Zeitraum, ohne Unterbrechung schlafen“. O funcție similară exercită și prefixul *herum-*:

1. *herumreisen* – fortwährend auf Reisen sein, ohne ein festes Ziel zu haben;
2. *herumbummeln* – über längere Zeit bummeln;

3. *herumblättern* – über längere Zeit flüchtig, wahllos in etwas blättern, de exemplu, *Also werde ich in Deutschland herumreisen und zur U-23-WM nach Brasilien fahren* (*Der Spiegel*, 07.10.2013).

Prefixul *umher-* exprimă o acțiune durativ-iterativă, de exemplu, *umherirren* – suchend hin und her laufen, ohne den richtigen Weg zu wissen; *umherlaufen* – hin und her laufen, herumlaufen: *Er könne wahrscheinlich erklären, warum diese Tiere bei Regen nur selten im Freien umherlaufen* (*Der Spiegel*, 09.08.2012).

Funcția de indicatori ai categoriei semantice iterative o exercită prefixoidele *all-* (*allabendlich*, *allmonatlich*), *multi-* (*multipel*, *multiplex*), *poly-* (*polybasisch*, *polyvalent*), *wieder-* (*wiederwählen*, *wiederaufbauen*), și sufixoidele: *-fach* (*dreifach*, *vielfach*), *-fältig* (*mehrfältig*, *hundertfältig*), *-mal* (*zweimal*, *fünfmal*), *-mals* (*mehrmals*, *nochmals*), *-malig* (*nochmalig*, *zweimalig*).

Cu excepția prefixoidului *wieder-*, toți indicatorii enumerați servesc la redarea iterativității numai în îmbinare cu adverbele și adjectivele care vor fi investigate în următorul capitol, dedicat analizei mijloacelor analitice de exprimare a aspectualității. Potențialul iterativ al prefixoidului *wieder-* este demonstrat expres în următoarele exemple: *Er schrieb die Verfassung um, entmachtete das alte Parlament, schuf ein neues, ließ sich wiederwählen und konzentrierte im Stille eines Caudilos die Macht auf sich* (*Der Spiegel*, 06.03.2013); *Beschützt von einer kleinen Armee zog Obert herum mit einem Mann, der eben noch ein Londoner Internet-Cafe betrieben hatte und nun eine Stadt wiederaufbauen will* (*Der Spiegel*, 04.12.2012).

Sufixul *-er* indică, de regulă, repetitivitatea acțiunii verbale, de exemplu *blinkern*, *glitzern*, *schattern*: *Im französischen Lyon glitzern und leuchten Installationen, Videoshows und Öllampen um die Wette – und ziehen jährlich bis zu vier Millionen Besucher an* (*Der Spiegel*, 04.10.2013).

Precum s-a menționat anterior, prefixele în limba germană pot atribui verbului de bază mai multe sensuri, inclusiv valoarea intensității. Prin aderare la verbele semantic neutrale, prefixele *ab-*, *aus-*, *be-*, *durch-*, *er-*, *über-*, *ver-*, *zer-* atribuie acestora nuanța intensității, deci, în acest caz, semnificăm nu o formare lexico-semantică a sensului iterativ, ci modul afixal de reprezentare a sensului aspectual. Mai variat și mai amplu este prezentat în materialul nostru lingual grupul indicatorilor afixali ai categoriei semantice intensive, care poate fi exprimată, de exemplu, cu ajutorul prefixelor *ab-* (*abküssen*, *abfliegen*); *durch-* (*durchbürsten*, *durchlüften*); *über-* (*überversichern*, *überbewerten*), *unter-* (*unterbelasten*, *unterbelichten*). Toate aceste verbe posedă în semantemele lor semul S4¹ (Anexa 10.2). Prefixul *ab-* redă sensul de „cuprindere totală a obiectului” - [...] *küsste ihr Kind zärtlich ab*. Aderând la verbele cu sema intensității,

prefixul *ab-* o intensifică, în verbul *abmildern* prefixul dat intensifică sensul diminutiv al acestuia S4², de exemplu: *Neu entwickelte Bewässerungsanlagen, so Lecuyer, hätten den antiken Klimawandel für die Bevölkerung womöglich abgemildert* (*Der Spiegel*, 22.07. 2013).

Prefixul *über-* redă sensul „peste normă”, de exemplu *überdehnen* – „zu stark dehnen”, *überheizen* – „zu stark heizen”. Prefixul *unter-*, în îmbinare cu unele baze verbale, atribuie acestora sensul intensității „sub normă”, de exemplu *unterbewerten* – „zu wenig bewerten”, *unterbezahlen* – „schlechter, weniger bezahlen”. Exemplele demonstrează că prefixele *über-* și *unter-* pot constitui perechi antonimice și pot atribui verbelor sensuri contrare ale intensității „peste normă” ≠ „sub normă”, de exemplu *überschätzen* ≠ *unterschätzen*, *überbezahlen* ≠ *unterbezahlen*: *Die Leute müssen kapieren, dass sie ihre Fähigkeiten am Steuer überschätzen und hinter jeder Kurve plötzlich ein Hindernis warten kann* (*Der Spiegel*, 09.10.2013); *Mädchen unterschätzen dagegen in den Naturwissenschaften ihr Leistungsvermögen* (*Der Spiegel*, 11.10.2013).

Exprimarea intensității acțiunii este posibilă și prin aderarea la baza verbală a sufixelor. Într-o serie de cercetări, sunt reliefate anumite divergențe de gradăție în conotațiile verbelor de bază și ale celor derivate, de exemplu, *frosten/frösteln* (*leicht frieren*), *husten/hüsteln* (*leicht husten*), *tanzen/tänzeln*, *lachen/lächeln* (*leicht lachen*), *streichen/streicheln* (*sanft streichen*) [120, p. 1071; 82, p. 72; 86, p. 238, 416]. Gramaticienii G. Helbig, J. Buscha (2001) accentuează că verbele cu sufixul *-eln* exprimă sensul diminutiv, analizat în cercetarea noastră ca un subtip al categoriei semantice intensive. Dicționarul universal DUDEN determină sensul verbului *frösteln* ca „unter der Empfindung eines leichten Mangels an fühlbarer Wärme schauern” al verbului *tröpfeln* – „in kleinen Tropfen schwach und langsam niederfallen oder an etwas herabrinnen” [56, S. 542, S. 1564]. *Er fröstelt ein wenig, trotz der Sonne, vom Meer bläst ein kühler Wind* (*Die Zeit*, 27.02.2012); *In einem blau gestrichenen Raum fröstelt man schon bei 15 Grad Raumtemperatur, ein orangerot gestrichener Raum wird auch dann noch nicht als kalt empfunden, wenn das Thermometer bereits auf Kühlschranktemperatur gefallen ist* (*Die Zeit*, 11.04.2013); *Der Kaffee tröpfelt aus dem Keramikfilter in einen Glaskolben, noch zu heiß für die Verkostung* (*Die Zeit*, 18.09.2013).

Majoritatea indicatorilor afixali stabiliți ai categoriei semantice intensive exercită în texte concomitent și funcția expresiv-evaluativă. În grupul indicatorilor expresivi, în materialul nostru lingvistic, se regăsesc următoarele: *höchst-* (*höchststeigen*), *tot-* (*sich totarbeiten*, *sich totlachen*, *sich totweinen*). Prefixoidele nominalizate nu numai intensifică acțiunea exprimată prin modul lexico-semantic, adică de semantica verbului, dar și exprimă, în același timp, sensul conotativ. Formarea sensului intensiv prin derivare este însoțită, în acest caz, de diminuarea statutului

stilistic. Conform dicționarului DUDEN verbele *totlachen*, *totarbeiten*, *totweinen* sunt tipice limbii uzuale, de exemplu, *Er hat sich über den Witz beinahe totgelacht. Sie hat sich vor Kummer totgeweint*. În limba uzuală, funcționarea acestor verbe este asigurată de două aspecte: existența semului intensității și al componentilor conotativi.

În opinia noastră, la analiza indicatorilor cantitativi ai sensurilor aspectuale, este necesar să acordăm o importanță majoră substantivelor deverbale, derivate după modelul cu sufixul *-ung* și după modelul neafixal, deoarece semantica acestora este capabilă să exprime sensuri aspectuale. Confirmarea acestui fapt poate fi urmărită în cercetările preocupate atât de problemele derivării, cât și de cele ale aspectualității în limba germană: A. P. ten Cate (1985), U. Schwall (1991), Ehrich & Rapp (2000), T. Schippan (2002), W. Motsch (2004), K. Blume (2004), N. Wolf (2007), K. Heusinger (2009), Fleischer & Barz (2012) et al.

În viziunea lui A. P. ten Cate, substantivele deverbale își pierd particularitățile pur verbale, precum Kongruenz, Tempus, și dobândesc un conținut procesual abstract [113, p. 159]. În limba germană substantivele deverbale sunt formate în rezultatul derivației explicite (cu ajutorul sufixului *-ung*), al celei implicite (*brechen – der Bruch*) și al conversiei (*rauchen – das Rauchen*).

La analiza materialului factologic a fost înregistrată o serie de deverbative neafixale care posedă caracteristici aspectuale ale categoriei semantice semelfactive. În lingvistica limbii germane contemporane, sunt evidențiate următoarele conotații de bază ale derivatelor deverbale, formate fără afixe: 1. desemnarea acțiunii (procesului); 2. desemnarea obiectului.

Autoarea *Lexicologiei contemporane a limbii germane* K. Levkovskaia (2003), analizând respectivul model de derivare, raportează nominalizarea acestui tip, în primul rând, la desemnarea acțiunii „*Handlungsbezeichnungen*”, adică la grupul „*Nomina actionis*” (*Schrei, Ruf, Sprung, Griff*). O grupă aparte o formează nominalizările ce desemnează, concomitent, procesul și obiectul (*Gang: 1. Das Gehen (zu einem Ziel); 2. Art des Gehens; 3. Weg, Korridor*). Cea de-a treia grupă o constituie deverbativele care „în general nu se întrebunțează la desemnarea acțiunii (Sprung)”. E. Martiușova punctează că 31 % din deverbativele neafixale din propria cercetare dețin semul „procesualității”, prin care concepe „abilitatea nominației deverbale de a desemna o acțiune sau un proces posedând extensiunea în timp” [187, p. 116-120]. Mai mult decât atât, deverbativele pot avea atât sensul finalizat al acțiunii, cât și pe cel nefinalizat. Analiza caracteristicii aspectuale a derivatelor deverbale, în materialul empiric, a demonstrat că majoritatea dintre acestea sunt formate de la verbele perfective. De exemplu, toate trei sensuri ale verbului polisemic *abbrechen* desemnează sensul de proces finalizat:

abbrechen – 1) einen Teil von etwas brechend lösen, abtrennen; 2) unvermittelt, vorzeitig beenden; mit etwas aufhören; 3) sich brechend lösen, durch einen Bruch entzweigen. Toate cele trei sensuri nominalizate servesc drept bază pentru nominația *Abbruch*. Derivatul format astfel, de asemenea, desemnează procese perfective. În consecință, deverbativul neafixal, format de la verbul perfectiv, preia totalmente caracteristica aspectuală a acestuia.

Abbruch – 1) das Abbrechen, Zerlegen in einzelne Teile; 2) das Abbrechen, Abreißen; 3) plötzliche, unerwartete oder vorzeitige Beendigung.

În exemplul ce urmează, deverbativul *Abbruch* indică un proces finalizat care durează un interval de timp nedeterminat: ... *sogar der Aussatz biederer Bauunternehmer, die romanische Kirchen zum Abbruch kauften...* (Heinrich Böll, *Billard um halb zehn*, S.120).

Conform datelor cercetătoarei E. Martiușova (2006), deverbativele ce indică o acțiune nefinalizată, de asemenea, în majoritatea lor, posedă caracteristica aspectuală a verbelor de la care s-au format, de exemplu: *Guss* cu sensul de *das Gießen von Metall o.Ä. in eine Form: der Guss einer Plastik* de la verbul *gießen*, *Schrei* de la verbul *schreien*, care denotă sensul de *unartikuliert ausgestoßener, oft schriller Laut eines Lebewesens; (beim Menschen) oft durch eine Emotion ausgelöst, meist sehr lauter Ausruf*.

Sensul de proces semelfactiv este menționat și de gramaticenii W. Jung (1988), J. Erben (1980). Semantica semelfactivă se exprimă prin deverbativele neafixale, de exemplu, în următoarele propoziții: *Verletzung der Arteria meningica media, sog. Epidural-Haematom, was durch chirurgischen Eingriff (wie man mir sagt) ohne weiteres hätte behoben werden können* (Max Frisch, *Homo Faber*, S. 118); ... *er klammerte sich dabei mit ehernem Griff seiner langen Hände an seine Nachbarn, ob Herr oder Dame, hielt fest wie ein Schraubstock und ...* (Thomas Mann, *Der Zauberberg*, S. 268).

Astfel, prezența semelor verbale în sensul deverbativelor permite examinarea acestora ca o unitate care posedă caracteristici aspectuale bine definite.

Deosebit de productive sunt substantivele deverbale cu sufixul *-ung* și infinitivele substantivizate. Anume acestea, în baza semanticii lor, sunt mai aproape de verb și de aceea pot exprima sensuri aspectuale – *verbnahe Nominalisierungen*. Substantivele deverbale a căror semantică nu poate fi explicată prin cea a verbului de bază sunt raportate la grupul de verbe *verbferne Nominalisierungen*. În raport cu semantica aspectuală a substantivelor deverbale, în limba germană, există diferite opinii. Pe de o parte, aspectualitatea este considerată o categorie a semanticii verbale, susținându-se că substantivele deverbale preiau (moștenesc) indicii principali ai semanticii verbului de bază. Pe de altă parte, se afirmă că substantivele posedă aceeași valență ca și verbul de bază. Deci, aspectualitatea trebuie cercetată ca o categorie a semanticii

propoziției. Noi susținem opinia că valența substantivelor deverbale moștenită de la verbul de bază este sintactic facultativă. Din aceasta rezultă că la analiza sensurilor aspectuale ale substantivelor deverbale se va lua în considerare contextul. În scopul determinării potențialului aspectual al deverbativelor au fost analizate: semantica aspectuală a verbelor de bază corespunzătoare și indiciile aspectuale ale substantivelor derivate de la aceste verbe. De altfel, s-a constatat în ce măsură deverbativul păstrează sensul aspectual al verbului de bază.

În corespundere cu clasificarea Aktionsarten, conform gramaticienilor germani Helbig G., Buscha J. și criteriilor diferențierii acestora, în accepția lui A. P. ten Cate, deverbativele cercetate pot fi clasificate în două grupe:

1. deverbativele cu sensul aspectual durativ sau imperfectiv (iterativ, intensiv, diminutiv);
2. deverbativele cu sensul aspectual perfectiv (ingresiv, egresiv, mutativ, cauzativ).

Deverbativele întrebuițate cu un atribut temporal durativ sunt interpretate ca imperfective, de exemplu, *das stundenlange Herumstehen, die jahrelange Verschmutzung der Luft*, iar cele a căror îmbinare este imposibilă cu un atribut temporal durativ exprimă modul de acțiune perfectiv, de exemplu, **das stundenlange Verbrennen, *die stundenlange Verbrennung* [113, p. 184-187].

Pe parcursul analizei noastre privind sensurile aspectuale, vom observa că în rezultatele cercetărilor similare, raportate în literatura științifică lingvistică la temă, deverbativele în *-en* exprimă, cu mici excepții, sensul durativ, deci putem vorbi despre prezența în semantemele lor a semului durativității nedeterminate S1². Deverbativele în *-en* păstrează semantica aspectuală a verbului de bază. De exemplu, verbele *erklären, dröhnen, verstehen, rauchen* indică o acțiune imperfectivă, durativă; de aici decurge că și deverbativele corespunzătoare exprimă sensul durativ, de exemplu: ... und das Dröhnen der Ketten erfüllt den fast tonlosen Film wie das Fanal der Hölle (Die Zeit, 02.08.2007); Und BAT könnte als neue Botschaft auf die Zigarettenschachteln drücken: "Die EG-Gesundheitsminister: Rauchen gefährdet die Reisekasse" (Die Zeit, 02.08.2007).

În pofida faptului că majoritatea exemplelor analizate în *-en* se manifestă în calitate de indicatori ai semanticii durative, unele deverbative pot realiza și alt mod al acțiunii (Anexa 10.3).

Deverbativele de la verbele *flattern* și *plätschern*, de asemenea, își păstrează sensul iterativ, de exemplu: Geiger hören die Vibrationen des eigenen Kopfes, Blechbläser das Flattern der Lippen (Die Zeit, 07.02.2008); Das Plätschern des Wassers übertönte nicht nur den Autolärm (Die Zeit, 04.11.2008).

Sensul aspectual al intensității poate fi redat, de asemenea, cu ajutorul deverbativelor, de exemplu, prin substantivul de la verbul *sausen*, *Unterwegs ist es dann doch erheblich leiser als das Sausen des Fahrtwinds in den Ohren* (*Die Zeit*, 29.07.2009).

La fel și deverbativele în *-ung* pot avea sensul aspectual al imperfectivității, precum se relevă din exemplul: *Wie die Welt jenseits des BIP zu vermessen wäre, verriet der Chef der von Sarkozy berufenen „Kommission für die Messung der ökonomischen Leistung und des sozialen Fortschritts“ bisher allerdings nicht* (*Die Zeit*, 14.03.2009).

Analiza semantică a demonstrat că deverbativele în *-ung* pot avea atât sensul durativ, cât și pe cel rezultativ (Anexa 10.3).

Analizând mijloacele sintetice de exprimare a aspectualității cantitative, putem conchide că grupul de categorii semantice în care se includ cele durativă, iterativă, semelfactivă și intensivă pot fi exprimate atât prin semantica verbului, cât și prin mijloacele de derivare, în particular, cu ajutorul afixelor și al deverbativelor. Vom menționa că nu toate categoriile semantice enumerate se exprimă, în aceeași măsură, cu ajutorul mijloacelor sintetice. Dacă la redarea sensului durativ este caracteristică varierea lexico-semantică a sensului, atunci la exprimarea sensului iterativ și, îndeosebi, a celui intensiv, mai productiv devine modul derivativ, indicatorii categoriei semantice semelfactive fiind deverbativele.

Printre modificatorii afixali ai sensurilor aspectuale cantitative figurează, preponderent, prefixele și prefixoidele, pentru care, în literatura lingvistică, se întrebuințează termenul *-augmentativ*. În opinia mai multor autori, în calitate de augmentativ se manifestă primii componenți ai cuvintelor compuse și, în consecință, aceste unități lexicale sunt numite compozituri elative intensificatoare. Acestea sunt capabile să redea nuanțe intensiv-expressive ale sensului intensiv. Redarea sensului aspectual durativ, iterativ, semelfactiv și intensiv cu ajutorul sufixelor nu este dominant în limba germană.

2.3. Indicatorii lexicali analitici ai sensurilor aspectualității cantitative

2.3.1. Indicatorii lexicali adverbiali: indicatorii adverbiali și derivatele adjectivale

Realizarea sensurilor aspectualității cantitative, în special, a sensului durativ, iterativ, semelfactiv și intensiv, este posibilă, în context, de asemenea, și la nivel de enunțare, cu ajutorul mijloacelor analitice. În calitate de mijloace analitice de exprimare a sensurilor aspectuale cantitative vom analiza mijloacele lexico-semantice la care sunt raportați indicatorii lexicali adverbiali.

În literatura lingvistică, pentru marcarea indicatorilor lexicali adverbiali este întrebuințat, deopotrivă, și termenul *adverbial*, prin care sunt concepute adverbele, locuțiunile adverbiale, construcțiile prepoziționale, și care, în baza funcției semantice invariante, formează un ansamblu unic la determinarea relațiilor adverbiale. În pofida unei tradiții îndelungate de cercetare (W. Klein, 1992; G. Helbig, J. Buscha, 2001; Ț. Bidagaeva, 2004; T. Luchian, 2007), problema adverbialelor și a termenului propriu-zis sunt discutate în continuare. În cercetarea noastră, întrebuințăm termenul *indicatori lexicali adverbiali*, care prezintă o grupă eterogenă, incluzând atât indicatorii adverbiali (adverbele și locuțiunile adverbiale), derivatele adjectivale și construcțiile prepoziționale, cât și unitățile frazeologice.

La indicatorii lexicali adverbiali sunt raportați cei adverbiali și derivatele adjectivale, prin care concepem, în primul rând, adverbele temporale. Din grupul derivatelor adjectivale fac parte adjectivale formate de la substantive cu ajutorul sufixelor. Pentru cercetarea noastră, un interes deosebit îl prezintă derivatele adjectivale în *-ig* și *-lich*: *stündig-stündlich*, *wöchig-wöchentlich*, care, în cercetările contemporane, sunt raportate la clasa așa-numitor adjective-adverbe. Evidențierea acestui subgrup adjectival este condiționată de problema diferențierii și formei neschimbătoare a adjectivelor în limba germană. Ca rezultat al evoluției, formele atributivă și predicativă ale adjectivelor s-au divizat morfologic. Adjectivele-adverbe calitative și calitativ-evaluative, în funcție de atribut, sunt întrebuințate, în primul rând, cu numele semanticii procesuale: infinitivul substantivizat ca *plötzliches Begreifen*, *langsames Sterben*; substantivele deverbale, de tipul *eine unerwartete Wendung*, *schnelle Genesung* și, în al doilea rând, cu cuvintele semanticii nominative, de tipul *ein schneller Junge*, *eine laute Stadt*.

Analizând indicatorii lexicali adverbiali ca mijloc de redare a aspectualității cantitative în context, menționăm că ei sunt capabili să exprime toate sensurile aspectualității cantitative, și anume, sensurile durativ, iterativ, semelfactiv și cel intensiv.

În calitate de mijloc principal la exprimarea sensurilor aspectuale se manifestă adverbul, în sensul că anume acesta caracterizează procesul, acțiunea sau starea exprimată de predicatul verbal. Rolul adverbilor la exprimarea aspectualității cantitative în germană este mult mai semnificativ decât în limbile aspectuale, în care, în baza multitudinii de mijloace prefixale, funcția indicatorilor expliți se reduce numai la specificarea sensurilor modului de acțiune. În germană, indicatorii adverbiali și, în primul rând, adverbele, sunt frecvent indicatori unici ai unui anumit Aktionsart, deoarece posedă semantică acțională proprie. Adverbele care participă la exprimarea caracteristicilor aspectuale cantitative ale desfășurării acțiunii formează categorii funcțional-semantice și astfel sunt unități aspectuale. În primul rând, evidențiem adverbele temporale. Gramaticianul P. Eisenberg (2006) diferențiază trei grupe de adverbe temporale și

anume: 1. adverbe temporale durative; 2. adverbe temporale iterative; 3. adverbe temporale deictice sau temporal-relative.

Grupa amplă constituită din adverbe deictice oferă o caracteristică temporală a conținutului prin intermediul raportării acțiunii la un moment determinat al timpului sau al intervalului, care sunt stabilite în raport cu momentul vorbirii [61, p. 212]. Aceste adverbe temporale interacționează nemijlocit cu semnificația formelor temporale. Astfel, de exemplu, adverbul temporal deictic *bald* determină momentul vorbirii care urmează nemijlocit după acesta. În propoziția *Wir werden bald unser Abitur machen* adverbul *bald* indică perioada de timp vizibilă „Betrachtzeit”. Adverbul indică ce semnaleză forma temporală, și anume că acțiunea va avea loc după momentul vorbirii. În propoziția *Wir machen bald unser Abitur* numai adverbul *bald* indică viitorul acțiunii, deoarece forma temporală *Präsens*, pentru care sensul de viitor nu este de bază, poate fi întrebuințată la exprimarea acestui grad temporal doar în îmbinarea cu un indicator adverbial corespunzător. În exemplul anterior, observăm că anume adverbul *bald* exercită această funcție semantică. P. Eisenberg (2006) clasifică în continuare adverbele în funcție de intervalul temporal indicat: până la momentul vorbirii, nemijlocit în timpul sau după momentul vorbirii. În corespundere cu aceasta, sunt evidențiate următoarele grupe de adverbe:

1. adverbele ce indică acțiunea până la momentul vorbirii: *einst, einmal, früher, neulich, gestern, vorhin, eben*;

2. adverbele ce indică nemijlocit acțiunea în momentul vorbirii: *jetzt, gerade, augenblicklich, heute*;

3. adverbele ce indică acțiunea după momentul vorbirii: *sofort, gleich, bald, demnächst, nachher, später, morgen, einst*.

Adverbele temporale demonstrează corelativitatea conținutului sau cu un interval de timp concret (*Gestern arbeitete Thomas gern*), sau cu un șir de momente și intervale de timp (*Anfangs arbeitete Thomas nicht gern*). Aceasta ne permite să diferențiem întrebuințarea adverbelor temporale. Unul dintre aceste adverbe temporale este întrebuințat în ambele variante: a) *Uta wird bald Journalistin*; b) *Uta wurde bald Journalistin*. În primul exemplu (a), adverbul *bald* raportează conținutul la un moment viitor, în al doilea (b), acest adverb are sensul de „în curând după”.

Adverbele *da, danach, dann, darauf, davor, vorher, nachher, inzwischen, unterdessen* raportează conținutul la momentul temporal deja introdus în discurs. Ca să înțelegem conținutul enunțului *Danach wachte Thomas auf* trebuie să fie cunoscut momentul temporal de trezire a lui Thomas. La conceperea timpului, perceput doar datorită desfășurării proceselor sau modificărilor

lor, o importanță deosebită are nemodificarea – *Unveränderlichkeit*. Modificarea și nemodificarea sunt două poluri opoziționale. Astfel, capacitatea de concepere a schimbării presupune și are drept consecință capacitatea de a concepe ceea ce decurge continuu, neschimbat, așa-numitul *timp absolut*. În gramatică această opoziție se exprimă prin perechea conceptuală *acțiune – stare*. Cu ajutorul adverbelor temporale durative este posibilă o diferențiere suplimentară a durativității acțiunii sau a stării, exprimate de obicei prin forme temporale [61, p. 213].

Adverbele durative, la fel, pot fi divizate în grupe în funcție de intervalul temporal indicat de adverb. Din grupul adverbelor care indică durata acțiunii până la momentul vorbirii fac parte cele cu semul S1² *bisher, bislang, seitdem, seither, längst, noch etc.* Astfel, în propoziția *Sie spürte hinter seinen Worten eine Entschlossenheit, Leidenschaft, ja Radikalität, die ihr bisher bei ihm noch nicht bewußt geworden waren* (Christian von Kamp, *Parkgespräche*, S.30), adverbul *bisher* indică faptul că până la momentul conștientizării de către eroină a calităților unuia dintre personaje a trecut un interval de timp determinat. Prin urmare, adverbul întrebuintat indică durata acțiunii până la începerea evenimentului. Sensul unei acțiuni durative începute până la momentul vorbirii și actuale până în prezent comportă și adverbele *seitdem, seither* în următoarele contexte: *Zwei Jahre später, im Jahr 2008, verließ er die Armee. Und arbeitet seitdem in diesem Büroturm, als Direktor der Unternehmensstrategie für die staatliche Telefongesellschaft* (*Die Zeit*, 18.06.2015); *Ein 55-Jähriger starb bei dem Vorfall. Der Musiker bestreitet seither jede Schuld. Er habe in Notwehr gehandelt* (*Die Zeit*, 08.07.2015).

Adverbele care evocă durata acțiunii după momentul vorbirii, posedând în sememele lor semul S1² sunt: *fortan, weiterhin, schon*, de exemplu: *Ich gehörte zu den hellhörigen Säuglingen, deren geistige Entwicklung schon bei der Geburt abgeschlossen ist und sich fortan nur noch bestätigen muß* (Günter Grass, *Die Blechtrommel*, S. 20); *Bebra, der mir geraten hatte, immer auf Tribünen, niemals vor Tribünen zu stehen, war selbst unters Fußvolk geraten, auch wenn er weiterhin im Zirkus auftrat* (Günter Grass, *Die Blechtrommel*, S. 81).

Adverbele durative *ewig, lang, kurz* desemnează durata acțiunii, indiferent de perioada desfășurării ei: *Wie eingefroren steht er auf den Fliesen im Münchner Nordbad, wartet kurz und läuft schließlich los* (*Die Zeit*, 30.06.2015) – acțiunea se desfășoară în prezent; *Die Mannschaft trainierte kurz und gut* - acțiunea se desfășoară în trecut.

Urmând diferențierea categoriei semantice durative, care include în sine diferite sensuri și nuanțe, precum sensul durativ determinat și nedeterminat, cel concret și neconcret determinat, clasificăm indicatorii lexicali analizați cu semantica durativă în două grupuri: 1. indicatorii lexicali care marchează o durativitate nedeterminată; 2. indicatorii lexicali cu sensul unei

durativității determinate. În cel de-al doilea grup diferențiem indicatori ai durativității concret și neconcret determinate. La exprimarea durativității nedeterminate S1² servesc adverbele *jetzt, immer, noch immer, immerfort, immerhin, noch, ständig, stets*; adjectivele și participiile cu funcție adverbială: *ewig, endlos, ununterbrochen, (an)dauernd*. Indicatorii lexicali adverbiali ai acestui grup denotă doar o durată lineară a acțiunii, fără concretizarea duratei acțiunii în desfășurare, de exemplu: *Sie hatten eine kleine Druckerei gehabt, einen kleinen Verlag, eine Buchhandlung, aber jetzt hatten sie nur noch diesen kleinen Schreibwarenladen, in dem sie auch Süßigkeiten an Schulkinder verkauften* (Heinrich Böll, *Ansichten eines Clowns*, S. 48); *Campeche ist immerhin noch eine Stadt, eine Siedlung mit elektrischem Strom, so daß man sich rasieren konnte, und mit Telefon; ...* (Max Frisch, *Homo Faber*, S. 31); *Rajoy verlässt sich auch deshalb gern auf seine Stellvertreterin, weil sie ihm stets den Rücken freihält, ohne dabei ein eigenes politisches Profil zu entwickeln* (*Der Spiegel*, 22.07.2013).

Contextele ce urmează accentuează faptul că sensul durativității nedeterminate pot reda, de asemenea, adjectivele și participiile menționate anterior: *Der Fernseher in ihrem Wohnzimmer läuft nun ständig, die Demonstrationen flackern über den Bildschirm* (*Der Spiegel*, 22.07.2013); *Hauptsache, daß das Kind gerettet ist! - ich sagte es mir ununterbrochen, während ich irgend etwas redete oder schwieg, Zigaretten von Hanna rauchte; sie räumte Bücher aus den Sesseln, damit ich mich setzen könnte* (Max Frisch, *Homo Faber*, S. 89). Astfel, unitățile lexicale respective, în anumite circumstanțe contextuale, manifestă clar semantica durativă.

Adverbele și adjectivele cu semantică durativ-marcată acțională exprimă sensul durativității nedeterminate, deci au în componența lor semul S1². Din acest grup fac parte mijloacele lexicale adverbiale cu sensul marcării nedefinite: *lang(e), stundenlang, jahrelang, ein wenig, ein bisschen, langjährig, mehrjährig*, de exemplu: *Dass es eine Pflicht des Staates geben könnte, das Klima, die Reinheit der Gewässer, die Wälder zu schützen, nahm lange niemand ernst* (*Der Spiegel*, 22.07.2013); *Die ältesten, Hubert, achtzehn, Margret, siebzehn, dürfen noch ein wenig aufbleiben, auf daß ihnen das Erwachsenengespräch zum Vorteil gereiche* (Heinrich Böll, *Ansichten eines Clowns*, S. 140).

Cei mai frecvenți indicatori ai durativității nedeterminate (S1²) sunt considerate adjectivele compuse cu componentul „-lang”: *minutenlang, sekundenlang, tagelang, wochenlang, monatelang, jahrelang* și expresiile nominale, de regulă, formate din pronumele indefinit, substantivul și adjectivul *lang*, de exemplu: *Die HSH Nordbank hatte sich jahrelang herausgeputzt, um mit einem Börsengang Milliarden einzusammeln* (*Der Spiegel*, 22.07.2013); *Er blieb einige Tage lang bei seiner ersten Familie, half ihr; die Reispflanzen umzusetzen, dann kehrte er zurück in die Provinz Fujian* (*Der Spiegel*, 22.07.2013).

Conform exemplurilor inserate, îmbinările cu *lange* indică intervale nedeterminate, în cadrul unor limite temporale, și imprimă o apreciere subiectivă durativității acestor intervale temporale. Sensul durativității concret determinate (S1¹) este exprimat prin adverbul temporal *tagsüber*, de asemenea, și prin derivatele adjectivale în *-ig*, care posedă, în calitate de primul component, un numeral cantitativ *zweistündig*, *dreijährig*, de exemplu: ... *zur Zeit war nur ein einziger da, ein junger Amerikaner, der zuviel redete, aber zum Glück war er tagsüber immer weg - draußen auf den Ruinen, die auch wir, meinte er, besichtigen sollten* (Max Frisch, *Homo Faber*, S. 35); *Während der ganzen zweistündigen Fahrt beobachteten sie unsere Umgebung durchs Fenster, die Finger immer am Abzug* (*Die Zeit*, 04.10.2010).

Din grupul indicatorilor lexicali adverbiali cu semantică acțională intensivă fac parte adverbele și îmbinările adverbiale cu sensul de *peste normă* și *sub normă*, „într-o mare măsură”, „într-o măsură insuficientă”: *sehr*, *mehr als*, *zuviel*, *zu*, *schwach*, *intensiv*, *leicht*. Unul dintre aceste adverbe intensifică acțiunea, indicând modul durativității hipernormative al acțiunii; altele diminuează acțiunea și exercită funcția de indicatori ai durativității hiponormative. Modul acțiunii hipernormativ, termen susținut de cercetătoarea N. Volostnova, denotă o durativitate excesivă a unei acțiuni unitare, evaluată din punctul de vedere al normei obișnuite de manifestare [164, p. 43].

Astfel, adverbele *sehr*, *zuviel*, în următoarele contexte, indică intensitatea acțiunii care durează un interval de timp: *Der Mond würde mich schon sehr reizen, genau auch als Wissenschaftler* (*Der Spiegel*, 04.06.2007); *Wie sehr nur wenige Clans Kenia beherrschen, zeigt sich auch in der Politik...* (*Der Spiegel*, 22.07.2013); ... *zur Zeit war nur ein einziger da, ein junger Amerikaner, der zuviel redete, aber zum Glück war er tagsüber immer weg - draußen auf den Ruinen, die auch wir, meinte er, besichtigen sollten* (Max Frisch, *Homo Faber*, S.35)

În plan structural, unitățile semantice cu semantica hipernormativității pot fi nu doar simple, dar și compuse, o parte având și o formă reduplicată, de exemplu *mehr und mehr*. Funcția intensivă o pot exercita, de asemenea, și adjectivele *stark*, *hart*, *intensiv*, *kräftig*, *dramatisch*, ceea ce demonstrează următoarele propoziții: *Mit Glück können sie noch eine Wohnung am Stadtrand oder im Umland finden – aber auch da sind die Mieten inzwischen oft stark gestiegen* (*Der Spiegel*, 22.07.2013); ... *hat sich zwar als Nothelfer bewährt, so dass die lebensbedrohlich hohen Zinsen für Italiens Staatskredite kräftig sanken* (*Der Spiegel*, 22.07.2013); *Ich erwarte daher als Staatsbürger, für den Sicherheit eine Grundbedingung für Freiheit ist, das BND und NSA intensiv zusammenarbeiten und die neuesten technologischen Möglichkeiten zur Terrorabwehr nutzen* (*Der Spiegel*, 29.07.2013).

În materialul nostru factologic, în calitate de indicatori lexicali adverbiali, care diminuează acțiunea, se manifestă următoarele unități lexicale: *ein wenig, ein bisschen, leicht, schwach*: *Die öffentliche Meinung in den von Bürgerkriegen geprägten Ländern lässt sich leicht gegen den weitab vom Geschehen orientierenden Gerichtshof manipulieren* (*Der Spiegel*, 22.07.2013); *Williams fuhr mich zu meinem Hotel; während ich darlegte, daß ich doch daran denke, ein bisschen auszusetzen, ein bisschen Ferien zu machen...* (Max Frisch, *HomoFaber*, S. 83).

Definitoriu la diferențierea adverbelor iterative este criteriul implicitului (*erstmalig, erneut, wieder, letztmalig*) și explicității (*einmalig, zweimal, mehrmals, jedesmal, selten, wiederholt, oft, täglich, stets, immer*), al iterativității. La cel din urmă sunt atribuite adverbele ale căror sememe conțin semul cantității sau repetitivității frecvente. Specificul adverbelor cu semantică iterativă exprimată explicit, de tipul *selten, oft*, constă în marcarea unui șir de puncte temporale nedeterminate în interiorul unui oricare interval de timp și în evaluarea subiectivă a frecvenței poziționării acestor puncte în cadrul intervalului de timp. Din acest grup mai fac parte și adverbele *häufig, öfters, des öfteren, erneut, wiederholt, mehrmals*, de exemplu: *In mehreren Inkubatoren brüten die Stammzellen [...] werden gewaschen, geprüft und mehrmals in Schichten übereinandergelegt...* (*Der Spiegel*, 29.07.2013); *Erneut ein Schlag ins Gesicht aller ehrlichen Steuerzahler* (*Der Spiegel*, 22.07.2013).

Adverbele de tipul *zweimal, jedesmal*, deopotrivă, indică un șir de puncte temporale determinate și marchează o iterativitate concret determinată. În semnificația acestora se conține informația despre numărul de repetări, despre frecvența sau repetitivitatea acțiunii, de exemplu: *Seit Beginn der NSA-Affäre hat das Gremium viermal getagt – viermal erfahren die Parlamentarier wenig über die weltweiten Datenaugprogramme* (*Der Spiegel*, 22.07.2013); *... mit deren Hilfe die Branche in Deutschland täglich Lebensmittel für fast hundert Millionen Menschen herstellt...* (*Der Spiegel*, 29.07.2013).

În materialul nostru empiric constatăm o frecvență mare a adverbelor *wieder, ständig, stets, immer* (Anexa 11.1), de exemplu: *Bei der Bundestagswahl droht der Partei wieder eine Pleite* (*Der Spiegel* 22.07.2013); *...er trete nicht zurück, weil er es leid sei, ständig die Jobs zu wechseln...* (*Der Spiegel*, 29.07.2013).

De rând cu adverbele temporale, sensul iterativității poate fi exprimat și prin derivatele adjectivale *regelmäßig, ständig, täglich*, care sunt întrebuițate atributiv în îmbinare cu substantivele deverbale, de exemplu: *Plötzlich fällt mir ein, ich könnte möglicherweise auch jonglieren oder singen: alles Ausflüchte, um dem täglichen Training zu entfliehen* (Heinrich

Böll, *Ansichten eines Clowns*, S. 101); ... *eine Tatsache übrigens, die ich der regelmäßigen Lektüre dreier Tageszeitungen entnehme...* (Christa Wolf, *Unter den Linden*, S. 57).

În calitate de mijloace lexicale analitice, la exprimarea categoriei semantice semelfactive, în limba germană, atestăm adverbe cu semantică corespunzătoare: *einmal*, *eben*, *gerade*. Dacă adverbul *einmal* este atribuit clasei indicatorilor lexicali direcți, atunci concretizatorii temporali *eben* și *gerade* sunt indicatori lexicali indirecți și precizează localizarea acțiunii într-un interval de timp concret, de exemplu: *Die hinreichend gute Mutter, hat Winnicot einmal geschrieben, minimiert Hunger, Nässe und Kälte* (*Die Zeit*, 13.05.2014); *Sie haben eben gesagt, dass solche Gespräche oft aus Rücksichtnahme auf den anderen nicht stattfinden* (*Die Zeit*, 14.05.2014); *Die letzten Schneereste sind gerade weggetaut* (*Die Zeit*, 15.05.2014).

În calitate de sinonim al adverbului *einmal*, considerat indicator lexical direct al sensului semelfactiv, se manifestă îmbinarea nominală *ein einziges Mal*, de exemplu: *In den Jahren des Krieges sahen sich Heinrich und Thomas Mann nur ein einziges Mal – zur raschen Heirat ihres jüngsten Bruders Viktor, der zum Standesamt eilte, bevor er an die Front geschickt wurde* (*Die Zeit*, 26.03.2014).

Îmbinarea adverbului *einmal* cu un oarecare derivat adjectival, cu semantică iterativă, (*stündlich*, *täglich*, *wöchentlich*, *monatlich*, *jährlich*) denotă o acțiune semelfactivă, un proces sau un eveniment unitar care se repetă regulat peste intervale de timp determinate, de exemplu: *In Nord – und Mittelitalien gibt es Hunderte eingetragener Käufergruppen, die Bioprodukte online bestellen und einmal wöchentlich an den Sammelstellen ihres Wohnorts abholen können* (*Die Zeit*, 22.03.2012); *Die Zinnsätze werden einmal täglich ermittelt und sind die Basis für Finanztransaktionen weltweit in Volumen von mehr als 500 Billionen Dollar* (*Die Zeit*, 21.10.2013).

Din grupul indicatorilor lexicali adverbiali ai aspectualității cantitative fac parte și îmbinările cantitativ-nominale. Îmbinările cantitativ-nominale se compun din îmbinarea numeralelor cu substantivele și conțin, în componența lor semantică, semul dominant al timpului care denumește intervale temporale determinate ale realității: *Sekunde*, *Minute*, *Stunde*, *Tag*, *Woche*, *Monat*, *Jahr*, *Jahrzehnt*, *Jahrhundert*, *Jahrtausend*. Acestea exprimă sensul durativității determinate, de exemplu: *Vierundzwanzig Stunden am Tag läuft diese Maschine in einer Halle der Firma Riedel Textil in Limbach-Oberfrohna bei Chemnitz...* (*Der Spiegel*, 29. 10. 2012); *Wir alle drei haben die vier Tage Auszeit genossen* (*Der Spiegel*, 15. 07. 2014). Îmbinările cantitativ-nominale *vierundzwanzig Stunden* și *vier Tage* din exemplele propuse demonstrează o acțiune exactă în timp.

Sensul durativității concret determinate (S1¹) îl au și îmbinările nominale ale substantivelor cu semantică temporală și ale indicatorilor lexicali *halb, ganz: den ganzen Tag, den halben Sommer*. Astfel de substantive pot desemna anotimpuri: *Winter, Frühling, Sommer Herbst*; părțile zilei *Morgen, Vormittag, Mittag, Nachmittag, Abend, Nacht*. În opinia lingvistei L. Moiseenko, atare îmbinări nu doar concretizează durata desfășurării acțiunii, dar imprimă și o caracteristică evaluativă acesteia [194, p. 89], de exemplu: *Er fuhr die ganze Nacht, vielleicht ist er am Steuer eingeschlafen (Die Zeit, 30.10.2013); Den ganzen Sommer haben sie durchgearbeitet, Tag für Tag, Nacht für Nacht (Die Zeit, 09.01.2012); Das halbe Jahr verbringt die Filmemacherin in Niger, in Algerien, in Mali, die andere Hälfte in Europa (Die Zeit, 11.02.2013).*

Rezumând cele spuse mai sus, constatăm că sensurile aspectuale cantitative, în special, sensul durativității, intensivității, semelfactivității și iterativității, pot fi exprimate atât cu ajutorul adverbilor temporale, al îmbinărilor substantivului cu numeralul sau cu adjectivul, cât și cu ajutorul anumitor adjective. În mod frecvent, această funcție este exercitată de omonimele gramaticale, de exemplu *ständig arbeiten, ständige Arbeit*. În materialul lingvistic analizat, este prezentată mai amplu paleta adverbilor care posedă sensul aspectual durativ și iterativ (Anexa 11.1). Adverbele cu semantică intensivă și semelfactivă sunt prezentate într-o măsură mai mică.

2.3.2. Construcțiile prepoziționale – indicatori lexicali adverbiali

Construcțiilor prepoziționale le revine un rol important în exprimarea diferitor conotații ale aspectualității cantitative în limba germană. Prin construcție prepozițională înțelegem îmbinarea substantivului, care exprimă un proces sau un interval de timp, și a prepoziției ce posedă, de regulă, un sens temporal, de exemplu: *während der Fahrt, bei der Schlägerei, seit fünf Jahren, während einer Stunde*. Analiza semanticii construcțiilor prepoziționale demonstrează că acestea, pe lângă sensul temporal pur, exprimă diferite sensuri aspectuale. În subcapitolul acesta analizăm, în special, construcțiile prepoziționale ce exprimă sensul aspectual durativ, iterativ și intensiv care formează câmpul aspectualității cantitative.

Prepozițiile temporale ale limbii germane *während, seit*, datorită semanticii temporale clare, posedă abilitatea de a exprima un sens aspectual direct. Fiind prepoziții ale sensului diferențial temporal, *während* – „în timpul”, *seit* – „din momentul” exercită funcția de indicator al sensului durativ, de exemplu: *Während der Fahrt sagt Chen, dass der Vize-Generalkonsul nun mal erklären müsse, was Frankfurt, Düsseldorf oder gar Köln besser machten (Die Zeit, 19.04.2014); Für die Beschreibung der Tätigkeit, die Gertrud Leutenegger seit ihrem*

Debütroman Vorabend aus dem Jahr 1975 ausübt, ist das Wort ja eher überflüssig (Die Zeit, 15.05.2014).

Pentru construcțiile prepoziționale analizate este caracteristică întrebuițarea, în componența acestora, a deverbativelor cu o semantică aspectuală diferită. Prepoziția temporală *während*, formată de la participiul I al verbului *währen* (a dura), redă explicit sensul aspectual durativ și se întrebuițează în îmbinare cu „deverbativele semanticii statice, procesuale și acționale, caracterizate prin durativitate” [151, p. 97]. O oarecare acțiune, stare sau proces durativ nedeterminate, desemnate prin substantivul deverbal cu prepoziția *während*, consună cu o acțiune durativă imperfectivă, cu un proces durativ sau cu o acțiune perfectivă cu o durată mai mică a predicatului verbal și coincide, deplin sau parțial, cu acesta după timpul desfășurării acțiunii, de exemplu: *Während des Laufens unterhalte ich mich mit Nadine über ihren Lehrer (Die Zeit, 23.02.2009); Er notierte während der Landung meine Telefonnummer auf seiner Bordkarte, um in San Francisco mit mir zusammen noch eine Jetlag-Party zu feiern (Die Zeit, 17.05.2012).*

Este evident că sensul durativ concret (S¹) sau nedeterminat (S²) depinde, în primul rând, de conținutul lexical al construcției prepoziționale. În exemplul următor, la exprimarea sensului durativ nedeterminat, rolul hotărâtor este al adjectivului *lang* cu semantică acțională durativă nedeterminată (S²): *Manchmal spielten wir es auch während langer Eisenbahnfahrten zum Erstaunen seriöser Fahrgäste - bis ich ganz plötzlich merkte, dass Marie nur noch mit mir spielte, weil sie mir eine Freude machen, mich beruhigen, meiner »Künstlerseele« Entspannung verschaffen wollte (Heinrich Böll, Ansichten eines Clowns, S. 105).*

Construcțiile prepoziționale cu prepoziția *während*, în componența cărora intră un numeral cantitativ, pot exprima o durată concret determinată, de exemplu: *Monika Nobel sah Peter K. während drei Tagen vor Gericht (Die Zeit, 31.01.2011).*

În continuare, sunt supuse analizei construcțiile prepoziționale ce includ prepoziția *bei*, pe care unii cercetători le examinează ca sinonime absolute cu construcțiile în care se găsește prepoziția *während*. Totuși prepoziția temporală *während*, spre deosebire de prepoziția *bei*, nu se întrebuițează cu deverbativele ce desemnează acțiuni momentane sau punctuale [113, p. 218], de exemplu: *Beim Griff nach dem Gurt erwischt die Hand schon mal eine ungepolsterte Metallfalz (Die Zeit, 06.02.2012).*

Propoziția **Während des Griffs nach dem Gurt erwischt die Hand schon mal eine ungepolsterte Metallfalz* este greșită, deoarece prepoziția *während* nu se întrebuițează cu substantivul acțional deverbativ, care indică o acțiune nu durativă, dar momentană (*der Griff*).

Bazându-ne pe caracteristica semantică a prepoziției *bei* și pe analiza construcțiilor prepoziționale corespunzătoare din materialul practic, menționăm că aceste construcții se pot manifesta în calitate de indicatori lexicali atât ai categoriei semantice durative, cât și ai categoriilor semantice semelfactive și iterative. Sensul aspectual semelfactiv se exprimă prin prezența deverbativelor în a căror semantică este prezent semul semelfactiv (S3), punctual al acțiunii, de exemplu: *Im ersten Lauf stürzte die Qualifikationssiegerin beim letzten Sprung* (*Die Zeit*, 21.01.2015). În acest exemplu, acțiunea semelfactivă este indicată nu numai de deverbativul semelfactiv *Sprung* cu prepoziția *bei*, dar și cu ajutorul atributului, exprimat prin adjectivul *letzten*.

Prin extinderea conotației lexicale a construcției prepoziționale cu prepoziția *bei* cu ajutorul pronumelui demonstrativ *jeder*, al pronumelui indefinit *mehrere* sau al adjectivelor cu semantică corespunzătoare (*neu*, *erneut*, *wiederholt*), aceste construcții indică o acțiune iterativă, de exemplu, în următoarele propoziții: *Bei mehreren Angriffen auf Dörfer und Moscheen waren allein in der vergangenen Woche fast 150 Menschen getötet worden* (*Die Zeit*, 04.07.2015); *Das halbe Dorf hat sich um den Platz versammelt. Die Mädchen kreischen bei jedem Angriff* (*Die Zeit*, 14.06.2012); *Bei erneutem Aufstieg wird die Mannschaft mit ihren Anhängern im Scheuringer Schützenheim noch auf den Erfolg anstoßen* (*Die Zeit*, 11.04.2015).

Conform „Lexiconului prepozițiilor germane”, semnat de lingvistul J. Schröder [109, p. 88, 218], specific pentru construcția cu prepoziția *bei* este nu numai explicația sensurilor temporale, dar și corelația spațială a acțiunilor, de exemplu: *Sie steht in der Küchentür und schaut ihm beim Essen zu* (*Die Zeit*, 25.04.2014); ... *ein anderes Mal ließ sie während des Essens den Löffel in die Suppe fallen, ...* (Heinrich Böll, *Ansichten eines Clowns*, S.30).

Dacă în primul exemplu construcția prepozițională se manifestă în calitate de indicator nu doar al acțiunii durative nedeterminate concomitente, dar și al corelației spațiale (două acțiuni se desfășoară în același loc), atunci în exemplul doi indicatorul lexical adverbial cu prepoziția *während* accentuează numai durativitatea acțiunii și faptul că ea se desfășoară concomitent cu o altă acțiune. Astfel, construcțiile prepoziționale cu prepoziția *während* și *bei* nu pot fi considerate sinonime absolute. Comun pentru construcțiile prepoziționale este exprimarea sensului aspectual durativ nedeterminat în condiția întrebuirii deverbativului în *-en*, deoarece infinitivele substantivizate exprimă, de regulă, o anumită acțiune durativă imperfectivă, o activitate, stare sau proces fără rezultat, caracterizându-se prin semul „durativitate” și „imperfectivitate” (*das Schreiben, das Weinen, das Werden, das Sprechen*).

Semantica prepoziției *seit* indică o oarecare acțiune, proces sau eveniment durativ care este și „punct de plecare” pentru realizarea următoarei acțiuni, cu alte cuvinte, construcțiile

prepoziționale cu această prepoziție pot fi analizate în calitate de indicatori ai sensului aspectual durativ, de exemplu: *In einem Forum für Elektroautos entlädt sich seit Wochen die Wut über den Autobauer Renault wie eine kurzgeschlossene Batterie* (Der Spiegel, 28.10.2013).

În acest exemplu, indicatorul lexical adverbial cu prepoziția *seit*, *seit Wochen* se manifestă drept indicator al sensului durativ nedeterminat (S1²), al stării emoționale de furie. O conotație asemănătoare poate fi exprimată și de construcțiile prepoziționale cu substantivele care desemnează intervale de timp determinate și cu prepoziția *seit*: *seit einigen Tagen, Wochen, Monaten, Jahren, seit einiger Zeit*, în îmbinare cu mijloace sintactice corespunzătoare, de exemplu: *Seit einigen Wochen tönt der „Harzer Septemberwind“ überall dort aus einem CD-Spieler, wo der Kandidat für sein Verständnis von SPD-Politik wirbt* (Der Spiegel, 22.07.2013, S. 31).

La extinderea construcțiilor prepoziționale cu ajutorul indicatorului cantitativ, construcția cu prepoziția *seit* exprimă sensul durativ concret determinat (S1¹): *seit drei Tagen, seit einem Monat, seit dem letzten Jahr usw.*, de exemplu: *Ich hatte sie seit fünf Jahren nicht gesehen, und sie mußte jetzt über sechzig sein* (Heinrich Böll, *Ansichten eines Clowns*, S. 32).

În cazul îmbinărilor substantivelor deverbative cu prepoziția *seit* acțiunea predicatului verbal este exprimată, de regulă, de verbe imperfective cu semantică durativă: *sein, haben, leben, lesen, wissen, führen, schlafen*, de exemplu: *Unter der Ägide von Präsident Walter Seinsch war seit dessen Amtsantritt im Jahr 2000 nur Andreas Rettig mit sechs Jahren für längere Zeit FCA-Manager* (Die Zeit, 24.12.2012).

Întrebuințarea construcțiilor cu prepoziția *seit* cu verbe perfective, de tipul *vergehen, werden, verschwinden*, nu este tipică. În acest caz, respectivii indicatori adverbiali pierd capacitatea de a exprima sensul aspectual durativ, de exemplu: *Seit der Rückkehr der letzten Wehrmachtsoldaten aus sowjetischer Gefangenschaft Mitte der fünfziger Jahre war er aus der Wahrnehmung der Bundesrepublik verschwunden* (Die Zeit, 14.04.2009).

În calitate de indicatori ai categoriei semantice durative se pot manifesta, de asemenea, construcțiile prepoziționale cu prepozițiile *innerhalb, binnen* și substantivele cu sens temporal. Similar construcțiilor prepoziționale, analizate supra, acestea sunt capabile să denote o durativitate determinată, de exemplu: *Es gelang mir, innerhalb einer knappen Viertelstunde alle Fenster des Foyers und einen Teil der Türen zu entglasen* (Günter Grass, *Die Blechtrommel*, S. 49); *Wenn er heute alles verlöre, so könnte er allein mit diesem wunderbaren Büchlein binnen Jahresfrist abermals ein reicher Mann sein* (Patrick Süsskind, *Das Parfum*, S.136).

În funcție de componența lexico-semantică a construcțiilor prepoziționale cu prepozițiile sus-numite, aceste construcții pot releva atât o durativitate concret determinată (S1¹): *Dort habe*

man innerhalb von 24 Stunden 1250 Einsätze gezählt - an einem normalen Wochentag seien es rund 800, sagte ein Sprecher (Die Zeit, 05.07.2015); Binnen der vergangenen drei Wochen verlor der Index rund 30 Prozent an Wert... (Die Zeit, 07.07.2015), cât și nedeterminată (S1²): Während die Post in vielen Regionen innerhalb weniger Tage mit der Aufarbeitung rechnet, könnte es nach Einschätzung von Beobachtern in besonders hart vom Streik betroffenen Gebieten länger dauern (Die Zeit, 07.07.2015); Ohne neues Geld droht Griechenland binnen weniger Tage der Bankrott (Die Zeit, 01.07.2015).

Din cele expuse rezultă că construcțiile prepoziționale cu prepozițiile *während, seit, bei, innerhalb, binnen* pot fi considerate indicatori ai sensului aspectual cantitativ durativ (Anexa 11.2). Vom menționa că construcțiile prepoziționale cu prepozițiile *seit, innerhalb, binnen* redau numai o acțiune durativă concret determinată sau nedeterminată. Construcțiile prepoziționale cu prepozițiile *während, bei* sunt capabile să exprime sensurile semelfactiv și iterativ.

2.3.3. Potențialul aspectual al construcțiilor de tipul „am Schreiben sein”

Realizarea sensurilor aspectualității cantitative, în special, a sensului durativ, este posibilă și cu ajutorul construcțiilor de tipul „*am Schreiben, am Machen sein*”, a căror întrebuințare este specifică pentru limba uzuală. B. Thiel (2007), cercetând asemenea tip de construcții în lucrarea sa științifică „*Das deutsche Progressiv*”, constată că structura respectivă „*am Konstruktion*” apare în toate registrele linguale și posedă un caracter interregional. Deci, în prezent, această construcție este considerată drept unul din elementele limbii germane standardizate. În pofida analogiei în denumire cu cea din engleză *progressive*, construcția germană *am + infinitiv substantivizat + sein* se deosebește substanțial de forma engleză – *ing* și nu poate fi comparată cu această construcție în baza capacității sale de a exprima durata acțiunii, a procesului sau a evenimentului. Un număr relativ mare de lingviști germani consideră că *am-Konstruktion* este în proces de gramaticalizare, ceea ce denotă includerea acestei construcții în diferite gramatici ale limbii germane: Duden - Grammatik (1999), Grammatiken Weinrich & Thurmair (1993), Helbig & Buscha (2001). Totuși nu putem nega faptul că *am-Konstruktion* poate fi cercetată în calitate de indicator lexical al sensurilor aspectuale în limba germană și, în primul rând, al sensului aspectual care indică durata acțiunii verbale, deoarece procesul de gramaticalizare al acestui fenomen în limba germană nu poate fi considerat finalizat în toată plinătatea. Drept confirmare a acestui fapt este inexistența, până în prezent, a unui termen unic. În literatura lingvistică, cum a fost menționat anterior, se întrebuințează termenul „*Progressiv*” (B. Thiel, 2007), precum și termenii „*Verlaufsform*” (P. Eisenberg, 2006), „*Progressivkonstruktion*” (K. Kunkel-Razum, M.

Wernke, 2006), „Art englische[n] „progressive form” H. Weinrich, M. Thurmair, 1993). Cercetătoarea A. Reimann, de asemenea, consideră procesul de gramaticalizare a acestei construcții nefinalizat și remarcă următoarele: „Das einzige, was momentan gegen die Betrachtung der Verlaufsform als imperfektive Aspektform spricht, ist ihre (noch) nicht vollständige Grammatikalisierung” [105, p. 11].

Se recunoaște că construcția *am Schreiben sein* are sensul de imperfectivitate (E. Leiss, 1992, A. Reimann, 1996), deoarece determină nu doar începutul sau sfârșitul unei oarecare acțiuni, proces sau eveniment, dar și desfășurarea acestora. Ținând cont de faptul că în structura construcțiilor respective este inclus un deverbativ, mai concret, un infinitiv substantivizat, care preia caracteristicile semantice ale verbului, presupunem că potențialul aspectual al construcției depinde de imperfectivitatea sau de perfectivitatea bazei verbale. Cercetătoarea B. Thiel accentuează că, în funcție de clasa verbelor additive sau nonadditive, construcțiile analizate posedă o semantică diferită. Conform opiniei lui E. Leiss „*innenperspektivierende Verben werden als additiv bezeichnet, außenperspektivierende hingegen als nonadditiv. Innenperspektivierende Verben haben einen Verbalcharakter, z.B. singen, lachen, sterben, öffnen. Die Art und Weise der Verbalsituation wird semantisch durch die Bedeutung des Verbstamms ausgedrückt. Außenperspektivierende Verben sind meist Aktionsartverben*” [94, p. 48].

Particularitatea de a exprima diferite sensuri, în raport cu semantica deverbativului, ce se confirmă și prin analiza semantică a construcțiilor de tipul *am Schreiben sein*, se regăsește în materialul nostru lingvistic. Dacă infinitivul substantivizat în componența construcției este format de la un verb imperfectiv, atunci construcția dată intensifică sensul durativ exprimat de deverbativ și confirmă că acțiunea, procesul sau evenimentul nu sunt terminate, de exemplu: (a) *Alexander Kluge ist im Februar 75 geworden. Auch er ist ständig am Machen, als Produzent von Interviews, Kulturvignetten und Kurzfilmen ausgerechnet im Privatfernsehen,...* (*Die Zeit*, 28.03.2007); (b) *Das sei mir jetzt aber unangenehm, gewiß halte Herr Bohrer seinen Mittagsschlaf? Nein, er sei am Lesen* (*Die Zeit*, 27.09.2012); (c) *Können Sie bitte etwas langsamer sprechen? Ich bin noch am Lernen* (*Die Zeit*, 12.03.2014).

Din exemplele inserate observăm că în construcțiile *am Machen*, *am Lesen*, *am Lernen sein*, se remarcă deverbative de la verbele care conțin semul durativității (S1): *lesen*, *lernen*, *machen*. În propoziția (a), deverbativul de la verbul lexical durativ *machen* nu marchează punctul de început sau cel final al acțiunii, dar indică o acțiune durativă, care nu este terminată, neaccentuând finalitatea ei. Ca în prim-plan să fie nu scopul, dar anume *Machen*, se întrebuițează *am-Konstruktion*. Indicatorul lexical *ständig* intensifică funcția semantică a

acestei construcții. Aceeași funcție exercită *am-Konstruktion* și în celelalte două exemple (b) și (c).

Funcția semantică a acestei construcții poate fi intensificată la întrebuițarea indicatorilor lexicali complementari atât celor stilistic neutrali, de exemplu, *ständig*, cât și a celor stilistici marcați caracteristici limbii uzuale, de exemplu, *kräftig*, ce ne demonstrează următoarele exemple: *Adelina ist zu Hause ständig am Putzen, so viel, dass die Putzmittel ihr Budget sprengen (Die Zeit, 08.07.2010)*; *Unseren Anruf bekam er um Viertel vor sieben und war schon kräftig am Arbeiten", sagte Englund (Die Zeit, 07.10.2010)*.

Construcțiile cu deverbativele formate de la verbele *lesen, lernen, machen* fixează atenția pe durata acțiunii sau a evenimentului fără indicarea începutului sau sfârșitului acțiunii. În opinia lui E. Leiss, asemenea gen de construcții cu *am* accentuează *Mittendrinsein*, adică aflarea în proces a activității, exprimată prin deverbativul corespunzător. Corectitudinea acestei opinii este demonstrată cu ajutorul următoarelor propoziții: „*Bist du schon wieder am Studieren?*“, *maulden zwar seine Freunde, wenn er einen Kinobesuch absagen müsse (Die Zeit, 27.11.2008)*; „*Die Sonderkommission ist am Arbeiten*“, *sagte ein Polizeisprecher im ostthessischen Fulda (Die Zeit, 20.06.2015)*. În ambele propoziții, construcțiile evidențiate punctează aflarea în proces.

Deoarece în limba germană *am-Konstruktion* intensifică, în primul rând, durata acțiunii (nu în zădar unul din termeni este *Verlaufsform* (A. Reimann, 1996)), atunci această construcție nu poate fi considerată eficientă la exprimarea acțiunii terminate. Totuși analiza materialului practic demonstrează că, pentru limba germană contemporană, îndeosebi pentru limba uzuală, este posibilă întrebuițarea, în asemenea construcții, a deverbativelor formate de la verbele perfective.

În opinia B. Thiel (2007), *am-Konstruktion* este unica posibilitate de a exprima sensul de prezent prin indicarea concomitentă a terminării acțiunii, fapt confirmat de rezultatele analizei noastre a acestor construcții din materialul empiric. Cele mai frecvente verbe perfective ale căror deverbative sunt întrebuițate în construcțiile analizate sunt *sterben* și *verhungern*, de exemplu: *Dabei bemerkte ich, dass die Flüsse und Seen am Sterben waren (Die Zeit, 09.01.2012)*; *Sie sei am Verhungern, erzählt sie mir, und sie werde ein richtig gesundes Frühstück bestellen (Die Zeit, 10.12.2012)*.

Rezumând cele afirmate, concluzionăm că, în limba germană contemporană, *am-Konstruktion* se numără printre indicatorii lexicali ai categoriei semantice durative, care este parte componentă a microcâmpului aspectualității cantitative (Anexa 11.3).

2.3.4. Unitățile frazeologice

Obiectul de cercetare al acestui subcapitol îl constituie unitățile frazeologice care relevă sensul aspectualității cantitative în limba germană. Înainte de a purcede la analiza sensurilor aspectuale ale unităților frazeologice este necesar, în opinia noastră, să accentuăm că concepem frazeologismul în sensul larg al cuvântului. Urmându-le pe M. Stepanova, I. Cernășova (2005), raportăm frazeologismele la două grupuri mari de unități stabile (feste Wortkomplexe): frazeologismele propriu-zise, care se subclasifică în unități, expresii și îmbinări frazeologice, și locuțiuni de tip nefrazeologic, de exemplu, sintagmele funcționale ca *in Besitz sein*, *in Betrieb setzen*, standardele de vorbire, precum șablonul și clișeul. Pentru termenul locuțiune Gh. Popa propune următoarea definiție: „locuțiunea se prezintă ca o unitate lexicală a limbii formată după un model semantico-structural determinat din elemente bine diferențiate în plan lexical, dar care, în ansamblu, se comportă sub aspect gramatical și funcțional ca un cuvânt propriu-zis [35, p. 104].

Unităților frazeologice le sunt proprii așa criterii ca stabilitatea, deși relativă, reproducerea, posibilitatea variantelor structurale, coloritul expresiv-estimativ. Sub aspect semantic, frazeologismele corespund noțiunilor unitare și exprimă sensul obiectual al procesului, al calității, al proprietății sau al modului acțiunii. În mare măsură, frazeologismele nu numai că semnifică un fenomen concret din realitate, dar, în același timp, îl caracterizează, îi imprimă o anumită apreciere. Analiza posibilităților unităților frazeologice de a exprima sensuri aspectuale a demonstrat că frazeologismele examinate caracterizează, de regulă, modul de desfășurare a unui anumit eveniment sau a unei acțiuni și pot exprima cele trei categorii semantice ale aspectualității cantitative: categoria semantică durativă, iterativă și intensivă.

Din punctul de vedere al exprimării sensurilor aspectuale, cele mai productive sunt unitățile frazeologice ce indică durata și repetitivitatea acțiunii, adică denotă sensul durativ și cel iterativ al acțiunii (Anexa 11.4). Una dintre cele mai frecvente grupe de frazeologisme cu sensuri aspectuale o constituie unitățile ce exprimă durata acțiunii, deci care realizează semul S1. Frazeologismele selectate ce indică durata acțiunii, a evenimentului sau a stării pot exprima numai durativitatea nedeterminată (S1²). De exemplu, frazeologismele *die ganze Zeit hindurch*, *von früh bis spät* semnaleză că acțiunea durează un timp relativ îndelungat: *Nur wer bald nach der Geburt wieder von früh bis spät arbeitet, ist cool (Die Zeit, 13.01.2014)*; *Kinder, die zu viert oder zu fünf in einem Zimmer schlafen, in dem von früh bis spät der Fernseher läuft (Die Zeit, 07.10.2013)*; *Freude, das ist das Gefühl, das er die ganze Zeit hindurch ausstrahlte (Die Zeit, 14.08.2014)*.

Frazeologismele care posedă sensul durativității nedeterminate conțin, de regulă, în calitate de unul din componenți sau un adverb temporal, sau un substantiv cu sens temporal, de exemplu: *ewig und drei Tage, binnen Jahr und Tag, den lieben langen Tag (lang), von früh bis spät*. Vom menționa că în materialul nostru factologic sunt prezentate atât idiomurile, cât și sintagmele verbal-funcționale (SVF) (termen propus de G. Măciucă pentru noțiunea germană *Funktionsverbgefüge*) [33, p. 78], pe care le raportăm, în sensul larg al cuvântului, la frazeologisme. Sintagmele verbal-funcționale sunt componenții sistemului frazeologic al limbii germane; ele se includ în grupul așa-numitor „Modellbildungen“ (H. Burger, A. Buhofer, A. Salim, 1982; C. Palm, 1995; D. Busse, 2002). Nucleul semantic al SVF (Funktionsverbgefüge – FVG) îl formează substantivul, deoarece anume substantivul numește acțiunea, procesul, evenimentul sau starea. Substantivul deține o conotație liberă, iar verbul exercită funcțiile: în plan sintactic verbul se manifestă în calitate de verbalizator - *Verbalisator*, iar din punct de vedere semantic verbul funcțional este modificatorul sensului acțiunii exprimat de substantiv [110, p.188].

Întrebuințarea frazeologismelor are o mare popularitate în comentarii, în diferite tipuri de interviuri și în articolele analitice în care autorul își expune și argumentează opinia, cum ar fi, de exemplu: *Es geht schon irgendwie, aber bequem ist es nicht, und auf die Dauer macht es schlechte Laune* (*Die Zeit*, 11.01.2014); *Das Forum für solche Meisterwerke ist in der Regel nicht der Markt, sondern ein Museum, wo sie auf immer und ewig dem Handel entzogen sind* (*Die Zeit*, 10.02.2014).

Sintagmele verbal-funcționale cu sens aspectual durativ, la care raportăm îmbinările în a căror componență intră verbele durative în îmbinare cu un substantiv deverbal și cu o prepoziție anumită, sunt întrebuințate, de asemenea, în textele mass-media, dar totuși, spre deosebire de îmbinările frazeologice, atribuie textului o conotație oficială (*im Kampf/in der Kritik/zur Diskussion stehen; unter Druck, in Gang sein*), de exemplu: *Aus dem Mund des vorsichtigen EU-Beamten klingt das fast schon wie eine Liebeserklärung. Zumal gerade die deutsche Lohnzurückhaltung in Brüssel seit Jahren in der Kritik steht* (*Die Zeit*, 24.06.2013); *Wenn ich nun ständig unter Druck bin, dann habe ich auch diese erhöhte Cortisolproduktion, und das ist der Grund, weswegen gerade mit dem Bauchspeck verschiedene Krankheiten wie zum Beispiel Infarkt korrelieren* (*Die Zeit*, 11.07.2013).

Din grupul frazeologismelor cu sensul aspectual iterativ ce realizează semul diferențial S2 fac parte frazelemele care exprimă o repetare regulată (*Tag für Tag, alle Tage*) sau neregulată (*Mal für Mal, von Zeit zu Zeit*) a acțiunii. Prin repetare regulată semnificăm regularitatea repetării acțiunii în intervale de timp egale, iar repetarea neregulată indică acțiuni, stări sau situații ce se

repetă de nenumărate ori în intervale de timp nedeterminate. În limba germană, din grupul unităților frazeologice cu sensul aspectual al iterativității fac parte, preponderent, unitățile ce indică o acțiune repetată neregulată, de exemplu: *ab und zu, hin und wieder, von Zeit zu Zeit*. Frazeologismele respective se manifestă în calitate de indicatori ai modului durativ-iterativ al acțiunii: *Als Teenager fuhr Ma Tag für Tag zu einem Hotel, in dem Ausländer übernachteten, und bot sich als Gratis-Tourguider an, um Englisch zu üben (Die Zeit, 04.04.2014); Seine Ansprachen wurden auf Handzetteln und Flugblättern verbreitet, von Zeit zu Zeit erschienen sie in Buchform (Die Zeit, 20.02.2014).*

Sensul aspectual intensiv al acțiunii este exprimat atât cu ajutorul frazeologismelor comparative (*heulen wie ein Schlosshund*), cât și prin unitățile frazeologice (*sich die Finger abarbeiten*), la fel și, nu în ultimul rând, prin frazeologismele pare. În textele publicistice, se observă mai frecvent prezența ultimului tip de frazeologisme, care intensifică starea subiectului sau a obiectului, de exemplu: *Es machte ihm nichts, wenn er abends zwei Stunden später als geplant das Büro verließ. Sein Job erfüllte ihn ganz und gar (Die Zeit, 17.10.2013); Oben auf liegt ein ganz und gar bunt bemalter Briefumschlag (Die Zeit, 29.08.2013).*

Sintetizând cele expuse supra, vom accentua că din paleta mijloacelor lexicale analitice de exprimare a categoriilor semantice ale aspectualității cantitative în limba germană fac parte și diferite unități frazeologice. În plus, unitățile frazeologice se manifestă frecvent în calitate de indicatori ai durativității nedeterminate (S1²) și ai iterativității neregulate (S2²).

2.4. Modelarea structurii câmpului funcțional-semantic al indicatorilor lexicali de exprimare a aspectualității cantitative

Precum se constată din analiza semantică a mijloacelor lexicale prezentate anterior (subcap. 2.1 - 2.3) care sunt capabile să actualizeze sensurile categoriilor semantice ale aspectualității cantitative în limba germană, acestea sunt destul de diverse. Din ele fac parte atât cele sintetice (semantica verbului, mijloacele afixale și deverbativele), cât și cele analitice (indicatorii lexicali adverbiali, construcțiile prepoziționale, am-Konstruktion și unitățile frazeologice). Ca urmare a interpretării fenomenelor limbii ca structuri în formă de câmp, în conceperea lui E. Schendels și E. Gulâga (1969), considerăm oportun să sistematizăm mijloacele lexicale de exprimare a aspectualității cantitative cu indiciile dominante diferențiale comune *multiplicitate și localizare/nelocalizare în timp* și să stabilim o oarecare ierarhie, cu alte cuvinte, să stabilim indicatorii nucleului și cei periferici ai aspectualității cantitative. La aceasta, vom lua în considerare următoarea teză: dacă categoria funcțional-semantică nu se bazează pe un nucleu

morfologic, fapt caracteristic pentru categoria semantică a aspectualității în limba germană, atunci devine posibilă transformarea constituenților câmpului de la alte niveluri în elemente componente ale nucleului. Astfel, mijloacele lexicale se pot transforma în figuri principale ale câmpului, restrângând mijloacele morfologice și cele lexico-gramaticale la periferia acestuia. Structura nucleu-periferie exprimă formele principale de relații între constituenții câmpului și se realizează ca indicator caracterologic al ordinei interne. Această structură stabilește rolul lor la realizarea unor anumite funcții semantice și, de asemenea, exprimă relația structural-semantică între constituenți.

Precum demonstrează investigațiile în domeniul respectiv, cercetătorii aplică diferite criterii la stabilirea nucleului și a periferiei: gradul înalt de integrare a elementelor linguale – gradul relativ scăzut al acestei integrări; importanță mai mare a constituenților constitutivi – importanță mai mică a sarcinii funcționale a constituenților periferici; frecvența înaltă de întrebuințare – frecvența scăzută de întrebuințare.

La contrapunerea nucleului și periferiei câmpului indicatorilor lexicali ai aspectualității în limba germană, ne-am condus de următoarele criterii: gradul înalt de specializare la exprimarea sensului corespunzător – specializarea incompletă a sensului dat; caracterul nemijlocit de exprimare a sensului – amorfia și multiaspectualitatea exprimării sensului. În acest scop, am efectuat analiza semantică a posibililor indicatori lexicali ai aspectualității în limba germană. Criteriul de bază la modelarea câmpului funcțional-semantic este frecvența înaltă de întrebuințare a unităților lexicale corespunzătoare, care poate fi stabilită aplicând analiza statistică.

În cercetarea de față, analiză statistică a fost realizată în baza diferitor texte fără diferențierea lor după tip și gen, deoarece ne-am pus scopul să stabilim indicatorii lexicali de exprimare a aspectualității în limba germană, dar nu particularitățile de funcționare a lor într-un anumit tip de text. În afară de aceasta, un criteriu important la configurarea câmpului categoriilor semantice ale aspectualității cantitative este abordarea stilistică a mijloacelor linguale, conform căreia nucleul câmpului îl constituie mijloacele linguale neutre, iar la periferie se situează mijloacele marcate stilistic. Pe măsura apropierii de nucleul câmpului funcțional-semantic se realizează diminuarea expresivității mijloacelor de exprimare a unui sau altui indiciu semantic dominant al aspectualității.

Studierea și analiza potențialului semantic al indicatorilor lexicali (sintetici și analitici) ai aspectualității cantitative, în baza analizei definițiilor și a particularităților funcționării lor în text, ne-a permis să modelăm structura lor în formă de câmp.

Nucleul câmpului mijloacelor lexicale care servesc la actualizarea aspectualității cantitative îl formează verbele cu semantică acțională corespunzătoare, adică verbele specialdurative (*dauern, wahren, andauern, fortdauern, hinziehen*), iterative propriu-zise (*flattern, plätschern, schnupfern, stottern*), verbele semelfactive (*explodieren, einsprengen, geschehen*) și cele intensive (*sausen, gleißen, hassen*). În pofida faptului că în materialul empiric analizat frecvența acestor verbe cedează frecvenței mijloacelor analitice de exprimare (Anexa 4), anume ele formează nucleul câmpului cercetat, deoarece, datorită semanticii lor, se vor manifesta în orice context în calitate de indicatori ai unei sau altei categorii semantice ale aspectualității cantitative. Expres semantica verbului prezintă în sine cel mai tipic mijloc (invariant) și corespunde criteriului – gradul înalt de specializare la exprimarea sensului aspectual.

La periferie, pe care o subdivizăm în cea apropiată și cea îndepărtată, sunt raportate mijloacele mai puțin caracteristice (variante) ce corespund criteriilor – specializării incomplete a oricărui sens aspectual. Zona periferiei apropiate formează mijloacele afixale: prefixele: *ab-, durch-, über-, unter-*; prefixoidele *all-, multi-, poly-, wieder-, fort-, weiter-, höchst, tot-*; sufixoidele *-fach, -mal, -mals*; sufixul *-eln*, care conferă verbelor și adverbilor sensuri aspectuale, actualizându-se în context, de exemplu: *Die Natur lässt sich furchtbar überdehnen, aber wenn sie zurückschnalzt, wird es bitter* (*Die Zeit*, 12.03.2015). Prefixul *über-* conferă verbului durativ *dehnen* sensul intensiv, care se intensifică în exemplul menționat cu ajutorul circumstanțialului de mod *furchtbar*. Sensul intensiv se realizează și cu ajutorul circumstanțialului *dreifach*, indicând în următorul exemplu riscul sporit pentru viața al șoferilor în stare de ebrietate: *„Das Risiko für schwere Verletzungen im Gesicht und am Kopf ist bei alkoholisierten Radfahrern dreifach erhöht“*, warnte GdP-Vize Bundesvorsitzende Arnold Plickert (*Die Zeit*, 28.01.2015). La zona periferiei apropiate sunt raportate deverbativele în *-ung* (*Unterhaltung, Messung*), în *-en* (*Rauchen, Sausen*), ce păstrează semantica aspectuală a verbului de la care sunt derivate și, de asemenea, deverbativele neafixale, actualizând în context sensul semelfactiv (*Abbruch, Eingriff*).

În periferia apropiată se situează, de asemenea, astfel de mijloace analitice de exprimare a aspectualității cantitative precum sunt construcțiile prepoziționale (*während des Jahres, seit einigen Tagen, innerhalb des Semesters*), am-Konstruktion (*am Schreiben, am Lesen sein*) și indicatorii lexicali adverbiali: adverbele (*stets, ununterbrochen, ein bisschen*) și derivatele adjectivale (*monatlich, gänzlich, wöchig*). Mijloacele lexicale menționate se caracterizează prin amorfia și multiaspectualitatea exprimării sensului și se manifestă nu doar ca indicatori ai aspectualității, dar și ai temporalității sau modalității, deci pot fi constituenți ai câmpurilor temporalității și modalității. Astfel, construcția prepozițională *beim Abendessen*, în propoziția

Beim Abendessen erzählte ich den Eltern ganz unbefangen von der geilen Nachbarin und wunderte mich, weshalb sie sich betreten ansahen (Christian von Kamp, *Parkgespräche*, S. 11), exercită funcția circumstanțialului de timp, indicând timpul acțiunii verbale și, în același timp, în îmbinare cu verbul durativ *erzählen* la forma temporală *Präteritum*, actualizează durativitatea nedeterminată a acestei acțiuni. Prin urmare, construcțiile prepoziționale de acest gen sunt componenți ai câmpurilor temporalității și aspectualității, care se intersectează.

Drept confirmare a faptului că adverbele pot fi componenți atât ai câmpului funcțional-semantic al modalității, cât și ai aspectualității demonstrează exemplele întrebuințării adverbelor *ein bisschen, ein wenig, viel, sehr*, adjectivelor *stark, kräftig, dramatisch* ș.a., care, exercitând funcția sintactică a circumstanțialului de mod, caracterizează desfășurarea acțiunii într-o măsură mai mare sau mai mică (peste sau sub normă), deci realizează și sensul aspectual intensiv: *Die Niederlage trübt alles ein bisschen* (*Die Zeit*, 05.07.2015); *Eine „instrumentelle, auf Leistung und mehr noch auf Erfolg orientierte Erziehungspraxis“ bereite Stress. Kindern, die viel, aber mit Begeisterung lernen, geht es gut* (*Die Zeit*, 07.07.2015); *Der Gesundheitszustand der in China inhaftierten Journalistin Gao Yu hat sich nach Angaben ihrer Familie stark verschlechtert* (*Die Zeit*, 06.07.2015).

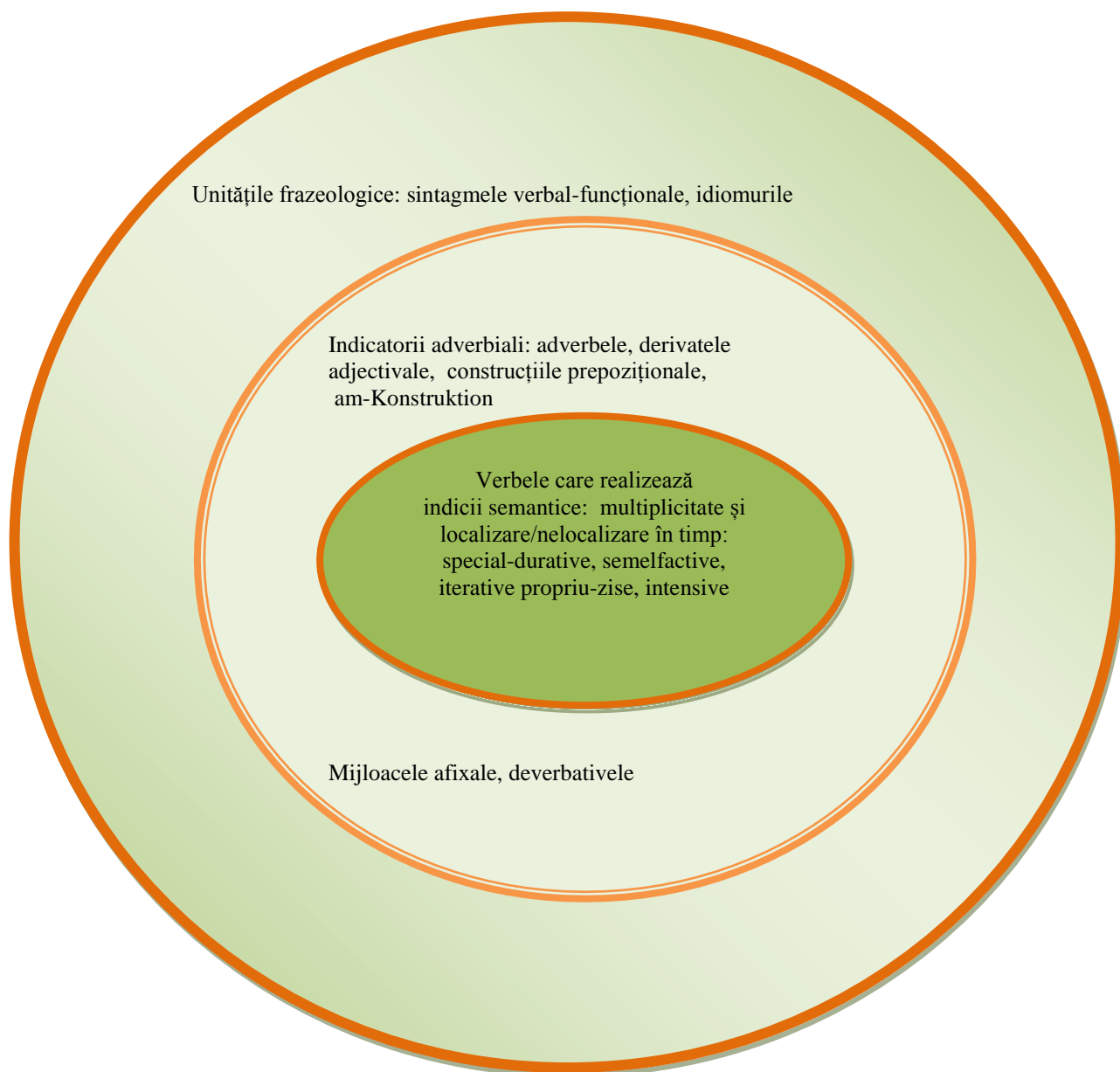
Astfel, semantica aspectuală a mijloacelor lexicale menționate anterior se manifestă în contexte anumite sau în îmbinare cu alte mijloace de exprimare a aspectualității cantitative. Datorită acestui fapt, le raportăm la periferia apropiată a câmpului aspectualității cantitative.

Periferia îndepărtată a câmpului aspectualității cantitative formează unitățile frazeologice în sensul larg al conceptului, incluzând atât idiomurile (*von der Wiege bis zur Bahre, ein Nickerchen machen, heulen wie ein Schlosshund*), cât și sintagmele verbal-funcționale de tipul *in Gang kommen, zum Lächeln bringen, in Verhandlung stehen*. Ca și pentru mijloacele lexicale de exprimare a aspectualității cantitative, raportate la periferia apropiată, pentru unitățile frazeologice analizate este caracteristică multiaspectualitatea, cu alte cuvinte, ele pot actualiza sensurile aspectualității și temporalității sau modalității cu care se intersectează. Trăsătura distinctivă de bază a acestor mijloace de unitățile linguale a periferiei apropiate este marcarea stilistică. Dacă componentul emoțional al sensului idiomurilor este incontestabil, atunci marcarea stilistică a sintagmelor verbal-funcționale necesită o anumită explicație.

În funcție de gradul coloritului stilistic al verbului funcțional în componența SVF, în materialul nostru factologic evidențiem trei grupuri: neutrale cu sens general (*zu Gesicht bekommen*), emoționale, caracteristice comunicării cotidiene (*die Initiative ergreifen*), și expresive (*Applaus schinden*). Comun pentru toate trei grupuri de SVF este faptul că ele se pot manifesta în calitate de indicatori ai stilului nominal. Aceasta ne permite, în opinia noastră, să

plasăm toate sintagmele verbal-funcționale, independent de gradul coloritului stilistic, în zona periferiei îndepărtate a câmpului aspectualității cantitative.

Bazându-ne pe reflecțiile supra, propunem următorul model de câmp funcțional-semantic al indicatorilor lexicali ai aspectualității cantitative (Figura 2.1).

Fig. 2.1. Câmpul funcțional-semantic al indicatorilor lexicali de exprimare a aspectualității cantitative

2.5. Concluzii la capitolul 2

1. Rezumând materialul expus, concluzionăm că aspectualitatea cantitativă este un subtip al categoriei semantice complexe a aspectualității. În baza indiciilor specifice ale aspectualității cantitative și, anume, al indiciului multiplicativ, al localizării/nelocalizării în timp, al gradului de durată și al celui de intensitate, în această categorie, putem include următorii componenți: categoria semantică durativă, iterativă, semelfactivă și cea intensivă. Fiecare dintre categoriile semantice nominalizate posedă particularitățile și tipurile proprii. Categoria semantică durativă, prezentând, deopotrivă, o structură multicomponentă complexă, caracterizează acțiunea, procesul sau evenimentul sub aspect static sau dinamic, cel perfectiv sau imperfectiv, din punctul de vedere al atingerii sau neatingerii limitei. În funcție de indiciile enumerate, categoria semantică durativă înregistrează mai multe tipuri. Cel mai relevant dintre aceștia, pentru cercetarea noastră, este diferențierea categoriei semantice durative în *explicită* și *implicită*, în durativitate concret determinată și nedeterminată. Într-o strânsă corelație cu categoria semantică durativă, adeseori, chiar și prin intercalare, este categoria semantică iterativă. Această categorie caracterizează acțiunea, procesul sau evenimentul din perspectiva repetitivității. Acțiunea, procesul sau evenimentul se repetă atât regulat, cât și neregulat. În corespundere cu acest fapt, analizăm două tipuri ale categoriei semantice iterative: iterativitatea regulată și cea neregulată.

2. Opoziția în baza indiciului multiplicativității al categoriei semantice iterative se observă în cazul categoriei semantice semelfactive, care redă o manifestare unitară a acțiunii, a procesului sau a evenimentului. Acțiunea semelfactivă poate fi prezentată ca momentană, cu caracter instantaneu, sau ca o acțiune ce arată o oarecare durată.

3. Categoria semantică intensivă exercită o funcție evaluativă, determinând acțiunea după scara *peste normă* sau *sub normă*. Tipul intensității depinde de caracteristicile semantice ale verbului sau de indicatorii lexicali.

4. Analiza mijloacelor lexicale de exprimare a categoriilor semantice ale aspectualității cantitative a demonstrat că toate mijloacele lexicale pot fi divizate în două grupuri mari: sintetice și analitice. Din grupul mijloacelor lexicale sintetice fac parte: semantica verbului, mijloacele afixale ce exprimă în limba germană categoria semantică durativă, iterativă, semelfactivă și cea intensivă. În mod frecvent semantica verbului sau nominalizările în *-en* accentuează durata acțiunii. Mijloacele afixale servesc preponderent la marcarea sensurilor aspectuale iterative și intensive. Printre modificatorii afixali ai sensurilor aspectualității cantitative figurează prefixoidele care atribuie enunțării nuanțe intensiv-expresive ale sensului intensiv. Deverbativele neafixale indică o acțiune semelfactivă.

5. La grupul mijloacelor analitice de exprimare a categoriei semantice complexe a aspectualității cantitative sunt raportați indicatorii lexicali adverbiali, în special, adverbele și derivatele adjectivale, construcțiile prepoziționale și sintagmele verbal-funcționale, am-Konstruktion și unitățile frazeologice atât cele idiomatice, cât și cele neidiomatische. Investigația comparată a posibilităților mijloacelor lexicale enumerate și capacitatea lor de a se manifesta în calitate de indicatori ai diferitor sensuri ale aspectualității cantitative ne permite să concluzionăm că cel mai productiv mijloc sunt indicatorii lexicali adverbiali, deoarece aceștia au capacitatea de a exprima sensuri aspectuale ale durativității concret determinată și nedeterminată, ale iterativității regulate și neregulate. Sintagmele verbal-funcționale, construcțiile prepoziționale și așa-numitul Progressiv (am-Konstruktion) indică durata acțiunii.

6. Rezultatele analizei componentiale a mijloacelor lexicale la exprimarea sensurilor aspectuale cantitative și cercetarea întrebuițării lor contextuale, de asemenea, luând în considerare datele despre frecvența lor la actualizarea sensului durativ, iterativ, intensiv și semelfactiv, ne-a permis să elaborăm modelul câmpului funcțional-semantic al mijloacelor lexicale și să stabilim locul lor în structura câmpului aspectualității cantitative. În nucleul acestui câmp se situează verbele cu semantică aspectuală care realizează indicii semantice comune pentru toate categoriile aspectualității cantitative, ca indiciul multiplicativ și cel al localizării/n elocalizării în timp. Aici sunt raportate verbele special-durative și verbele cu o durată lexicală, verbele iterative propriu-zise și cele semelfactive, verbele cu sensul de intensificare și diminuare a acțiunii, deoarece acestea exprimă sensul aspectual corespunzător, neconcretizându-l. La periferia apropiată a câmpului sunt situate mijloacele afixale, derverbativele și indicatorii adverbiali în calitate de indicatori concreți ai sensurilor aspectualității cantitative. La periferia îndepărtată se găsesc sintagmele verbal-funcționale și unitățile frazeologice stilistic marcate.

3. EXPRIMAREA ASPECTUALITĂȚII CALITATIVE CU AJUTORUL INDICATORILOR LEXICALI

În capitolul dat vor fi caracterizate succint categoriile semantice ale aspectualității calitative, unite în baza indiciului semantic dominant atingerea/neatingerea limitei, în scopul stabilirii mijloacelor lexicale sintetice și analitice de exprimare a categoriilor semantice faza acțiunii verbale și cea rezultativă, identificării potențialului semantic al acestor mijloace la nivel de definiții din dicționare și, de asemenea, a particularităților actualizării sensurilor aspectuale ale acestora în context. Aplicând abordarea onomasiologică, în baza rezultatelor obținute, este necesară elaborarea structurii în formă de câmp al indicatorilor lexicali de exprimare a aspectualității calitative.

3.1. Categoria semantică a fazei acțiunii verbale

Categoria semantică a fazei acțiunii verbale ca unul din componenții categoriei semantice complexe a aspectualității prezintă un interes constant pentru lingviști, chiar dacă nu se află în centrul discuțiilor din domeniul aspectualității. Cercetării categoriei semantice a fazei acțiunii verbale sunt dedicate o serie de investigații ale lingviștilor de seamă, precum V. Hrakovski (1987), O. Kazunina (2002), A. Averina (2004), V. Engerer (2008, 2009, 2010, 2014), G. Marschall (2011) et al. Categoria semantică a fazei acțiunii verbale a fost cercetată din perspectivele mai multor curente lingvistice: de la categoria funcțional-semantică și conceptuală până la cea onomasiologică.

După conținutul său, categoria semantică a fazei acțiunii verbale nu coincide nici cu categoria aspectului verbal și nici cu modurile acțiunii verbale, cu care corelează. Faza acțiunii verbale este o noțiune mai amplă decât noțiunea de aspect și cea de mod al acțiunii. În opinia lui Iu. Maslov, determinarea fazică este unul dintre componenții aspectualității calitative. Prin această determinare, lingvistul concepe evidențierea unei faze de desfășurare a acțiunii sau stării – de început, de mijloc și de sfârșit. Evidențierea fazei finale a acțiunii coincide cu sensul de atingere a limitei sau cu cel de apropiere la ea. Examinarea acțiunii între limita de început și cea finală se contopește cu sensul aterminativității. Iu. Maslov consideră că numai evidențierea fazei de început al acțiunii, al procesului sau al stării redă sensul aspectual independent, în special, sensul ingresiv, a cărui exprimare se regăsește în diferite limbi [189, p.18].

Având ca punct de reper reflecțiile lui Iu. Maslov, V. Hrakovski evidențiază trei componenți ai categoriei semantice a fazei acțiunii verbale: componentul de început, de mijloc și

cel de final, accentuând „interacțiunea sensurilor fazice nu numai cu predicatul, dar și cu toată situația în toto” [216, p.154]. La exprimarea categoriei semantice a fazei acțiunii verbale, prezentată de V. Hrakovski în calitate de câmp funcțional-semantic, pot servi trei componente structurale. Lingvistul susține că la primul component sunt raportate „clasele semantice ale cuvintelor predicative, ce se îmbină cu sensurile fazice. Cu sensurile fazice se pot îmbina doar acțiunile durative localizate în timp”. Al doilea component include „mijloacele lexico-gramaticale, gramaticale și cele contextuale, care, într-o anumită măsură, sunt întrebuințate la exprimarea sensurilor fazice”. Al treilea component îl constituie „cuvintele și îmbinările ce exprimă lexical sensurile aspectuale și se îmbină corespunzător cu clasele semantice ale verbelor care formează primul component al câmpului funcțional-semantic” [216, p.155].

În cercetările lingviștilor H. Brinkmann (1971), W. Flämig (1971), J. Erben (1980) et al., categoria semantică a fazei acțiunii verbale este aliniată în raport direct cu modurile acțiunii. Spre deosebire de investigarea tradițională a celor două intervale semantice la verbele fazice ale limbii germane, V. Engerer le desemnează drept unele cu o semantică diminuată (*inhaltsschwach*), care indică începutul, sfârșitul sau intervalul de mijloc al desfășurării acțiunii și grupează aceste verbe în jurul a trei centre: 1. verbe ingresive (*ingressive Verben*): *anfangen, beginnen, einsetzen, starten, losgehen*; 2. verbe rezultative (*egressive Verben*): *aufhören, beenden, abschließen*; 3. verbe durative (*kontinuative Verben*): *fortsetzen, weiter (-machen, -lesen, -laufen)* [62, p. 174]. La exprimarea sensurilor fazice, cercetătorul atribuie un rol important contextului, și anume, prezenței *Instrumental – und Zeitrahmenadverbiale* (adverbialelor temporale și instrumentale), care pot modifica semantica verbelor fazice, de regulă, intensificând-o. Această opinie este acceptată și de alți lingviști. Astfel, V. Nedealkov punctează că în engleză și germană sensul incoativ „se semnaleză prin diferite tipuri de contexte sintactice, în particular, prin intermediul adverbilor” [197, p. 189].

În lucrarea de față, categoria semantică a fazei acțiunii este cercetată în plan aspectual și la sensurile fazice sunt raportate sensurile *a începe, a continua și a sfârși*, printre care cel primar este sensul *a începe/incoativ*, iar celelalte două sunt analizate ca derivatele acestui sens. Sensurile fazice corelează nu numai cu predicatul, dar cu toată situația. Conform opiniei E. Paduceva [199, p. 222], axată pe necesitatea luării în considerare a unor factori stabiliți la descrierea sensurilor fazice, formulăm criteriile relevante pentru limba germană:

1. sensul lexical al cuvântului predicativ (de obicei, cel verbal);
2. statutul denotativ al actanților predicatului;
3. prezența adverbialelor aspectual relevante;
4. sensul temporal al formei verbale.

Astfel, categoria semantică a fazei acțiunii verbale, analizată în plan aspectual, se exprimă prin diferite mijloace ale limbii, la care se raportează mijloacele lexico-gramaticale, gramaticale, contextuale și cele lexicale. În cele ce urmează, ne vom referi mai detaliat la analiza indicatorilor lexicali ai sensurilor fazice. La realizarea analizei componențiale a mijloacelor lexicale de exprimare a aspectualității calitative vom întrebuința următoarea marcare: semul diferențial al fazei prin S5, faza incoativă a acțiunii S5.1, faza de continuare a acțiunii S5.2, faza de sfârșit al acțiunii S5.3.

3.1.1. Indicatorii lexicali de exprimare a fazei incoative a acțiunii

3.1.1.1. Verbele fazice și sintagmele verbal-funcționale cu semantica incoativă

În acest sub-subcapitol, este analizat sensul incoativ și modurile lexicale de exprimare ale acestui sens. În sistemul sensurilor fazice, *a începe* reprezintă sensul primar. Cercetătorii contemporani consideră prima fază – începutul absolut al acțiunii – drept categorie semantică universală, care este atestată în diferite limbi. Majoritatea autorilor determină conținutul de bază al acesteia ca schimbare, ca o trecere a acțiunii din neexistență în existență (H. Brinkmann, 1971; Al. Bondarko, 1978). Studiile care cercetează faza incoativă a acțiunii, nu conțin o opinie unică privind varietatea semantică a incoativității. Unii exegeți analizează diferite variante semantice ale incoativității, de exemplu, incoativitatea ingresivă, evolutivă (A. Zalizneak, A. Șmelev, 2000) și inceptivă (V. Nedealkov, 2013). Alții, de exemplu, lingviștii R. Steinitz (1986), S. Andersson (2004), indentifică termenul de început cu termenul incoativității și concep prin acesta trecerea la o nouă acțiune, proces sau stare. În studiul nostru, aderând la opiniile lingvistei A. Averina (2004), deosebim următoarele variante semantice ale fazei incoative a acțiunii:

1. început imploziv al acțiunii: trecere graduală la o nouă acțiune sau stare S5.1¹;
2. început ingresiv al acțiunii: trecere rapidă la o nouă acțiune sau stare S5.1²;
3. început exploziv al acțiunii: apariția subită a unei noi acțiuni sau stări S5.1³;
4. început evolutiv al acțiunii: începerea unei stări noi, începutul unei noi acțiuni în desfășurarea acesteia S5.1⁴.

Variantele date ale fazei incoative prezintă opoziții, care se caracterizează prin diferite nuanțe: început imploziv al acțiunii - început ingresiv al acțiunii; început exploziv al acțiunii - început evolutiv al acțiunii. În același timp se produce o creștere a gradului de intensitate la desfășurarea începutului acțiunii: început imploziv – ingresiv – exploziv – evolutiv.

În limba germană, la exprimarea sensului incoativ predomină, în mod special, mijloacele lexicale atât cele sintetice, cât și cele analitice [222, p. 20]. Din grupul principal de mijloace

lexicale ale incoativității fac parte unele verbe cu semantică corespunzătoare și indicatori lexicali adverbiali. Întrucât mijloacele afixale de exprimare ale sensurilor aspectuale în germană nu sunt indicatori regulari ai caracteristicilor aspectuale, considerăm că acestea se raportează la indicatorii lexicali ai aspectualității. Contribuția mijloacelor lexicale enumerate la realizarea sensului incoativ și al variantelor semantice ale acestuia nu este echivalentă. Rolul principal aparține îmbinării verbelor fazice cu semantica incoativă, *anfangen*, *beginnen*, cu infinitivul și cu construcțiile verbal-nominale cu verbele funcționale, deoarece și unele, și altele realizează sensul incoativ conform modelelor structural-semantice existente în limbă [222, p. 21].

În urma analizei semantice s-a constatat că semantica unui șir de verbe din germană (*beginnen*, *anfangen*, *starten*, *anstellen*, *verfallen*, *ausbrechen*, *hereinbrechen*, *sich an etw. machen*) conține semul incoativității S5.1, adică aceste verbe pot fi întrebuințate la redarea sensului fazic incoativ al acțiunii. În acest sens, printre verbele enumerate, de bază sunt verbele sinonimice *beginnen* și *anfangen*. Între particularitățile lor semantice vom remarca următoarele: aceste verbe exprimă numai sensul incoativ al acțiunii: *anfangen* – „*etwas in Angriff nehmen*“, „*mit etwas beginnen*“, „*seinen Anfang nehmen*“; *beginnen* – „*mit etwas einsetzen*“, „*einen Anfang machen*“, „*anfangen*“, „*seinen Anfang haben*“ [56, S. 107, 221].

Îmbinările verbelor incoative *anfangen*, *beginnen* cu infinitivul sunt orientate, în exclusivitate, spre realizarea sensurilor aspectuale. Mai mult ca atât, exprimând sensul incoativ, verbele *anfangen*, *beginnen*, datorită caracterului abstract al semanticii acestora, a cărui bază o constituie noțiunea de limită temporală, orientată spre extensiunea temporală ce o urmează, posedă un potențial nelimitat în planul combinabilității lexico-semantice. Această particularitate, specifică verbelor incoative ca semn lingvistic universal, precum și posibilitatea verbelor *anfangen*, *beginnen* de a se îmbina atât cu verbe imperfective, cât și cu cele perfective asigură îmbinărilor de acest gen statutul componentului de nucleu al microcâmpului incoativității în limba germană. Ambele verbe *anfangen* și *beginnen*, în îmbinare cu infinitivul, redau durata începutului acțiunii. Presupunem că aceste verbe servesc la exprimarea trecerii graduale la o nouă acțiune, deci varianta semantică evolutivă (S5.1⁴) a fazei incoative, de exemplu: *Im vergangenen Jahr, als wir anfingen, unsere Konferenz zu planen, da war der Krisenherd die Türkei* (*Die Zeit*, 08.05.2014); *Das wäre mir ja das neueste, dachte ich aufgebracht, begann aber gehorsam, die Steinstufen hochzusteigen* (Christa Wolf, *Unter den Linden*, S. 16).

O trecere mai rapidă la o nouă acțiune este redată prin întrebuințarea acestor verbe împreună cu indicatorii adverbiali de tipul *plötzlich*, *da*, de exemplu: *Kürzlich waren die beiden zusammen in einer Holocaust-Ausstellung, das hat meine Mutter total aufgewühlt, sie hat*

plötzlich angefangen zu weinen (*Die Zeit*, 08.11.2010); *Der Jubel der Opposition war noch nicht verklungen, da begann es in der CSU-Landtagsfraktion zu rumoren* (*Die Zeit*, 11.11.2012).

Precum se observă din exemplele inserate, indicatorii lexicali adverbiali modifică, într-o oarecare măsură, semantica incoativă exprimată prin verbele *beginnen* și *anfangen*, atribuind nuanțe de subit și, ca rezultat, în contexte, este redat sensul ingresiv (S5.1²).

La întrebuințarea acestor verbe cu indicatorii adverbiali ce posedă sensul de treptat (*allmählich, langsam, Schritt für Schritt*) se intensifică sensul de început evolutiv al acțiunii (S5.1⁴), exprimat de aceste verbe, de exemplu: *Erst allmählich beginnen Forscher zu verstehen, wie Menschen und Mikroben in Einklang leben können* (*Die Zeit*, 25.03.2014); *Um ein weiteres Ziel zu erreichen, sollte ich langsam anfangen, Geld zu sparen* (*Die Zeit*, 06.02.2012); *Schritt für Schritt beginnen Signale zu wirken* (*Die Zeit*, 01.03. 2010).

Verbele *beginnen* și *anfangen* mențin particularitatea de a exprima sensul aspectual incoativ și la întrebuințarea acestora cu substantivele deverbale în *-ung* și *-en* în îmbinare cu prepoziția *mit*: *Einmal entdeckte ich eine riesige Ratte und begann mit der Verfolgung, bis ich sie in die Ecke getrieben hatte* (*Die Zeit*, 27.03.2014); *Als ich anfing mit dem Filmemachen, hat mir mein Vater gesagt: Du musst lauter reden* (*Die Zeit*, 14.08.2013).

Dacă verbele *beginnen* și *anfangen* sunt indicatori universali ai fazei incoative a acțiunii, atunci celelalte, enumerate anterior, au o posibilitate mai limitată de exprimare a sensului incoativ și, respectiv, anumite particularități de întrebuințare. Astfel, de exemplu, semul incoativ (S5.1) al verbului *anstellen* apare în sursele lexicografice ca „in einer bestimmten Weise anfangen, in Betrieb setzen”, verbul fiind întrebuințat mai frecvent cu sensul de a începe o activitate profesională, a fi angajat la serviciu: *Die meisten werden hier nämlich gleich nach dem Studium angestellt und dann im Unternehmen weiter gebildet* (*Die Zeit*, 18.11.2013).

Verbele *ausbrechen, hereinbrechen* și *verfallen* exprimă sensul ingresiv (S5.1²). Verbul *ausbrechen* se îmbină semantic cu substantivele care denumesc situații extreme (*Feuer, Krieg, Jubel, Hungersnot, Panik, Krankheit, Seuche*) sau emoții (*in Lachen, Tränen, Geschrei ausbrechen*): *In dem Bergwerk war nach einer Explosion ein Feuer ausgebrochen* (*Die Zeit*, 14.05.2014); *Über die Gesichter der acht Verurteilten sei erst ein Lächeln gehuscht, erinnert sich Goldberg, dann seien sie in Lachen ausgebrochen* (*Die Zeit*, 27.04.2014).

O semantică similară posedă și verbul *hereinbrechen* (*ein Unglück, eine Katastrophe, die Nacht, der Winter; Lustigkeit, Aufmerksamkeit brechen herein*).

Domeniul de întrebuințare a verbului *verfallen* este semantic limitat, acesta fiind utilizat doar la exprimarea emoțiilor, de exemplu: *Besucher verfallen in Urlaubsstimmung angesichts vorgartengesäumter Häuschen und rustikaler Buckelpflasterstraßen* (*Die Zeit*, 14.08.2012).

Pentru aceste verbe este caracteristică îmbinarea a două sensuri aspectuale, care indică concomitent începutul subit al acțiunii S5.1³ și intensitatea acestuia (S4).

Sensul incoativ poate fi exprimat și cu ajutorul verbelor *sich an etwas machen* „mit einer Tätigkeit/Arbeit anfangen, *starten* – „beginnen lassen” și *anlaufen* – „einsetzen, beginnen”, deoarece sememele acestor verbe conțin semul incoativ al acțiunii (S5.1): *Allerdings wiederholen wir das Training drei Mal bis wir begreifen, wie wir das eigentliche Spiel starten können* (*Die Zeit*, 31.01.2014); *Das Vertrauen war da, er durfte sich an die Arbeit machen* (*Die Zeit*, 23.09.2013); *Die Auslieferung soll im Jahr 2019 anlaufen* (*Die Zeit*, 07.10.2013).

Examinând verbele germane capabile să exprime faza incoativă a acțiunii, accentuăm că verbele *beginnen* și *anfangen* sunt cel mai frecvent întrebuințate, deoarece exprimă doar semantica incoativă (Anexa 10.1). Celelalte verbe nominalizate supra nu se manifestă în calitate de mijloc universal de exprimare al acestui sens aspectual, deoarece semul incoativității nu este cel diferențial. Aceste verbe exprimă, de regulă, o nuanță a sensului incoativ. Combinarea verbelor universale, care redau faza incoativă a acțiunii, exprimată cu ajutorul indicatorilor lexicali adverbiali complementari, ne permite să nuanțăm acest sens, accentuând caracterul de început al acțiunii: treptat sau subit.

Din grupul mijloacelor sintetice de exprimare a categoriei semantice a aspectualității calitative – faza incoativă a acțiunii – fac parte și verbele cu prefixe care indică semantica incoativă. Menționăm prefixele verbale ce conțin semul „începutul acțiunii” (S5.1), așa-numitele prefixe cu sensul ingresiv (S5.1²) *los-*, *auf-*, *an-*, *ein-*, *ent-*, *er-*. Conform cercetărilor lingvistice M. Gaškova, cele mai productive printre prefixele enumerate sunt *los-* și *auf-*. În materialul nostru factologic, verbe cu aceste prefixe ce punctează începutul acțiunii sau procesului sunt identificate destul de frecvente (Anexa 10.2). Prefixul *los-* este întrebuințat cu verbele ce indică mișcarea (*losgehen*, *losfahren*, *losfliegen*, *losrennen*, *losschwimmen*), evidențiind anume faza de început al mișcării: *Im Film Das fünfte Element gibt es eine berühmte Szene, in der Bruce Willis in ein Auto steigt und losfliegt* (*Die Zeit*, 07.02.2011).

În contextele analizate, cel mai productiv este verbul *losgehen*, ce arată nu începutul mișcării, dar faza de început al unui oarecare proces sau eveniment: *Das elektrische Knistern, bevor die Musik losgeht* (*Die Zeit*, 05.05.2014); *Ich bin spät dran, in fünf Minuten soll es losgehen* (*Die Zeit*, 13.04.2014).

Verbele cu prefixul incoativ *los-* caracterizează și o stare emotivă (*losschreien*, *losflennen*, *losfluchen*), dar în corpusul nostru asemenea exemple sunt destul de rare: *Manchmal haben wir im Zelt auf einem Feld gelegen und vor Kälte halluziniert – in solchen Momenten hätte ich losflennen können* (*Die Zeit*, 12.10.2009).

Verbele cu prefixul *auf-* (*aufbrüllen, aufschreien, aufglimmen*) exprimă, de regulă, un început exploziv (S5.1³) al unei acțiuni de scurtă durată: *Es ist noch nicht geschehen, aber manche mag schon bei dem Gedanken vor Wut aufschreien* (*Die Zeit*, 07.02.2014); *Die Schadenfreude, die da und dort aufglomm, war rasch erloschen, denn Jung tat, was keiner erwartet hatte* (*Die Zeit*, 22.11.2012).

Excepție face verbul *aufnehmen*, cu sensul de „*etwas zu tun, zu schaffen, herzustellen beginnen; ein Studium, ein Thema aufgreifen und weiterführen*“ [56, S. 160], deoarece în cazul respectiv indică începutul evolutiv (S5.1⁴) al acțiunii: *2005 wurden die Verhandlungen aufgenommen, seit drei Jahren stocken sie, weil die Türkei das EU-Mitglied Zypern nicht anerkennen will* (*Die Zeit*, 04.03.2013); *Tatsächlich werden dieses Jahr erstmals mehr Schulabgänger ein Studium aufnehmen als eine Ausbildung im Betrieb machen* (*Die Zeit*, 25.11.2013).

În limba germană, verbele cu alte prefixe care dețin sensul incoativ, ca, de exemplu, cele formate cu prefixele *an-*, *ein-*, *ent-*, *er-*, sunt mai puțin productive la redarea fazei incoative a acțiunii.

În afară de verbele incoative nominalizate, în germană, sensul incoativ este exprimat și prin modul analitic: cu ajutorul sintagmelor verbal-funcționale de tipul *in Schwung kommen, in Bewegung setzen*. Aceste sintagme nu sunt de bază, ele constituind doar un mijloc complementar de exprimare a sensului primei faze a acțiunii în germană, deoarece, în afară de sensul incoativ, acestea exprimă și alte sensuri aspectuale: cel terminativ, rezultativ.

Remarcăm însă că sintagmele verbal-funcționale ai căror componenți sunt verbele *bringen, kommen, stehen* sunt capabile să exprime faza incoativă a acțiunii. Caracteristic pentru aceste sintagme verbal-funcționale cu sensul aspectual incoativ este prezența componentului prepozițional. În acest context, lingvistul U. Schwall, în cercetarea sa de sinteză cu referire la problemele aspectualității, aduce câteva modele de sintagme verbal-funcționale cu sensul incoativ în limba germană: *in – treten; in/zu – kommen; in – geraten; in – gehen*.

În materialul empiric analizat au fost înregistrate următoarele sintagme verbal-funcționale (SVF): *in Kraft/Kontakt/Beziehung/Erscheinung/in jmds Dienste, Verhandlungen, in den Hungerstreik, in den Ehestand treten; in Gefahr/Verlegenheit, Verdacht, Schwung, Gang, Betracht, Kontakt; Berührung kommen, zum Vorschein kommen; in Wut, Streit, Brand, ins Wanken, Stocken, Schleudern, Schwärmen geraten; in Erfüllung; Druck, Herstellung gehen*.

SVF nominalizate indică faza incoativă a acțiunii (S5.1), a procesului sau a stării subiectului, ceea ce o demonstrează următoarele contexte: *Die Strafmaßnahmen der USA können demnach bereits am kommenden Montag in Kraft treten* (*Die Zeit*, 26.04.2014). SVF, în

exemplul de mai sus, indică faptul că sancțiunile Statelor Unite vor începe să acționeze luna viitoare. Atenția cititorului este concentrată pe faza incoativă a acțiunii. În propoziția *In der jetzt betroffenen Grube war bisherigen Informationen nach eine Elektroanlage in Brand geraten, was eine Explosion auslöste* (*Die Zeit*, 15.05.2014), sintagma verbal-funcțională *in Brand geraten* nu doar că focusează atenția pe începutul acțiunii, dar și accentuează caracterul subit, adică exprimă sensul ingresiv (S5.1²).

3.1.1.2. Indicatorii lexicali adverbiali incoativi

Un rol important în exprimarea sensului fazic incoativ îl joacă indicatorii lexicali adverbiali, care specifică și concretizează sensul incoativ, îl exprimă mult mai exact decât mijloacele gramaticale. Aceștia se manifestă, deopotrivă, în calitate de indicatori unici ai caracterului de desfășurare a acțiunii, dacă lipsesc mijloace lexicale specializate. În plus, mijloacele lexicale exercită și funcția verigii de legătură între acțiunile a două sau mai multe propoziții. Consecutivitatea acțiunilor este stabilită datorită semanticii. Gramaticiana E. Bulâghina, cercetând adverbialele drept indicatori de exprimare a fazelor aspectuale ale acțiunii, clasifică indicatorii lexicali adverbiali ai fazei incoative a acțiunii în funcție de semantica acestora în trei grupe semantice [162, p. 43].

Analiza noastră semantică a indicatorilor lexicali confirmă corectitudinea acestei diferențieri în corespundere cu care evidențiem:

1. adverbiale cu sensul unui început subit al acțiunii (S5.1³): *plötzlich, auf einmal, mit einem Schlag*;

2. adverbiale cu sensul de început al unei acțiuni pregătite de evenimentele anterioare (S5.1¹): *sofort, schließlich, endlich*;

3. adverbiale cu sensul de început al unei acțiuni limitate print-un punct temporal stabilit (S5.1⁴): *vom 1. Januar an/auf/ab, ab dem 1. Januar, seit dem 1. Januar*.

Dacă e să luăm drept bază a criteriilor de clasificare unul dintre aspectele sensului lexical al indicatorilor adverbiali și, în special, opoziția „sintactic liber - frazeologic stabilit”, atunci respectivele unități ale limbii pot fi împărțite în două grupe. Din prima grupă fac parte adverbele (*sofort, schließlich, endlich*), așa-numitele adjective-adverbe (*plötzlich, unwillkürlich, überraschend, unvermutet, unerwartet, unverhofft*), construcțiile prepoziționale (*seit September, vom 1. August an*). Grupa a doua o formează indicatorii adverbiali cu sensul frazeologic stabilit, de exemplu, frazeologismele *mit einem Schlag, mit einem Ruck, auf den Stutz, über Nacht*.

Conform datelor noastre statistice și celor stabilite de alți cercetători, cel mai frecvent se actualizează sensul subit de începere a acțiunii (S5.1³) (peste 72% din contexte). Indicatorilor adverbiali cu sensul de început al acțiunii pregătite de evenimentele anterioare (S5.1¹) le revin 22%. Aproximativ 6% dintre indicatorii adverbiali indică sensul de început al acțiunii, limitate print-un punct temporal stabilit (S5.1⁴).

În continuare analizăm semnificația și particularitățile funcționării indicatorilor adverbiali ai fiecărei grupe semantice în parte.

(1) Indicatorii adverbiali cu sensul unui început subit al acțiunii

Grupul indicatorilor adverbiali cu sensul de început subit al acțiunii include atât unitățile cu sensul sintactic liber *plötzlich*, *unvermutet*, *unerwartet*, *unverhofft*, cât și frazeologismele: *auf einmal*, *mit einem Mal*, *mit einem Schlag*, *mit einem Ruck*, *auf den Stutz*, *über Nacht*, *von einem Tag auf den anderen*, *wie der Blitz aus heiterem Himmel*. Gruparea indicatorilor adverbiali menționați în grupul semantic cu sensul ingresiv a fost posibilă ca rezultat al analizei definițiilor din sursele lexicografice nominalizate anterior. Astfel, dicționarul universal al limbii germane DUDEN explică sensul indicatorului adverbial *plötzlich* în felul următor: *unerwartet, unvermittelt, überraschend, von einem Augenblick zum andern eintretend, geschehend* [56, S. 1159]. O interpretare similară e atestată și în dicționarul de sinonime sub redacția Görner&Kempcke (1980): *unvorhergesehen u. überraschend geschehend*. Menționăm că ambele surse indică, în calitate de exprimare sinonimică, unitatea frazeologică *auf einmal*, al cărei sens, la rândul ei, este explicat prin adjectivul-adverb *plötzlich* [56, S. 150]. În calitate de sinonime sunt menționați și următorii indicatori adverbiali, al căror sens este interpretat aproximativ similar:

1. *mit einem Mal* <plötzlich, unerklärlicherweise> [91, S. 728];
2. *unvermutet* <plötzlich, ohne dass aus irgendwelchen Anzeichen darauf zu schließen war, unerwartet, überraschend> [56, S. 1621];
3. *unverhofft* <plötzlich eintretend > [56, S. 1620];
4. *mit einem Schlag* – <plötzlich, auf einmal> [58, S. 668];
5. *mit einem Ruck* <plötzlich> [91, S. 919];
6. *über Nacht* <unerwartet schnell, plötzlich> [58, S. 538];
7. *von einem Tag auf den anderen* <sehr kurzfristig, plötzlich> [58, S. 757].

În baza definițiilor din dicționare, sensul tuturor indicatorilor lexicali adverbiali enumerați este explicat prin *plötzlich*, cu alte cuvinte, aceste unități lexicale pot fi considerate sinonime. Vom accentua că acestea nu sunt sinonime absolute, deoarece se diferențiază în baza nuanțelor stilistice. Dacă astfel de indicatori lexicali ai sensului ingresiv ca *plötzlich*, *unvermutet*,

unverhofft au o sferă largă de întrebuițare, atunci unitățile frazeologice *auf einmal, mit einem Ruck, mit einem Schlag, über Nacht*, care sunt notate în dicționare cu *ugs. (umgangssprachlich)*, sunt limitate numai la sfera uzuală: *Ich war ziemlich stolz auf den dicken Silberfisch, den ich unverhofft geangelt hatte* (*Die Zeit*, 26.08.2013); *Doch unverhofft geraten diese stehenden Gewässer des Erzählens dann doch in Bewegung und fließen in den Hauptstrom des Romans zurück, wo sie alte Fragen klären und neue aufrühren* (*Die Zeit*, 10.11.2012); *Fred sprang auf und spurtete hinterher, fassungslos sah ich beide hinter der nächsten Kurve verschwinden, und mit einem Schlag spürte ich meine Kräfte zurückkehren. „Der Papa hat’s geschafft...“* (*Die Zeit*, 08.04.2014).

Îmbinarea verbelor imperfective cu astfel de indicatori lexicali adverbiali ai acțiunii momentane ca *plötzlich, auf einmal, mit einem Ruck* și întrebuițarea acestora în enunțurile de tipul *Es regnete plötzlich* realizează sensul incoativ al acțiunii.

Precum demonstrează analiza materialului lingvistic, cea mai frecventă este întrebuițarea indicatorilor adverbiali *plötzlich, auf einmal, mit einem Mal, mit einem Schlag*, care, în îmbinare cu verbele imperfective, exprimă caracterul subit al începutului acțiunii sau al procesului, adică dețin sensul ingresiv (S5.1²) (Anexa 12). În enunțurile ce conțin acești indicatori adverbiali are loc neutralizarea indiciului verbal „imperfectiv” și devine posibilă exprimarea sensului „începutul acțiunii”.

Pentru a ne convinge că mijloacele lexicale adverbiale, nominalizate anterior, semnaleză faza incoativă a acțiunii, în toate contextele analizate, a fost aplicată metoda substituției cu ajutorul verbului fazic neutral *beginnen*. Prin substituire cu verbul *beginnen* sensul durativității la verbele imperfective se manifestă destul de clar: *Dann weinte sie plötzlich wieder und sagte: „Ich kann mich hier nicht mehr blicken lassen“* (Heinrich Böll, *Ansichten eines Clowns*, S. 50) – (= Dann begann sie plötzlich wieder zu weinen...); *Ich brauchte nur daran zu denken – und es tippte plötzlich wie von selbst, im Gegenteil, ich mußte auf die Uhr sehen, damit mein Brief noch fertig wird, bis der Helikopter startet* (Max Frisch, *Homo Faber*, S. 27) - ... (= und es begann plötzlich zu tippen wie von selbst...); *Er sprach auf einmal sehr eindringlich, mit erregten Schulterbewegungen, und schien den Italiener bestimmen zu wollen, seinen Vorschlag in aller Form zurückzunehmen* (Thomas Mann, *Der Zauberberg*, S. 62) (= Er begann auf einmal sehr eindringlich zu sprechen...).

Întrebuițat cu verbele sau sintagmele verbal-funcționale, care posedă independent sensul incoativ al acțiunii, indicatorul adverbial concretizează această expresie, semnalând începutul subit al acțiunii, adică contextul corespunzător obține, în acest caz, sensul ingresivității (S5.1²): *Damit Sie einen nicht für verrückt halten, wenn einem plötzlich die Wände des neuen*

Großblockbauhotels ins Wanken kommen (Christa Wolf, *Unter den Linden*, S. 27); *Plötzlich begann mein Professor sich für meine Reaktionszeiten zu interessieren, und mein Leben, nun an die Stoppuhr gefesselt wie schon lange das seine, wurde anstrengend genug* (Christa Wolf, *Unter den Linden*, S. 61).

În materialul analizat, indicatorii lexicali adverbiali *plötzlich*, *da*, *nun*, *auf einmal*, *mit einem Mal*, *mit einem Schlag* se întrebuițează frecvent cu verbele de percepere *sehen*, *hören*, *fühlen*, *spüren*, *riechen*. Combinarea acestor verbe cu indicatorii adverbiali ce arată începutul acțiunii actualizează, în enunțare, sensul de început al schimbării în procesul de percepere „a vedea – a nu vedea”, „a auzi – a nu auzi”, „a simți – a nu simți”. Cea mai frecventă este îmbinarea verbelor *sehen*, *hören*, *fühlen* cu adverbul *plötzlich*, după care urmează *da*, *nun*, *auf einmal*, *mit einem Mal* și, printr-o frecvență mai redusă, se caracterizează îmbinarea acestor verbe cu frazeologismul *mit einem Schlag*. Vom remarca că în materialul nostru factologic se regăsesc enunțurile în care indicatorul adverbial *plötzlich* se întrebuițează cu toate verbele de percepere nominalizate: *Er war kein Baby und auch kein Kleinkind mehr; plötzlich sah ich eine Ernsthaftigkeit in seinem Ausdruck, die mir neu war* (*Die Zeit*, 20.11.2014); *Und plötzlich fühlt sich der rohe, ungestüme Gestus dieser Musik, ihr unbändiges Wollen, ohne recht zu wissen, was oder wohin, wie eine Verheißung an* (*Die Zeit*, 19.12.2013); *Plötzlich hören wir ein heftiges Schnauben, bleiben stehen, lassen in einer Mischung aus Furcht und Abenteuerlust unsere Blicke schweifen* (*Die Zeit*, 25.11.2013); *Und plötzlich spürte ich, dass ich träumte* (*Die Zeit*, 16.05.2013); *Plötzlich riecht es nach verbranntem Gummi, Diesel statt nach Jasmin* (*Die Zeit*, 26.01.2014).

Indicatorii lexicali *da*, *nun*, *auf einmal*, la fel, se întrebuițează cu toate verbele de percepere: *Er hatte einen trotzigen, bubenhaften Gesichtsausdruck bekommen und fühlte sich auf einmal sehr glücklich* (Patrick Süskind, *Das Parfum*, S. 81).

În afară de verbele de percepere, indicatorii lexicali adverbiali de tipul *plötzlich* se întrebuițează și cu verbul *wissen*, actualizând sensul „nu am știut – acum știu”: *Und plötzlich wußte er, daß es nicht die Taubenbrühe und der Ventilationshokuspokus gewesen waren, die einen normalen Menschen aus ihm gemacht hatten, sondern einzig und allein die paar Kleider, der Haarschnitt und das bißchen kosmetischer Maskerade* (Patrick Süskind, *Das Parfum*, S. 177); *Wenn man stunden- oder tagelang an einem Problem rumbastelt und auf einmal weiß man, wie es geht* (*Die Zeit*, 18.03.2013).

Indicatorii lexicali adverbiali, la combinarea cu așa-numite verbe dicendi atât cu verbul perfectiv *sagen*, cât și cu cel durativ *sprechen* arată începutul acțiunii sau al evenimentului:

Alfredo redet hastig, es ist, als wolle er alles auf einmal sagen, und plötzlich sagt er gar nichts mehr (Die Zeit, 06.01.2014).

În enunțul citat, indicatorul adverbial *plötzlich* demonstrează că emițătorul încetează să vorbească, adică începe să tacă. Frazeologismul *auf einmal* accentuează, în exemplul de mai sus, nu începutul subit al acțiunii, dar dorința subiectului de a spune totul concomitent. Acest indicator adverbial actualizează sensul aspectual ingresiv și în următorul exemplu: *Auf einmal sprach er wie ein Kolonisator, der eine Welt begutachtet, die sich auf einem niedrigen Zivilisationsniveau befindet (Die Zeit, 12.03.2014).*

Printr-un grad înalt de frecvență se caracterizează combinarea indicatorilor adverbiali *plötzlich, da, nun, auf einmal, mit einem Mal, mit einem Schlag* cu verbul durativ *sein* și cu predicativele exprimate mai des prin adjective, mai rar prin adverbe și substantive. În cazul dat, se realizează sensul de început ingresiv și, concomitent, continuarea acțiunii, a procesului sau a stării: *In seinem Hirn war es plötzlich so leer wie in den Flaschen (Patrick Süsskind, *Das Parfum*, S. 156); Und plötzlich war auch ich sehr müde und hatte das Gefühl, es sei sehr spät und es sei gut, jetzt heimzukommen (Hermann Hesse, *Der Steppenwolf*, S. 31); Und plötzlich bin ich mir ziemlich unsicher: wie werden die Fans reagieren (Die Zeit, 02.03.2014); Ich weiß nicht, wann es anfing – ich weiß nur, dass es auf einmal da war: dieses Gefühl, dass die Zeit festgefroren ist (Die Zeit, 20.04.2013).*

În materialul empiric cercetat și analizat, se identifică, de asemenea, și întrebuintarea în aceeași enunțare a mai mulți indicatori adverbiali ce demonstrează un început ingresiv al acțiunii: *Und nun, mit einem Schlag, war das gesamte Erbe weg, alles, Haus, Geschäft, Rohstoffe, Werkstatt, Baldini selbst – ja sogar das Testament, das vielleicht noch Aussicht auf das Eigentum an der Manufaktur gegeben hätte (Patrick Süsskind, *Das Parfum*, S. 138); Einige von ihnen stehen im strömenden Regen vor dem Londoner Hyde Park und wundern sich, wo denn dieser riesige schwarz-gelbe Bus herkommt, der da auf einmal vor der prächtigen Marble Arch parkt (Die Zeit, 25.03.2013).* În exemplele inserate, indicatorii lexicali adverbiali *nun, mit einem Schlag* și *da, auf einmal*, completându-se reciproc și actualizând semul (S5.1³), exercită funcția intensivă și redau sensul de început exploziv al unei stări noi.

(2) Indicatorii adverbiali cu sensul de început al unei acțiuni pregătite de evenimentele anterioare

Lingvista E. Bulâghina (2006) raportează, în baza materialului limbii germane, indicatorii adverbiali *endlich, gleich, gleich darauf, gleich danach, kurz danach, schließlich, sofort* la grupul respectiv. Analiza definițiilor din dicționare ale indicatorilor adverbiali nominalizați confirmă concluzia cercetătoarei. Astfel, de exemplu, indicatorii adverbiali *endlich* și *schließlich*,

care, fără o analiză prealabilă, pot fi incluși în cei ai categoriei semantice rezultative, ca și celelalte mijloace ale limbii enumerate supra, actualizează în enunțare sensul unui început pregătit de evenimentele precedente ale acțiunii (S5.1¹). În dicționarul universal al limbii germane DUDEN, adverbele *endlich* și *schließlich* sunt semnificate ca sinonime, sensul lor de bază fiind ca „nach einer langen Zeit des Wartens” [56, S. 428, 1330]. Analiza exemplilor cu adverbele respective demonstrează că realizarea sensului incoativ al acțiunii depinde de combinarea acestora cu verbele diferitor moduri ale acțiunii. Astfel, îmbinarea indicatorului adverbial *endlich* cu verbul perfectiv *erreichen* exprimă mai curând sensul de obținere a rezultatului decât faza incoativă a acțiunii: *Heftig fotografieren sich miteinander Orient und Okzident. Endlich erreichen wir Samarkand. Das Land ist unterwegs ergrünt, auch Berge sind erschienen, schneebedeckte Gipfel: die Ausläufer des Pamir (Die Zeit, 14.05.2014).*

Accentuăm că aceste adverbe pot exprima sensul incoativ al acțiunii, al procesului sau al stării, pregătite de evenimentele precedente numai în îmbinare cu verbele imperfective sau cu verbele fazice cu sensul incoativ al acțiunii. Acest fapt poate fi demonstrat prin interpretarea semanticii enunțărilor din exemplele selectate. Astfel, în enunțul care urmează, adverbul *endlich* indică începutul căutării ajutorului după un eveniment precedent de durată ce confirmă metoda substituției cu ajutorul verbului *beginnen*: *Nein, die Jacke ist bloß beim Waschen eingelaufen. Im Sommer, da wurde sie eins, suchten wir endlich Hilfe (Die Zeit, 12.05.2014) (= ...begannen wir endlich Hilfe zu suchen).*

În mod evident, adverbele *endlich* și *schließlich* își actualizează semul (S5.1¹), adică semnaleză un început imploziv al acțiunii la întrebuițarea acestora în îmbinare cu verbele cu semantica incoativă, în primul rând, cu verbele *beginnen* și *anfangen*: *Dann haben sie schließlich angefangen die Renten und die Gehälter zu kürzen, und dann behauptet, jetzt seien die schlimmen Zeiten vorbei (Die Zeit, 10.10.2011); Zum anderen muss die Politik endlich beginnen, Widerstand zu leisten (Die Zeit, 06.09.2013).*

Spre deosebire de adverbele *endlich* și *schließlich*, indicatorii lexicali adverbiali *sofort*, *gleich*, *gleich darauf*, *gleich danach*, *kurz danach*, în baza semanticii lor clar exprimate, arată un interval de timp destul de mic între acțiunea anterioară și cea posterioară. Adverbul *sofort*, în calitate de indicator adverbial al fazei incoative a acțiunii pregătite de evenimentele anterioare, se caracterizează, în exemplele analizate din textele germane (literatura artistică și textul publicistic), printr-o productivitate destul de mare. Sensul acestui adverb în dicționarul universal DUDEN este definit în felul următor: „unmittelbar nach einem bestimmten, mit der betreffenden Sache in Zusammenhang stehenden Geschehen” [56, S. 1413]. O definiție similară găsim în dicționarul Langenscheidt: „unmittelbar nach der ersten Handlung ≈ augenblicklich, gleich” [91,

S. 1011]. Această conotație se realizează, de exemplu, în următoarele enunțuri: „*Endlich!*“ rief er zurück, versperrte den Wandschrank und eilte sofort ins Nebenzimmer (Franz Kafka, *Der Prozess*, S. 5); *Gleich darauf* war unten schon wieder ein Wagen angekommen, der in vorsichtiger Fahrt an dem gestürzten Auto vorübersteuerte, ohne zu halten, und dann sein Tempo sobert beschleunigte (Hermann Hesse, *Der Steppenwolf*, S. 163); Am 23. April 2013 entdeckten meine Kolleginnen und ich Risse in den Betonwänden. Wir gingen sofort zu unseren Vorgesetzten, hatten Angst und wollten nicht weiter arbeiten (*Die Zeit*, 22.04.2014).

Indicatorul lexical adverbial *sobert* semnalează, în contextele propuse, nu doar acțiunile noi pregătite de evenimentele anterioare (*rief ... zurück, versperrte; faßte... an den Arm, entdeckten ... Risse*), dar și faptul că aceste acțiuni încep peste un interval de timp relativ mic.

În îmbinare cu alte mijloace lexicale (de exemplu, cu verbele ingressive) sau sintactice (de exemplu, propozițiile subordonate cu prepoziția *nachdem*) indicatorul adverbial *sobert* intensifică sensul de început al acțiunii pregătite de evenimentele anterioare: *Simon schlüpft in ein niedriges Gewölbe und beginnt sofort mit der Arbeit* (*Die Zeit*, 10.01.2011); *Nachdem er die Teilnehmer seiner Exkursion in der Boberger Niederung kurz mit Handschlag begrüßt hat, kommt er sobert zur Sache* (*Die Zeit*, 14.05.2014).

Analiza semantică a sensurilor indicatorilor lexicali adverbiali, menționate anterior, demonstrează că în calitate de sinonime ale adverbului *sobert*, sunt *gleich, gleich darauf, gleich danach, kurz danach: gleich - in relativ kurzer Zeit, sobert* [56, S. 615].

Indicatorii adverbiali *gleich darauf, gleich danach* nu numai că conțin în componența lor semul „*in relativ kurzer Zeit, sobert*”, dar și, cu ajutorul adverbilor pronominali *darauf* și *danach*, arată o acțiune anterioară: *Sein eigenes Leben änderte sich, als er sich vor fünf Jahren seine erste Kamera kaufte, eine Mappe machte und kurz darauf nach Berlin zog, um Fotografie zu studieren* (*Die Zeit*, 09.05.2014); *Mit einem Distanzschuss zwang er Schäfer zu einer Glanzparade, kurz danach legte er Müller auf* (*Die Zeit*, 07.04.2013).

Astfel, indicatorii adverbiali ai începutului acțiunii *endlich, schließlich, sobert, gleich, gleich darauf, gleich danach, kurz danach*, în contextele analizate, prezintă, într-un fel, o verigă de legătură între propoziția cea anterioară și cea posterioară, indicând un început al acțiunii sau al stării pregătite de evenimentele anterioare.

(3) Indicatorii adverbiali cu sensul de început al unei acțiuni limitate printr-un punct temporal stabilit

Această grupă o constituie indicatorii adverbiali exprimați prin construcțiile prepoziționale constituite din substantivele cu semantică temporală și prepozițiile *von ... an/auf ab/, ab ..., seit*, de exemplu: *vom 1. August an, seit dem 5. September* ș.a. Indicatorii adverbiali

de acest tip au în comun indiciul semantic – o determinare concretă a punctului de început al acțiunii. Totodată, vorbim despre un început al acțiunii durative, deoarece acești indicatori adverbiali se întrebuițează cu verbele în al căror semem este inclus semul durativității, adică cu așa-numite verbe durative: *Im Sommer 2013 moderierte er ein Festival nach dem andern, und seit September leitet er die Sendung Encore heureux (Die Zeit, 25.11.2013); Die Westfalenpost liefert von diesem Tag an die lokalen Inhalte der WR (Die Zeit, 09.09.2013).*

La determinarea particularităților caracteristice ale fiecărui component al indicatorilor adverbiali, a caracteristicilor comune și deosebirilor acestora, vom analiza semnificația lor în sursele lexicografice.

Conform dicționarului Langenscheidt, prepoziția *ab* se întrebuițează la determinarea momentului vorbirii în care se începe o anumită acțiune: „*verwendet, um den Zeitpunkt zu bezeichnen, von dem an etwas zutrifft*” [91, S. 47]. În dicționarul DUDEN, este specificat că prepoziția *ab* se întrebuițează în construcțiile prepoziționale formate dintr-un substantiv nearticulat și un determinativ exprimat printr-un adjectiv. În acest sens, construcțiile prepoziționale cu prepoziția *ab* sunt construcții sinonimice de tipul *von...an*. Acest fenomen lingvistic poate fi ilustrat prin următoarele substituții: *Und von diesem Tag an läuft der Prozess der Erweiterung der Europäischen Union, ... (Die Zeit, 25.02.2013)* (= Und ab diesem Tag läuft der Prozess der Erweiterung der Europäischen Union); *Dort sollen ab diesem Jahr bis zu 50 Entwickler, Doktoranden und studentische Mitarbeiter unter anderem am Thema E-Mobilität arbeiten (Die Zeit, 12.03.2014)* (=Dort sollen von diesem Jahr an bis zu 50 Entwickler, Doktoranden ...).

Totuși Duden Grammatik diferențiază sferile de întrebuițare a acestor construcții prepoziționale: pentru construcția *von...an* este caracteristică întrebuițarea în limba literară, iar pentru construcția cu prepoziția *ab* – în limba uzuală, cotidiană [57, S. 388].

În materialul nostru factologic, indicatorul adverbial *von ... auf* are o frecvență redusă în comparație cu sintagmele cu prepozițiile *von ... an* și *ab* și, de regulă, cu substantivele *Kind, Kindheit, Jugend*: *Santos ist in der Wiege der Macht geboren und hat von Kind auf gelernt, in den Zirkeln der Macht zu dominieren... (Die Zeit, 21.06.2010); Wir kannten von Jugend auf ein breites Spektrum von Musik, sagt Hisemann (Die Zeit, 25.04.2007).*

În calitate de indicatori adverbiali ai aspectualității calitative, în materialul nostru lingvistic analizat, un grad înalt de întrebuițare îl posedă și construcțiile prepoziționale cu prepoziția *seit*. Conform dicționarului DUDEN, prepoziția *seit* are următoarea conotație: *gibt den Zeitpunkt an, zu dem ein noch anhaltender Zustand, Vorgang begonnen hat: seit kurzem, seit neuem, seit längerem* [56, S. 1384]. Din definirea sensului prepoziției *seit* conchidem că

construcțiile prepoziționale corespunzătoare pot arăta atât faza incoativă, cât și pe cea de continuare a acțiunii, adică indicatorii adverbiali cu prepoziția *seit* posedă două seme S5.1 și S5.2 sau două sensuri fazice. Pe de o parte, acești indicatori adverbiali sunt întrebuințați la exprimarea unui moment din trecut în care a început acțiunea sau starea, dar care durează până la momentul de față. Acest sens este exprimat, de exemplu, cu ajutorul indicatorilor adverbiali de tipul *seit diesem Jahr, seit der vorigen Woche, seit dem gestrigen Abend*. Pe de altă parte, construcțiile prepoziționale cu prepoziția *seit* pot indica un interval de timp determinat, în decursul căruia s-a împlinit acțiunea sau a durat o anumită stare și care nu s-a terminat până la momentul de față, de exemplu: *seit drei Jahren, seit zwei Stunden*. În cadrul analizei indicatorilor lexicali de exprimare a fazei incoative a acțiunii, în câmpul nostru de interes, sunt doar indicatorii adverbiali ce anunță momentul de început al oricărei acțiuni, proces sau stare. Pentru confirmarea faptului că indicatorii lexicali de tipul *seit dem 1. Januar, seit der vorigen Woche* marchează anume faza incoativă a acțiunii sau a stării, recurgem la metoda substituției cu ajutorul verbului *beginnen*. Astfel, în exemplul următor, indicatorul adverbial *seit diesem Montag* semnaleză începutul unei evoluții rapide a conflictului economic dintre cele două părți: *Doch die Eskalationsspirale dreht sich seit diesem Montag ein wenig schneller (Die Zeit, 30.04.2014) (= ... die Eskalationsspirale beginnt sich seit diesem Montag ein wenig schneller zu drehen); Die Stadt Berlin trägt seit diesem Monat offiziell den Titel der UNESCO „City of Design“ – als einzige Stadt weltweit neben Buenos Aires (Die Zeit, 04.03.2013) (= Die Stadt Berlin beginnt seit diesem Monat offiziell den Titel der UNESCO „City of Design“ zu tragen)*. În cel din urmă exemplu, indicatorul adverbial *seit diesem Monat* arată momentul de început al unei stări noi a orașului.

Rezumând, remarcăm faptul că indicatorii adverbiali de tipul *seit diesem Monat* punctează momentul de început al acțiunii sau stării numai în trecut. Indicatorii adverbiali cu prepoziția *ab* marchează, de regulă, faza incoativă a acțiunii, în viitor sau prezent. În calitate de indicatori ai fazei incoative a acțiunii atât în trecut, cât și în prezent și în viitor se pot manifesta construcții de tipul *von diesem Tag an*, care au un caracter universal.

3.1.2. Mijloacele lexicale de exprimare a fazei de continuare a acțiunii

Faza de continuare a acțiunii este într-o corelație strânsă cu alte categorii semantice aspectuale, precum categoria semantică durativă și cea semantică iterativă. În cazul în care categoriile semantice durativă și iterativă sunt componenți ai aspectualității cantitative, adică caracterizează acțiunea, procesul sau starea „după desfășurarea continuă - incontinuuă și după gradul de durată” [189, p. 18], atunci categoria semantică a fazei acțiunii verbale, care face parte

din componenții aspectualității calitative, descrie procesul de desfășurare a acțiunii, adică evoluția acesteia în dinamică: început, continuare și sfârșit. Categoria semantică durativă este într-o corelație strânsă cu faza de continuare a acțiunii și nu este un obstacol la realizarea fazei respective. Cercetătorul D. Kuznețov consideră că referirea la durata acțiunii nu prezintă un obstacol major la realizarea sensului fazic [181, p. 15]. Prin urmare, indicatorii lexicali adverbiali pot servi concomitent atât în calitate de indicatori ai situației durative, cât și de marcatori ai parcurgerii de către subiect a fazei de continuare a acțiunii [181, p. 15].

În cele ce urmează analizăm, în baza exemplelor din materialul empiric, indicatorii lexicali care sunt capabili să exprime, în limba germană, faza de continuare a acțiunii, deci să actualizeze semul S5.2. Precum în alte limbi, în germană există o serie de verbe a căror semantică arată continuarea acțiunii, a procesului sau a stării, deși numărul acestor verbe este destul de limitat (Anexa 10.1).

În calitate de mijloace de exprimare a acestui parametru se manifestă verbele *fortsetzen*, *fortfahren* și alte verbe cu prefixoidul *fort-* și *weter-*. Verbele *fortsetzen*, *fortfahren*, conform semanticii lor, sunt, în germană, indicatori universali ai fazei de continuare a acțiunii verbale, posedând în sememele lor semul S5.2 și fiind capabile să exprime continuarea oricărei acțiuni, proces sau stare. În dicționarul universal DUDEN, sensul acestor verbe este determinat în felul următor: *fortsetzen* – *etwas Begonnenes wieder aufnehmen und weiterführen* [56, S. 529]; *fortfahren* – *ein Tun nach einer Unterbrechung fortsetzen* [56, S. 528].

În pofida asemănării semantice, la întrebuițarea acestor verbe, există anumite diferențe. Verbul tranzitiv *fortsetzen* este întrebuițat cu un complement direct, exprimat, de regulă, printr-un substantiv deverbal: *Trotz des Unfalls wurden die Arbeiten am Stadion am Samstag fortgesetzt* (*Die Zeit*, 30.03.2014); *Ein Zyklon macht es den Aufklärungsflugzeugen unmöglich, die Suche fortzusetzen* (*Die Zeit*, 12.05.2014); *Sie schaut forschend in die Dunkelheit, aber sie wird die Fahrt fortsetzen* (*Die Zeit*, 07.05. 2014).

Verbul intransitiv *fortfahren* este întrebuițat independent, semnaland continuarea unei acțiuni indicate anterior (exemplul (a)), sau îmbinându-se cu un substantiv deverbal cu prepoziția *mit* (exemplul (b)), sau cu infinitivul verbului cu particula *zu* (exemplul (c)):

- a) „*Hm, hm, hm*“, *sagte Baldini, und Grenouille fuhr fort*: „*Wenn Sie erlauben, Maitre, will ich es verbessern. Geben Sie mir eine Minute, und ich mache Ihnen ein anständiges Parfum daraus!*“ (Patrick Süsskind, *Das Parfum*, S. 104);
- b) *Entschlossen, hoffnungsvoll und ohne Furcht sollten sie mit der Versöhnung fortfahren, die bereits Früchte getragen habe* (*Die Zeit*, 06.04.2014);

- c) *Sie schüttelte das nur mit einem Zucken der Augenbrauen von sich, sah mich zwingend an und fuhr fort, mit ganz kalter Stimme: „Du mußt dein Wort halten, Kleiner, das sage ich dir, oder du sollst es bereuen“* (Hermann Hesse, *Der Steppenwolf*, S. 95).

Sensul altor verbe cu *fort-* și *weiter-* este motivat de cel al prefixoidelor date. Conform dicționarului elementelor de derivare ale limbii germane [212, p. 163], unul din sensurile prefixoidului *fort-* este cel de continuare a acțiunii. Verbele cu acest prefixoid pot puncta, prin urmare, continuarea acțiunii exprimate de baza verbală, de exemplu: *fortentwickeln*, *fortbestehen*, *fortwirken*. Astfel, verbul *fortwirken* este motivat de conotația „continuarea acțiunii”, proprie elementului de derivare *fort-*: *Was aber sind genau die Faktoren des Bayern-Erfolgs? Und welche davon würden auch ohne Hoeneß fortwirken?* (*Der Spiegel*, 18.05.2013).

Și verbul *fortentwickeln* arată, în exemplul următor, faza de continuare a acțiunii: *Die gemeinsame Außen- und Sicherheitspolitik in der EU müsste in den kommenden Jahren fortentwickelt werden* (*Die Zeit*, 15.12.2013).

Prefixoidul *weiter-*, de asemenea, înscrie, în semantica verbului nou format, semul S5.2 „continuarea acțiunii”: *weiterarbeiten* – fortfahren zu arbeiten; *weiterfahren* - die Fahrt fortsetzen: *Auch die Flugsicherheit, die Geheimdienste, die Bundesgefängnisse und der Grenzschutz arbeiten normal weiter* (*Der Spiegel*, 01.10.2013); *Es ist mir passiert, und ich habe es überlebt. Ich wollte damals über mich und mein Leben weitschreiben* (*Die Zeit*, 06.05.2014).

În afară de verbele anterior analizate din grupul indicatorilor lexicali de exprimare a fazei de continuare a acțiunii fac parte și verbele compuse cu componentul de bază – *bleiben* (a rămâne) (Anexa 10.2). Conform dicționarului elementelor de derivare ale limbii germane, componentul – *bleiben* atribuie sensul de continuare a acțiunii sau a stării și infinitivelor verbale, de exemplu: *bestehenbleiben*, *haftenbleiben*, *hängenbleiben*, *klebenbleiben*, *liegenbleiben*. Să demonstrăm acest fapt în baza exemplelor din materialul practic: *„Das ist eine Beziehung zwischen Nachbarn. Sie wird bestehenbleiben, und wir werden Iran auch weiterhin um Bargeldhilfe ersuchen“, sagte Karsai* (*Die Zeit*, 25.10.2010); *Als erster sei der mutmaßliche Haupttäter gewalttätig geworden, die beiden anderen Schläger hätten dann die Opfer ebenfalls mit Fäusten und Tritten traktiert, bis sie bewusstlos liegenblieben* (*Die Zeit*, 13.07.2009).

Sensul de continuare a acțiunii este specific verbului *bleiben* la întrebuițarea acestuia în calitate de verb copulativ în componența predicatului nominal. În calitate de predicativ, se manifestă substantivele (a), adjectivele (b) și participiile (c), ce ne confirmă următoarele exemple: (a) *„Man zerreißt gemeinsam den Ehevertrag“, erklärt Gao und sagt: „Wir bleiben Freunde“* (*Die Zeit*, 18.02.2013); (b) *Was der Teenager in der Garage suchte, blieb unklar* (*Die*

Zeit, 05.05.2014); (c) *Die Konsequenzen können fatal sein. Geschäftsprobleme bleiben ungelöst* (Die Zeit, 09.09.2013).

În exemplele propuse, combinarea verbului *bleiben* cu substantivul *Freunde*, cu adjectivul *unklar*, participiul *ungelöst* indică faza de continuare a stării corespunzătoare.

3.1.3. Mijloacele lexicale de exprimare a fazei de sfârșit al acțiunii

După cum menționează B. Rizaev (1981), faza de sfârșit al acțiunii este una dintre porțiunile semantice ale categoriei vaste linguale a aspectualității. Zona semantică a fazei „finite” include în sine diferiți indici aspectuali care pot fi generalizați la nivelul subcategorial ca variante semantice specifice, corelate cu comunitatea semnificației abstracte a fazei ce indică sfârșitul procesului, și anume: încetarea definitivă a procesului, fără indicarea atingerii limitei sau obținerii unui rezultat, și a posibilității de reîncepere a procesului; încetarea prematură a procesului ce presupune posibilitatea și probabilitatea de continuare a acestuia; încetarea definitivă a procesului prin demonstrarea atingerii „limitei planificate” sau obținerii unui rezultat; apropierea graduală a procesului la sfârșitul său, adică „potolirea” lentă a procesului atunci când indicarea faptului de sfârșit depinde de condițiile contextuale și de particularitățile formei temporale a verbului finit [203, p. 6-7].

Prin urmare, faza de sfârșit al acțiunii întrunește diferite sensuri aspectuale și acționale: *desăvârșit, terminat, perfectiv, rezultativ, încetat, sfârșit, finalizat*, care interacționează și se intercalează reciproc în mod frecvent. În cercetarea noastră, susținem determinarea fazei de sfârșit al acțiunii, propusă în lucrarea lui B. Balin, conform căreia faza finală a acțiunii reprezintă sfârșitul procesului, indicând adesea intervalul de timp în decursul căruia se termină acțiunea [153, p. 44]. Deci, prin faza dată a acțiunii concepem sensul de încetare a oricărei acțiuni sau proces fără diferențierea nuanțelor semantice ale acestuia. Încetarea sau sfârșitul acțiunii ca o subcategorie a categoriei semantice ce arată faza acțiunii verbale presupune că ea se analizează separat de categoria semantică rezultativă, deoarece aceasta caracterizează o acțiune terminată din punctul de vedere al obținerii unui rezultat definitiv sau parțial. În limba germană, la exprimarea categoriei semantice rezultative, în general, sunt întrebuințate mijloacele gramaticale, în primul rând, formele temporale Perfekt și Plusquamperfekt. Mijloacele lexicale de exprimare a categoriei semantice în cauză, pe care le vom analiza în subcapitolul următor, sunt întrebuințate mai rar și posedă particularitățile acesteia.

La exprimarea subcategoriilor semantice de început și de continuare a acțiunii, precum și la exprimarea fazei de sfârșit al acțiunii (S5.3), în limba germană, sunt întrebuințate verbele

fazice și indicatorii adverbiali, fenomene pe care le analizăm în cele ce urmează. Verbul fazic de bază german ce arată încetarea acțiunii este *aufhören*, care posedă următoarele particularități semantico-sintactice: acest verb exprimă sensul de încetare a acțiunii „*nicht länger andauern, enden; mit etwas Schluß machen, nicht fortfahren*“ [56, S. 157] și, conform dicționarului de sinonime, are următoarele expresii sinonimice: *abbrechen, aussetzen, stoppen, zum Schluß kommen, es genug sein lassen, ein Ende machen, Schluß machen; beenden, enden, aufgeben, die Luft anhalten* (salopp) [75, S. 75]. Prin urmare, acest verb poate fi considerat mijloc universal de indicare a fazei de sfârșit al acțiunii, acesta combinându-se cu orice alt verb ce indică o acțiune durativă localizată în timp. Actantul predicatului este frecvent un infinitiv cu particula *zu* și ocupă poziția de complement. În construcția cu verbul *aufhören* nu există limite în raport cu semantica subiectului sau obiectului acțiunii: „*Berlin muss aufhören, Europa zu ersticken*“, *hieß es in Le Monde (Die Zeit, 29.04.2014)*; *Sie können jetzt aufhören, zu lesen* (*Die Zeit, 30.04.2014*); *Ich stand auf und sagte zu Marie: „Wein doch nicht“, und sie hörte auf zu weinen und machte mit der Puderquaste die Tränenrillen wieder glatt* (Heinrich Böll, *Ansichten eines Clowns*, S. 45).

Pe lângă infinitiv, în limba germană, verbul *aufhören* se întrebuințează și cu un complement indirect, exprimat preponderent printr-un substantiv deverbal (adesea cu un infinitiv substantivizat) cu prepoziția *mit*: „*Jetzt muss ich aber aufhören mit dem Essen*“, *sagt er (Die Zeit, 16.08.2010)*; *Aufklärung wird nun von den USA verlangt, Aufhören mit dem Abhören und Anzapfen, und obendrein eine Apologie* (*Die Zeit, 29.10.2013*).

La exprimarea fazei de sfârșit al acțiunii, în materialul nostru factologic, cele mai întrebuințate sunt verbele sinonimice verbului *aufhören*, ca *abbrechen, aufgeben* și *aussetzen*.

În dicționarul DUDEN, sensul verbului fazic *abbrechen* este definit ca „*unvermittelt, vorzeitig beenden; mit etwas aufhören*“ [56, S. 51]. O definiție similară o atestăm și la verbul *aufgeben* „*mit einer Sache aufhören, abbrechen, vorzeitig beenden*“ [56, S. 155]. Specificul semantic al acestor verbe sinonimice constă în faptul că ele marchează acțiuni care de la bun început nu sunt duse la limita internă sau externă. Verbul *abbrechen* se întrebuințează, în limba germană, cu un complement direct care este exprimat printr-un substantiv ce arată, de regulă, un anumit proces (*Unterhaltung, Verhandlung, Gespräch, Studium, Behandlung, Spaziergang abbrechen*): *Wir mussten unsere Skype - Unterhaltung abbrechen, um die relevanten Werkzeuge für unsere Länder zu googeln* (*Die Zeit, 03.03.2014*); *Keine Sorge, sagt er, noch nie sei es zu einem Zwischenfall gekommen; sobald sich ein Löwe auffällig verhalte, werde der Spaziergang abgebrochen* (*Die Zeit, 11.11.2013*).

Verbul fazic *aufgeben*, cu sensul de „încetare a acțiunii”, de asemenea, se îmbină cu substantivele deverbale în calitate de complement direct: *...Weil sie fürchtete, dass die Krisenstaaten ansonsten das Reformieren aufgeben würden* (*Die Zeit*, 11.04.2014).

Sensul fazic al verbului *aussetzen* este explicat în felul următor: „*mitten in einer Tätigkeit plötzlich (für eine gewisse Zeit) abbrechen, aufhören; vorübergehend nicht weiterführen, unterbrechen*” [56, S. 191]. Fiind dată definiția sensului, putem remarca că verbul *aussetzen* semnalează o încetare subită a oricărei acțiuni sau proces: *Sie könnten auch damit drohen, finanzielle Unterstützung auszusetzen, bis die Demonstrationsfreiheit wieder gewährleistet ist* (*Die Zeit*, 10.01.2014).

Într-un context similar, semantica fazică a sfârșitului acțiunii sau a procesului poate fi indicată și de verbul *stoppen*, cu sensul de „*dafür sorgen, dass etwas aufhört, zum Stillstand kommen lassen; einen Fortgang, eine Weiterentwicklung aufhalten*” [56, S. 1475]: *Ich stoppe den Kochvorgang mit einem Glas Rotwein, den ich zu dem Sirup schütte, und gieße den so gewonnenen Karamell in ausgebutterte Portionsförmchen, sodass der Boden dünn bedeckt ist* (*Die Zeit*, 02.12.2013).

În raport cu potențialul verbelor *abschließen, beenden, enden* de a exprima sensuri fazice, menționăm următoarele: toate aceste verbe sinonimice sunt capabile să indice, în opinia noastră, în funcție de context, de conținutul semantic și de particularitățile sintactice, atât faza de sfârșit al acțiunii, cât și rezultatul acestei acțiuni. De exemplu, faza de sfârșit este marcată de verbele *beenden, enden* în următoarele enunțuri: *Oskar jedoch wurde einem Prozeß entgegengetragen, den ich heute noch den zweiten Prozeß Jesu nenne, der mit meinem und so auch mit Jesu Freispruch endete* (Günter Grass, *Die Blechtrommel*, S. 181); *Wie lange noch? Die Politik – und Kommunikationswissenschaftlerin beendet gerade ihre Dissertation, „danach fängt für mich ein neues Leben an“, sagt sie* (*Die Zeit*, 14.05.2014).

În primul enunț inserat, verbul *beenden* exprimă sensul fazei de sfârșit al acțiunii, mai exact, sfârșitul scrierii tezei; aceasta punctează atât indicatorul gramatical – forma temporală *Präsens*, cât și indicatorul lexical adverbial *gerade*. În următorul context, verbul *beenden* posedă sensul de obținere a rezultatului: „Madame Gaillard și-a onorat obligațiunile”; semantica rezultativă este exprimată, în acest caz, prin mijlocul gramatical, și anume prin forma *sein + Partizip II: Ihre Pflicht hatte sie ja getan. Das Pflegeverhältnis war beendet* (Patrick Süsskind, *Das Parfum*, S. 36).

Același sens îl posedă și verbul *beenden* în contextul următor: *Kaum hatte er die praktischen Arbeiten an der Milcheuterblume beendet, stürzte er sich mit ungebrochenem*

Forscherelan auf einen großen Essay über die Zusammenhänge zwischen Erdnähe und Vitalkraft (Patrick Süsskind, *Das Parfum*, S. 170).

Din exemplele analizate, remarcăm faptul că sensul fazic de sfârșit al acțiunii se manifestă suficient de clar la întrebuințarea verbelor fazice echivalente cu indicatorii adverbiali exprimați prin adverbe (*gerade, inzwischen, jetzt*), adjective (*momentan*) și construcții prepoziționale (*in diesem Moment, in diesem Augenblick*): *Daher bin ich enttäuscht, dass die Zusammenarbeit jetzt endet...* (*Die Zeit*, 21.07.2011); *Momentan beendet er seine Geschichte Europas seit 1989* (*Die Zeit*, 09.05.2011); *An Universitäten beendet inzwischen mehr als jeder Dritte sein Studium ohne Abschluss* (*Die Zeit*, 21.08.2012).

Descriind faza de sfârșit al acțiunii, cercetătorul D. Kuznețov accentuează faptul că faza „este mereu redată explicit, când începutul este implicit” [181, p. 17]. În calitate de mijloace explicite de exprimare a fazei de sfârșit, în materialul nostru lingvistic analizat, se manifestă indicatorii adverbiali *am Ende, gegen Ende, letztens, letztlich, endlich, schließlich, zum Schluss, zuletzt*. Analiza semantică a acestora a demonstrat că toți acești indicatori sunt sinonime și posedă sensul fazic „etapa finală a unei acțiuni, proces sau stare”: *letzten* – als Letztes, an letzter Stelle [56, S. 949]; *letztlich-* schließlich, endlich, zum Schluss [56, S. 949]; *am Ende* – Zeitpunkt, an dem etwas aufhört [56, S. 428]; *gegen Ende* - Zeitpunkt, an dem etwas aufhört [56, S. 428]; *endlich* – schließlich, zuletzt, am Ende [56, S. 428]; *schließlich* - endlich, zum Schluss, zuletzt [56, S. 1330]; *zum Schluss-* zuletzt, schließlich [56, S. 1333]; *zuletzt* - an letzter Stelle, als Letztes, schließlich, zum Schluss [57, S. 1795].

În cazul în care la descrierea sensurilor fazice este necesar să luăm în calcul și criteriile corelativității sensului fazic cu situația, analizăm sensul fazei de sfârșit al acțiunii în fiecare din următoarele enunțuri: (a) *Am Ende der Podiumsdiskussion bekommt Hoffmann immerhin Applaus* (*Die Zeit*, 11.05.2014); (b) *Braumeister mischen vermehrt edelste Dolden bei, und zwar erst gegen Ende des Brauvorgangs – die empfindlichen Aromen würden sich beim Kochen verflüchtigen* (*Die Zeit*, 07.10. 2013); (c) *Zum Schluss des Treffens wollte GRASS wissen, wer die Gesprächspartner an diesem Abend waren, insbesondere welchen Berufsgruppen sie angehören* (*Die Zeit*, 08.03.2010); (d) *Letzten bin ich beim Einparken mit einem anderen Auto zusammengestoßen* (*Die Zeit*, 30.12.2013); (e) *Damit dieses Spiel endlich aufhört, benötigt die Euro-Zone eine robuste Bankenunion* (*Die Zeit*, 28.10.2013); (f) *Schließlich beenden sie die Tagungspause mit Kaffee und Kuchen vor einem riesigen Becken* (*Die Zeit*, 08.06.2009); (g) *Letztlich überredet Käthe Kollwitz, eigentlich Gegnerin des Kaisers, ihren Mann, den gemeinsamen Sohn in den Krieg ziehen zu lassen, obwohl er noch minderjährig ist* (*Die Zeit*, 30.04.2014).

În enunțul (a) indicatorul adverbial *am Ende* arată faza de sfârșit al procesului de discuție, care se încheie prin momentul în care figura principală este premiată cu aplauze. O funcție similară exercită și indicatorul adverbial sinonimic *gegen Ende* în enunțul (b), semnalând faza de sfârșit al procesului de producere a berii. Indicatorul adverbial *zum Schluss* se manifestă în calitate de indicator al etapei finale a întâlnirii (enunțul (c)). Adverbul *letztens*, îmbinându-se cu infinitivul substantivizat, care indică acțiunea durativă limitată *Einparken*, accentuează faza de sfârșit al parcării (enunțul (d)). Indicatorii adverbiali *endlich* și *schließlich* se combină, în enunțurile (e) și (f), cu verbele fazice ce denotă încetarea acțiunii, intensificând sensul fazei de sfârșit al acțiunii. În enunțul (g), indicatorul adverbial *letzlich* exprimă faza de sfârșit al procesului de convingere.

În calitate de indicatori adverbiali ai sensului fazic de încetare a acțiunii se manifestă, de asemenea, și următoarele unități frazeologice:

1. *zu Ende gehen* – aufhören, allmählich aufgebraucht sein [58, S. 195];
2. *etwas zu Ende führen/bringen* – etwas abschließen [58, S. 195];
3. *mit jmdm. geht es zu Ende* – jmd. liegt im Sterben [58, S. 195];
4. *mit etw. Schluss machen* – mit etwas aufhören [58, S. 674].

Unitatea frazeologică *zu Ende gehen* posedă semul „aufhören” (S5.3) și indică o încetare treptată a acțiunii sau a procesului: *In der nächsten Tanzpause, dachte ich, würde sie kommen und mich anrufen. Der Tanz ging zu Ende, aber niemand kam* (Hermann Hesse, *Der Steppenwolf*, S. 144). Pe lângă unitatea frazeologică inserată mai sus în materialul nostru practic, următorii indicatori adverbiali *allmählich*, *langsam*, *nach und nach*, *mit der Zeit* arată o încetare treptată a oricărui eveniment: „*Ich wurde geboren, als der Kalte Krieg allmählich zu Ende ging*“, sagte er (*Die Zeit*, 20.04.2014); „*Das zeigt Respekt vor einem gelebten Leben, das langsam zu Ende geht*“, sagt er (*Die Zeit*, 20.06.2011).

Frazeologismul *etwas zu Ende führen/bringen*, de asemenea, indică ultima fază a acțiunii, în următorul exemplu fiind vorba despre sfârșitul prezentării: *Ich musste die Vorstellung zu Ende bringen, und mir sind die Tränen runtergerollt* (*Die Zeit*, 06.01.2014).

Astfel, faza de sfârșit al acțiunii în enunțurile analizate din textele artistice și publicistice în limba germană exprimă verbele fazice cu semantică corespunzătoare și indicatorii adverbiali din care fac parte adverbele, adjectivele, construcțiile prepoziționale și unitățile frazeologice. Menționăm, de asemenea, și combinarea verbelor fazice cu indicatorii adverbiali, care, în acest caz, intensifică sau accentuează sensul fazei de sfârșit al acțiunii.

3.2. Categoria semantică rezultativă

Categoria semantică rezultativă sau perfectivă este una a enunțării, care se manifestă în toate limbile, întrucât prezența acesteia este cauzată de realitatea obiectivă. Categoria semantică rezultativă face parte din categoriile universale logico-filosofice, conceptuale și este unul dintre componentii categoriei semantice complexe a aspectualității. Categoria respectivă se intersectează cu temporalitatea deictică și se caracterizează prin „unirea într-o unitate predicativă a două planuri temporale corelate – anterior și cel posterior” [161, p. 195].

În aspectualitate, categoria rezultativității cunoaște o istorie de cercetare destul de bogată. Modurile acțiunii verbale rezultative, descrise pentru prima dată de lingvistul A. Isacenko (1960) în baza limbii ruse, au devenit obiect de cercetare într-o serie de lucrări științifice în domeniul aspectualității. Vom menționa, în acest context, următorii autori: M. Șeleakin (1977), Iu. Maslov (1983), Al. Bondarko (2003, 2013), T. Beloșapkova (2007), U. Sacker (1983). Există un număr mare de lucrări în care s-au cercetat modurile de exprimare a categoriei semantice rezultative în limba germană. Printre autorii preocupați de acest subiect îi menționăm pe R. Mureasov (2001), V. Mârkin (2002), T. Lubențova (2005), S. Alikova (2012) et al.

În planul acțiunii, rezultativitatea poate fi determinată atât ca o caracteristică cantitativă, cât și ca una calitativă. Fiind o categorie semantică complexă, rezultativitatea îmbină două variante semantice: obținerea rezultatului (atingerea scopului) – a unui rezultat definitiv și a unuia parțial. Obținerea rezultatului definitiv este caracteristica calitativă a acțiunii, rezultatul parțial – caracteristica cantitativă. Semantica pluristratificată și caracterul lexico-gramatical al categoriei semantice rezultative fondează anumite dificultăți la descrierea complexă a ei.

În lucrările dedicate cercetării categoriei semantice rezultative în limba germană o atenție deosebită este acordată cercetării modurilor de exprimare a acesteia cu ajutorul formei temporale Perfekt și al particularităților unor construcții rezultative. În pofida faptului că, în germană, la exprimarea categoriei semantice rezultative servesc, în primul rând, mijloacele gramaticale (formele temporale Perfekt, Plusquamperfekt, Präteritum), sensul de rezultat mai poate fi exprimat și cu ajutorul mijloacelor limbii de alte niveluri, care, interacționând, concretizează, completează și se specializează reciproc. Astfel, de exemplu, rezultatul acțiunii în germană poate fi indicat și cu ajutorul mijloacelor de derivare, cu prefixele *ab-*, *auf-*, *er-*, *ver-* și, nu în ultimul rând, prin mijloacele neverbale de exprimare. Cercetătorii raportează la cele din urmă adverbele, adjectivele, anumite construcții prepoziționale și unitățile frazeologice. În continuare, analizăm mijloacele lexicale sintetice și analitice, capabile să actualizeze semul obținerii rezultatului S_6 , celui definitiv (S_6^1) sau parțial (S_6^2).

3.2.1. Indicatorii lexicali sintetici de exprimare a rezultativității

În mod analogic, ca și la exprimarea altor sensuri ale aspectualității cantitative și calitative, la redarea categoriei semantice rezultative, în limba germană, servesc verbele simple și cele prefixale cu semantică corespunzătoare, așa-numitele verbe perfective. Precum s-a menționat anterior, în lingvistica germană, pe lângă noțiunea de *perfectiv* și *imperfectiv*, sunt întrebuințați termenii *terminativ* și *aterminativ* (*Terminativ* versus *Nicht-Terminativ*), *limitat* și *nelimitat* (*Grenzbezogen* versus *Nicht-Grenzbezogen*) și, de asemenea, *telic* și *atelic* (*Telisch* versus *Atelisch*, gr. τέλος – Ziel). Din grupul verbelor telice fac parte *kommen*, *finden*, *bringen*, *sterben*, *platzen*. Aderând la ideile cercetătorilor J. Meibauer, Demske U. (2007) et al., folosim în calitate de marcați la diferențierea verbelor telice și atelice identificatori adverbiali cu semantica temporală [98, p. 195-200]. De exemplu, identificatorul „*zwei Stunden lang*” poate fi întrebuințat cu verbele atelice „*Er sucht zwei Stunden lang*”, în timp ce verbele telice nu pot fi întrebuințate cu acest identificator *„*Er findet zwei Stunden lang*”. Vom lua în considerare și semantica iterativă, care e remarcată mai puțin frecvent în cazul funcționării verbelor telice, de exemplu: „*Er findet jeden Tag etwas Neues*”. Acest mod ne permite să determinăm cu care sens aspectual anume sunt întrebuințate verbele anterior menționate din materialul empiric și, prin urmare, constituie oare aceste verbe mijlocul de exprimare a categoriei semantice rezultative: *Für ihr Germanistikstudium ist sie in die USA gegangen, hat anschließend ein Jahr in der Türkei gelebt und kam dann nach Berlin, um an der Humboldt-Universität ihren Master in Europäischer Ethnologie zu machen* (*Die Zeit*, 14.05.2014). Verbul telic *kommen* (**und kam dann zwei Stunden lang nach Berlin*), în propoziția citată, indică obținerea rezultatului și, astfel, apare în calitate de mijloc de redare a categoriei semantice rezultative.

Menționăm și alte exemple de întrebuințare a verbelor telice în calitate de indicatori ai categoriei semantice rezultative: *Erstaunlich viele finden uns über Google* (*Die Zeit*, 15.05.2014); *Das, was Baldini in den Laden brachte und Chenier zum Verkauf überließ, war nur ein Bruchteil dessen, was Grenouille hinter verschlossenen Türen zusammenmischte* (Patrick Süsskind, *Das Parfum*, S. 112); *Der Regieassistent bringt ihm ein Mikrofon und setzt sich in die Reihe hinter ihn* (*Die Zeit*, 08.05.2014); *Spanien und Irland wurden unter den Rettungsschirm gezwungen, weil eine Immobilienblase platzte und die Rettung der maroden Geldinstitute Unsummen verschlang* (*Die Zeit*, 02.05. 2014); *Sie starb noch im gleichen Sommer, und ich vergaß es, wie man Wasser vergißt, das man irgendwo im Durst getrunken hat* (Max Frisch, *Homo Faber*, S. 78).

Din exemplele propuse, se observă că rezultativitatea acestor verbe este implicită și nu depinde de forma temporală în care este întrebuințat verbul: Präsens, Präteritum, nemaivorbend deja de Perfekt, care este mijlocul gramatical de exprimare a categoriei semantice rezultative.

În limba germană, există o serie de verbe prefixale cu ajutorul cărora se exprimă categoria rezultativității. Aceste verbe, la fel, fac parte din grupul verbelor telice, de exemplu: *ankommen, aufessen, erröten, einschlafen*, fapt argumentat în urma analizei semantice, conform surselor lexicografice. Astfel, sensul de bază al verbului *ankommen* este *einen Ort erreichen, an einem Ort eintreffen* [56, S. 114]. Întrebuințat cu acest sens, verbul *ankommen*, în următorul context, semnaleză că mașina poliției a sosit la locul infracțiunii în decurs de un interval de timp determinat, adică indică atingerea scopului, obținerea rezultatului: *28 Minuten dauert es im Landesschnitt, bis nach einem Notruf ein Streifenwagen an einem Tatort ankommt* (*Die Zeit*, 12.05.2014).

Sensul verbului *aufessen* este definit ca „ganz verzehren“ [56, S. 153]; „etwas zu Ende essen, so dass kein Rest bleibt“ [91, S. 129], adică acest verb arată obținerea rezultatului definitiv (S6¹): *Nach einer komischen Reise, auf der ihr auch noch andere lächerliche Tiere begegneten, die sie sofort tötete und auffaß, gelangte sie an ein stinkendes Meer* (*Die Zeit*, 18.03.2013).

Capacitatea verbului *aufessen* de a exprima sensul rezultativității poate fi intensificată concomitent prin întrebuințarea, în enunțare, a indicatorilor adverbiali. În acest caz, este accentuată obținerea rezultatului definitiv, deci se actualizează semul S6¹: *Mit derartigen Aktionen versuchen die Studenten, die Idee von Eat Art-Begründer Spoerri umzusetzen, Kunst und Leben zu verbinden, indem sie erst Kunst schaffen und sie dann bis auf den letzten Krümel aufessen* (*Die Zeit*, 18.03.2013).

S-a stabilit anterior că unele prefixe ale verbelor germane posedă particularitatea de a exprima diferite sensuri aspectuale. Din grupul prefixelor care pot atribui bazei verbale sensul obținerii unui rezultat definitiv fac parte următoarele prefixe:

1. *ab-* redă sensul de încetare a acțiunii sau a procesului: *blühen – abblühen, brennen-abbrennen, dienen – abdienen*;
2. *aus-* redă sensul de încetare a acțiunii sau a stării: *glimmen-ausglimmen, kämpfen-auskämpfen, rauchen-ausrauchen*;
3. *durch-* pe lângă sensul intensiv, redă și pe cel terminativ: *fegen-durchfegen, forschen-durchforschen, rosten-durchrosten*;
4. *er-* redă sensul de atingere a scopului: *fragen-erfragen, steigen-ersteigen, gründen-ergründen*;

5. *ver-* exprimă sensul de încetare treptată a acțiunii, sensul de epuizare, nimicire: *blühen - verblühen, glühen - verglühen, bauen - verbauen, hungern-verhungern*.

În materialul lingvistic analizat, remarcăm lexeme cu toate prefixele anterior enumerate, care arată finalizarea acțiunii prin obținerea rezultatului definitiv sau a celui parțial. Cel mai frecvent întrebuințate prefixe ce pun în evidență sensul rezultativ s-au dovedit a fi unitățile cu prefixele *ver-*, *er-* și *ab-*. Devine evident că sensul rezultativ al acestor unități lexicale este exprimat în următoarele contexte: *Eine sichere Distanz, verglichen mit dem todesmutigen Ison, der sich bis auf 1,7 Millionen Kilometer an die Sonne herantraute und dabei weitestgehend verglühete (Die Zeit, 30.12.2013); Erst im März erfragten Meinungsforscher, dass die Österreicher nichts mehr fürchten, als von einer Umweltkatastrophe heimgesucht zu werden (Die Zeit, 06.06.2013); Jedes Mal, wenn E. on, RWE und EnBW, Deutschland einzige aktive AKW-Betreiber, ein neues Brennelement einsetzen und abbrennen, freut sich der Finanzminister (Die Zeit, 13.11.2013).*

Lexemele verbale cu prefixele *er-*, *aus-* semnifică terminarea procesului de activitate mentală: *Da er doch nicht nach der Untersuchungskommission fragen konnte, erfand er einen Tischler Lanz - der Name fiel ihm ein, weil der Hauptmann, der Neffe der Frau Grubach, so hieß - und wollte nun in allen Wohnungen nachfragen, ob hier ein Tischler Lanz wohne, um so die Möglichkeit zu bekommen, in die Zimmer hineinzusehen (Franz Kafka, Der Prozeß, S. 14); ...als das Haus, in dem er sich zusammen mit dem Kulturmanager Tomas Zierhofer-Kin die legendären Zeitfluss-Programme ausdachte (Die Zeit, 18.11.2013).*

În pofida opiniei că deverbativele în *-en* exprimă sensul aspectual durativ, infinitivele substantivizate de la verbele telice (perfective) pot indica obținerea rezultatului. Următorul exemplu ne demonstrează că nu numai verbul *abbrennen* are sensul terminativ, rezultativ, dar și deverbativul corespunzător: *Am 1. September 1753, dem Jahrestag der Thronbesteigung des Königs, ließ die Stadt Paris am Pont Royal ein Feuerwerk abbrennen (Patrick Süsskind, Das Parfum, S. 46); Mit dem Abbrennen von Pyrotechnik in Gladbacher Block begann der zweite Abschnitt (Die Zeit, 11.05.2013).*

Analiza materialului factologic ne demonstrează că în anumite contexte sensul rezultativ poate fi exprimat și de deverbativele în *-en* de la verbele atelice (durative), deoarece la redarea sensurilor aspectuale servesc diferite mijloace. De exemplu, în enunțul următor, rezultativitatea procesului de dezlegare a ghicitorii este indicată de construcția prepozițională în a cărei structură este deverbativul *das Lösen*: *Erst zu einem späteren Zeitpunkt erhalten Spieler ein Werkzeug, mit dem sie etwa Blöcke vor Schiebtüren und Lasern platzieren können. Hinweise erst nach dem Lösen eines Rätsels... (Die Zeit, 11.02.2013).*

Deverbativele cu sufixul *-ung*, pentru care, în opinia cercetătorilor germani, este caracteristică îmbinarea cu verbele telice, preiau de la acestea sensul lor aspectual și redau sensul rezultativ, de exemplu: *zerschneiden – Zerschneidung, abschaffen- Abschaffung, verbrennen - Verbrennung, vernichten – Vernichtung. Nur eine vollständige Abschaffung von Zöllen, der Abbau von 25 Prozent der nichttarifären Handelshemmnisse für Waren und Dienstleistungen...hätten den angegebenen Effekt (Die Zeit, 15.05.2014).*

Obținerea rezultatului definitiv este demonstrată prin întrebuițarea complementară a adjectivului *vollständige*: *vollständige Schließung von Jugendclubs und Bücherhallen und die Konzentration von Ärzten in reicheren Stadtteilen verschärfen dagegen die Benachteiligung der Armen (Die Zeit, 10.04.2014).*

Sfârșitul subit al acțiunii poate fi accentuat cu ajutorul mijloacelor lexicale complementare ca, de exemplu, indicatorul *plötzlich* în următorul enunț: *Die plötzliche Schließung des Handelsplatzes rief auch die japanischen Behörden auf den Plan (Die Zeit, 26.02.2014).*

Așadar, analiza semantică a demonstrat că în calitate de mijloace sintetice de exprimare a categoriei semantice rezultative, prioritar, se manifestă verbe telice simple și cele derivate. Variantul semantic al rezultativității, și anume obținerea rezultatului definitiv, se actualizează, de regulă, cu ajutorul verbelor telice derivate cu prefixele *ver-*, *ab-*, *aus-*.

3.2.2. Indicatorii lexicali analitici de exprimare a rezultativității

La exprimarea categoriei semantice rezultative, precum și pentru alte categorii semantice ale aspectualității calitative, servesc indicatorii lexicali adverbiali. Grupul indicatorilor adverbiali care denotă rezultativitatea, actualizând semul rezultatului definitiv ($S6^1$) sau parțial ($S6^2$), cuprinde: *vollständig, vollends, völlig, ganz, gänzlich, absolut, total, endgültig, komplett, restlos*. Indicatorii adverbiali *vollständig, vollends, völlig, endgültig* conțin, în structura lor, semnalarea ideii de terminativitate sugerată prin morfemele *voll-* și *end-*. Sememele acestora conțin în structura lor seme ca „atocuprinzător”, „deplin”, „definitiv”, „în întregime”, „finalizat”, „terminat”. Deci, la îmbinarea cu verbe telice corespunzătoare acești indicatori lexicali vor indica complementar obținerea rezultatului definitiv: *Im Januar beispielsweise zündeten Unbekannte eine Flüchtlingsunterkunft im bayerischen Germering an, das Gebäude brannte vollständig aus (Die Zeit, 02.03.2014); Aber das Kunstsammeln folgt auch den Geschmäckern von einzelnen Generationen, nach ein paar Jahrzehnten verschwinden viele einst etablierte Künstler völlig vom Markt (Die Zeit, 22.04.2014); Doch die Pestizide, die Maschinen, die*

Baumwollsträucher laugten den Boden vollends aus, und schließlich warnten Experten vor einem Kollaps der Nahrungsversorgung (Die Zeit, 06.12.2012); Bekanntlich verschwand die Jörg-Haider-Insel immer wieder, nur um neuerlich aufzutauchen, bevor sie endgültig absoff (Die Zeit, 30.04.2014).

Indicatorul lexical *ganz* este explicat în dicționare ca „*alle[s] ohne Rest, ohne Ausnahme; gesamt; vollständig*” [56, S. 558]. În materialul nostru factologic, acest indicator este utilizat frecvent la intensificarea stării fizice și psihice a individului, a unor anumite fenomene, deci, se manifestă în calitate de indicator lexical al categoriei semantice intensive. Astfel, de exemplu, în enunțul următor *ganz* este întrebuințat la intensificarea stării emoționale a eroului principal: *Noch Tage später war er von dem intensiven Geruchserlebnis ganz benommen und brabbelte, wenn die Erinnerung daran zu kräftig in ihm aufstieg, beschwörend »Holz, Holz« vor sich hin* (Patrick Süsskind, *Das Parfum*, S. 31).

În calitate de intensificator al stării unui anumit fenomen (al concurenței, în cazul dat), indicatorul adverbial *ganz* se remarcă în următorul enunț: *Außerdem herrschte in diesen Vorzimmern eine ganz ekelhafte Konkurrenz* (Patrick Süsskind, *Das Parfum*, S. 65).

În același timp, pe parcursul analizei s-au reliefat exemple în care adverbul *ganz* servește la actualizarea semului S₆¹, deci indicarea obținerii rezultatului definitiv și, de altfel, în îmbinare atât cu un verb telic, cât și cu un verb atelic: *In der Union wird auch darüber nachgedacht, die kalte Progression ganz abzuschaffen* (Die Zeit, 30.04.2014); *Es ist außergewöhnliche sieben Minuten lang. Wiebusch: Ich wollte das Bild ganz malen* (Die Zeit, 06.05.2014).

Dacă în primul exemplu indicatorul lexical *ganz* exercită funcția de mijloc auxiliar la exprimarea categoriei semantice rezultative, redată, în primul rând, de verbul telic *abschaffen*, atunci, în cel de-al doilea exemplu, întrebuințarea acestui indicator lexical este unicul mijloc de redare a rezultatului definitiv.

Sensul lexical al indicatorului adverbial *gänzlich* este explicat în dicționare ca „*völlig, vollkommen*”, „*völlig, ganz*” [91, S. 444]. Caracterizând particularitățile de întrebuințare a acestui indicator adverbial, menționăm că, spre deosebire de indicatorul adverbial sinonimic *ganz*, în corpusul nostru, se întrebuințează în calitate de intensificator al oricărei stări înainte de adjectivele atributive și la îmbinarea acestuia cu verbele telice ca indicator al categoriei semantice rezultative. Funcția markerului categoriei semantice intensive *gänzlich* o exercită, de exemplu, în următorul enunț: *Ein Deutscher, erklärte er mir, würde das niemals tun; nie im Leben würde er in einer öffentlichen Dusche auf seinen Klamotten herumstampfen. So etwas sei kulturell gänzlich unbekannt* (Die Zeit, 03.03.2014).

La întrebuintarea cu verbul telic *abbauen*, indicatorul lexical *gänzlich* este un mijloc complementar de exprimare a rezultatului definitiv (S6¹): *Demnach mussten die Einsatzkräfte das rund 30 Meter lange Dach gänzlich abbauen, da die Strohisolierung durch den Schwelbrand in Flammen aufzugehen drohte* (*Die Zeit*, 02.05.2014).

Conotația semantică a indicatorilor adverbiali *absolut*, *total*, *komplett*, *restlos* permite acestor mijloace lexicale să exprime sensul rezultatului definitiv. Astfel, sensul adjectivului-adverb *absolut* este explicat în felul următor: „*so, dass es eine Grenze erreicht hat, die nicht mehr übertroffen wird*” [91, S. 64]. Sensul indicatorilor adverbiali *total*, *komplett*, *restlos* este determinat în dicționare aproximativ identic: „*völlig, vollständig, gänzlich*”. Vom remarca că indicatorii adverbiali enumerați se îmbină, de regulă, cu adjectivele ori cu substantivele care au funcție predicativă și se manifestă ca marcanți ai categoriei semantice intensive (S4): *Mit der Arbeit bin ich absolut zufrieden – und lerne mehr als im Studium* (*Die Zeit*, 26.01.2014); *Es ist absolut unmöglich, daß ein Säugling vom Teufel besessen ist* (Patrick Süsskind, *Das Parfum*, S. 13); *Bevor der Mähdrescher am nächsten Morgen aufs Feld fährt, kontrolliert Rauhaus, ob die Ladefläche restlos leer ist* (*Die Zeit*, 09.01.2012).

Îmbinări destul de rare ale acestor indicatori adverbiali cu verbele telice care urmează (exemplul (a) și (b)) sau cu verbele al căror sens lexical corelează cu terminarea acțiunii (exemplul (c)), actualizează în enunțare sensul rezultativității și, în special, sensul de obținere a rezultatului definitiv (S6¹): a) *Eine Kurve, die sich zum Beispiel ohne Überschneidungen und Berührungen durch ein Quadrat, einen Würfel oder dessen höherdimensionale Pendanten windet und sie komplett ausfüllt* (*Die Zeit*, 23.07.2013); b) *Aber dann flicht S. ein, von 2003 bis 2007 habe er „total aufgehört“, sich mit der Religion zu befassen* (*Die Zeit*, 26.12.2011); c) *Für seine Sterne, an denen er von 1989 an arbeitete, ließ er erst einmal restlos alles verschwinden* (*Die Zeit*, 07.10.2013).

Până la moment, au fost analizați indicatorii lexicali adverbiali ce semnifică obținerea unui rezultat definitiv. Precum s-a menționat anterior, categoria semantică rezultativă are două variante de realizare: rezultat definitiv și parțial. Grupul indicatorilor adverbiali ai rezultatului parțial include următoarele mijloace lexicale: *fast*, *leicht*, *ein bisschen*, *ein wenig*, *beinahe*, *um ein Haar*. Ca și indicatorii lexicali ai rezultatului definitiv, mijloacele enumerate servesc și la exprimarea categoriei semantice intensive. Factorul determinant la constatarea faptului care sens aspectual actualizează indicatorii adverbiali, într-un anumit context, este mediul distributiv al acestora. La îmbinarea cu un adjectiv sau cu un substantiv cu funcție predicativă se realizează sensul de intensificare a acțiunii, a procesului sau a stării; la îmbinarea cu un verb telic sau cu un verb care redă sensul de terminare a acțiunii, acești indicatori indică obținerea parțială a

rezultatului, actualizând semul S₆². Această afirmație poate fi argumentată prin următoarele definiții din dicționare: *fast* – verwendet mit Verben, um auszudrücken, dass eine mögliche oder wahrscheinliche Handlung nicht eingetreten ist [91, S. 392]; *beinahe* – drückt aus, dass etwas (eine Handlung, ein Ereignis, die Verwirklichung eines Plans o.Ä.) erst im letzten Moment verhindert wird [91, S. 192]; *leicht* - verwendet, um auszudrücken, dass etwas passieren kann oder hätte passieren können [91, S. 703].

În materialul factologic, cel mai amplu sunt reprezentate contextele în care acești indicatori adverbiali exercită funcția de intensificatori ai oricărei stări, adică exprimă categoria semantică intensivă: *Fast wütend reagierten Leons Eltern, als das Gericht sie auch noch zu einem Training für geschiedene Eltern verdonnerte – zur sogenannten Teambildung (Die Zeit, 02.05.2014)*; *Die Linde, an deren Stamm ich mich lehnte, war dünner und mindestens zwei Spannen kürzer als heute, mein Freund Peter hielt auf der leeren Straße dem leicht eingebeulten Mond eine Rede, wie er es als Student getan hätte (Christa Wolf, Unter den Linden, S. 19)*.

Sensul de obținere a unui rezultat parțial în îmbinare cu verbele respective este reliefat de indicatorii lexicali *leicht, fast, beinahe*: *Der knappe Raum zwingt zum Dribbling, bei dem selbst Könner wie Ribery oder Götze, Özil oder Reus leicht den Ball verlieren (Die Zeit, 14.05.2014)*; *Ich wollte schon fast aufhören, das Buchprojekt zu machen (Die Zeit, 09.01.2012)*; *Treme erklärt nicht, warum New Orleans beinahe zerstört wurde... (Die Zeit, 20.12.2010)*.

Sensul rezultativității este realizat cu ajutorul indicatorilor adverbiali și la întrebuintarea acestora împreună cu sintagmele verbal-funcționale care sunt raportate la unitățile frazeologice. Din grupul unităților frazeologice fac parte atât indicatorii rezultatului definitiv, cât și cei adverbiali ai rezultatului parțial. Prima grupă o constituie următoarele unități frazeologice:

1. *bis aufs Letzte* – völlig, restlos [58, S. 485];
2. *ganz und gar* – völlig [58, S. 258];
3. *von Grund auf/aus* – ganz und gar, völlig [58, S. 304];
4. *ohne Maß und Ziel* – maßlos und völlig willkürlich [58, S. 512];
5. *einer Sache auf den Grund gehen/kommen* – den Sachverhalt klären/die wahren Ursachen einer Sache herausfinden [58, S. 304];
6. *mit Haut und Haar* (ugs.) – ganz und gar, völlig [58, S. 344];
7. *von A bis Z* – (ugs.) von Anfang bis Ende, ohne Ausnahme, vollständig [58, S. 25];
8. *in vollem Maße/Umfang* – vollständig [58, S. 511];
9. *bis zum Hals; bis über den Hals* (ugs.) – völlig, ganz und gar [58, S. 319].

După cum relevăm din definițiile unităților frazeologice enumerate, sensul de bază „völlig, vollständig” nu predomină. De exemplu, primele cel mai frecvent utilizate sensuri ale

unităților frazeologice *von A bis Z* și *einer Sache auf den Grund gehen/kommen* este, respectiv, „*von Anfang bis Ende*”, „*den Sachverhalt klären*”, iar sensul „*völlig, ganz und gar*” este secundar.

Grupul unităților frazeologice care exprimă sensul unui rezultat parțial este reprezentat în materialul practic numai de frazeologismele *um ein Haar* - „beinahe, fast” [91, S. 513] și, de asemenea, de sintagmele verbal-funcționale *in geringem Maße/in geringem Grad*.

Analiza întrebuintării unităților frazeologice menționate în textele din literatura artistică și în cele publicistice a demonstrat că acestea, de regulă, se îmbină cu verbele telice și reliefează obținerea rezultatului. Astfel, de exemplu, în fragmentul din romanul lui Franz Kafka, *Der Prozess*, frazeologismul *ganz und gar*, în îmbinare cu verbul telic *aussetzen* cu sensul de „a se dedica pe deplin”, demonstrează obținerea rezultatului definitiv: *Jetzt hingegen, wenn er seine Verteidigung selbst führen würde, mußte er sich - wenigstens für den Augenblick - ganz und gar dem Gericht aussetzen, der Erfolg dessen sollte ja für später seine vollständige und endgültige Befreiung sein, aber um diese zu erreichen, mußte er sich vorläufig jedenfalls in viel größere Gefahr begeben als bisher* (Franz Kafka, *Der Prozess*, S. 48).

O funcție similară o îndeplinește și îmbinarea frazeologică *mit Haut und Haar* în enunțul în care se vorbește despre noul tip de societate, ce tinde să socializeze pe deplin individul. Sensul de rezultat definitiv este redat de îmbinarea verbului *vergesellschaften* cu această unitate frazeologică. În afară de aceasta, obținerea acestui rezultat este evidențiat și cu ajutorul altor mijloace, în particular, prin separarea precizărilor (*Ausklammerung von Präzisierungen*), de exemplu; *mit all seinen Regungen, mit seinem ganzen Wünschen und Wollen: Diese Gesellschaft würde den Einzelnen nicht überwachen und ausspähen; sie würde ihn mit Haut und Haar vergesellschaften, mit all seinen Regungen, mit seinem ganzen Wünschen und Wollen* (*Die Zeit*, 13.08.2013).

În materialul lingvistic examinat, se întâlnesc exemple de întrebuintare a frazeologismelor care accentuează obținerea unui rezultat parțial. Cel mai productiv s-a dovedit a fi frazeologismul *um ein Haar*, înregistrat preponderent în textele publicistice: *Derweil saß mein Vater rauchend im Boot und las Zeitung. In letzter Sekunde sah er mich, aber um ein Haar wäre ich ertrunken* (*Die Zeit*, 20.01.2012); *Eine Bundeswehr - Drohne hat in Afghanistan vor neun Jahren um ein Haar ein Passagierflugzeug zum Absturz gebracht* (*Die Zeit*, 03.06.2013).

Construcția prepozițională *in geringem Maße*, întrebuintată în îmbinare cu verbele telice (*bekämpfen, absetzen, bekommen*), relevă obținerea unui rezultat parțial: *Der Mindestlohn bekämpft auch nur in geringem Maße die Armut* (*Die Zeit*, 07.11.2011).

Același sens poate exprima indicatorul lexical adverbial îmbinându-se cu verbele atelice (*steigen, beitragen*), prin prezența mijloacelor gramaticale corespunzătoare de exprimare a rezultativității: *Deren Maßnahmen wie etwa die Sozialreformen hätten nur in geringem Maße dazu beigetragen* (*Die Zeit*, 04.12.2008).

Rezumând, conchidem că, în linii generale, categoria semantică rezultativă, în cele două variante ale sale de obținere a unui rezultat definitiv sau parțial, în limba germană contemporană, poate fi exprimată, pe lângă mijloacele gramaticale, și cu ajutorul diferitor indicatori lexicali sintetici și analitici. Din grupul mijloacelor sintetice fac parte verbele simple și cele derivate cu semantica aspectuală corespunzătoare. Mijloacele analitice de exprimare a categoriei semantice rezultative includ indicatorii lexicali adverbiali, reprezentați prin adverbe, adjective-adverbe, construcții prepoziționale și unități frazeologice.

3.3. Modelarea structurii câmpului funcțional-semantic al indicatorilor lexicali de exprimare a aspectualității calitative

Analiza semantică a mijloacelor lexicale, unite în baza indiciului semantic dominant atingerea/neatingerea limitei, care servesc la realizarea sensurilor fazice și rezultative și, de asemenea, la datele statistice despre întrebuințarea lor în textele examinate, ne permit să modelăm structura în formă de câmp al indicatorilor lexicali ai categoriilor semantice ale aspectualității calitative. Analogic, ca în cazul mijloacelor lexicale de exprimare a categoriilor semantice ale aspectualității cantitative, la indicatorii lexicali ai aspectualității calitative se atribuie, în primul rând, semantica verbului, cu alte cuvinte, verbele cu semantică acțională corespunzătoare, și anume verbele fazice și cele telice. Printre mijloacele afixale care atribuie bazei verbale sensul fazic și cel rezultativ predomină prefixele. Deverbativale în *-ung* (*Abschaffung, Schließung, Zerschneidung*), formate de la verbele telice, actualizează senul rezultativ. Capacitatea deverbativelor în *-en* de a exprima sensul de rezultat depinde de ambianța contextuală (vezi subcap. 3.2). Un rol deosebit la actualizarea sensurilor aspectualității calitative îl au indicatorii lexicali adverbiali: adverbele, adjectivele, unele construcții prepoziționale, luate în parte, deoarece ele în îmbinare cu un verb corespunzător concretizează și nuanțează unul sau alt sens aspectual. De exemplu, se manifestă în calitate de marcanți ai sensului ingresiv, exploziv, imploziv, evolutiv al acțiunii verbale (vezi subcap.3.1) sau indică obținerea rezultatului definitiv sau parțial (vezi subcap. 3.2). În materialul factologic am fixat, de asemenea, unitățile frazeologice care se manifestă drept indicatori atât ai categoriei semantice a fazei acțiunii verbale, cât și a celei rezultative.

Precum s-a menționat anterior, în calitate de indiciu diferențial al aspectualității calitative a fost identificat indiciul atingerea sau neatingerea limitei. Prin urmare, nucleul câmpului mijloacelor lexicale de exprimare a aspectualității calitative vor forma acele care, independent de context, univoc actualizează indiciul dominant. În opinia noastră, nucleul câmpului modelat îl constituie verbele fazice speciale (de exemplu, *beginnen, anfangen, fortsetzen, fortfahren, aufhören, beenden*) și verbele telice, care, implicit, realizează semele de obținere a rezultatului definitiv sau parțial (de exemplu, *kommen, finden, einschlafen*).

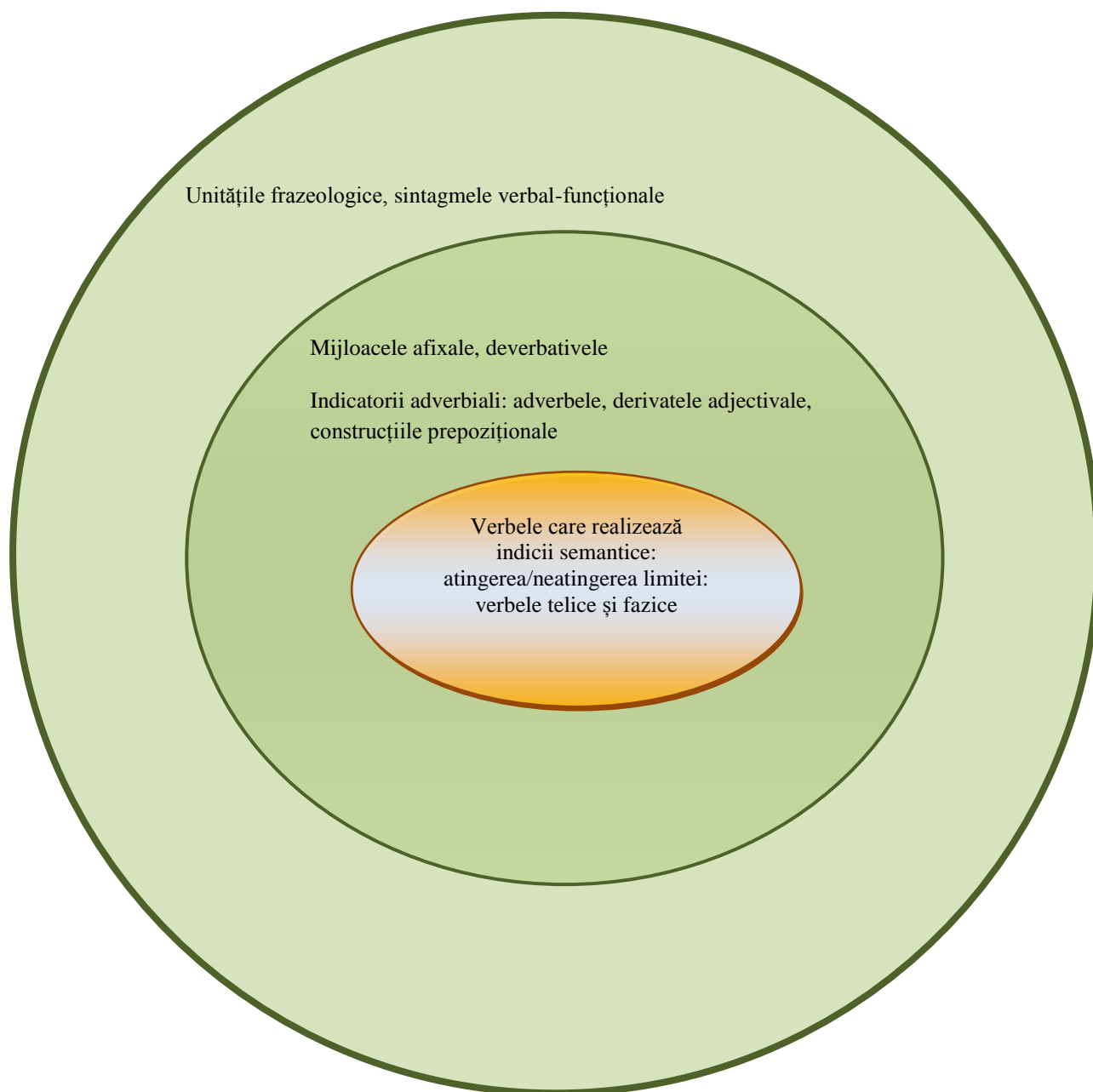
Periferia apropiată a câmpului mijloacelor lexicale sintetice și analitice de exprimare a sensurilor aspectualității calitative o formează, în primul rând, indicatorii lexicali adverbiali. În pofida frecvenței înalte de întrebuințare a acestor indicatori ai aspectualității calitative, în materialul empiric analizat, nu ni se oferă posibilitatea de a le plasa în centrul câmpului, deoarece acești indicatori nu corespund pe deplin criteriului *specializării* la exprimarea sensului corespunzător. Aceștia se caracterizează prin specializarea incompletă și multiaspectualitatea sensului, deoarece, pe lângă sensurile aspectuale fazic și rezultativ, sunt capabile să actualizeze și alte sensuri, de exemplu, cel intensiv. Astfel, adverbele *schließlich, endlich*, în funcție de context, se pot manifesta atât ca indicatori ai sensului fazic (sensul incoativ (S5.1) și de sfârșit al acțiunii (S5.3)), cât și ai sensului rezultativ. Indicatorii *ganz, leicht* ș.a., în funcție de ambianța contextuală, pot marca atât sensul rezultativ S6, cât și cel intensiv S4 (vezi exemple în subcap. 3.2). Indicatorii adverbiali concretizează și intensifică sensul aspectual doar în îmbinare cu verbul într-un context anumit.

Conform criteriului frecvenței întrebuințării mijloacelor linguale, la periferia apropiată putem raporta și mijloacele afixale, și anume prefixele care conferă verbului sens fazic (*losgehen, aufglimmen*) sau rezultativ (*verbrennen, erfragen*).

În zona periferiei îndepărtate a câmpului mijloacelor lexicale de exprimare a aspectualității calitative se situează unitățile frazeologice și sintagmele verbal-funcționale, deoarece acestea se deosebesc de ceilalți indicatori lexicali ai categoriilor semantice faza acțiunii verbale și de cea rezultativă prin marcarea lor stilistică. S-a stabilit că sintagmele verbal-funcționale sunt utilizate, în general, la exprimarea diferitor variante semantice ale categoriei faza acțiunii verbale, deci sunt capabile să actualizeze semele de început S5.1 (*in Kraft treten, in Bewegung setzen*) și de sfârșit al acțiunii verbale S5.3 (*zu Ende gehen, zum Schluss bringen*). Frazeologismele, în sensul îngust al concepției, întrebuințate cu verbele telice, indică sensul de obținere a rezultatului definitiv, actualizând semul S6¹.

Analizând mijloacele lexicale sintetice și analitice de exprimare a aspectualității calitative la corespunderea criteriilor structurării câmpului, și anume gradului de specializare a sensului,

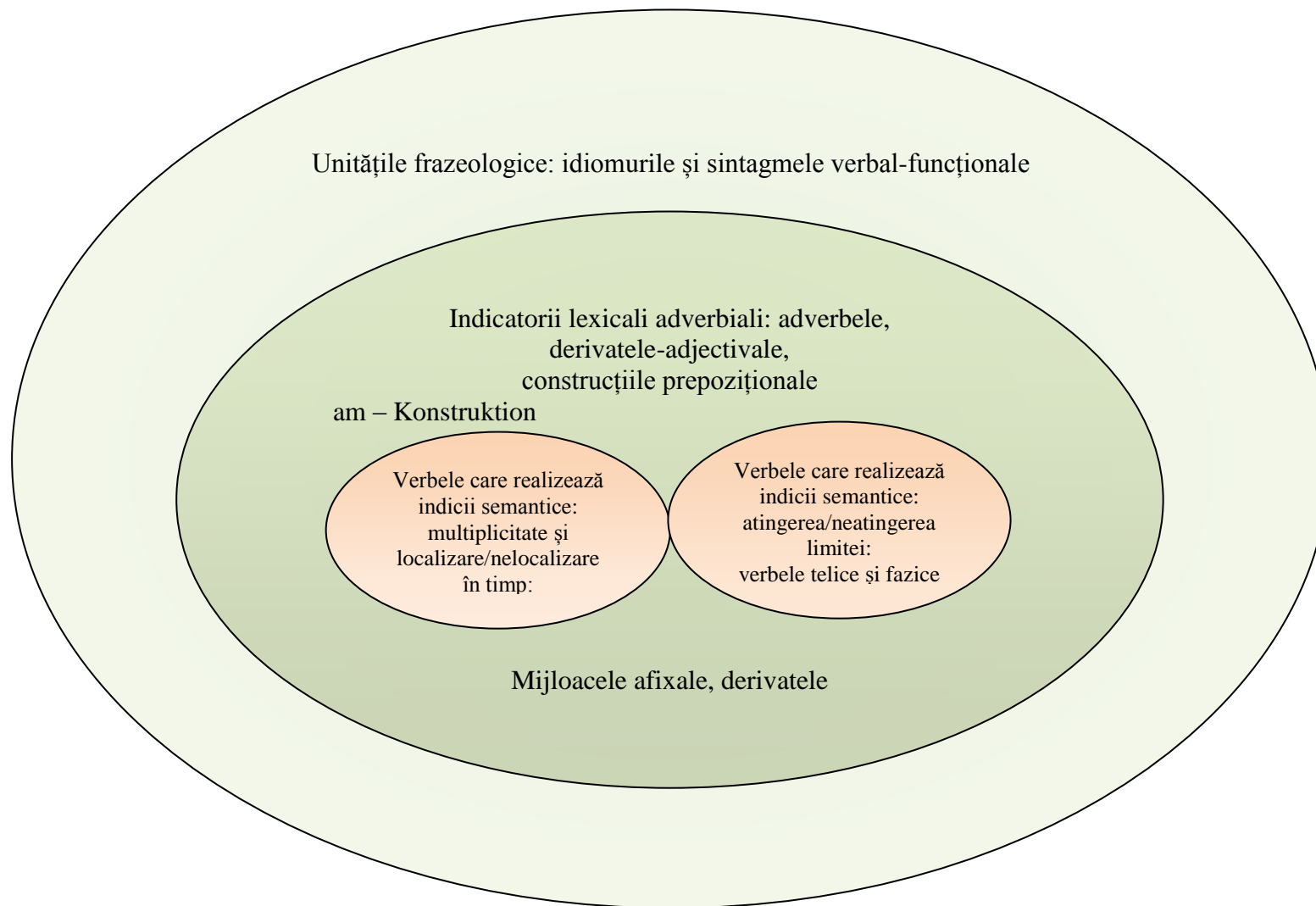
amorfiei și multiaspectualității de exprimare a sensului, frecvenței de întrebuințare și marcării stilistice, propunem următorul model de câmp funcțional-semantic al indicatorilor lexicali ai aspectualității calitative (Figura 3.1).

Fig. 3.1. Câmpul funcțional-semantic al indicatorilor lexicali de exprimare a aspectualității calitative

Examinarea configurației câmpurilor funcțional-semantice ale indicatorilor lexicali de exprimare a aspectualității cantitative și calitative în limba germană demonstrează că nucleele ambelor câmpuri formează semantemele verbale care realizează diferiți indici semantici dominanți: ai multiplicității, ai localizării/nelocalizării în timp și, corespunzător, ai atingerii/neatingerii limitei. Periferia apropiată a câmpurilor modelate o formează indicatorii lexicali adverbiali la care, pentru exprimarea sensurilor aspectuale cantitative și calitative, se raportează adverbele din diferite grupuri semantice și construcțiile prepoziționale cu diversă încărcătură semantică. Diferența de bază constă în faptul că la periferia apropiată a câmpului funcțional-semantic al indicatorilor lexicali de exprimare a aspectualității cantitative se situează, de asemenea, construcțiile de tipul *am Schreiben, Lesen, Machen sein*, realizând sensul durativ. Mijloacele afixale și deverbativele, aflându-se la periferia apropiată a ambelor câmpuri, posedă, de asemenea, particularitățile lor semantice la exprimarea sensurilor aspectualității cantitative și calitative. Potențialul lor aspectual depinde de baza verbală la care se atașează. Astfel, prefixul *durch-* exprimă nu doar sensurile aspectualității cantitative – cel durativ (*durchschlafen*) și cel intensiv (*durchbürsten*), dar și cel al aspectualității calitative – rezultativ (*durchforschen*). Periferia îndepărtată a câmpurilor funcțional-semantice o formează frazeologismele, concepute în sens larg, care cuprind idiomurile și sintagmele verbal-funcționale. Mijloacele lexicale analizate, exercitând aceeași funcție semantică, caracterizează desfășurarea acțiunii sau a procesului în timp, deci realizează un anumit sens aspectual.

Luând în considerare teoria câmpurilor funcțional-semantice policentrice, realizăm că câmpul aspectualității, în limba germană, se raportează la acest tip de câmp, posedând constituenți periferici și elemente ce fac parte din două nuclee care se intersectează. Acest câmp cuprinde diferite categorii semantice care se caracterizează printr-o multiaspectualitate destul de nuanțată. Astfel, elementele componente ale câmpului aspectualității cantitative se manifestă în calitate de constituenți ai câmpului aspectualității calitative; de exemplu, adverbul *plötzlich*, construcțiile prepoziționale *mit einem Schlag, mit einem Ruck* sunt indicatori lexicali ai categoriei semantice faza acțiunii, anume ai sensului ingresiv și ai categoriei semantice semelfactive, deci realizează indicii semantice ale aspectualității cantitative și calitative. Putem vorbi despre faptul că câmpurile funcțional-semantice particulare ale indicatorilor lexicali de exprimare a aspectualității cantitative și calitative formează câmpul funcțional-semantic general al indicatorilor lexicali de exprimare a aspectualității în limba germană (Figura 3.2).

Fig. 3.2. Câmpul funcțional-semantic al indicatorilor lexicali ai aspectualității în limba germană
Funcția: caracteristica desfășurării acțiunii

3.4. Concluzii la capitolul 3

Analiza detaliată a specificului categoriilor semantice ale aspectualității calitative a fazei acțiunii verbale și a rezultativității, precum și a mijloacelor sintetice și analitice la exprimarea acestora ne permite să facem următoarele concluzii:

1. Categoria semantică a fazei acțiunii verbale, ca o categorie conceptuală universală, include variantele semantice de început, de continuare și cele de sfârșit al acțiunii. La aceasta, un sens aspectual mai independent îl posedă faza incoativă a acțiunii, a procesului sau a stării, deoarece, spre deosebire de această fază, cea de continuare se intersectează cu categoria semantică durativă, iar faza de sfârșit al acțiunii are tangențe cu categoria semantică rezultativă. Faza de continuare a acțiunii se deosebește de categoria semantică durativă, deoarece indică continuarea acțiunii, a procesului sau a stării care au fost întrerupte în prealabil, iar categoria semantică durativă caracterizează acțiunea care durează continuu într-un interval concret determinat sau nedeterminat de timp. În pofida tangenței fazei de sfârșit al acțiunii cu categoria semantică rezultativă, acestea nu sunt absolut identice. Faza de sfârșit al acțiunii indică doar terminarea acțiunii, independent de faptul dacă aceasta este îndreptată spre obținerea unui rezultat, iar categoria semantică rezultativă caracterizează acțiunea, urmărind obținerea unui rezultat definitiv sau parțial.

2. Studiarea potențialului semantic al mijloacelor lexicale sintetice și analitice de exprimare a aspectualității calitative cu ajutorul analizei componentiale și contextuale demonstrează că pentru ambele categorii semantice faza acțiunii verbale și cea rezultativă mijloacele comune de exprimare sunt atât verbele simple, cât și cele derivate, care implicit marchează sensurile aspectuale corespunzătoare. Indicatorii lexicali adverbiali, adjectivele, construcțiile prepoziționale și unitățile frazeologice se manifestă în calitate de marcanti expliți ai sensurilor aspectualității calitative, diferențiind și accentuând un sens aspectual sau altul. Acest fenomen este specific, îndeosebi, pentru așa-numitele verbe fazice cu semantică diminuată.

3. În materialul lingual analizat, mai amplu sunt prezentate mijloacele lexicale de exprimare a sensului incoativ al acțiunii ca a unei categorii semantice relativ independente, ce permite clasificarea acestora după tipul de început al acțiunii în indicatori lexicali adverbiali implozivi, ingresivi, explozivi și evolutivi. Indicatorii lexicali ai sensului aspectual incoativ se manifestă sau ca indicatori unici ai sensului respectiv sau îl exprimă mai exact decât mijloacele gramaticale. Sunt prezentați mai succint indicatorii lexicali cu sensul aspectual de continuare a acțiunii, în special, acest grup este format din verbele cu prefixoidele *fort-*, *weiter*, verbele

compuse care conțin în structura lor componentul *-bleiben* și, de asemenea, unele participii și adjective.

4. O paletă destul de bogată a mijloacelor lexicale sintetice și analitice servește la exprimarea categoriei semantice rezultative, care include atât mijloacele pentru indicarea sensului de obținere a unui rezultat definitiv, cât și mijloacele ce indică un rezultat parțial. Pe lângă verbele cu semantica corespunzătoare, adverbele și construcțiile prepoziționale, categoria rezultativității poate fi exprimată și cu ajutorul deverbativelor în *-en*, derivate de la verbele perfective.

5. Printre indicatorii lexicali adverbiali care servesc la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității calitative, un loc special îl ocupă unitățile frazeologice, din care fac parte și sintagmele verbal-funcționale și idiomurile. Dacă în materialul cercetat, sintagmele verbal-funcționale, într-o măsură mai mare sau mai mică, servesc la exprimarea sensurilor aspectuale de început sau cel de sfârșit al acțiunii, atunci îmbinările frazeologice se manifestă în calitate de indicatori aproape ai tuturor categoriilor semantice ale aspectualității calitative. Menționăm că la exprimarea sensurilor fazice și a sensului aspectual rezultativ sunt întrebuințate unitățile frazeologice sinonimice.

6. Unii indicatori lexicali adverbiali, de exemplu *plötzlich, auf einmal*, sunt întrebuințați, în limba germană atât cu verbele fazice, care marchează începutul acțiunii, cât și cu cele de sfârșit al acțiunii. Este evident că funcția indicatorilor lexicali adverbiali de acest gen, se reduce nu la exprimarea unui sens aspectual anumit, dar la intensificarea acestuia sau la precizarea particularităților de desfășurare a oricărei acțiuni, proces sau stări.

7. Indiciul semantic dominant al aspectualității calitative identificat și semele diferențiale ale mijloacelor lexicale de exprimare a categoriilor semantice faza acțiunii verbale și cea rezultativă ne permit să prezentăm corelațiile ierarhice dintre acestea în formă de câmp funcțional-semantic. Nucleul acestui câmp îl formează verbele fazice și cele telice, care, implicit, realizează indiciul semantic dominant atingerea/neatingerea limitei. În zona periferiei apropiate, împreună cu mijloacele afixale, se situează indicatorii lexicali adverbiali care actualizează explicit și modifică sensurile aspectualității calitative. Zona periferiei îndepărtate o formează mijloacele frazeologice de exprimare a sensurilor fazice incoativ și cel de sfârșit al acțiunii, precum și sensul de obținere a unui rezultat definitiv. Câmpul funcțional-semantic al indicatorilor lexicali ai aspectualității calitative se intersectează cu câmpul funcțional-semantic al aspectualității cantitative și formează câmpul policentric cu două nuclee al indicatorilor lexicali ai aspectualității, unite în baza funcției comune: caracteristica desfășurării acțiunii.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Scopul propus în această teză: stabilirea, analiza și sistematizarea indicatorilor lexicali de exprimare a categoriei semantice a aspectualității în limba germană a fost atins prin soluționarea **problemei identificării indiciilor semantice dominante comune ale categoriilor semantice ale aspectualității cantitative și calitative, a analizei potențialului aspectual și a interacțiunii mijloacelor lexicale, reunite în baza acestor indicii, fapt ce a permis sistematizarea și constituirea câmpurilor semantice corespunzătoare.**

Ca rezultat al analizei minuțioase a literaturii de specialitate cu referire la domeniul investigat și, de asemenea, în baza analizei detaliate a mijloacelor lexicale de exprimare a diferitor sensuri aspectuale, formulăm următoarele concluzii:

1. Categoria semantică universală a aspectualității, semnificând caracterul desfășurării acțiunii verbale, este considerată, în sens îngust, o categorie exclusiv morfologică și, mai pe larg, o categorie complexă, care include nu numai categoria gramaticală a aspectului, dar și alte mijloace morfologice, sintactice, de derivare, lexicale, lexico-sintactice, capabile să exprime, în context, sensuri aspectuale. În pofida discrepanțelor de opinii în ceea ce vizează natura aspectului, majoritatea lingviștilor raportează limba germană la limbile în care aspectul nu este o categorie gramaticală. Evidențierea aspectului imperfectiv sau a progresivului german nu contrazic opinia dominantă, deoarece această construcție, în germană, nu este gramaticalizată. Spre deosebire de aspect, prezența categoriei *Aktionsart* în limba germană, indiferent de particularitățile cantitative și calitative de clasificare a acestei categorii, este recunoscută de toți cercetătorii din acest domeniu al lingvisticii și este concepută drept categorie a enunțării, la a cărei exprimare servesc mijloacele lexicale, morfologice, lexico-sintactice și, de asemenea, organizarea structural-semantică a propoziției și contextul [20, p. 94-99].

2. Cercetarea diferitor categorii semantice ale aspectualității a fost efectuată prin prisma abordării onomasiologice, aplicate la analiza și descrierea factorilor linguali, deoarece această abordare, care se exprimă, în particular, în teoria câmpului, s-a dovedit a fi cea mai productivă la realizarea scopului și obiectivelor investigării date. În pofida diferitor abordări metodologice privind cercetarea categoriei semantice complexe a aspectualității, de regulă, sunt evidențiați parametrii semantici durativ, semelfactiv, iterativ, intensiv, fazic și rezultativ. Categoriile semantice durativă, semelfactivă, iterativă și intensivă, în baza indiciilor semantice dominante comune, identificate pentru limba germană, „multiplicitate” și „localizare/nelocalizare în timp”, sunt raportate la categoriile aspectualității cantitative. Acestea caracterizează acțiunea după numărul de ori (unicitate/iterativitate), după gradul de durată și intensitate. Categoriile semantice

faza acțiunii verbale și rezultativitatea, reunite în baza indiciului dominant comun „atingerea/neatingerea limitei”, prezintă în sine categoriile aspectualității calitative, caracterizând acțiunea din punctul de vedere al dinamicii sau staticii, perfectivității sau imperfectivității [171, p.85-87].

3. Indicatorii lexicali de exprimare a categoriilor semantice ale aspectualității cantitative și calitative sunt împărțite în două grupe mari: sintetice (la nivel de dicționar) și analitice (la nivel de text). Mijloacele lexicale sintetice, și anume verbele simple și verbele derivate cu semantica aspectuală corespunzătoare, exprimă, în materialul analizat, atât categoriile semantice ale aspectualității cantitative, cât și ale celei calitative. În calitate de indicator lexical sintetic al categoriei semantice durative se manifestă deverbativele în *-en* de la verbele atelice, iar deverbativele în *-en* de la cele telice servesc la exprimarea categoriei semantice rezultative. Prefixoidele, în calitate de indicatori afixali ai aspectualității cantitative, exprimă categoriile semantice iterativă și intensivă, conferind enunțării nuanțe intensiv-expressive. Deverbativele neafixale indică unicitatea acțiunii [78, p. 90-95; 79, p.129-137; 25, p. 110-118].

4. Mijloacele lexicale analitice, prezentate în materialul empiric prin indicatorii lexicali adverbiali: adverbele și derivatele adjectivale, construcțiile prepoziționale și construcțiile de tipul „am Schreiben sein”, și, de asemenea, prin unitățile frazeologice idiomatice și neidiomatice, servesc la exprimarea categoriilor semantice atât ale aspectualității cantitative, cât și ale celei calitative. La aceasta, printr-o frecvență înaltă de utilizare, se evidențiază indicatorii lexicali adverbiali, printre care predomină adverbele și adjectivele-adverbe. Adverbele se remarcă drept cel mai productiv mijloc de exprimare a durativității concret și neconcret determinate, a iterativității regulate și neregulate, a intensivității și, de asemenea, a sensurilor aspectualității calitative, ca începutul (imploziv, ingresiv, exploziv sau evolutiv), continuarea, sfârșitul acțiunii și a rezultativității. În calitate de indicatori ai acestor categorii semantice se manifestă, de asemenea, și construcțiile prepoziționale analizate, cu excepția construcțiilor de tipul „am Schreiben sein”, care, fără mijloacele lexicale complementare, servesc doar la exprimarea durativității nedeterminate. Unitățile frazeologice marchează sensurile aspectualității cantitative, și anume, cel al durativității și iterativității, și, de asemenea, ale ambelor categorii semantice ale aspectualității calitative: faza acțiunii verbale și cea rezultativă. În plus la aceasta, sintagmele verbal-funcționale servesc la exprimarea sensului aspectual incoativ și de sfârșit al acțiunii, iar unitățile frazeologice de alt tip redau, practic, toate sensurile aspectualității calitative. [23, p. 95-99; 24, p. 128-133].

5. Pentru limba germană, la exprimarea sensurilor aspectuale, este caracteristică interacțiunea mijloacelor lexicale analitice cu cele sintetice, adică îmbinarea verbului cu

semantica aspectuală corespunzătoare cu indicatorul lexical complementar, deci diferite sensuri aspectuale se exprimă la nivel de text. Aceiași indicatori lexicali adverbiali sunt întrebuințați, în germană, la exprimarea diferitor sensuri aspectuale. Aceasta se explică prin faptul că funcția respectivilor indicatori lexicali adverbiali constă în intensificarea sau accentuarea particularităților de desfășurare a oricărei acțiuni, proces sau stare, și nu în reliefaarea unui anumit sens aspectual, care este exprimat, în cazul dat, prin semantica verbului [22, p. 162-167; 77, p. 154-156; 18, p. 114-121].

6. Analiza semantică și contextuală a indicatorilor lexicali sintetici și analitici ai aspectualității realizată și, în consecință, constituirea câmpurilor funcțional-semantice, în baza indiciilor semantice dominante identificate „multiplicitate”, „localizare/nelocalizare în timp” pentru aspectualitatea cantitativă, și „atingerea/neatingerea limitei” pentru cea calitativă, a demonstrat că nucleul fiecărui câmp îl formează verbele modului de acțiune corespunzător, deoarece anume aceste verbe se caracterizează prin gradul înalt de „specializare” de exprimare a sensului corespunzător, acesta fiind criteriul de bază la evidențierea nucleului în structura câmpului. În pofida frecvenței destul de înalte de întrebuințare în materialul empiric, indicatorii lexicali adverbiali (adverbele, derivatele adjectivale, construcțiile prepoziționale) se situează la periferia apropiată a câmpurilor funcțional-semantice constituite, deoarece se caracterizează prin specializare incompletă, amorfie și multiaspectualitate de exprimare a sensului aspectual. Mijloacele afixale și deverbativele, având o frecvență mai redusă de întrebuințare, la fel, corespund criteriilor menționate de constituire a câmpului și, prin urmare, sunt raportate la periferia apropiată. Zona periferiei îndepărtate formează unitățile frazeologice pentru care, pe lângă multiaspectualitatea sensului, este specifică și marcarea stilistică. [21, p. 206-208; 24, p. 128-133].

7. Ambele câmpuri funcțional-semantice ale indicatorilor lexicali ai aspectualității cantitative și calitative se intersectează, formând CFS policentric cu două nuclee ale indicatorilor lexicali ai aspectualității, deoarece realizează funcția generală comună: caracteristica desfășurării acțiunii.

Cercetarea efectuată prezintă o încercare de a sistematiza unitățile lexicale de exprimare a diferitor sensuri aspectuale în limba germană contemporană și nu pretinde la o interpretare exhaustivă a tuturor mijloacelor lexicale care se manifestă în calitate de indicatori ai categoriilor semantice ale aspectualității.

În baza demersului științific realizat, facem următoarele **recomandări** privind cercetările de perspectivă:

1. Modelele câmpurilor semantice ale indicatorilor lexicali de exprimare a aspectualității cantitative și calitative elaborate pot fi utilizate la studierea ulterioară a rolului componentelor acestor câmpuri, luați în parte, la realizarea anumitor funcții semantice și la relațiile structural-semantice între aceștia. Aceste modele vor varia de la un stil functional la altul. Variațiile vor justifica potențialul acestora;

2. În perspectivă, poate fi preconizată cercetarea interacțiunii mijloacelor lexicale de exprimare a aspectualității cu mijloacele gramaticale de exprimare a temporalității în limba germană;

3. Rezultatele obținute pot fi utilizate la cercetarea comparativ-tipologică a mijloacelor lexicale de exprimare a unor categorii semantice ale aspectualității în baza limbilor germană și română.

4. Lexicografii vor putea aplica rezultatele obținute în acest studiu, mai ales, când vor descrie indicatorii lexicali ai aspectualității.

BIBLIOGRAFIE:

În limba română:

1. Aga-Sobol A. Mijloace sintactice de exprimare a aspectualității în limba română. În: *Limba română. Revistă de știință și cultură*. Chișinău, 2004, Nr. 4-6, p. 147-149.
2. Babin T. Corelația câmpurilor semantice caracterologice în limba germană și în limba română. Autoref. al tezei de doct. în filol. Chișinău, 2008. 25 p.
3. Bahnaru V. Conceptul de câmp semantic în lexicologia modernă (cu referire specială la studiile lui E. Coșeriu). În: *Anuarul de lingvistică și istorie literară*. București, 2011, t. LI, p. 95–103.
4. Berejan S. Procedee sintactice de exprimare a aspectului verbal. În: *Limba și literatura română*. Chișinău, 1958, nr. 2, p. 36-42.
5. Berejan S. Exprimarea sensului gramatical de aspect în limba română. În: *Studia Universitatis. Babeș-Bolyai. Philologia*. Cluj-Napoca, 2001, XLIV, nr. 1-2, p. 67-72.
6. Cemârtan C. Considerații privind noțiunile aspect și Aktionsart. În: *Studia Universitatis. Chișinău: CEP USM*, 2007, nr. 10, p. 129-133.
7. Cemârtan C. Considerații privind categoria gramaticală a aspectului verbal în limba română. În: *Limba română. Revistă de știință și cultură*. Chișinău, 2014, Nr. 2 (224), p. 70-79.
8. Ciobanu A. Conjunctivul în componența sintagmelor predicative incoative. În: *Limba și literatura română*. Chișinău, 1959, nr. 3, p. 10-18.
9. Condrea I. Introducere în tehnica cercetării. Chișinău: CEP USM, 1997. 40 p.
10. Constantinescu Gh. Dicționar de termeni lingvistici.. București: Teora, 1998. 351 p.
11. Constantinovici E. Semnificația lexicală și valorile sintagmatice aspectual - temporale ale verbului în limba română. Chișinău: Editura Institutului de Lingvistică, 2001. 182 p.
12. Constantinovici E. Realizarea distincțiilor aspectuale în limba română. În: *Buletin de lingvistică*. Chișinău, anul XI, Nr. 14, 2013, p. 29-36.
13. Dârul A. Schițe de gramatică funcțional-semantică a limbii române. Chișinău: Tipografia Academiei de Științe a Moldovei, 2002. 264 p.
14. Dimitrescu F. Locuțiunile verbale în limba română. București: Editura Academiei Române, 1958. 234 p.
15. Evseev I. Semantica verbului: Categoriile de acțiune, devenire și stare. Timișoara: Facla, 1974. 183 p.
16. Gramatica Limbii Române, vol. I, Cuvântul. București: Editura Academiei Române, 2005. 712 p.
17. Gramatica Limbii Române, vol. II, Enunțul. București: Editura Academiei Române, 2006. 1036 p.

18. Guranda Elvira. Expresii stabile cu verb funcțional ca mijloc de exprimare a aspectualității în limba germană. În: Probleme actuale de lingvistică și glotodidactică. Conferința științifică republicană (2008; Chișinău). Chișinău: ASEM, 2009. p. 114-121.
19. Guranda E. Modurile lexico-sintactice de exprimare a categoriei iterativității în limba germană. În: Studia Universitatis, Revistă științifică, Seria Științe Umaniste. Chișinău: CEP USM, 2012, nr. 4 (54), p. 78-81.
20. Guranda Elvira Considerații privind problemele terminologice ale aspectualității în limba germană. În: Studia Universitatis, Revistă științifică, Seria Științe Umaniste. Chișinău: CEP USM, 2012, Nr. 4(54). p. 94-99.
21. Guranda E., Babâră N. Mijloacele lexicale de exprimare a modului de acțiune rezultativ în limba germană. În: Interferențe universitare – integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică cu participare internațională (2012). Chișinău: CEP USM, 2012, p. 206-208.
22. Guranda Elvira. Adverbele temporale ca mijloc de exprimare a semanticii faziale în limba germană. În: Colocviul Internațional „Lucrări în memoriam acad. Silviu Berejan”, 10-11 noiembrie. Chișinău: Institutul de Filologie al AȘM, 2013. p. 162-167.
23. Guranda Elvira. Adverbele temporale – unități aspectuale. În: Probleme de filologie și traductologie, simpozionul național. 6 decembrie 2013. Bălți: Indigou Color, 2014. p. 95-99.
24. Guranda Elvira. Despre semantica aspectuală a unităților frazeologice în limba germană contemporană. În: Materialele colocviului internațional „Filologia secolului XXI-lea (ediția a V-a). Creativitatea lingvală: de la semn la text”. Bălți: Editura Prim, 2014. p. 128-133.
25. Guranda Elvira. Semnificația aspectuală a mijloacelor afixale în limba germană. În: Materialele colocviului științifico-practic „Rolul profesorului în procesul predării limbii străine în contextul integrării europene”, 17 mai 2014. Chișinău: CEP USM, 2014. p. 110-118.
26. Guțu – Romalo V. Semiauxiliarele de aspect? În: Limba Română: București: Editura Academiei Române, 1961, Nr.1, Anul X, p. 3-15.
27. Irimia D. Gramatica limbii române. Iași: Polirom. 2008. 640 p.
28. Lifari V. Câmpul funcțional-semantic al categoriei de diateză în limba engleză. Chișinău: CEP USM, 2008. 261 p.
29. Luchian T. Categoria funcțional-semantică a aspectualității în limba română. Teză de doctor în filologie. Chișinău, 2007. 150 p.
30. Luchian T. Adverbele și locuțiunile adverbiale – mijloace lexicale de exprimare a aspectualității în limba română. În: Buletinul Institutului de lingvistică. 2005, V, nr. 4, p. 26-31.

31. Luchian T. Modul acțiunii iterative și semelfactive în exprimarea aspectualității din limba română. În: Revista de lingvistică și știință literară. Chișinău: Institutul de Filologie al A.Ș.M., 2008, nr. 5-6, p. 110-115.
32. Luchian T. Mijloace de redare a aspectelor durativ și momentan în limba română. În: Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova. Seria „Științe filologice”. Chișinău: CEP USM, 2005, p. 44-47.
33. Măciucă G. Stabilitatea locuțiunilor verbale funcționale. În: Analele Universității „Ștefan cel Mare”. Suceava, 2006, p. 77-82.
34. Poghirc C. Cu privire la aspectul verbal în limba română. În: Limba română. 1953, nr. 6, p. 17-24.
35. Popa Gh. Locuțiunile în sistemul unităților nominative ale limbii române. Teză de doctor habilitat în filologie. Chișinău, 2006. 255 p.
36. Popescu F. Tempo-aspectualitate contrastivă (în engleză și română). Iași: Editura Spanda, 2000. 242 p.
37. Savin-Zgardan A. Valori lexico-gramaticale ale locuțiunilor verbale românești în plan sincron și diacronic. Chișinău: Editura Bons Offices, 2001. 136 p.
38. Savin-Zgardan A. Câmpul funcțional-semantic al categoriei verbale Aktionsart în limba română. În: Revista de lingvistică și știință literară. Chișinău, 1996, nr. 1, p. 34-45.
39. Zbanț L. Analiza categoriei intensității prin prisma categoriilor funcțional-semantice de bază ale discursului. În: Limbaj și context. Revistă internațională de lingvistică, semiotică și știință literară, Anul IV, Vol. 1, 2012, p. 67-75.

În limba germană:

40. Andersson S. Gibt es Aspekt im Deutschen? In: Aspekt und Aktionsarten im heutigen Deutsch (Eurogermanistik 19). Tübingen: Staufenburg, 2011, S. 1-11.
41. Andrzej K. Aspektualität in germanischen und slawischen Sprachen. Poznan: Wydawn. Naukowe UAM, 2000. 281 S.
42. Babin T., Dumbrăveanu I. Das Problem der Feldtheorie in der deutschen Linguistik. In: Analele științifice ale USM. Seria „Științe filologice”. Vol.I. Chișinău: CEP USM, 2002, p. 116-119.
43. Baudot D. Aspekt und Aspektualität: kleiner Beitrag zur Klärung von Begriffen. In: Aspekt und Aktionsarten im heutigen Deutsch (Eurogermanistik 19). Tübingen: Staufenburg, 2011, S. 31-42.
44. Behaghel, O. Deutsche Syntax, Bd. II. Heidelberg, 1924, S. 245-303.
45. Blume K. Nominalisierte Infinitive. Eine empirisch basierte Studie zum Deutschen. Tübingen: de Gruyter, 2004. 137 S.

46. Breu W. Zur Rolle der Lexik in der Aspektologie. In: Die Welt der Slaven 29. München, 1984, S. 123-148.
47. Brinkmann H. Die deutsche Sprache. Gestalt und Leistung. Düsseldorf: Pädagogischer Verlag Schwann, 1971, S. 242-248.
48. Brons-Albert R. Die sogenannte „Rheinische Verlaufsform“: Stör mich nicht, ich bin am Arbeiten! In: Arbeitsgemeinschaft Rechtsrheinischer Kölner Heimatvereine; Jahrbuch für Geschichte und Landeskunde. Aufgabe 9/10, 1984, S. 199-204.
49. Burger H., Buhofer A., Salim A. Handbuch der Phraseologie. Berlin: de Gruyter. 1982. 433 S.
50. Busse D. Wortkombination. In: D. Alan Cruse/ F. Hundsnurscher/ M. Job/ P. Rolf Lutzeier. Ein internationales Handbuch zur Natur und Struktur von Wörtern und Wortschätzen. Berlin: de Gruyter, 2002, S. 408-415.
51. Bussmann H. Lexikon der Sprachwissenschaft. 4., durchges. und bibliogr. erg. Auflage, unter Mitarbeit von Hartmut Lauffer. Stuttgart: Alfred Kröner, 2008. 819 S.
52. Chiseliov V. Zur Interpretation der Begriffe Aspekt und Aktionsart in der deutschen Sprache. In: Probleme ale științelor socio-umane și modernizării învățământului. Chișinău: Tipografia „I. Creanga”, 2013, p. 227-229
53. Coseriu E. Das romanische Verbalsystem. Tübingen: Gunter Narr, 1976. 197 S.
54. Delbrück B. Vergleichende Syntax der Indogermanistischen Sprachen. Grundriss der vergleichenden Grammatik der indogerm. Sprachen. Bd. 4. Strasburg: Trübner, 1897. 560 S.
55. Deutschbein M. Grammatik der englischen Sprache auf wissenschaftlicher Grundlage. Heidelberg: Quelle Meyer, 1962. 298 S.
56. DUDEN. Deutsches Universal Wörterbuch A-Z. 3., neu bearbeitete Auflage. Mannheim/Leipzig/Wien/Zürich: Dudenverlag, 1998. 1816 S.
57. Duden, Grammatik der Deutschen Gegenwartssprache. Bibliographisches Institut & FA Brockhaus AG, 1999. 804 S.
58. DUDEN. Redewendungen. Wörterbuch der deutschen Idiomatik. 3. Auflage. Band 11. Mannheim/Leipzig/Wien/Zürich: Dudenverlag, 2008. 960 S.
59. Ehrich V. Hier und jetzt. Studien zur lokalen und temporalen Deixis im Deutschen. Tübingen: Niemeyer, 1992. 184 S.
60. Ehrich V., Rapp J. Sortale Bedeutung und Argumentstruktur: ung- Nominalisierungen im Deutschen. In: Zeitschrift für Sprachwissenschaft Bd. 19, Heft 2. Leipzig, 2000, S. 245-303.
61. Eisenberg P. Grundriss der deutschen Grammatik. 2., überarb. und aktual. Aufl. Stuttgart: Metzler, Bd. 1. Das Wort, 2006. 581 S.

62. Engerer V. „Was lässt sich im Deutschen aufhören und beenden? Aspekt, Aktionsart und nominale Komplementation intervallabschluss-denotierender Phasenverben. In: Lindberg Carl-Erik und Steffen Nordahl Lund (Hgg.), 17-th Scandinavian Conference of Linguistics, Vol. I. Odense, 2000, S. 171-186.
63. Engerer V. Phasen, Zustandswechsel und die einfache Phasensemantik. In: Tidsskrift for Sprogforskning. Copenhagen: University of Copenhagen, 2008, Nr. 6. S. 1-17.
64. Engerer V. Phasenverben und die Dreigliedrigkeit von Phasenaktionsarten in der Wortbildung. In: Sprachwissenschaft. Heidelberg, 2009, Nr. 34/1, S. 1-30.
65. Engerer V. Zur zeitlichen Evaluierung von Phasenverben. Das Problem der „leeren Mitte“ oder: Wie viele Intervalle braucht die Semantik von Phasenverben? In: Hermes, 2010, Nr. 44, S. 153-167. download2.hermes.asb.dk (vizitat la 21. 08. 2014).
66. Engerer V. Die Phasensemantik in der Wortbildung: Zum Verhältnis von Räumlichkeit und Zeitlichkeit in der deutschen Aktionsarten. In: Wortbildungssemantik zwischen Langue und Parole: Semantische Produktions- und Verarbeitungsprozesse komplexer Wörter. Stuttgart: Gruyter, 2014, S. 229-245.
67. Erben J. Deutsche Grammatik. Ein Abriss. 12. Auflage. München: Hueber, 1980. 518 S.
68. Flämig W. Tempus und Temporalität - Modus und Modalität - Aktionsart und Aktionalität. In: Probleme der Sprachwissenschaft - Beiträge zur Linguistik. The Hague/ Paris: 1971, S. 253-289.
69. Fleischer W., Barz J. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. 4., völlig bearbeitete Auflage. Berlin/ Boston: Walter de Gruyter, 2012. 483 S.
70. Forster E. Aspektualität im Deutschen. München: GRIN Verlag GmbH, 2003 (2010). 14 S.
71. Gárgyán G. Der *am*-Progressiv im heutigen Deutsch. Doktorarbeit, Szeged, 2010. 293 S.
72. Gaschkova M. Die Ausdrucksmittel der ingressiven und diminutiven Aktionsarten im Deutschen im Vergleich mit dem Russischen. Regensburg: S. Rederer Verlag, 2005. 197 S.
73. Gautier L. Aspekt und Aktionsarten im heutigen Deutsch. Tübingen: Stauffenburg Verlag, 2011. 231 S.
74. Glinz H. Die innere Form des Deutschen. Bern: Franke Verlag, 1961. 505 S.
75. Görner H., Kempcke G. Synonym Wörterbuch. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1980. 644 S.
76. Gruber A. Aspekt und Aktionsart im Russischen und Italienischen: Zur Problematik einzelsprachlicher und kontrastiver Begriffsbestimmung. Innsbruck: Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck, 2000. 147 S.
77. Guranda Elvira. Die temporalen Konstruktionen im Zusammenspiel mit Tempus und Aspekt. În: Strategii actuale în lingvistică, glotodidactică și știință literară. Materialele colocviului științific

- internațional, organizat cu ocazia a 55-ea aniversare a Facultății de Limbi și Literaturi Străine. Ediția a II-a. Bălți: PUB, 2009. p. 154 – 156.
78. Guranda Elvira, Bulgacova Irina. Zur aspektuellen Semantik der –en und –ung Nominalisierungen im Deutschen. În: Universitatea secolului XXI: Știința filologică între cercetare și aplicare. Conferința științifico-practică republicană (2010; Chișinău). Materialele conferinței științifice și practice republicane, 7 mai 2010. Chișinău: IRIM, 2011. p. 90-95.
79. Guranda E., Bulgacova I. Aspektuelle Bedeutungen von deverbalen Nomen im Deutschen. În: Limbaj și Context. Revistă internațională de lingvistică, semiotică și știință literară. Bălți: Tipografia Universității de Stat „Alec Russo”, Bălți, 2012, Nr. 1, Anul IV, p. 129-137.
80. Heidolph K., Flämig W., Motsch W. Grundzüge einer deutschen Grammatik. Gebundene Ausgabe. Berlin: Akademie Verlag Berlin, 1981. 1028 S.
81. Helbig G. Kurze deutsche Grammatik für Ausländer. Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie, 1997. S. 31.
82. Helbig G., Buscha J. Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht. Gebundene Ausgabe-6. Leipzig: Langenscheidt, 2001. 654 S.
83. Henriksson H. Aspektualität ohne Aspekt? Progressivität und Imperfektivität im Deutschen und Schwedischen. Stockholm: Almqvist & Wiksell, 2006. 159 S.
84. Heusinger K. Zur Bedeutung von Derivationen an der Schnittstelle von lexikalischer Semantik und konzeptueller Struktur. In: Deutsche Sprache, Nr. 1, 2009, S. 48-64.
85. Hollmann E. Untersuchungen über Aspekt und Aktionsart unter besonderer Berücksichtigung des Altenglischen. Würzburg: Triltsch, 1937. 62 S.
86. Jung W. Grammatik der deutschen Sprache. Leipzig: VEB Bibliograph. Institut, 1988. 252 S.
87. Klein W. Tempus. Aspekt und Zeitadverbien. In: Kognitionswissenschaft, Nr. 2. Berlin: Springer Verlag, 1992, S. 107-118.
88. Kotin M. Die funktional-semantischen Felder im Deutschen und im Russischen als Mittel sprachtypologischer Deskription. In: Beiträge zu einer russisch-deutschen kontrastiven Grammatik, Band 15. Frankfurt/Main: Peter Lang, 2001, S. 9-26.
89. Krause O. Progressive Verbalkonstruktionen im Deutschen: ein korpusbasierter Sprachvergleich mit dem Niederländischen und dem Englischen. Hannover Universität, 2001. 335 S.
90. Kunkel-Razum K., Wermke M.. Die Grammatik. Nach den Regeln der neuen deutschen Rechtschreibung. Überarb. 7., völlig neu erarb. und. erw. Auflage. Mannheim: Dudenverlag (Der Duden, Bd. 4), 2006. 1343 S.
91. Langenscheidt. Größwörterbuch. Deutsch als Fremdsprache. München: Langenscheidt Verlag, 2010. 1343 S.

92. Lehmann V. Grammatische Zeitkonzepte und ihre Erklärung. In: *Kognitionswissenschaft*, 92/2. Berlin/Heidelberg: Springer, 1992, S. 156-170.
93. Lehmann V. Der Aspekt. In: Jachnow H. (Hg). *Handbuch der sprachwissenschaftlichen Russistik und ihrer Grenzdisziplinen*. Wiesbaden: Harrassowitz, 1999, S. 124-241.
94. Leiss E. Die Verbalkategorien des Deutschen. Ein Beitrag zur Theorie der sprachlichen Kategorisierung. Berlin/New York: Walter de Gruyter, 1992. 334 S.
95. Leiss E. Die Entstehung des Artikels im Deutschen. In: *Sprachwissenschaft* 19, 1994, S. 307-319.
96. Leiss E. Artikel und Aspekt. Die grammatischen Muster von Definitheit. In: *Studia linguistica Germanica*, 55. Berlin: Mouton de Gruyter, 2000. 309 S. amor.cms.hu-berlin.de/...Aspekt/Aspekt-4.pdf (vизitat la 11. 09. 2014).
97. Marschall G. Aspekt, Aktionsart, Phase: Eine Frage von Begrenzung, Segmentierung und Perspektive. In: *Aspekt und Aktionsarten im heutigen Deutsch (Eurogermanistik 19)*. Tübingen: Staufenburg, 2011, S. 43-56.
98. Meibauer J., Demske U. Einführung in die germanistische Linguistik. 2., aktualisierte Auflage, Stuttgart: Verlag J. B. Metzler, 2007. 369 S.
99. Motsch W. Deutsche Wortbildung in Grundzügen. Berlin/New York: de Gruyter, 2004. 458 S.
100. Nicolay N. Aktionsarten im Deutschen. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 2007. 241 S.
101. Otto L. Progressivkonstruktionen im Deutschen – Zur Entwicklung eines Aspektkorrelats in der deutschen Sprache. Bielefeld, 2012. S. 87.
102. Palm C. Phraseologie. Eine Einführung. Tübingen: Günter Narr Verlag, 1995. 130 S.
103. Paul H. Deutsche Grammatik. Bd. 3, 4, 5. – Auflage Halle/ Saale: Niemeyer, 1957. 425 S.
104. Polenz P. Funktionsverben im heutigen Deutsch. Sprache in der rationalisierten Welt. In: *Beiheft 5 zur Zeitschrift Wirkendes Deutsch*. Düsseldorf: Schwann, 1963. 46 S.
105. Reimann A. Die Verlaufsform im Deutschen: Entwickelt das Deutsche eine Aspektkorrelation? Universität Bamberg: Dissertation, 1996. 265 S.
106. Sacker U. Aspektueller und rezultativer Verbalasudruck: im Französischen, Italienischen, Russischen und Deutschen. Tübingen: Günter Narr Verlag, 1983. 265 S.
107. Schwarz M. Einführung in die kognitive Linguistik. 2. Auflage. Tübingen/Basel: Francke, 1996. 238 S.
108. Schippan Th. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 2002. 306 S.
109. Schröder J. Lexikon deutscher Präpositionen. Leipzig: Verlag Enzyklopädie, 1986. 218 S.

110. Schwall U. Aspektualität. Eine semantisch-funktionelle Kategorie. Tübingen: Günter Narr Verlag, 1991. 450 S.
111. Steinitz R. Der Status der Kategorie „Aktionsart“ in der Grammatik oder Gibt es Aktionsarten im Deutschen? In: Linguistische Studien. Berlin: Zentralinstitut für Sprachwissenschaft der Akademie der Wissenschaft der DDR, 1986, Bd. 76, 121 S.
112. Stepanova M., Cernysova I. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Moskau: Akademia, 2005. 256 S.
113. Ten Cate A. Aspektualität und Nominalisierung. Zur Bedeutung satzsemantischer Beziehungen für die Beschreibung der Nominalisierung im Deutschen und im Niederländischen. Frankfurt: Peter Lang International Academic Publishers, 1985. 276 S.
114. Thelin Nils B.. Aspekt und Aktionalität im Russischen. In: Die Welt der Slawen, Halbjahresschrift für Slawistik, XXV, 2. München: Verlag Otto Sagner, 1980, S. 428 - 440.
115. Thiel B. Progressiv und Absentiv im Deutschen. Theoretische Grundlagen und ihre Anwendung im DaF-Unterricht. LMU München, 2007. 86 S.
116. Thiel B. Das deutsche Progressiv: neue Struktur in altem Kontext. In: Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht. 13. Jahrgang, Nr. 2, 2008, S. 1-18. tjournals.ulb.tu-darmstadt.de/index.php (vizitat la 12. 05. 2013).
117. Trier J. Der deutsche Wortschatz im Sinnbezirk des Verstandes. Von den Anfängen bis zum Beginn des 13. Jahrhunderts. Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag, 1932/1973. 347 S.
118. Theuerl Ch. Die Aktionsarten im Russischen und ihre deutschen Entsprechungen. Berlin: Grin Verlag, Auflage 1., 2009. 92 S.
119. Van Pottelberge J. Der am-Progressiv. Struktur und parallele Entwicklung in den kontinentalwestgermanischen Sprachen. In: Tübinger Beiträge zur Linguistik, 478. Tübingen: Günter Narr Verlag, 2004. (vizitat la 28. 10. 2014).
120. Weinrich H., Thurmair M. Textgrammatik der deutschen Sprache. Mannheim/Leipzig: Dudenverlag, 1993. 1111 S.
121. Werner A. Tempus-Aspekt-Modus. (die lexikalischen und grammatischen Formen in den germanischen Sprachen). Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1989, VII. 413 S.
122. Wolf Norbert Richard. Deverbale Substantive: Bestand und textuelle Funktion. Am Beispiel der ung- Abstrakta. Band 2. In: FinDe. Arbeiten mit dem finisch-deutschen Kontrastkorpus. Würzburg: Online-Publikationsserver der Universität Würzburg, 2007, S. 1-27.
123. Wolze Z. Aspekt und Aktionsart beim deutschen Verb in Wechselwirkung mit adverbialen Aufgaben. Nordstadt: GRIN Verlag, 2004. 96 S.

În limba engleză:

124. Bache C. Tense, Aspect and Action: Empirical Approaches to Language Typology. Berlin: de Gruyter, 1994. 430 p.
125. Babâră N., Babâră E. Lexico-semantic Combinability of the „Verba Orandi” Group. În: *Analele științifice ale USM. Seria „Științe filologice”*. Chișinău: USM, 2000, p. 270-272.
126. Comrie B. Aspect. An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems. Cambridge: Cambridge UP, 1976. 142 p.
127. Hanna F. Aspect and the Semantics of Noun Phrases. In: *Trends in Linguistics. Studies and Monographs; 75 Tense and Aspect in Discourse/ Ed. by Co Vet and Carl Vetters*. Berlin, 1994, p. 227-245.
128. Jackendoff R. Semantics and Cognition. Cambridge: MA and London, 1993. 283 p.
129. Kabakchiev K. Aspect in English: A „Common-sense” View of the Interplay between Verbal and Nominal Referents. Dordrecht/ Boston/ Mass.: Kluwer Academic Publisher, 2000. 348 p.
130. Langacker R. *Foundation of Cognitive Grammar*, vol. 1. Stanford/ California: Stanford University Press, 1987. 540 p.
131. Langacker R. *Foundation of Cognitive Grammar*, vol. 2. Stanford/ California: Stanford University Press, 1992. 628 p.
132. Lyons J. *Semantics. Vol 2*. Cambridge: Cambridge University Press, 1977. 371 p.
133. Melenciuc D., Citulenco S., Tomin V. Aspectual Means in English and Romanian. În: *Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova. Seria „Științe filologice”*. Chișinău: CEP USM, 1999, p. 46-49.
134. Smith C. *The Parameter of Aspect*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers Group, 1997. 355 p.
135. Vendler Z. *Linguistics in Philosophy*. Ithaca: Cornell University Press, 1967, p. 97-146.
136. Wiese R. *The Phonology of German*. Oxford: Clarendon Press, 1996. 360 p.
137. Wunderlich D. An Investigation of Lexical Composition: The Case of German Be-Verbs. In: *Linguistics*, 25, 1987, p. 283-331.
138. Ziegler D. *Interfaces with English Aspect: Diachronic and Empirical Studies*. Philadelphia: John Benjamins Pub. Co., 2006. 325 p.

În limba franceză:

139. Bondarenco A. Les catégories de l'intensité et de la quantité dans le roman „Germinal” d'Emile Zola. În: *Intertext. Revistă științifică*. Chișinău: Foxtrot, 2007. Nr. 1/2, p. 107-117.
140. Cohen, D. *L'aspect verbal*, Paris: Presses universitaires de France, 1989. 195 p.
141. Fuchs C. *Les typologies du procès*. Paris: Klincksieck, 1991. 240 p.

142. Guillaume, G. Temps et verbe : théorie des aspects, des modes et des temps. Paris: Librairie Honoré Champion, 1970. 134 p.
143. Gosselin L. L'aspect de phase en français: le rôle des périphrases verbales. In: Journal of French Language Studies 21.3, Cambridge U. P. 2011, p. 149-171.
144. Milliaressi T. La catégorie de l'aspect en français. In: Congrès Mondial de Linguistique Française. Paris: Institut de Linguistique Française, 2010, p. 1399-1414.
145. Skrypnyk A. L'aspect lexical en tant que la catégorie grammaticale dans la langue française. In: Вісник харківського національного університету імені в.н. каразіна. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2013, № 1051, p. 147-153.

În limba rusă:

146. Аверина А.В. Категориальные значения фазового поля и языковые средства его выражения: на материале русского и немецкого языков. Дис. канд. филол. наук. Москва, 2004. 197 с.
147. Авилова Н.С. Вид глагола и семантика глагольного слова. Москва: Изд-во Наука, 1976. 328 с.
148. Агрелль С. О способах действия польского глагола. В: Вопросы глагольного вида. Москва: Изд-во иностранной литературы, 1962, с. 35-37.
149. Аликова С. В. Предельность как функционально-семантическая категория аспектуальности немецких глаголов. В: Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. Санкт-Петербург, 2012, № 152, с. 62-70.
150. Арсентьева, М. Ф. Категории поля аспектуальности в немецком и русском языках. В: Актуальные вопросы германской филологии и методики преподавания иностранных языков. Брест: БрГУ, 2013, с. 84 - 86.
151. Архипова И. В. Функционально-семантический анализ немецких высказываний с предложными девербативами. Новосибирск: Изд-во НГПУ, 2007. 141 с.
152. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва: Либроком, 2010. 569 с.
153. Балин Б. М. Аспектологическая терминология в современной лингвистике. Тверь: Изд-во Тверского университета, 1991. 110 с.
154. Балин Б. М., Бурмистрова Л. А., Колосова Л. П. и др. Сравнительная аспектология русского и немецкого языков. Калинин: Калининский государственный университет, 1979. 86 с.
155. Баранова Н. А., Боднарук Е. В. Выражение темпоральных и аспектуальных значений в немецком языке в разных стилях, жанрах и типах текста. Архангельск: КИРА, 2013. 143 с.

156. Белошапкина Т. В. Когнитивно-дискурсивное описание категории аспектуальности в современном русском языке. Москва: КомКнига, 2007. 336 с.
157. Бидагаева Ц. Д. Темпоральные адвербиалы в английском предложении: языковой процесс выражения смысла. Улан Удэ: Изд-во ВосточноСибирского государственного технологического университета, 2004. 187 с.
158. Бондарко А. В. Грамматическое значение и смысл. Санкт-Петербург: Наука, 1978. 175 с.
159. Бондарко А. В. Категоризация в системе грамматики. Москва: Языки славянских культур, 2011. 488 с.
160. Бондарко А. В. Принципы функциональной грамматики и вопросы аспектологии. Москва: Книжный дом Либроком, 2012. 208 с.
161. Бондарко А. В. Теория функциональной грамматики. Введение, аспектуальность, временная локализованность, таксис. Москва: Книжный дом Либроком, 2013. 352 с.
162. Булыгина Е. Г. Обстоятельства как детерминаторы аспектных фаз действия: начало, середина, конец: На материале немецкого языка. Дис. канд. филол. наук. Свердловск, 2006. 155 с.
163. Васильев Л. М. Современная лингвистическая семантика. Москва: Высшая школа, 1990. 176 с.
164. Волостнова Н. Н. Средства выражения способов действия длительности в немецком и русском языках. Дис. канд. филол. наук. Казань, 2005. 194 с.
165. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки. Москва: Наука, 1985. 228 с.
166. Всеволодова М. В. Функционально-семантические поля и функционально-семантические категории. (К вопросу о структуре содержательного пространства языка). В: Лінгвістичні студії: зб. наук. праць. Донецьк, 2007, Вип. 15, с. 1-5.
167. Гайдуков В. Г. Значение однократности действия и средства его выражения в современном русском языке. Автореф. дис. канд. филол. наук. Москва, 1989. 19 с.
168. Гашкова М. Г. Средства репрезентации начинательного и смягчительного способов действия в немецком языке в сопоставлении с русским. Автореф. дис. канд. филол. наук. Екатеринбург, 2003. 20 с.
169. Грекова О. К. Виды значения повторяемости и средства их выражения в современном русском языке. Автореф. дис. канд. филол. наук. Москва, 1985. 19 с.
170. Гулыга Е.В., Шендельс Е.И. Грамматико-лексические поля в современном немецком языке. Москва: Просвещение, 1969. 184 с.
171. Гуранда Эльвира, Булгакова Ирина. О выражении качественной и количественной аспектуальности в немецком языке. В: Материалы международной научно-практической

- конференции, посвящённой 25-ой годовщине Комратского государственного университета «Наука, Культура, Образование», Том II, Комрат, 4 февраля 2016. Комрат: КГУ, 2016. с. 85-87.
172. Исаченко А. В. Грамматический строй русского языка. Морфология. Т. 2. Братислава: Изд-во Словацкой Академии Наук, 1960. 570 с.
173. Зализняк А. А., Шмелёв А. Д. Введение в русскую аспектологию. Москва: Языки русской культуры, 2000. 226 с.
174. Казунина О. В. Фазовая характеристика отдельных и сопряжённых глагольных действий в английском языке. Дис. канд. филол. наук. Санкт-Петербург, 2002. 214 с.
175. Карасик В. И. Культурные концепты: проблема ценностей. В: Языковая личность: культурные концепты. Волгоград: Перемена, 1996, с. 3-16.
176. Колшанский Г. В. Контекстная семантика. Москва: Наука, 1980. 149 с.
177. Комиссарова Е. С. Итеративные адвербиальные единицы в функционально-семантическом аспекте. Дис. канд. филол. наук. Пермь, 2014. 192 с.
178. Кошмидер Э. Очерки науки о видах польского глагола. Опыт синтеза. В: Вопросы глагольного вида. Москва: Изд-во иностранной литературы, 1962, с. 105-187.
179. Кубрякова Е. С. Язык и знание. На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира. Москва: Языки славянской культуры, 2004. 560 с.
180. Кубрякова Е.С., Демьянков В.З., Панкрац Ю.Г., Лузина Л.Г. *КСКТ* – Краткий словарь когнитивных терминов. Москва: Филол. ф-т МГУ им. М.В.Ломоносова, 1996. 245 с.
181. Кузнецов Д. В. Семантические классы обстоятельственных лексических показателей фазовости в русском и английском языках. Дис. канд. филол. наук. Кемерово, 1997. 145 с.
182. Лакофф Дж. Когнитивное моделирование. В: Язык и интеллект. Москва: Изд-ская группа Прогресс, 1995, с. 143-184.
183. Ланских Ю. В. Немецкий прогрессив. Взгляд назад (на материале немецкой прозы XVII-XIX веков) В: Вестник ТвГУ, 2010, № 5, Серия Филология, с. 52-58.
184. Левковская К. А. Лексикология современного немецкого языка. Москва: Едиториал УРСС, 2003. 264 с.
185. Ломов А. М. Очерки по русской аспектологии. Воронеж: Изд-во Воронежского университета, 1997. 140 с.
186. Лубенцова Т. В. Способы выражения интенсивно-результативного состояния в немецком языке. Дис. канд. филол. наук. Архангельск, 2005. 190 с.

187. Мартюшова Е. В. Аспектуальная характеристика безаффиксных дериватов сильных глаголов в современном немецком языке. В: Вестник Поморского университета. Серия Гуманитарные и социальные науки, 2006, № 4, с. 116-120.
188. Маслов Ю. С. Глагольный вид в современном болгарском языке. В: Вопросы грамматики болгарского литературного языка. Москва: Изд-во АН РФ, 1959, с. 157-313.
189. Маслов Ю. С. К основаниям сопоставительной аспектологии. В: Вопросы сопоставительной аспектологии. Санкт-Петербург: Изд-во ЛГУ, 1978, с. 4-43.
190. Маслов Ю. С. Очерки по аспектологии. Санкт-Петербург: Изд-во СПб ГУ, 1984. 263 с.
191. Мелиг Х. Р. Семантика предложения и семантика вида в русском языке. В: Новое в зарубежной лингвистике. Москва: Прогресс, 1985, Вып. XV, с. 227-245.
192. Мещанинов И. И. Понятийные категории в языке. В: Труды Воен. ин-та иностр. языков, 1984, № 1, с. 15-20.
193. Мигирин В. Н. Язык как система категорий отображения. Кишинэу: Штиинца, 1973. 144 с.
194. Моисеенко Л. Н. Количественные представления в сфере глагольного действия (на материале современного немецкого языка). Дис. канд. филол. наук. Омск, 2005. 175 с.
195. Мурясов Р. З. Некоторые проблемы контрастивной аспектологии. В: Вопросы языкознания, 2001, № 5, с. 86-112.
196. Мыркин В. Я. Особенности обозначения фаз действия в русском языке в сравнении с немецким. В: Статьи по языкознанию. Архангельск: Изд-во ПГУ, 2002, с. 162-171.
197. Недялков В. П. Начинательность и средства её выражения в языках разных типов. В: Теория функциональной грамматики. Введение. Аспектуальность. Временная локализованность. Таксис. Санкт-Петербург: Наука, 2013 (1987), с. 180-195.
198. Никора Е. В. О ядре и периферии функционально-семантического поля аспектуальности в английском, русском, немецком и татарском языках. В: Филологические науки. Вопросы теории и практики. Тамбов: Изд-во Грамота, № 7 (18), часть 2, 2012, с. 155-158.
199. Падучева Е. В. Семантические исследования. Семантика времени и вида в русском языке. Семантика нарратива. Москва: Языки русской культуры, 2010. 480 с.
200. Пименова М. В. Душа и дух: особенности концептуализации. Кемерово: ИНК Графика, 2004. 385 с.
201. Плаксина Е. А. Прилагательные наречия в составе адъективной лексики немецкого языка. Дис. канд. филол. наук. Тула, 2002. 169 с.
202. Плунгян В. А. Общая морфология. Введение в проблематику. Москва: УРСС, 2003. 342 с.

203. Ризаев Б. Х. Грамматическое значение фазы прекращения процесса и аналитические средства его выражения в современном немецком языке. Автореф. дис. докт. филол. наук. Санкт-Петербург, 1981. 21 с.
204. Ризаев Б. Х. Проблемы немецкой аспектологии. Ташкент: Укитувче, 1988. 96 с.
205. Ризаев Б. Х. Фазовые аналитические конструкции современного немецкого языка. Самарканд: СамДЧТИ, 1988. 39 с.
206. Российский гуманитарный энциклопедический словарь. Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС. Т. 1. 2002. 688 с.
207. Рощина Л. П. Способы выражения повторяемости действия в современном русском литературном языке. Автореф. дис. канд. филол. наук. Ташкент, 1974. 24 с.
208. Рыхлова О. С. Концепт длительности в немецком, английском и русском языках в сопоставительном плане. Автореф. дис. канд. филол. наук. Уфа, 2007. 21 с.
209. Сэпир Э. Градуирование. В: Новое в зарубежной лингвистике. Лингвистическая прагматика. Москва: Прогресс, вып. XVI, 1985, с. 43-78.
210. Смирнов И. Н. Выражение повторяемости и обобщённости действия в современном русском языке. Санкт-Петербург: Наука, 2008. 159 с.
211. Соколова Е. Средства выражения аспектуальности в английском дискурсе. Дис. канд. филол. наук. Москва, 2003. 268 с.
212. Степанова М. Д., Зуев А. Н., Молчанова И. Д., Мурысов Р. З. Словарь словообразовательных элементов немецкого языка. Москва: Русский язык, 1979. 536 с.
213. Стернин И. А. Очерки по когнитивной лингвистике. Воронеж: Истоки, 2003. 189 с.
214. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. Москва: Школа языка русской культуры, 1996, с. 96, 215.
215. Телия В. Н. Номинация. В: Энциклопедия русский язык. Москва: Большая Российская Энциклопедия; Дрофа, 1997, с. 269-270.
216. Храковский В. С. Семантика фазовости и средства её выражения. В: Теория функциональной грамматики. Введение. Аспектуальность. Временная локализованность. Санкт-Петербург: Наука, 1987, с. 153-180.
217. Храковский В. С. Семантические типы множества ситуаций и их естественная классификация. В: Типология итеративных конструкций. Санкт-Петербург: Наука, 1989, с. 5-53.
218. Цой Т. А. Способы выражения интенсивности действия в современном русском языке. Автореф. дис. канд. филол. наук. Москва, 1989. 23 с.

219. Шелякин М. А. Приставочные способы глагольного действия и категория вида в современном русском языке: к теории функционально-семантической категории аспектуальности. Автореф. дис. докт. филол. наук. Санкт-Петербург, 1972. 32 с.
220. Шелякин М. А. Категория вида и способы действия русского глагола. Таллин: Валгус, 1983. 216 с.
221. Шендельс Е. И. Практическая грамматика немецкого языка. Москва: Высшая школа, 1982. 400 с.
222. Шиханова Л. И. Функциональные особенности глаголов со значением начинательности. (Глаголы *anfangen, beginnen* в немецком и *начинать/ начать* в русском языках). Саратов: Изд-во Саратовского университета, 1986. 62 с.
223. Шустова С.В. Темпорально-аспектуально- таксисные отношения в немецком языке. В: Филологические заметки. Пермь: Пермский государственный национальный исследовательский университет, 2011, Т. 2, с. 355–356.
224. Щур Г. С. Теории поля в лингвистике. Москва: Наука, 1974. 256 с.

Surse literare și publicistice:

225. Böll H. Ansichten eines Clowns. München: Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH & Co. KG, 52. Auflage, 2006. 288 S.
226. Böll H. Billard um halb zehn. München: Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH & Co. KG, 1974. 336 S.
227. Frisch M. Homo Faber. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1977. 208 S.
228. Fontane Th. Effi Briest. München: Deutscher Taschenbuchverlag 1995. 412 S.
229. Grass G. Der Blechtrommel. München: Deutscher Taschenbuch Verlag, 1993. 816 S.
230. Hesse H. Der Steppenwolf. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag, 2007. 229 S.
231. Kafka F. Der Prozeß. Frankfurt: Suhrkamp Verlag, 2005. 282 S.
232. Kamp Ch. Parkgespräche. Düsseldorf: Books on Demand, 2002. 212 S.
233. Mann Th. Der Zauberberg. Frankfurt: FISCHER Taschenbuch, 1991. 1008 S.
234. Süßkind P. Das Parfum. Die Geschichte eines Mörders. Zürich: Verlag AG, 1985. 306 S.
235. Wolf Ch. Unter den Linden. Berlin: Insel Verlag, 2012. 75 S.
236. Zweig St. 24 Stunden aus dem Leben einer Frau. Frankfurt: Fischer S. Verlag, 1995. 125 S.
237. Der Spiegel. Das deutsche Nachrichtenmagazin. Hamburg: Spiegel Verlag. 2008-2015 www.spiegel.de
238. Die Zeit. Wochenzeitung für Politik, Wirtschaft, Wissen und KulturHamburg. Hamburg: Zeitverlag Gerd Bucerius GmbH & Co. 2008-2015 www.zeit.de

Anexa 1. GLOSAR EXPLICATIV DE TERMENI UTILIZAȚI ÎN TEXT

Acest glosar de termeni utilizați în prezentul text conține în exclusivitate unități care sunt pe larg actualizate în lingvistica textului, lingvistica funcțională și lingvistica tradițională. Unii termeni îi găsim și în studiile de psiholingvistică, în cele efectuate în cheia structuralismului anilor 60-70 ai sec. XX. În glosar sunt date acele definiții care „lucrează” plener în soluționarea problemei științifice de bază: identificarea indicilor semantici dominanți ai aspectualității. Chiar dacă unii termeni au caracter polisemantic, noi ne-am străduit să dăm cu precizie definițiile actualizate și am ocolit voit polisemantismul unor termeni.

Adverbial - prin termenul dat sunt concepute adverbele, locuțiunile adverbiale, construcțiile prepoziționale, care, în baza funcției semantice invariabile, formează un ansamblu unic la determinarea relațiilor adverbiale.

Aktionsart - considerată drept categoria enunțării, care se realizează cu ajutorul mijloacelor lexicale, morfologice, lexico-sintactice, și, de asemenea, prin organizarea semantico-structurală a enunțului și prin mijloace implicite (corelația cu situația), este o categorie semantică, care redă informația despre caracteristicile desfășurării acțiunii verbale.

Analitic - (*despre forme gramaticale*) alcătuit din două sau mai multe cuvinte. Sensurile aspectuale sunt exprimate analitic de mijloacele care sunt în afara lexemei (la nivel de text).

Aspect - Categorie gramaticală caracteristică anumitor limbi, care arată stadiul de realizare a acțiunii exprimate de verb. – din fr. **aspect**, lat. **aspectus**. Aspectul este o categorie funcțional-semantică ce caracterizează desfășurarea acțiunii și se exprimă prin mijloace morfologice, de derivare și lexicale.

Aspectualitate – (lat. *aspectus*) – sistemul de mijloace morfologice, de derivare, lexicale, lexico-gramaticale, sintactice și alte mijloace, care indică caracterul de desfășurare și de distribuire a acțiunii în timp.

Aspectualitatea - câmp funcțional-semantic, constituit din mijloace ale limbii (morfologice, sintactice, derivative, lexico-gramaticale, lexicale și diverse îmbinări ale lor) care interacționează, unite în baza funcțiilor semantice comune, și raportate la domeniul relațiilor aspectuale, relațiilor, conținutul cărora constă în redarea caracterului de desfășurare și de redistribuire a acțiunii în timp

Aspectualitatea calitativă - cuprinde opozițiile semantice ca dinamica-statica; acțiune perfectivă, orientată spre limita internă – acțiune imperfectivă, neorientată spre limita internă. Acțiunea perfectivă este determinată drept acțiune, deși orientată spre limită, dar examinată în acea fază, când limita încă nu este atinsă.

Aspectualitatea cantitativă - cuprinde fenomenele care corelează cu „noțiunea de multiplicitate”, de exemplu, „numărul de ori”, „continuitate/discontinuitate”, de asemenea, și fenomenele, care au tangență cu „noțiunea de mărime și operațiuni de măsurare”, prin care este concepută durativitatea și intensitatea.

Augmentativ - *augmentativi*, -e, adj., s .n. **1.** (Afix) care servește la formarea unui cuvânt nou denumind un obiect de dimensiuni mai mari decât ale obiectului desemnat prin cuvântul de bază. **2.** (Cuvânt) care este format cu un augmentativ (1). - Din fr. **augmentatif**.

Categorie conceptuală – un sistem închis de sensuri al unui indiciu semantic universal sau o conotație aparte a acestui indiciu independentă de gradul lor de gramaticalizare și de modul de exprimare într-o limbă concretă.

Categorie semantică - invariantul semantic, care îmbină mijloacele limbii de diferite niveluri și condiționează interacțiunea lor.

Câmp funcțional-semantic – reprezintă o unitate bilaterală (formală cu conținut), care este formată cu ajutorul mijloacelor morfologice și sintactice ale limbii date împreună cu elementele lexicale, lexico-gramaticale și de derivare care interacționează, și care sunt componenți ai aceași zone semantice.

Concept - un semnificant lingvistic, un ansamblu de caracteristici modale gândite unitar. Noțiunea de concept corespunde imaginării despre acele sensuri, cu care operează Omul în procesul de gândire și care reflectă experiența și cunoștințele, conținutul rezultatelor al activității umane și al proceselor de cunoaștere a lumii în calitate de oarecare *cvanturi* ale cunoașterii.

Deverbativ – cuvânt derivat de la un verb. Substantivele deverbale își pierd particularitățile tipic verbale, precum Kongruenz, Tempus, și dobândesc un conținut procesual abstract. În limba germană substantivele deverbale sunt formate în rezultatul derivației explicite (cu ajutorul sufixului – *ung*), al celei implicite (*brechen – der Bruch*), și al conversiei.

Durativ - (despre verbe) care arată că o acțiune durează, nu este momentană; (despre timpurile verbelor) care arată că o acțiune este în curs de desfășurare, nu este terminată. - din fr. **duratif**.

Evolutiv - care exprimă începutul acțiunii, specificând începerea unei stări noi, începutul unei noi acțiuni în desfășurarea acesteia.

Exploziv - care exprimă începutul acțiunii, specificând apariția subită a unei noi acțiuni sau stări.

Gramaticalizare - procesul de transformare a unității lexicale în una gramaticală, și dacă vorbim despre o îmbinare sintactică, atunci ca proces de transformare al predicatului nominal într-o construcție analitică.

Imperfectiv, additiv, aterminativ – (despre aspectul verbelor) care arată că acțiunea verbului este în curs de desfășurare sau se repetă, fără să indice termenul sau rezultatul ei.

Imploziv - care exprimă începutul acțiunii, specificând trecerea treptată la o nouă acțiune sau stare.

Ingresiv - care exprimă începutul acțiunii, specificând trecerea rapidă la o nouă acțiune sau stare.

Incoativ - gram. (*despre verbe*) care exprimă începutul acțiunii și specifică trecerea la o nouă acțiune, proces sau stare.

Intensiv - gradul de manifestare, evaluat pe scala mai mult - mai puțin, care denotă faptul că este posibilă nu numai intensificarea caracteristicii unei acțiuni, a unui proces sau a unui eveniment, dar și diminuarea acestora. Procesul care reflectă mișcarea în sus pe scala intensivității se numește *intensificare*, iar procesul, ce reflectă mișcarea în jos pe această scală este cel de *deintensificare/diminuare*.

Perfectiv, nonadditiv, terminativ – (*despre aspectul verbelor*) care exprimă acțiunea însăși a verbului, eliminând noțiunea de durată și de desfășurare și insistând asupra începutului și sfârșitului, a rezultatului acțiunii.

Prefixoid – morfem lexical liber, utilizat în calitate de prefix care își pierde sensul său propriu, acționând, de regulă, în calitate de intensificator al sensului bazei cuvântului.

Sem – (*lingv.*) Unitate minimă de semnificație care nu se realizează independent, ci numai în componența unui semem.

Semantém - s. n. (*lingv.*) cea mai mică unitate semantică a unui cuvânt, identificabilă adesea cu rădăcina acestuia, care constituie suportul semnificației lexicale; lexem.

Semelfactiv – este conceptul care transmite caracteristica cantitativă a acțiunii în raport cu manifestarea sa unitară. Acesta provine din cuvântul de origine latină *semel* (o dată) și indică un singur eveniment; utilizarea sa generală se face cu referire la evenimente unice.

Semem - (*lingv.*) unitate semantică, având drept corespondent formal lexemul dintr-un ansamblu de seme.

Sincretism - stare de contopire și nediferențiere a unor elemente aparținând domeniilor unor arte diferite (literatură, muzică, dans) specifică folclorului și, în general, fazelor primitive de dezvoltare a culturii.

Sintetic - (*despre limbi*) care exprimă raporturile gramaticale din propoziție prin intermediul formelor cuvintelor. Sensurile aspectuale sunt exprimate sintetic, dacă ele se conțin în lexema propriu-zisă (la nivel de dicționar).

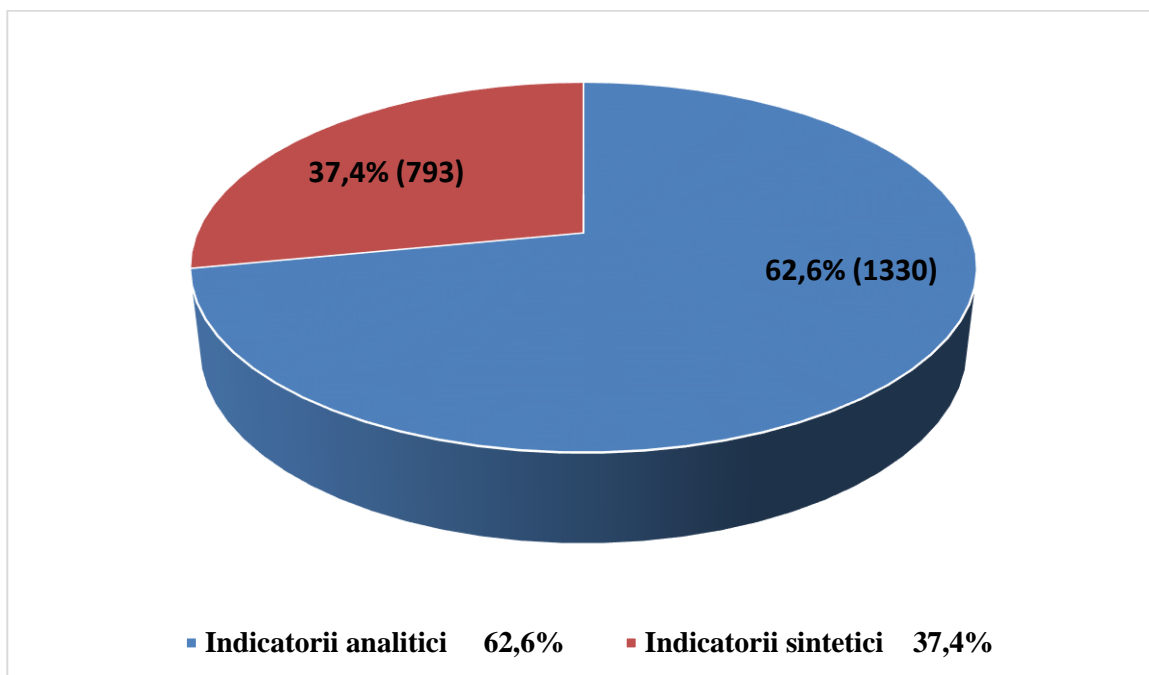
Anexa 2. Utilizarea indicatorilor lexicali sintetici la exprimarea aspectualității

Indicatorii lexicali sintetici:		Aspectualitatea cantitativă				Aspectualitatea calitativă	
		Categoria semantică durativă S1	Categoria semantică iterativă S2	Categoria semantică semelfactivă S3	Categoria semantică intensivă S4	Categoria semantică a fazei acțiunii verbale S5	Categoria semantică rezultativă S6
Semantica verbului		+	+	+	+	+	+
Deverbativ		+	+	+	+	-	+
Mijloace afixale	Prefix	+	+	-	+	+	+
	Prefixoid	-	+	-	+	+	-
	Sufixoid	-	+	-	-	-	-

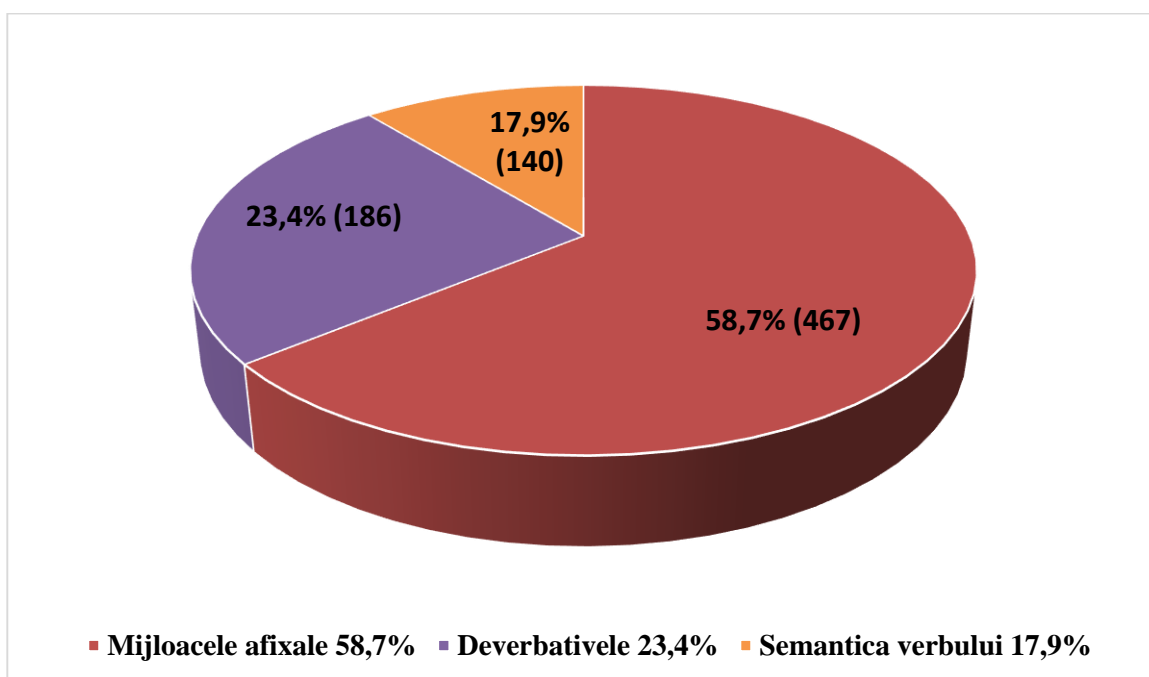
Anexa 3. Utilizarea indicatorilor lexicali analitici la exprimarea aspectualității

Indicatorii lexicali analitici:		Aspectualitatea cantitativă				Aspectualitatea calitativă	
		Categoria semantică durativă S1	Categoria semantică iterativă S2	Categoria semantică semelfactivă S3	Categoria semantică intensivă S4	Categoria semantică a fazei acțiunii verbale S5	Categoria semantică rezultativă S6
Indicatorii lexicali adverbiali		+	+	+	+	+	+
Construcțiile prepoziționale		+	+	-	+	-	+
Construcțiile de tipul „am Schreiben sein”		+	-	-	-	-	-
Unitățile frazeologice		+	+	-	+	+	+

**Anexa 4. Frecvența întrebuințării indicatorilor lexicali sintetici și analitici
la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității cantitative**

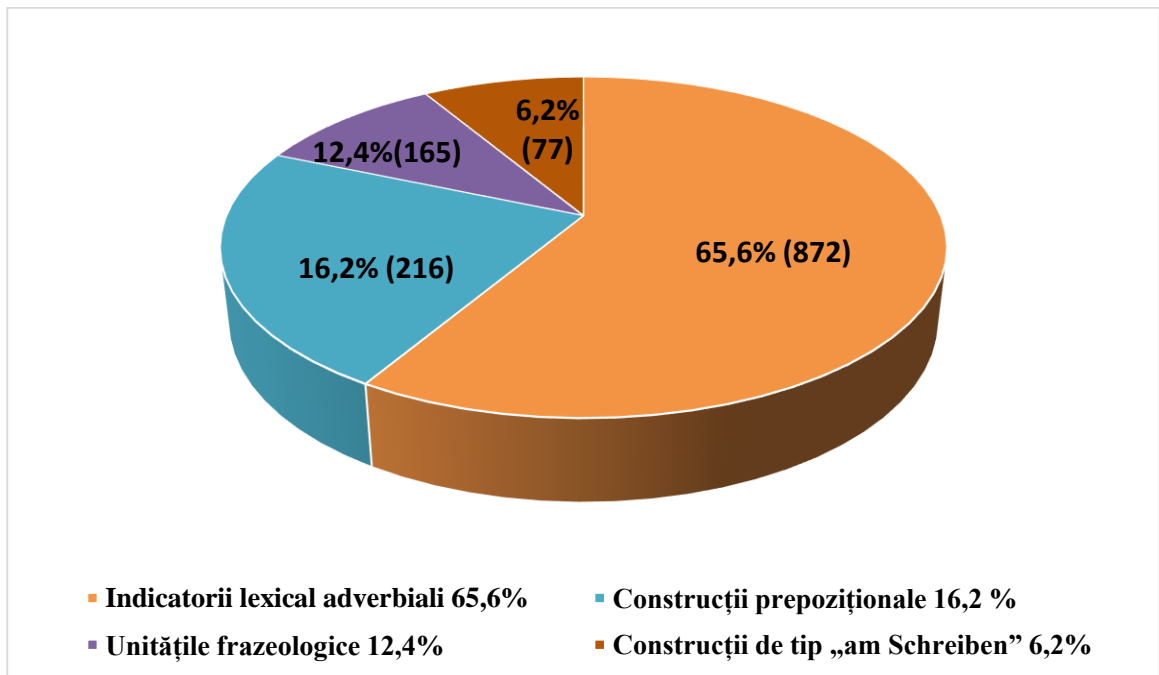

**Anexa 5. Distribuirea indicatorilor lexicali sintetici
la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității cantitative**

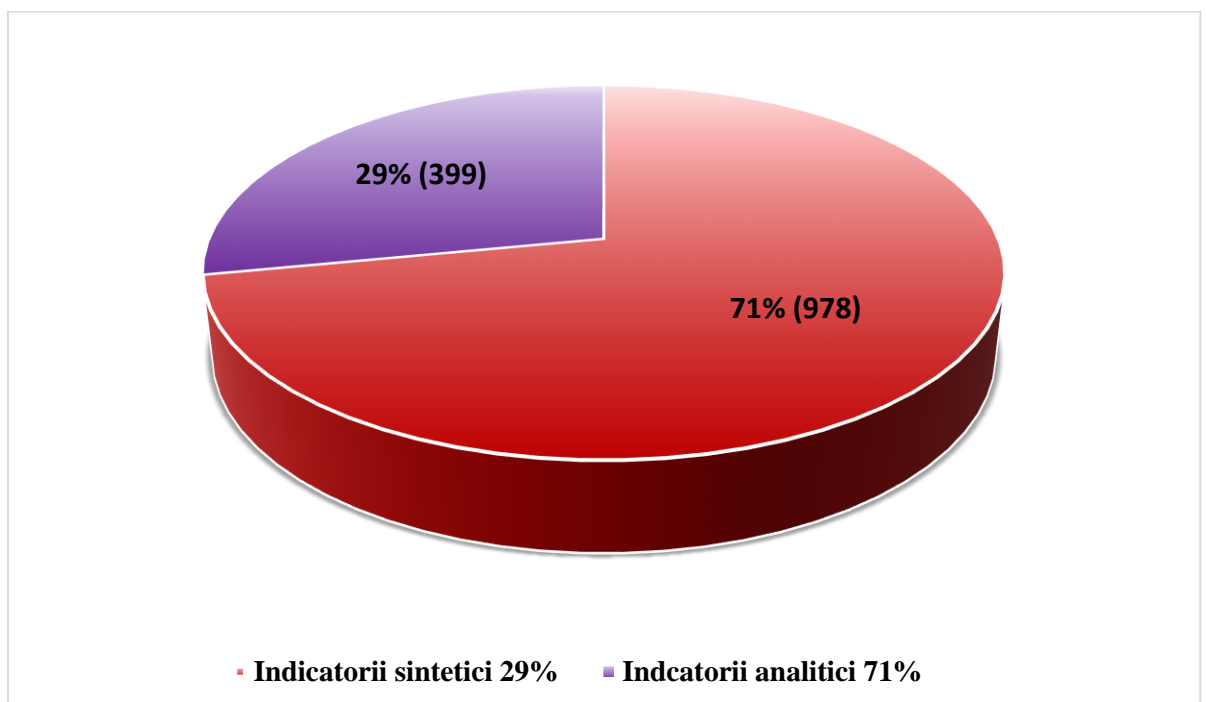

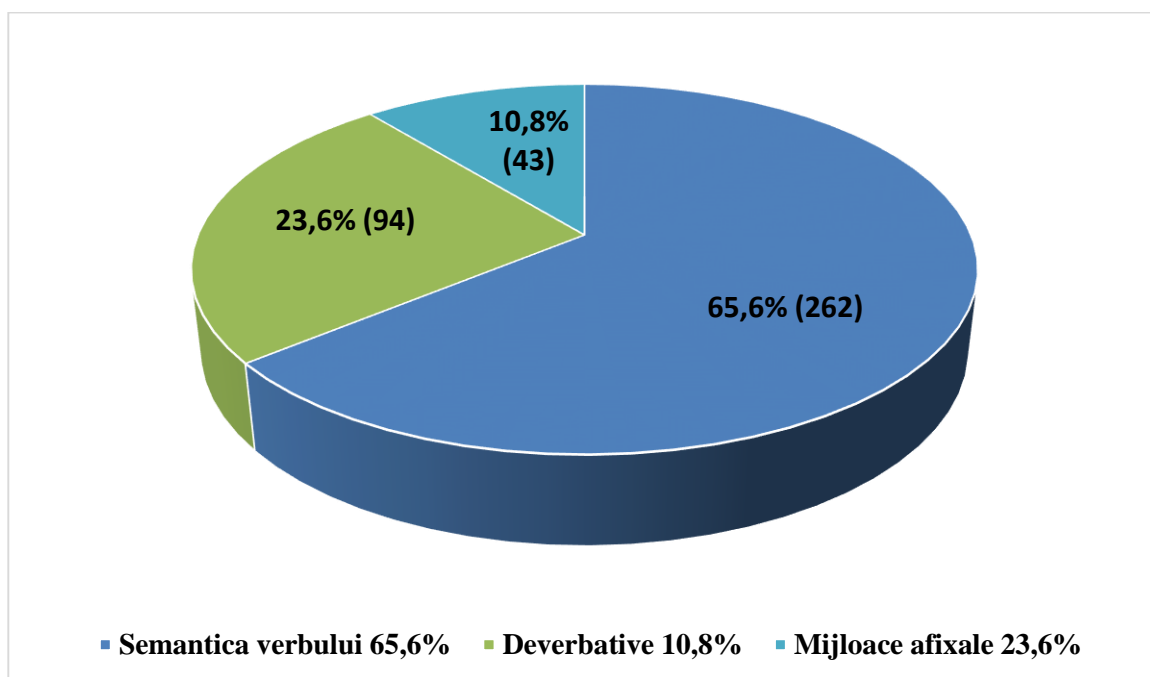
**Anexa 6. Distribuirea indicatorilor lexicali analitici
la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității cantitative**

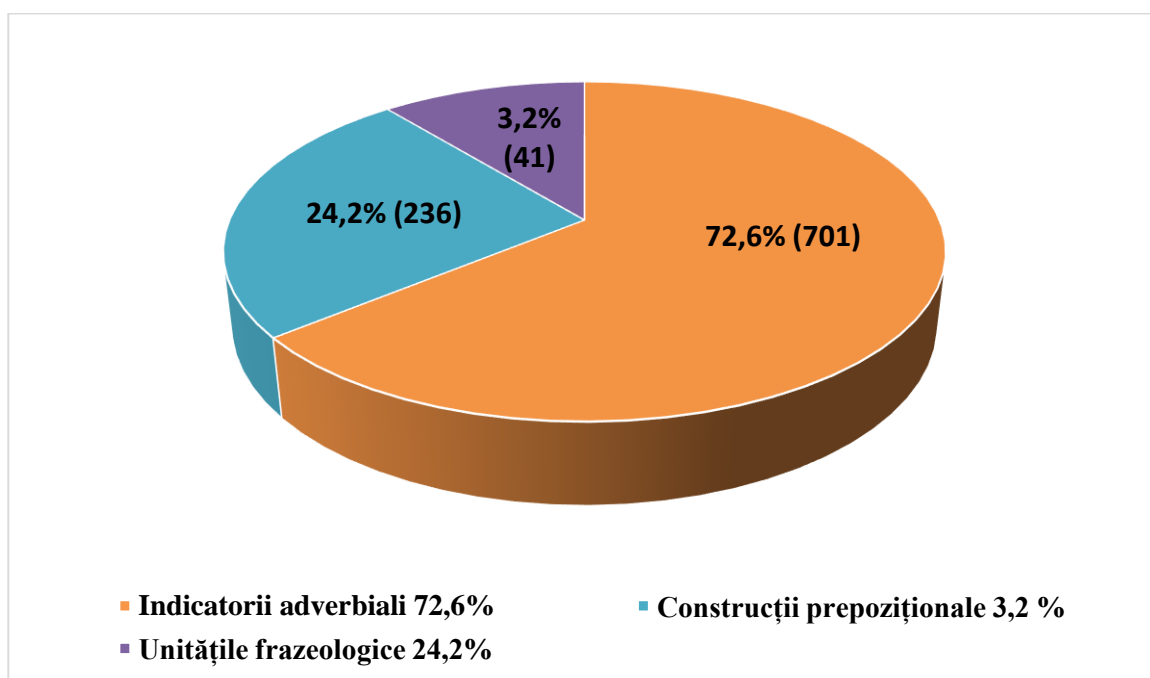
**Anexa 7. Frecvența întrebuințării indicatorilor lexicali sintetici și analitici
la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității calitative**

**Anexa 8. Distribuirea indicatorilor lexicali sintetici
la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității calitative**

**Anexa 9. Distribuirea indicatorilor lexicali analitici
la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității calitative**

**Anexa 10. Productivitatea indicatorilor sintetici
la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității**

1. Semantica verbului

Categoria semantică durativă				
Nr.	indicator	Numărul de contexte înregistrate		Exemple
		cifre	%	
1.	dauern/andauern/ fortdauern	17	48,6%	<i>Meine Hochstimmung <u>dauerte</u> eineinhalb Tage und eine Nacht (Christa Wolf, Unter den Linden, S. 91); Wir <u>streiften</u> durch die umstrittenste Umweltproblemzone des Tessins (Die Zeit, 09.07.2009).</i>
2.	anhalten/währen/ hinziehen/ fortfahren	5	14,3%	<i>Doch die Freude der Gastgeber <u>währte</u> nur fünf Minuten (Die Zeit, 13.07.2009);</i>
3.	leben/streifen	13	37,1%	<i>Sie ziehen sich vorzugsweise in Wüsten zurück, wo sie von Heuschrecken und wildem Honig <u>leben</u> (Patrick Süsskind, Das Parfum, S. 150).</i>
	total	35	100%	
Categoria semantică iterativă				
1.	flattern/wirbeln/ plätschern/plappern	11	12,7%	<i>In der Obst- und Gemüseabteilung <u>plätschert</u> ein Springbrunnen, entspannende Musik rieselt im Hintergrund (Die Zeit, 27.03.2009).</i>
2.	blitzen/flackern/ funkeln/glänzen/leuchten	9	10,4%	<i>Nach dem Anschalten <u>leuchten</u> sie noch 30 Sekunden nur mittelhell, um dann einigermaßen akzeptables Licht zu spenden (Die Zeit, 13.07.2009).</i>
3.	tätscheln/streicheln/ kitzeln/wühlen	6	6,9%	<i>In diesem Aufzug schreitet er durch den parkartigen Garten seiner Villa, vorbei an einer Hüpfburg und einem Planschbecken, <u>schüttelt</u> die Hände der ersten Gäste und streichelt über Kinderköpfe (Die Zeit, 12.10.2014)</i>
4.	zittern/ schaudern/grübeln	8	9,2%	<i>Weil Watson so aufgeregt war, dass ihre Stimme <u>zitterte</u>, und sie sich trotzdem tapfer ein Herz fasste , machte sich im Netz Rührung breit</i>

				(Die Zeit, 25.09.2014)
5.	holpern/zockeln/ schwanken/schweben	8	9,2%	Ernst gesammelt <u>schweben</u> die kleinen Griffe zu seilen des Kopfes, immer bereit, niederzufallen, den Ton anzugeben (Günter Grass, Die Blechtrommel, S. 26)
6.	jammern/murmeln/ stottern/stammeln	9	10,4%	Henning Wehn mag auf der Bühne <u>stottern</u> und <u>stammeln</u> , er trägt die Strickjacke des Klischees, ein Spektrum von Gerd Dudenhöffer (gut) bis Fips Asmussen (nicht so gut), aber darunter ist er knallharter britischer Humorprofi (Die Zeit, 13.04.2014).
7.	ticken/bellen/husten/ knallen/knarren/klirren/	7	8%	... fünfzehn Chauffeure stehen fröstelnd zwischen den Hecken und Bäumen oder spielen gruppenweise auf den Steinbänken Skat, und wenn einer von den »alten Knaben« eine Zwölf geschossen hat, hört man bald drauf einen Sektpfropfen <u>knallen</u> (Heinrich Böll, Ansichten eines Clowns, S.57)
8.	wiederholen	17	19,5%	„Desto schlimmer?“ <u>wiederholte</u> Gieshübler (Theodor Fontane, Effi Briest, S.67).
9.	löffeln /tropfen	7	8%	Schweiß <u>tropft</u> ihm aus dem schwarzen Haar, die Muskeln seiner tätowierten Arme zucken, und der Gurt der E-Gitarre drückt auf seine schmale Schulter (Die Zeit, 24.08.2014).
10.	wedeln/nicken/ schütteln	5	5,7%	Die ältere Dame am Tresen <u>nickt</u> verständnisvoll und verstreicht großzügig Butter auf ihrem Pancake (Die Zeit, 29.09.2014).
	total	87	100%	
Categoria semantică intensivă				
1.	schimmern/zucken/ prasseln	5	13,9%	Die Tapete im Esszimmer leuchtet nun wieder grün zwischen den Holzpanelen und im Kamin kann das Holz im Winter bald wieder knistern und <u>prasseln</u> (Die Zeit, 17.12.2008).
2.	rasen/sausen/hasten	9	25%	... motorisierte Boten <u>rasen</u> durch die Stadt, von Plakatsäule zu Plakatsäule, ... (Heinrich Böll, Billard um halb zehn, S. 58).

3.	brüllen/ grölen/heulen	7	19,5%	<i>und hinter ihr <u>grölte</u> der Betrunkene, bis die Leute aus den Türen kamen und ihn mit der Polizei bedrohten (Stephan Zweig, Vierundzwanzig Stunden aus dem Leben einer Frau, S. 13).</i>
4.	hassen/sich empören/ toben/verachten	6	16,6%	<i>... aber sie <u>verachteten</u> ja die beiden Fächer,... (Heinrich Böll, Billard um halb zehn, S. 40).</i>
5.	sich schleichen/tappen/ trotten	4	11,1%	<i>Allerdings <u>schleicht sich</u> Google keineswegs <u>klammheimlich</u> in die Wohnungen seiner Nutzer (Die Zeit, 24.06.2014).</i>
6.	glimmern/glühen	5	13,9%	<i>Bedrohliches Glühen: Lava glüht in der Dunkelheit an den Flanken des Vulkans Tungurahua in Ecuador (Die Zeit, 05.08.2014).</i>
	total	36	100%	

Categoria semantică a fazei acțiunii verbale

1.	anfangen/beginnen	47	27%	<i>Das wäre mir ja das neueste, dachte ich aufgebracht, <u>begann</u> aber gehorsam, die Steinstufen <u>hochzusteigen</u> (Christa Wolf, Unter den Linden, S. 16).</i>
2.	ausbrechen/hereinbrechen/ verfallen	19	10,9%	<i>Besucher <u>verfallen</u> in <u>Urlaubsstimmung</u> angesichts vorgartengesäumter Häuschen und rustikaler Buckelpflasterstraßen (Die Zeit, 14.08.2012).</i>
3.	sich an etwas machen/ starten/anlaufen	18	10,4%	<i>Allerdings wiederholen wir das Training drei Mal bis wir begreifen, wie wir das <u>eigentliche Spiel starten</u> können (Die Zeit, 31.01.2014).</i>
4.	fortsetzen/fortfahren	16	9,2%	<i>Trotz des Unfalls wurden die <u>Arbeiten</u> am Stadion am Samstag <u>fortgesetzt</u> (Die Zeit, 30.03.2014).</i>
5.	fortentwickeln/ fortbestehen/fortwirken	13	7,5%	<i>Was aber sind genau die Faktoren des Bayern-Erfolgs? Und welche davon würden auch ohne Hoeneß <u>fortwirken</u>? (Der Spiegel, 18.05.2013).</i>
6.	aufhören	32	18,4%	<i>„Berlin muss <u>aufhören</u>, Europa <u>zu ersticken</u>“, hieß es in Le Monde (Die Zeit, 29.04.2014).</i>
7.	abbrechen/aussetzen/ stoppen/aufgeben	12	6,9%	<i>Wir mussten unsere Skype - <u>Unterhaltung abbrechen</u>, um die relevanten Werkzeuge für unsere Länder zu googeln (Die Zeit,</i>

				03.03.2014) ...Weil sie fürchtete, dass die Krisenstaaten ansonsten das <u>Reformieren aufgeben</u> würden (Die Zeit, 11.04.2014).
8.	abschließen/beenden/enden	17	9,7%	Die Politik – und Kommunikationswissenschaftlerin <u>beendet gerade</u> ihre Dissertation, „danach fängt für mich ein neues Leben an“, sagt sie (Die Zeit, 14.05.2014).
	total	174	100%	
Categoria semantică rezultativă				
1.	ankommen/aufessen/erröten/einschlafen	43	100%	28 Minuten dauert es im Landesschnitt, bis nach einem Notruf ein Streifenwagen an einem Tatort <u>ankommt</u> . (Die Zeit, 12.05.2014).
	total semantema verbală	375	30,9%	

2. Mijloacele afixale

Categoria semantică durativă				
Nr.	indicator	Numărul de contexte înregistrate		Exemple
		cifre	%	
1.	<i>prefixe:</i> durch-, fort-, herum-, hin-, dahin-, umher-, weiter durcharbeiten/herumreisen/umherlaufen	96	100%	Also werde ich in Deutschland <u>herumreisen</u> und zur U-23-WM nach Brasilien fahren (Der Spiegel, 07.10.2013). Er könne wahrscheinlich erklären, warum diese Tiere bei Regen nur selten im Freien <u>umherlaufen</u> (Der Spiegel, 09.08.2012).
Categoria semantică iterativă				
1.	<i>prefixoidale:</i> all – allabendlich/allmonatlich, multi- multipel/multiplex, poly- polybasisch/ polyvalent, wieder- wiederwählen/ wiederaufbauen	97	58,4%	Er schrieb die Verfassung um, entmachtete das alte Parlament, schuf ein neues, ließ sich <u>wiederwählen</u> und konzentrierte im Stille eines Caudilos die Macht auf sich (Der Spiegel, 06.03.2013).

2.	<i>suffixoidale</i> : -fach – dreifach/vielfach -fältig – mehrfältig/ hundertfältig, -mal – zweimal/fünfmal, -mals – mehrmals/ nochmals, -malig – nochmalig/ zweimalig	69	41,6%	<i>Mehrmals tauchte er unangekündigt in Amtsstuben auf, um sich ein Bild einer oft korrupten Bürokratie zu verschaffen (Die Zeit, 20.10.2014); Dafür habe die Band auch reichlich eingesteckt und sei seit ihrem Anti-Nazi-Song "Sascha - ein aufrechter Deutscher" Anfang der 90er Jahre auch vielfach bedroht worden (Die Zeit, 27.09.2014).</i>
	total	166	100%	
Categoria semantică intensivă				
1.	ab- abküssen/abfliegen	27	10,5%	<i>Neu entwickelte Bewässerungsanlagen, so Lecuyer, hätten den antiken Klimawandel für die Bevölkerung womöglich abgemildert (Der Spiegel, 22.07. 2013).</i>
2.	durch- durchbürsten/ durchlüften	39	15,2%	<i>Der riss erst mal Fenster auf, um kräftig durchzulüften (Die Zeit, 22.02.2011).</i>
3.	über- überversichern/ überbewerten	32	12,5%	<i>Die Leute müssen kapieren, dass sie ihre Fähigkeiten am Steuer überschätzen und hinter jeder Kurve plötzlich ein Hindernis warten kann (Der Spiegel, 09.10.2013)</i>
4.	unter- unterbelasten/ unterbelichten	23	9%	<i>Mädchen unterschätzen dagegen in den Naturwissenschaften ihr Leistungsvermögen (Der Spiegel, 11.10.2013).</i>
5.	frostern/frösteln (leicht frieren), husten/hüsteln (leicht husten), tanzen/tänzeln, lachen/lächeln (leicht lachen), streichen/streicheln (sanft streichen)	92	36%	<i>Der Kaffee tröpfelt aus dem Keramikfilter in einen Glaskolben, noch zu heiß für die Verkostung (Die Zeit, 18.09.2013); Die rund 600 Zuschauer rascheln und hüsteln erwartungsfroh (Die Zeit, 25.04.2013).</i>
6.	höchst- höchststeigen, tot- sich totarbeiten/sich totlachen/sich totweinen	43	36%	<i>So zeichnet Topor in den schönsten Farben die schlimmste aller Welten und lacht sich tot dabei (Die Zeit, 03.01.2008).</i>
	total	256	100%	

Categoria semantică a fazei acțiunii verbale				
1.	los-, an- auf-, ein-, ent-, er- losgehen/losfahren/ losfliegen/losrennen/ losschwimmen aufbrüllen/aufschreien/aufgli- mmen	19	41,3%	<i>Im Film Das fünfte Element gibt es eine berühmte Szene, in der Bruce Willis in ein Auto steigt und <u>losfliegt</u> (Die Zeit, 07.02.2011). Die Schadenfreude, die da und dort <u>aufglomm</u>, war rasch erloschen, denn Jung tat, was keiner erwartet hatte (Die Zeit, 22.11.2012). Tatsächlich werden dieses Jahr erstmals mehr Schulabgänger <u>ein Studium aufnehmen</u> als eine Ausbildung im Betrieb machen (Die Zeit, 25.11.2013).</i>
2.	<i>prefixoidul weiter -</i> weiterarbeiten	16	34,8%	<i>Es ist mir passiert, und ich habe es überlebt. Ich wollte damals über mich und mein Leben <u>weitschreiben</u> (Die Zeit, 06.05.2014).</i>
3.	bestehenbleiben/ haftenbleiben/hängenbleiben/ klebenbleiben/liegenbleiben	11	23,9%	<i>Als erster sei der mutmaßliche Haupttäter gewalttätig geworden, die beiden anderen Schläger hätten dann die Opfer ebenfalls mit Fäusten und Tritten traktiert, bis sie bewusstlos <u>liegenblieben</u> (Die Zeit, 13.07.2009).</i>
	total	46	100%	
Categoria semantică rezultativă				
1.	<i>ver-, er- și ab –</i> verblühen/verglühen/ verbauen, erfragen/ersteigen/ergründen, abblühen/abbrennen/abdienen	32	100%	<i>Eine sichere Distanz, verglichen mit dem todesmutigen Ison, der sich bis auf 1,7 Millionen Kilometer an die Sonne herantraute und dabei weitestgehend <u>verglühte</u> (Die Zeit, 30.12.2013); Erst im März <u>erfragten</u> Meinungsforscher, dass die Österreicher nichts mehr fürchten, als von einer Umweltkatastrophe heimgesucht zu werden (Die Zeit, 06.06.2013).</i>
	Total mijloacele afixale	596	49,1%	

3. Deverbativele

Categoria semantică durativă				
Nr.	indicator	Numărul de contexte înregistrate		Exemple
		cifre	%	
1.	deverbativele în – ung	45	33,6%	<i>Holder habe seinen Entschluss nach einer eine Stunde dauernden <u>Unterhaltung</u> mit Obama in der Residenz des Weißen Hauses Anfang September gefasst , berichtete ABC (Die Zeit, 25.09.2014).</i>
2.	deverbativele în – en	89	66,4%	<i>Und BAT könnte als neue Botschaft auf die Zigarettenschachteln drücken: "Die EG-Gesundheitsminister: <u>Rauchen</u> gefährdet die Reisekasse" (Die Zeit, 02.08.2007)</i>
	total	134	100%	
Categoria semantică iterativă				
1.	deverbativele în – en	22	100%	<i><u>Das Plätschern</u> des Wassers übertönte nicht nur den Autolärm (Die Zeit, 04.11.2008).</i>
Categoria semantică intensivă				
1.	deverbativele în – en	32	100%	<i>Unterwegs ist es dann doch erheblich leiser als <u>das Sausen</u> des Fahrtwinds in den Ohren (Die Zeit, 29.07.2009).</i>
Categoria semantică semelfactivă				
1.	deverbativele neafixale	18	100%	<i>Verletzung der arteria meningica media, sog. Epidural-Haematom, was durch chirurgischen <u>Eingriff</u> (wie man mir sagt) ohne weiteres hätte behoben werden können (Max Frisch, Homo faber, S. 118).</i>
Categoria semantică rezulativă				
1.	deverbativele în – en	11	30,6%	<i>Erst zu einem späteren Zeitpunkt erhalten Spieler ein Werkzeug, mit dem sie etwa Blöcke vor Schiebtüren und</i>

				<i>Lasern platzieren können. Hinweise erst <u>nach dem Lösen</u> eines Rätsels...(Die Zeit, 11.02.2013).</i>
2.	Deverbativele cu sufixul – ung	25	69,4%	<i>Nur eine <u>vollständige Abschaffung</u> von Zöllen, der Abbau von 25 Prozent der nichttarifären Handelshemmnisse für Waren und Dienstleistungen...hätten den angegebenen Effekt (Die Zeit, 15.05.2014).</i>
	total deverbativele	242	20%	
	total indicatori sintetici	1213	100%	

**Anexa 11. Productivitatea indicatorilor analitici
la exprimarea categoriilor semantice ale aspectualității**

1. Indicatorii lexicali adverbiali

Categoria semantică durativă				
Nr.	indicator	Numărul de contexte înregistrate		Exemple
		cifre	%	
1.	bisher/bislang/seitdem/ seither/längst/noch	36	6,7%	<i>Bislang leidet die Entwicklung des Paderborner Fußballs darunter, dass es zwar mit der Benteler-Arena ein Stadion für 15.000 Zuschauer, aber keine wirkliche Heimstätte für den Verein gibt (Die Zeit, 22.10.2014).</i>
2.	fortan/weiterhin/schon	34	6,4%	<i>Woran das im Jahr 2011 gegründete Unternehmen konkret arbeitet, bleibt aber <u>weiterhin</u> ein Geheimnis (Die Zeit, 22.10.2014).</i>
3.	ewig/lang/kurz	57	10,7%	<i>Es sei zwar nicht abwegig, dass die Natur bunte Menschen hervorbringe, sagt Philipp Gunz vom Max-Planck-Institut für evolutionäre Anthropologie, dafür sei unsere Spezies aber zu jung: "Für so etwas muss es natürliche Selektion geben, und die dauert meist <u>ewig lang</u> (Die Zeit, 16.09.2014).</i>
4.	tagsüber	16	3%	<i>... zur Zeit war nur ein einziger da, ein junger Amerikaner, der zuviel redete, aber zum Glück war er <u>tagsüber</u> immer weg - draußen auf den Ruinen, die auch wir, meinte er, besichtigen sollten (Max Frisch, Homo Faber, S. 35).</i>
5.	jetzt/immer/noch immer/immerfort/ immerhi/noch/ ständig/ stets	98	18,4%	<i>Campeche ist <u>immerhin</u> noch eine Stadt, eine Siedlung mit elektrischem Strom, so daß man sich rasieren konnte, und mit Telefon; ... (Max Frisch, Homo Faber, S. 31).</i>
6.	ewig/endlos/ ununterbrochen/ (an)dauernd	44	8,2%	<i>Hauptsache, daß das Kind gerettet ist! - ich sagte es mir <u>ununterbrochen</u>, während ich irgend etwas redete oder schwieg, Zigaretten von Hanna rauchte; sie räumte Bücher aus den Sesseln, damit ich mich setzen könnte (Max Frisch, Homo Faber, S. 89).</i>

7.	lang(e)/stundenlang/ jahrelang/ein wenig/ ein bisschen/langjährig	134	25,1%	<i>Dass es eine Pflicht des Staates geben könnte, das Klima, die Reinheit der Gewässer, die Wälder zu schützen, nahm <u>lange</u> niemand ernst (Der Spiegel, 22.07.2013, S. 23).</i>
8.	minutenlang/ sekundenlang/tagelang/ wochenlang/monatelang/ jahrelang	115	21,5%	<i>Die HSH Nordbank hatte sich <u>jahrelang</u> herausgeputzt, um mit einem Börsengang Milliarden einzusammeln (Der Spiegel, 22.07.2013, S. 37).</i>
	total	534	100%	
Categoria semantică iterativă				
1.	erstmalig/erneut/wieder/ letztmalig	37	20,8%	<i>Bei der Bundestagswahl droht der Partei <u>wieder</u> eine Pleite (Der Spiegel, 22.07.2013).</i>
2.	einmalig/zweimal/ mehrmals/jedesmal/selten/ oft/selten/ /stets/ immer	46	25,9%	<i>In mehreren Inkubatoren brüten die Stammzellen [...] werden gewaschen, geprüft und <u>mehrmals</u> in Schichten übereinandergelegt... (Der Spiegel, 29.07.2013).</i>
3.	häufig/öfters/ des öfteren/wiederholt	39	21,9%	<i><u>Erneut</u> ein Schlag ins Gesicht aller ehrlichen Steuerzahler (Der Spiegel, 22.07.2013).</i>
4.	regelmäßig/ständig/ täglich	56	31,4%	<i>... eine Tatsache übrigens, die ich <u>der regelmäßigen Lektüre</u> dreier Tageszeitungen entnehme... (Christa Wolf, Unter den Linden, S. 57).</i>
	total	178	100%	
Categoria semantică intensivă				
1.	sehr/ mehr als/zuviel/zu/ schwach/intensiv/leicht	38	25,7%	<i>... zur Zeit war nur ein einziger da, ein junger Amerikaner, der <u>zuviel</u> redete, aber zum Glück war er tagsüber immer weg - draußen auf den Ruinen, die auch wir, meinte er, besichtigen sollten. (Max Frisch, Homo Faber, S.35).</i>
2.	mehr und mehr	25	16,9%	<i>Hier mache ich eine Überweisung", "Hier schlüpfte ich mit dem rechten Fuß in den rechten Schuh", "Hier atme ich", kommentieren die Freunde später im Stück ihre Fotos und treiben die Situation <u>mehr und mehr</u> ins Absurde (Die Zeit, 17.09.2014).</i>

3.	stark/hart/intensiv/ kräftig/dramatisch	48	32,4%	<i>... hat sich zwar als Nothelfer bewährt, so dass die lebensbedrohlich hohen Zinsen für Italiens Staatskredite <u>kräftig</u> sanken. (Der Spiegel, 22.07.2013).</i>
4.	ein wenig/ein bißchen/ leicht/schwach	37	25%	<i>Die öffentliche Meinung in den von Bürgerkriegen geprägten Ländern lässt sich <u>leicht</u> gegen den weitab vom Geschehen orientierenden Gerichtshof manipulieren (Der Spiegel, 22.07.2013)</i>
	total	148	100%	
Categoria semantică semelfactivă				
1.	einmal/eben/gerade	102	100%	<i>Sie haben <u>eben</u> gesagt, dass solche Gespräche oft aus Rücksichtnahme auf den anderen nicht stattfinden (Die Zeit, 14.05.2014).</i>
Categoria semantică rezultativă				
1.	vollständig/vollends/ völlig/ganz/gänzlich/ endgültig	38	30,4%	<i>Aber das Kunstsammeln folgt auch den Geschmäckern von einzelnen Generationen, nach ein paar Jahrzehnten <u>verschwinden</u> viele einst etablierte Künstler <u>völlig</u> vom Markt (Die Zeit, 22.04.2014); In der Union wird auch darüber nachgedacht, die kalte Progression <u>ganz</u> <u>abzuschaffen</u> (Die Zeit, 30.04.2014).</i>
2.	absolut/total/komplett/ restlos	51	40,8%	<i>Es ist <u>absolut unmöglich</u>, daß ein Säugling vom Teufel besessen ist (Patrick Süskind, Das Parfum, S. 13).</i>
3.	fast/leicht/ein bißchen/ ein wenig/beinahe	36	28,8%	<i>Der knappe Raum zwingt zum Dribbling, bei dem selbst Könnner wie Ribery oder Götze, Özil oder Reus <u>leicht</u> den Ball <u>verlieren</u> (Die Zeit, 14.05.2014).</i>
	total	125	100%	
	total indicatori adverbiali	1087	47,5%	

2. Construcții prepoziționale

Categoria semantică durativă				
Nr.	indicator	Numărul de contexte înregistrate		Exemple
		cifre	%	
1.	während/seit/ bei	189	79,1%	<i>Für die Beschreibung der Tätigkeit, die Gertrud Leutenegger <u>seit ihrem Debütroman</u> Vorabend aus dem Jahr 1975 ausübt, ist das Wort ja eher überflüssig (Die Zeit, 15.05.2014); Sie steht in der Küchentür und schaut ihm <u>beim Essen</u> zu (Die Zeit, 25.04.2014).</i>
2.	innerhalb/binnen	50	20,9%	<i>Mein Oberarzt war in Nordafrika, er sagt wörtlich: Wenn die Araber eines Tages dazu kommen, ihre Notdurft nicht rings um ihr Haus zu verrichten, so ist mit einer Verdoppelung der arabischen Bevölkerung <u>innerhalb von zwanzig Jahren</u> zu rechnen (Max Frisch, Homo Faber, S.85).</i>
	total	239	100%	
Categoria semantică rezultativă				
1.	in geringem Maße (bekämpfen, absetzen, bekommen, steigen, beitragen)	26	100%	<i>Der Mindestlohn <u>bekämpft</u> auch nur <u>in geringem Maße</u> die Armut (Die Zeit, 07.11.2011). Deren Maßnahmen wie etwa die Sozialreformen hätten nur <u>in geringem Maße</u> dazu <u>beigetragen</u> (Die Zeit, 04.12.2008).</i>
	total construcții prepoziționale	265	11,6%	

3. Construcțiile de tipul „am Schreiben”

Categoria semantică durativă				
Nr.	indicator	Numărul de contexte înregistrate		Exemple
		cifre	%	

1.	am Schreiben/am Machen/ am Lesen/am Lernen sein	92	100%	<i>Das sei mir jetzt aber unangenehm, gewiß halte Herr Bohrer seinen Mittagsschlaf? Nein, er <u>sei am Lesen</u> (Die Zeit, 27.09.2012); Alexander Kluge ist im Februar 75 geworden. Auch er <u>ist ständig am Machen</u>, als Produzent von Interviews, Kulturvignetten und Kurzfilmen ausgerechnet im Privatfernsehen, ... (Die Zeit, 28.03.2007).</i>
	total construcții	92	4%	

4. Unitățile frazeologice

Categoria semantică durativă				
Nr.	indicator	Numărul de contexte înregistrate		Exemple
		cifre	%	
1.	die ganze Zeit hindurch/ von früh bis spät	28	27,5%	<i>Kinder, die zu viert oder zu fünft in einem Zimmer schlafen, in dem <u>von früh bis spät</u> der Fernseher läuft (Die Zeit, 07.10.2013).</i>
2.	ewig und drei Tage/ binnen Jahr und Tag/ den lieben langen Tag (lang)/von früh bis spät	49	48%	<i>Das Forum für solche Meisterwerke ist in der Regel nicht der Markt, sondern ein Museum, wo sie <u>auf immer und ewig</u> dem Handel entzogen sind (Die Zeit, 10.02.2014).</i>
3.	im Kampf/in der Kritik/zur Diskussion stehen/ unter Druck/in Gang sein	25	24,5%	<i>Aus dem Mund des vorsichtigen EU-Beamten klingt das fast schon wie eine Liebeserklärung. Zumal gerade die deutsche Lohnzurückhaltung in Brüssel seit Jahren <u>in der Kritik steht</u> (Die Zeit, 24.06.2013).</i>
	total	102	100%	
Categoria semantică iterativă				
1.	Tag für Tag/alle Tage	26	44,1%	<i>Als Teenager fuhr Ma <u>Tag für Tag</u> zu einem Hotel, in dem Ausländer übernachteten, und bot sich als Gratis-Tourguider an, um Englisch zu üben (Die Zeit, 04.04.2014).</i>
2.	Mal für Mal	13	22%	<i>Von Stendhal über Jünger bis zu Simon, um nur drei von dreißig zu nennen, haben die europäischen</i>

				<i>Kriegserfahrungen <u>Mal für Mal</u> zu einer Erneuerung der literarischen Darstellungsweisen und zu einer Verfeinerung der Sprache geführt (Die Zeit, 30.03.2014).</i>
3.	ab und zu/hin und wieder/ von Zeit zu Zeit	20	33,9%	<i>Seine Ansprachen wurden auf Handzetteln und Flugblättern verbreitet, <u>von Zeit zu Zeit</u> erschienen sie in Buchform (Die Zeit, 20.02.2014).</i>
	total	59	100%	
Categoria semantică intensivă				
1.	heulen wie ein Schlosshund/ sich die Finger abarbeiten	9	40,9%	<i>Im Baumarkt kaufte er einen Schlauch und Klebeband, fuhr nach dem Abendessen zur Lichtung, er heulte wie ein Schlosshund (Die Zeit, 20.10.2014).</i>
2.	ganz und gar	13	59,1%	<i>Es machte ihm nichts, wenn er abends zwei Stunden später als geplant das Büro verließ. Sein Job erfüllte ihn <u>ganz und gar</u> (Die Zeit, 17.10.2013).</i>
	total	22	100%	
Categoria semantică a fazei acțiunii verbale				
1.	in Kraft / Kontakt/ Beziehung/ Erscheinung/ in jmds. Dienste/Verhandlungen/ in den Hungerstreik/ in den Ehstand treten, in Gefahr/ Verlegenheit/ Verdacht/ Schwung/ Gang/ Betracht/ Kontakt/Berührung kommen, zum Vorschein kommen/ in Wut/ Streit/ Brand/ ins Wanken/ Stocken/ Schleudern/ Schwärmen geraten, in Erfüllung/ Druck/ Herstellung gehen.	49	34,3%	<i>Die Strafmaßnahmen der USA können demnach bereits am kommenden Montag <u>in Kraft treten</u> (Die Zeit, 26.04.2014); In der jetzt betroffenen Grube war bisherigen Informationen nach eine Elektroanlage <u>in Brand geraten</u>, was eine Explosion auslöste (Die Zeit, 15.05.2014). Pünktlich zum Start des Deutschlandspiels verzog sich in der Hauptstadt auch der Regen und blauer Himmel <u>kam zum Vorschein</u> (Die Zeit, 21.06.2014). Die ersten Zeitungsberichte über das Tiroler Schwundgeld <u>gehen in Druck</u>, nicht nur in Österreich (Die Zeit, 22.12.2010).</i>
2.	auf einmal/ mit einem Mal/ mit einem Schlag/mit einem Ruck/ auf den Stutz/ über Nacht/von einem Tag	33	23%	<i>Fred sprang auf und spurtete hinterher, fassungslos sah ich beide hinter der nächsten Kurve verschwinden, und <u>mit einem Schlag</u> spürte ich meine Kräfte</i>

	auf den anderen/ wie der Blitz aus heiterem Himmel			zurückkehren. „Der Papa hat's geschafft...“ (Die Zeit, 08.04.2014); <i>Er sprach <u>auf einmal</u> sehr eindringlich, mit <u>erregten Schulterbewegungen</u>, und schien den Italiener bestimmen zu wollen, seinen Vorschlag in aller Form zurückzunehmen</i> (Thomas Mann, <i>Der Zauberberg</i> , S. 62).
3.	zu Ende gehen/ etwas zu Ende führen/bringen/ mit jmdm. geht es zu Ende/ mit etw. Schluss machen	61	42,7%	<i>Ich musste die Vorstellung <u>zu Ende bringen</u>, und mir sind die Tränen runtergerollt</i> (Die Zeit, 06.01.2014).
	total	143	100%	
Categoria semantică rezultativă				
1.	mit Haut und Haar	17	32,1%	<i>Diese Gesellschaft würde den Einzelnen nicht überwachen und ausspähen; sie würde ihn <u>mit Haut und Haar vergesellschaften</u>, mit <u>all seinen Regungen</u>, mit <u>seinem ganzen Wünschen und Wollen</u></i> (Die Zeit, 13.08.2013).
2.	um ein Haar	23	43,4%	<i>Eine Bundeswehr - Drohne hat in Afghanistan vor neun Jahren <u>um ein Haar</u> ein Passagierflugzeug <u>zum Absturz gebracht</u></i> (Die Zeit, 03.06.2013).
3.	bis zum Hals	13	24,5%	<i>Das Restaurant ist so gut wie pleite, Darios Vater steckt <u>bis zum Hals</u> in Schulden und die Miete hat er auch schon seit einiger Zeit nicht mehr gezahlt</i> (Die Zeit, 30.03.2013).
	total	53	100%	
	total unități frazeologice	379	16,6%	
	total indicatori analitici	1823	79,7%	

Anexa 12. Productivitatea indicatorilor adverbiali ai fazei acțiunii verbale

Faza incoativă a acțiunii verbale

Nr.	Indicator adverbial	Numărul contextelor înregistrate		Exemple
		cifre	%	
1.	plötzlich	37	19,6%	<i>Dann weinte sie <u>plötzlich</u> wieder und sagte: „Ich kann mich hier nicht mehr blicken lassen“ (Heinrich Böll, Ansichten eines Clowns, S. 50).</i>
2.	auf einmal	31	16,4	<i>Er sprach <u>auf einmal</u> sehr eindringlich, mit erregten Schulterbewegungen, und schien den Italiener bestimmen zu wollen, seinen Vorschlag in aller Form zurückzunehmen (Thomas Mann, Der Zauberberg, S. 62).</i>
3.	sofort	23	12,2%	<i>Wir fuhren <u>sofort</u>, ließen den Karneval hinter uns, ich bezahlte das Taxi, und Lankes, der sein Atelier in der Sittarder Straße hatte, machte uns überm Spiritus einen Kaffee, der die Muse wieder belebte (Günter Grass, Die Blechtrommel, S. 223) .</i>
4.	endlich	20	10,6%	<i>Zum anderen muss die Politik <u>endlich beginnen</u>, Widerstand zu leisten (Die Zeit, 06.09.2013).</i>
5.	schließlich	17	9%	<i>Dann haben sie <u>schließlich angefangen</u> die Renten und die Gehälter zu kürzen, und dann behauptet, jetzt seien die schlimmen Zeiten vorbei (Die Zeit, 10.10.2011).</i>
6.	gleich/ gleich darauf/ gleich danach/kurz danach	11	5,8%	<i>Mit einem Distanzschuss zwang er Schäfer zu einer Glanzparade, <u>kurz danach</u> legte er Müller auf (Die Zeit, 07.04.2013).</i>
7.	unvermutet unverhofft unerwartet	12	6,3%	<i>Ich war ziemlich stolz auf den dicken Silberfisch, den ich <u>unverhofft</u> geangelt hatte (Die Zeit, 26.08.2013).</i>
8.	mit einem Schlag/ Ruck/Mal	13	6,9%	<i>Fred sprang auf und spurtete hinterher, fassungslos sah ich beide hinter der nächsten Kurve verschwinden, und <u>mit einem Schlag</u> spürte ich meine Kräfte zurückkehren. „Der Papa hat’s geschafft...“ (Die Zeit, 08.04.2014).</i>

9.	von ...an/auf/ab vom 1. August an	14	7,4%	<i>Die Westfalenpost liefert von diesem Tag an die lokalen Inhalte der WR (Die Zeit, 09.09.2013).</i>
10.	seit diesem Jahr seit drei Wochen seit dem 5. September	11	5,8%	<i>Doch die Eskalationsspirale dreht sich seit diesem Montag ein wenig schneller (Die Zeit, 30.04.2014).</i>
	total	189	100%	

Faza de continuare a acțiunii verbale

Nr.	Indicator adverbial	Numărul contextelor înregistrate		Exemple
		cifre	%	
1.	noch/ noch immer/ immerfort/ immerhin	16	13%	<i>Campeche ist immerhin noch eine Stadt, eine Siedlung mit elektrischem Strom, so daß man sich rasieren konnte, und mit Telefon; ... (Max Frisch, Homo Faber, S. 31).</i>
2.	einen Tag lang/ drei Wochen lang/ sekundenlang/ tagelang/ wochenlang/ langjährlich	23	18,7%	<i>Josef Koljaczek blieb drei Wochen lang verborgen ... (Günter Grass Die Blechtrommel, S.16). Die HSH Nordbank hatte sich jahrelang herausgeputzt, um mit einem Börsengang Milliarden einzusammeln (Der Spiegel, 22.07.2013, S. 37).</i>
3.	ein wenig/ ein bißchen	17	13,8%	<i>Die ältesten, Hubert, achtzehn, Margret, siebzehn, dürfen noch ein wenig aufbleiben, auf daß ihnen das Erwachsenengespräch zum Vorteil gereiche (Heinrich Böll, Ansichten eines Clowns, S. 140).</i>
4.	den ganzen Tag/ den ganzen Tag lang/ den ganzen Tag hindurch/ den ganzen Tag über/ tagsüber	21	17,1%	<i>Ich rufe tagsüber, nach der Schule in ihrem Büro an, und ihre Sekretärin vertröstet mich (Die Zeit, 09.05.2014). Tagsüber arbeitete er, solange es hell war, im Winter acht, im Sommer vierzehn, fünfzehn, sechzehn Stunden...(Patrick Süskind, Das Parfum, S. 39).</i>
5.	einen Augenblick/ für einen Augenblick/ einen Moment/ eine Weile/ eine Zeitlang/	33	26,8%	<i>Einen Augenblick lang, fünf Schneeflocken lang, sah Oskar ein hübsches, doch nichtssagendes Profil, dachte schon, das ist eine Modepuppe des Kaufhauses Sternfeld, wunderbarerweise unterwegs, da löste sie sich im Schneefall auf, wurde unter dem</i>

	kurz			<i>Gelblicht der nächsten Straßenlaterne noch einmal deutlich, und war, außerhalb des Lichtkegels, sei es als junge, frischverheiratete Frau, sei es als emanzipierte Modepuppe, entkommen (Günter Grass, Die Blechtrommel, S. 60).</i>
6.	zweistündig/ fünfstündig	13	10,6%	<i>Während der ganzen <u>zweistündigen</u> Fahrt beobachteten sie unsere Umgebung durchs Fenster, die Finger immer am Abzug (Die Zeit, 04.10.2010).</i>
	total	123	100%	

Faza de sfârșit al acțiunii verbale

Nr.	Indicator adverbial	Numărul contextelor înregistrate		Exemple
		cifre	%	
1.	jetzt/ gerade	29	19,1%	<i>Daher bin ich enttäuscht, dass die Zusammenarbeit <u>jetzt endet</u>... (Die Zeit, 21.07.2011)</i>
2.	plötzlich/ auf einmal	25	16,4%	<i>Ich habe meine Zweifel, ob wir am Ende sagen werden, das war eine besonders <u>erfolgreiche Unternehmung</u>", sagte Genscher dem Sender Phoenix. "Sanktionen sind wie eine Leiter, immer eine Stufe höher, und <u>auf einmal</u> ist sie <u>zu Ende</u> (Die Zeit, 18.09.2014).</i>
3.	momentan	12	7,9%	<i><u>Momentan beendet</u> er seine Geschichte Europas seit 1989 (Die Zeit, 09.05.2011)</i>
4.	endlich/ schließlich	32	21,1%	<i>Damit dieses Spiel <u>endlich aufhört</u>, benötigt die Euro-Zone eine robuste Bankenunion (Die Zeit, 28.10.2013); <u>Schließlich beenden</u> sie die Tagungspause mit Kaffee und Kuchen vor einem riesigen Becken (Die Zeit, 08.06.2009)</i>
5.	am Ende/ gegen Ende	27	17,8%	<i><u>Am Ende</u> der Podiumsdiskussion bekommt Hoffmann immerhin Applaus (Die Zeit, 11.05.2014); Braumeister mischen vermehrt edelste Dolden bei, und zwar erst <u>gegen Ende</u> des Brauvorgangs – die empfindlichen Aromen würden sich beim Kochen verflüchtigen (Die Zeit,</i>

				07.10. 2013)
6.	zum Schluß	16	10,5%	<i>Zum Schluss des Treffens wollte GRASS wissen, wer die Gesprächspartner an diesem Abend waren, insbesondere welchen Berufsgruppen sie angehören (Die Zeit, 08.03.2010)</i>
7.	letztens/ letztlich/ zuletzt	11	10,5%	<i>Letztens bin ich beim Einparken mit einem anderen Auto zusammengestoßen (Die Zeit, 30.12.2013)</i>
	total	152	100%	
	total	464	20,3%	
	total indicatori analitici	2287	100%	

DECLARAȚII PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Numele, Prenumele

Elvira Guranda

Semnătura

Data

10.10.2016

CV - ul AUTORULUI

Date personale

Nume de familie și prenume

Guranda Elvira

Data și locul nașterii

22.07.1975

satul Aluniș, raionul Râșcani.

Studii:

- 2008-2012 – Studii doctorale, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Limbi și Literaturi Străine, specialitatea *Limbi Germanice*.
- 2000-2003 - Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți, Facultatea de Economie, specialitatea *Contabilitate și audit*.
- 1999-2000 - Studii masterale postuniversitare, Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți, profilul Filologie.
- 1992-1997 – Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți, Facultatea Limbi și Literaturi Străine, specialitatea *Limba și literatura germană și Limba și literatura engleză*.
- 1982-1992 – Gimnaziul „Mihai Eminescu” din Bălți.

Domeniile de interes științific: Lingvistică comparată, lexicologie, semantică și gramatică.

Activitatea profesională:

1997 – până în prezent Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți, lector universitar.

2013-2015 – Direcția Învățământ, Tineret și Sport, Bălți, specialist principal.

Domenii de activitate: Lingvistică. Pedagogie.

Lucrări științifice publicate: în total 21:

Articole științifice în reviste de specialitate – 3;

Participări la conferințe internaționale – 12;

Participări la foruri științifice și conferințe naționale – 14.

Articole științifice publicate:

1. Guranda Elvira. *Syntaktische Relationen im Deutschen und Rumänischen*. În: Strategii actuale în lingvistică, glotodidactică și știință literară. Conferința științifică internațională (2004; Bălți). Bălți: PUB, 2004, Vol. II, p. 162-166.
2. Guranda Elvira. *Temporaladverbien zum Ausdruck der Aspektualität im Deutschen*. În: Wissen. Vernetzen. Publizieren. Materialele conferinței științifico-practice. Chișinău: CEP USM, 2008, p. 118-120.
3. Guranda Elvira. *Aspectualitatea contrastivă în lumina didacticii limbii germane*. În: Международная конференция, посвящённая 17-летию комратского государственного университета «Наука, Культура, Образование», Комрат, 17 февраля 2008. Комрат: КГУ, 2008, с. 230-232.
4. Guranda Elvira. *Die temporalen Konstruktionen im Zusammenspiel mit Tempus und Aspekt*. În: Strategii actuale în lingvistică, glotodidactică și știință literară, Colocviu științific internațional (2009; Bălți), - Materialele colocviului științific internațional, organizat cu ocazia a 55-ea aniversare a Facultății de Limbi și Literaturi Străine. Ediția a II-a. Bălți: PUB, 2009, p. 154 – 156.
5. Guranda Elvira. *Expresii stabile cu verb funcțional ca mijloc de exprimare a aspectualității în limba germană*. În: Probleme actuale de lingvistică și glotodidactică. Conferința științifică republicană (2008; Chișinău). Chișinău: ASEM, 2009, p. 114-121.
6. Guranda Elvira, Bulgacova Irina. *Zur aspektuellen Semantik der –en und –ung Nominalisierungen im Deutschen*. În: Universitatea secolului XXI: Știința filologică între cercetare și aplicare. Conferința științifico-practică republicană (2010; Chișinău). Materialele conferinței științifice și practice republicane, 7 mai 2010. Chișinău: IRIM, 2011, p. 90-95.
7. Guranda Elvira, Babâră Nicanor. *Mijloacele lexicale de exprimare a modului de acțiune rezultativ în limba germană*. În: Interferențe universitare – integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică cu participare internațională (2012; Chișinău). Chișinău: CEP USM, 2012, p. 206-208.
8. Guranda Elvira. *Modurile lexico-sintactice de exprimare a categoriei iterativității în limba germană*. În: Studia Universitatis, Revistă științifică, Seria Științe Umaniste. Chișinău: CEP USM, 2012, Nr. 4(54), p. 78-81.
9. Guranda Elvira. *Considerații privind problemele terminologice ale aspectualității în limba germană*. În: Studia Universitatis, Revistă științifică, Seria Științe Umaniste. Chișinău: CEP USM, 2012, Nr. 4(54), p. 94-99.

10. Guranda Elvira, Bulgacova Irina. *Aspektuelle Bedeutungen von deverbalen Nomen im Deutschen*. În: *Limbar și Context*. Revistă internațională de lingvistică, semiotică și știință literară. Bălți: Tipografia Universității de Stat „Alecu Russo”, Bălți, 2012, Nr. 1, Anul IV, p. 129-137.
11. Guranda Elvira. *Adverbele temporale ca mijloc de exprimare a semanticii faziale în limba germană*. În: *Colocviul Internațional „Lucrări în memoriam acad. Silviu Berejan”*, 10-11 noiembrie. Chișinău: Institutul de Filologie al AȘM, 2013, p. 162-167.
12. Guranda Elvira. *Adverbele temporale – unități aspectuale*. În: *Probleme de filologie și traductologie, simpozionul național. 6 decembrie 2013*. Bălți: Indigou Color, 2014, p. 95-99.
13. Guranda Elvira. *Despre semantica aspectuală a unităților frazeologice în limba germană contemporană*. În: *Materialele colocviului internațional „Filologia secolului XXI-lea (ediția a V-a) Creativitatea lingvală: de la semn la text”*. Bălți: Editura Prim, 2014, p. 128-133.
14. Guranda Elvira. *Semnificația aspectuală a mijloacelor afixale în limba germană*. În: *Materialele colocviului științifico-practic „Rolul profesorului în procesul predării limbii străine în contextul integrării europene”*, 17 mai 2014. Chișinău: CEP USM, 2014, p. 110-118.
15. Guranda Elvira, Cabac Lina. *Avantajele platformei Moodle pentru organizarea lucrului independent al studentului la lecția de limba germană (Nivel A1-A2)*. În: *CRUNT 2014: Bunele practici de instruire E-Learning/online: Culegere de articole, 24-27 septembrie/ UTM; com. șt: Ion Bostn [et al.]*. Chișinău: „Bons Offices”, 2014, p. 113-119.
16. Guranda Elvira, Cabac Eugen, Cabac Lina. *Utilizarea tehnologiilor multimedia la cursurile de studiere a limbilor străine (l. germană) pe platforma Moodle*. În: *CRUNT 2014: Bunele practici de instruire E-Learning/online: Culegere de articole, 24-27 septembrie/ UTM; com. șt: Ion Bostn [et al.]*. Chișinău: „Bons Offices”, 2014, p. 91-93.
17. Гуранда Эльвира. *Лексические индикаторы количественной аспектуальности*. В: *Материалы II-ой Международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы лингвистики и лингводидактики в контексте современных подходов»*, 17 апреля 2014. Комрат: Комрат. гос. ун-т., 2014, с. 217-221.
18. Guranda Elvira, Bulgacova Irina. *Предложно-надежные конструкции как обстоятельственные лексические показатели количественной аспектуальности*. În: *Probleme actuale ale Lingvisticii și Glotodidacticii*. Chișinău: Garamont-Studio, 2015, p. 92-100.
19. Guranda Elvira, Pomelnicova Ana. *Exprimarea fazei finale a acțiunii verbale prin mijloace lexicale*. În: *Materialele colocviului științifico-practic „Aspecte lingvistice și glotodidactice în predarea limbilor străine”*, 28 martie, 2015. Chișinău: CEP USM, 2015, p. 52-58.

20. Guranda Elvira. *Potențialul aspectual al construcțiilor de tip „am Schreiben” în limba germană contemporană*. În: Materialele Colloquia Professorum „Tradiție și inovare în cercetarea științifică”. Ediția a V-a, 10 octombrie 2014. Bălți: Presa universitară bălțeană, 2015, p. 71-73.
21. Гуранда Эльвира, Булгакова Ирина. *О выражении качественной и количественной аспектуальности в немецком языке*. В: Материалы международной научно-практической конференции, посвящённой 25-ой годовщине Комратского государственного университета «Наука, Культура, Образование», Том II, Комрат, 4 февраля 2016. Комрат: КГУ, 2016, с. 85-87.
22. Guranda Elvira. *Prefixarea și sufixarea la formarea Aktionsarten în limba germană*. În: Probleme de filologie: aspecte teoretice și practice (Ediția II), 11 decembrie 2015. Bălți: Indigo Color, 2016, p. 31-36.

Cunoașterea limbilor:

Româna – maternă;

Rusa – fluent;

Germana – profesional;

Engleza – nivel mediu;

Franceza – satisfăcător, cu dicționarul.

Date de contact:

Tel.: (+373 231) 7-87-23.

mob. (+373) 68689581;

e-mail: wunderfrau@mail.ru